

**GÜZİDE GÜLPINAR TARANOĞLU'NUN HAYATI,
SANATI VE ESERLERİ**

SABİT BAYRAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI /
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI**

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

GÜZİDE GÜLPINAR TARANOĞLU'NUN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

SABİT BAYRAM

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI / YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM
DALI**

**AKADEMİK DANIŞMAN
YAR. DOÇ. DR. SALİH OKUMUŞ**

ORDU – 2012

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından .../.../..... tarihinde yapılan sınav ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yard. Doç. Dr. Salih OKUMUŞ

Üye : Yard. Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ

Üye : Yard. Doç. Dr. Sadullah GÜLTEN

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.
.../.../200.

Doç. Dr. İlhan EKİNCİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürü V.

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

__ / __ / __

Sabit Bayram

ÖZ

[BAYRAM, Sabit]. [*Güzide Gülpınar Taranoğlu'nun Hayatı, Sanatı ve Eserleri*], [Yüksek Lisans Tezi], Ordu, [2012].

Güzide Taranoğlu, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının önemli kadın temsilcilerindendir. Çağdaş şiirle halk şiirini birleştirerek Milli Edebiyat anlayışını ön plana çıkaran Taranoğlu, Gülpınar dergisini 30 yıl aralıksız yayımlayarak ismi duyulmamış çok sayıda şair ve yazarın tanınmasını sağlar.

“*Merhaba Dostum*” adlı eseriyle Türk edebiyatına merhaba diyen *Güzide Taranoğlu*'nun salt “*sanat için sanat*” anlayışını benimsemez. Genellikle aşk, özlem, zaman, ölüm gibi temaları işler. Ancak sosyal mevzulara da eğilir. Taranoğlu, güzel eserler vermek amacını güder. Fakat eserlerinde topluma hizmet etme amacı da vardır. Çalışmaları amatördedir.

Bilal Bey, Güzide Taranoğlu'nun ilhamının kaynağı, kendi deyimiyle mayasıdır. Ancak o, yaşadığı her olaydan, gördüğü her şeyden ilham alır. Bazen etkilendiği olaylarda kendini o kişilerin yerine koyar.

Güzide Taranoğlu'nun Türk modern şiirine ürünleriyle yeni bir ses getirmiştir. Açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanan şairin, dili halk diline yaklaşır. Şiirlerinde halkın kullanmadığı sözcükleri görmek mümkün değildir. Milli edebiyat döneminde başlayan “*Yeni Lisan*” anlayışının takipçisidir.

Taranoğlu, sanatta ideolojiye yer vermez. Sanatın, ideolojilere teslim edilemeyecek kadar kutsal olduğuna inanır. Buna rağmen Milli Edebiyat görüşünün hâkim olmasını amaçlar.

Anahtar Sözcükler (4)

Güzide Taranoğlu, Gülpınar, Şiir, Milli Edebiyat

ABSTRACT

[Sabit BAYRAM]. [*The Life, Art and Writings Of The Guzide Gulpinar Taranoglu*], [Master Thesis], Ordu, [2012].

Güzide Taranoğlu is the one of the important women poet in Cumhuriyet Period. She combines contemporary poem and folk poem. according to her, National Literature is important. She had been published Gulpınar magazines approximately 30 years without any break. That magazine familiarized many young poets and writers.

With the help of the “*Merhaba Dostum*”, Güzide Taranoğlu rised to prominence. She hugs both “*art is for art*” and “*art is for public*”. She does work generally about themes of love, miss, death, time. The most important aim of her is to give advise all people. But she heeds aesthetic. Bilal Bey is the source of inspration of Güzide Taranoğlu. But, she is inspired by anything.

Güzide Taranoğlu is the innovative poet in the Modern Turkish Literature. Hers literary style is original. Hers literary language are simply and bare. She used folk language. She is pursuer of Yeni Lisan movement. Taranoğlu has disregarded ideology i hers poetries and Gulpınar. Because, according to her, art is spiritual. But, her aim is to achieve dominating National Literar.

Key Words (4)

Güzide Taranoğlu, Gulpınar, Poet, National Literary

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı :	Sabit Bayram
Doğum Yeri ve Tarihi :	İstanbul - 13.01.1974
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi :	Boğaziçi Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrenimi :	Ordu Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller :	İngilizce
Bilimsel Etkinlikleri :	
İş Deneyimi	
Uygulamalar :	
Projeler:	
Çalıştığı Kurumlar:	
İletişim	
E-Posta Adresi :	sabitbayram@hotmail.com
Telefon:	0 536 778 5384
İş:	
Ev:	
Cep:	
Tarih ve İmza:	

Ön Söz

Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatına, birçok kadın şair ve yazar damgasını vurmuştur. Güzide Taranoğlu da bu dönemin önemli kadın şairlerindedir. Taranoğlu'nu birçok kadın şair arasından seçmemizin en büyük nedeni, dönemin önemli isimlerinden biri olmasının yanı sıra, Ordulu olması ve bu ile birçok katkıda bulunmasıdır. Temennimiz, bu çalışmanın Taranoğlu'nun Türk edebiyatında hak ettiği değeri bulmasına yardımcı olmasıdır.

Hiçbir akıma bağlı kalmayıp ideolojilerin sözcülüğünü yapmadan, 1940'tan günümüze kadar sanatını icra eder. Bağımsız bir şahsiyet olarak değerlendirebileceğimiz Taranoğlu, yaşadığı dönemin sanat akımlarından da etkilenir. Ancak Hisar grubundan daha çok etkilendiği açıktır. Onun sanat ve edebiyata dair görüşlerine bakıldığında Hisarcıların poetikasıyla örtüştüğü görülür. Ayrıca, sanatın ve edebiyatın milli olmasını tavsiye eder. Bunda şüphesiz, Milli Edebiyat cereyanının etkisi göz ardı edilemez.

Türk edebiyatında "*Toprak Ana*" olarak ünlenen Güzide Taranoğlu, Gülpınar dergisinde, ismi az duyulan çok sayıda yazar ve şairin duyulmasını sağlayarak, edebiyatımıza büyük bir hizmette bulunur. Güzide Taranoğlu yaklaşık 30 sene boyunca aralıksız Gülpınar dergisini çıkarır. Bu dergide hemen her sayıda yazıları ve şiirleri bulunur. Ayrıca dergide onunla ilgili yazılar da mevcuttur. Ancak bunlar kişisel değerlendirmeler olması nedeniyle, çalışmamıza yön vermekten uzaktırlar. Bu çalışmada, karşımıza çıkan en büyük engel, Taranoğlu'na dair yazılanların çoğunun, birbirini tekrarlar nitelikte olmasıdır. Mustafa Ceylan tarafından hazırlanan "*Güzide Taranoğlu'nun Hayatı Sanatı ve Eserleri*" adlı eser, şair hakkında yapılmış en kapsamlı çalışma olması münasebetiyle kayda değerdir. Ancak akademik çevrelerce, kapsamlı herhangi bir çalışma yapılmaması önemli eksikliklerdir.

Çalışma, dört genel bölüm ile Sonuç ve Kaynakça kısmından oluşur. Birinci bölümde, şairin hayatı hakkında bilgiler bulunur. Burada onun doğumu ve ailesi, çocukluğu, okul yılları, gençlik yılları, iş hayatı, soysal yaşamı ve dergicilik faaliyetleri ele alınır. İkinci bölümde ise, şairin sanat ve edebiyata dair görüşlerinin yanı sıra edebi şahsiyeti üzerinde durulur. Şairin edebi şahsiyetini "İlk Adımlar ve Arayışlar Dönemi", "Çıraklık Dönemi" ve "Olgunluk Dönemi" olarak üç bölümde incelenir.

Çalışmanın üçüncü bölümü ise, Güzide Taranoğlu'nun şiirlerinde kullandığı muhtevalar üzerinde durulur. Şairin ben'e yönelik temalarını aşk, özlem ve yaşama sevinci; felsefi ve

metafiziksel temalarını zaman ve ölüm; sosyal temalarını ise sosyal bir varlık olarak kadın, geleceğin sahibi olarak çocuk, sosyal ve siyasi şiddet, köylü ve göç sorunu başlıkları altında incelenir. Dördüncü bölümde ise şairin şiirleri dil, üslup ve şekil yönünden ele alınır. Birçok şiiri, kullandığı nazım şekli, vezin, kafiye ve redif açısından tahlil edilir.

Çalışmanın sonuç bölümünde Güzide Taranoğlu'nun edebiyatımız açısından öneminden ve edebiyatımızdaki yerinden bahsedilir. Kaynakça bölümünde ise çalışmada istifade edilen kaynaklara yer verilir.

Bu çalışma akademik anlamda yapılan ilk çalışma olması nedeniyle önemlidir. Güzide Taranoğlu hakkında araştırma yapacaklara hem biyografik hem de içinde barındırdığı orijinal metinler yönüyle kaynaklık etmeye adaydır. Çalışmada, Taranoğlu'nun birçok şiirini tahlil ederek onun edebi yönünü ortaya çıkarmaya çalışıldı. Çalışmanın, yukarıdaki sayılan hususiyetleriyle, bu alanda yapılacak çalışmalara kaynaklık edebilecek bir özelliğe sahip olduğuna inanıyoruz.

Çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen, büyük titizlikle bana yol gösteren, engin fikir ve tecrübelerinden sıkça yararlandığım değerli hocam Yard. Doç. Dr. Salih Okumuş'a teşekkürü borç bilirim.

Ordu 2012

Sabit BAYRAM

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1
1940 Sonrası Türk Edebiyatına Genel Bir Bakış	1

I. BÖLÜM: GÜZİDE TARANOĞLU'NUN HAYATI VE ESERLERİ

A. Güzide Taranoğlu'nun Hayatı	9
1. Doğumu ve Ailesi	9
2. Çocukluğu ve İlk-Orta öğrenimi	10
3. Gençlik Yılları ve Eğitimi	11
4. Sosyal Yaşamı ve Edebi Faaliyetleri	13
5. Basın Hayatı ve Gülpınar	26
B. Güzide Taranoğlu'nun Eserleri	31
1. Merhaba Dostum	31
2. Mutlu Acı	33
3. Toz Pembe	34
4. İnsanlar Mutlu Yaşasın	35
5. Ve Mutluluk Çiçek Açar	35
6. Diyorum ki	36
7. Huzur Çağı	37
8. Umutlar Canda Çiçek	38
9. Aşk Yıllara Yenilmez	38
10. Can Parçamız Çocuklar	39
11. Selamlarım	40
12. Şiiristanda Hecelerin Dili	40
13. Bir Dalda Bin Çiçek	41
14. Aşk Şiir = Hayat	41
15. Sevgi Yağmur Aşk Güneş	42
16. Bu Kitap Onun İçin	42
17. O'nu Andıkça Yaşıyorum	43
18. Duyguların Karmaşası	43
19. Duygu Harmanım	44
20. Akşamlar Yaklaştıkça	45

II. BÖLÜM: GÜZİDE TARANOĞLU'NUN ŞİİR DÜNYASI

A. Sanat ve Edebiyatla İlgili Görüşleri	46
1. Sanatla İlgili Görüşleri	46
2. Edebiyatla İlgili Görüşleri	49
3. Şiir Nedir?	52
4. Şair Kimdir?	54
B. Edebi Şahsiyeti	61
1. İlk Adımlar ve Arayış Devri	62
2. Çıraklık Devri	72
3. Olgunluk Devri	79

III. BÖLÜM: GÜZİDE TARANOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE MUHTEVA

A. Ben'e Yönelik Temalar	95
1. Aşk	95
2. Ayrılık ve Özlem	100
3. Yaşama Sevinci.....	104
B. Felsefi ve Metafiziksel Temalar	108
1. Zaman	108
2. Ölüm Düşüncesi	110
C. Sosyal Temalar	115
1. Sosyal Bir Varlık Olarak Kadın	115
2. Geleceğin Sahibi Olarak Çocuk	121
3. Sosyal ve Siyasi Şiddet	125
4. Köylü ve Göç Sorunu	126

IV. BÖLÜM: GÜZİDE TARANOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE DİL ÜSLUP VE ŞEKİL

A. Dil ve Üslup	130
B. Şekil	134
1. Nazım şekli	134
2. Vezin	136
3. Kafiye	141
4. Redif	147

V. BÖLÜM: SONUÇ 150 |

VI. BÖLÜM: KAYNAKÇA 152 |

KISALTMALAR

A.Ş.H.	Aşk Şiir = Hayat
A.Y.	Akşamlar Yaklaştıkça
A.Y.Y.	Aşk Yıllara Yenilmez
B.K.O.İ.	Bu Kitap O'nun İçin
C.P.Ç.	Can Parçamız Çocuklar
D.H.	Duygu Harmanım
D.K.	Duyguların Karmaşası
H.Ç.	Huzur Çağı
İ.M.Y.	İnsanlar Mutlu Yaşasın
M.A.	Mutlu Acı
M.D.	Merhaba Dostum
O.A.Y.	Onu Andıkça Yaşıyorum
s.	Sayfa
Ş.H.D.	Şiiristanda Hecelerin Dili
T.P.	Toz Pembe
TDK	Türk Dil Kurumu
V.M.Ç.A.	Ve Mutluluk Çiçek Açar
Yay.	Yayınları

GİRİŞ

Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirine Genel Bir Bakış

Şiirimizde Tanzimat'la başlayan yenileşme arayışları, asıl meyvelerini Cumhuriyet Dönemi'yle verir. Bu dönemde, birçok edebi topluluk ortaya çıkar. Bu topluluklar sayesinde, çağdaş Türk şiirinin, özgün metinleri ortaya konur. Cumhuriyet'in ilanıyla hemen her alanda büyük yenilikler olur. Doğal olarak dil ve edebiyatta da büyük değişimler yaşanır. Şinasi ile başlayan dilde sadeleşme hareketi, Genç Kalemlerle kökleşmeye başlar, bu yıllarda ise zirveye ulaşır. Milli edebiyat anlayışı, şiire hakim olur.

Milli edebiyat anlayışının başlangıcı olarak İslamiyet öncesini işaret etmek doğru bir tespit olacaktır. Bu dönemde, Türk edebiyatı, yabancı edebiyatların tesirinden uzaktır. Milli kaynaklara dönük bir anlayış hâkimdir. Bu anlayış, İslamiyet'in kabulüyle her ne kadar sekteye uğrasa da, halk arasında tüm canlılığıyla devam eder.

Modern Türk edebiyatında halkın anlayabileceği bir dille, halk için yazma ilkesi Tanzimat döneminde Şinasi'yle başlar. Şinasi, daha çok nesir dili üzerinde durur, ancak şiirlerinde de Türkçe kelimeler kullanmaya çalışır. Ancak sanat yapma kaygısı, bu çabaların sonuçsuz kalmasına neden olur. Tanzimat döneminde, Milli Edebiyat anlayışı pek taraftar bulamaz. Milli ölçü olarak kabul edilen hece, dönemin önemli isimleri tarafından benimsenmez, hatta küçümsenir. Hece ile şiir söyleme, Tanzimat Dönemi'nde Ziya Paşa ile Namık Kemal arasında tartışmalara neden olur. Ziya Paşa da "*Şiir ve İnşa*" adlı makalesinde, şiirimizin halk diliyle ve hece ölçüsüyle yazılması gerektiğini vurgular. Heceyi, milli ölçü olarak kabul etse de, daha sonraları bu görüşünden vazgeçer. Recaizade Mahmut Ekrem'in birkaç şiirini saymazsak Mehmet Emin Yurdakul'a kadar, ciddi anlamda aydın şairlerin gündemine hece girmez.¹ Tanzimat'ın ikinci dönemi ile Servet-i Fünûn döneminde, şiir dili konuşma dilinden iyice uzaklaşır.²

Sade dille, hece vezniyle şiir yazma çabaları, karşılığını I.Dünya Savaşı yıllarında bulur. Aruzla şiir yazan çok sayıda şair, bu dönemde şekil yönünden heceye döner. Genç kalemlerle hız kazanan dilde sadeleşme çalışmaları Beş Hececilerle en başarılı örneklerini

¹ Öztürk Emiroğlu, Türkiye'de Edebiyat Toplulukları, (Ankara:Akçağ Yayınları, 2003), s.83

² Nurullah Çetin, Tanzimat'tan Bugüne Yeni Edebiyatı Şiir Çözümlemeleri, (Ankara:Akçağ Yayınları, 2004), s.126

verir. Halkın konuştuğu dil, edebiyat dili haline gelir.³ Böylece halka yönelik bir edebiyat oluşur. Şairlerin çoğu, Anadolu'ya ve insanına yönelir. Sade dille Anadolu'yu işleyen bu şairler, çok başarılı örnekler verse de bunlar hamasi duygularla oluşur. Söz konusu eserler, yaşanmış bir hayatın intibaları olmaktan uzaktır. Şair, romantik bir duyguyla gördüğünü değil, hayalindekini yazar. Bunda en önemli etken, kuşkusuz şairlerin Anadolu'yu uzaktan, havasını teneffüs etmeden yazmalarındır.⁴

“*Yeni Lisan*” makalesinde yer alan dilde sadeleşme çabaları, başta Beş Hececiler ve Şairler Derneği üyeleri olmak üzere I.Dünya Savaşı ve İstiklal Savaşı yıllarında devam eder. Bu topluluklar dışında, çok sayıda şair tarafından da benimsenir. 1940'lara kadar da egemenliğini sürdürür. 1940'tan sonra Garipçiler ve sosyalist gerçekçilerle bu anlayış zayıflar.⁵

1940'lı yıllarda vuku bulan II.Dünya Savaşı, tüm dünya ülkeleri gibi Türkiye'yi de yakından etkiler. Toplum, bir yandan yoksulluk içinde yaşarken bir yandan da bunalımlı bir savaş atmosferi içindedir. Bu atmosfer, edebiyatı da yakından etkiler. Yazarların ve şairlerin birçoğu, bu bunalımlı havayı teneffüs eder.

1940'lı yılların ilk yarısında Garip (I. Yeni) akımının etkileri görülür. Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Orhan Seyfi Orhon'un öncüsü olduğu bu hareketin, birçok edebiyat tarihçisi ve eleştirmeni tarafından, modern şiirin kuruluşuna büyük katkıları olduğu kabul edilir.⁶ Garipçiler, geleneği temelinden değiştirme hedefindedir. Kendilerinden önceki tüm şiir anlayışlarına tepki olarak ortaya çıkarlar.⁷ Hayale, tasvire, duyguya ve şairaneliğe hoş bakmazlar. Bu nedenle bu unsurları şiirden kovup müzikalite ve imge gibi temel yapı unsurlarını reddederler.⁸ Şiiri, bütün söz sanatlarından kurtarıp ölçü, kafiye ve nazım şekillerine yer vermeden, serbest anlayışla şiirlerini kaleme alırlar. Garipçilerin, günlük basit konularla ve sıradan bir dille yazma prensibi, edebiyat çevreleri tarafından tepkiyle karşılanır.

Güzide Taranoğlu da, Garipçilerin var olan değerleri reddedip yeni bir şiir anlayışı getirme fikrine sıcak bakmaz. Şair, milli değerlerin korunması taraftarıdır. Yapının

³ Emiroğlu, (2003:84)

⁴ İsmail Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş / 1 Şiir*, (Ankara:Akçağ Yayınları, 2006), s.13

⁵ Emiroğlu, (2003:90)

⁶ Hulusi Geçgel, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, (Ankara:Anı Yayıncılık, 2000), s.41

⁷ Geçgel (2000:42)

⁸ Geçgel, (2000:61)

tamamen değiştirilmesine karşıdır. Bir sanatkârın ya da şairin kökünün mazide olması gerekliliğine vurgu yapar. Geçmişten beslenmeyen bir şiirin, toplumda karşılığını bulamayacağına, bu nedenle de uzun süre yaşayamayacağına inanır. Taranoğlu, halk kültürüne ve edebiyatına yakın olsa da, Divan Edebiyatını da tamamen yok saymaz. Yüzyıllarca etkisini sürdüren bu edebiyatın birikimine saygı duyar. Ondan faydalanılması gerektiğini ifade eder. İnsanların bu edebiyatı anlaşılmaz bir edebiyat olarak algılamalarının karşısında durur. Okuyucunun kendisini zorlayarak bu edebiyatı anlayabileceğini söyler.

şair, Garipçilerin geleneğe karşı olmaları ve var olan yapıyı reddetmeleri hususunda bu hareketin karşısında dursa da, serbest tarzda şiir yazma prensiplerinden etkilenir. Nitekim serbest tarzda yazdığı çok sayıda şiiri bulunur. 1940 sonrası Türk edebiyatında, serbest tarzda şiir yazma eğiliminden şairin de etkilenmemesi düşünülemezdi. Taranoğlu, bazı şiirlerinde sadece şekil yönünden değil, içerik açısından da Garipçilerin etkisi altındadır. O da, bu hareketin şairleri gibi günlük, sıradan olayları şiirlerine konu edinir. Ancak bu tarz şiirlerinin sayısı çok değildir.

Garip şiirinin dışında kalan şairlerin bir bölümü, memleket edebiyatı anlayışını devam ettirir. Kendinden nekilerden farklı olarak, yaşadıkları bölgelerin özelliklerini ve hayallerini işler. Bu şairler, Anadolu'yu uzaktan değil, bizzat yaşayarak, soluyarak şiirselleştirir. Bunların başında Cahit Külebi ve Ceyhun Atuf Kansu gelir.

1950'li yıllarda demokratikleşme çabalarıyla ülkede zgr bir ortam oluşur. Çok partili hayat, fikirlerin çeşitlenmesini sağlar. Bunun sonucu olarak çeşitli akımlar oraya çıkar. Bunların başında Hisarcılar, Maviciler ve II. Yeni gelir. Bu üç akımın ortak özelliği, Garipçilerin sanat anlayışlarına tepki duymalarıdır.

1950 sonrası Türk şiirinin önemli figürlerinden biri de kuşkusuz *Hisar* grubudur. Hisarcılar, Cumhuriyet devrinin Yedi Meşale ve Garipilerden sonraki nc, Ankara'nın ilk edebi topluluğudur. 1948 yılından itibaren Ankara Halkevi'nde toplanarak edebiyat sohbetlerinde bulunan bu grup, Garipçilerin sanat anlayışına tepki olarak ortaya çıkan hareketlerdendir. Yabancı taklitçiliğine karşı milli bir sanatı, hr düşünceyi ve yaşayan Türkçeyi kullanmayı arzularlar.⁹

⁹ Adem alışkan, "Ana izgileriyle Cumhuriyet Devri Türk şiirine Teorik Bir Yaklaşım (1923-1960)", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt no 3, Sayı no 10, (Kış 2010), s.172

Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer, Mustafa Necati Karaer ve Yavuz Bülent Bakiler gibi önemli şahsiyetler Hisar dergisi etrafında bir araya gelir. İlk sayısı 16 Mart 1950'de yayımlanan Hisar dergisinin parolası, eski şiirimizden, milli kültür ve edebiyatımızdan kopmadan yeni ve güzel bir şiir sergilemek olur. Ayrıca o yıllarda şiirimizi çıkmaza sokanlara ve yozlaştırıcılara karşı çıkmak ve tavır almak düşüncesindedirler.¹⁰ Derginin kurucularından Mustafa Karaer, amaçlarını şu şekilde açıklar:

“Garipçilerin başlattığı şiir akımının “yalancı dolmaları” karın doyurmasa bile, şiirden nasibi olanları şiirden ve edebiyattan uzaklaştırıyor ve hareket devam ediyordu. Bu durum karşısında yapılacak tek iş, tek çare, inandığımız yolda bir edebi dergi çıkarmaktı. Öyle bir dergi ki, Türk şiirini yıkmak isteyenlerin karşısına bir kale gibi dikilsin, taklitçiliğe sapsadan milli kültürümüzden güç alsın ve “geçmiş”le “gelecek” arasında bir köprü olsun. İşte, kendi inançlarımız ve sanat anlayışımız doğrultusunda bir fikir, sanat ve edebiyat dergisi çıkarma kararımız, özetle belirtmeye çalıştığım ihtiyaçtan doğmuştur .”¹¹

Topluluk, derginin kuruluşundan tam 17 yıl sonra “*Radyoda Hisar Saati*” programında ilkelerini açıklar. Daha sonra ilkelerini, Hisar dergisinin 113. ve 114. (Şubat, Mart 1967) sayılarında topluluğun bir tür geciken bildirisi olarak dört madde halinde yayımlarlar:

1. “Sanatçının Dili Yaşayan Dil Olmalıdır”. Aksi takdirde, ister eski, ister yeni olsun, ölü kelimelerden doğan her eser yeni nesilleri birbirinden ayırır. Türk sanatına ve kültürüne olumlu katkıda bulunamaz. Bu ilkeyle ilgili olarak Hisarcıların, özellikle Birinci Yeni ve İkinci Yeni sanatçılarına yönelttikleri eleştiriler şöyle sıralanabilir: Ağza alınmayacak kadar kaba ve çirkin kelimeleri bol bol kullanmak, dil akışına uymayan uydurma kelimeleri inatla ve ısrarla kullanmak, büyük harf - küçük harf kurallarına boş vermek, noktalama işaretlerini kaldırmak, cümle tekniğine kulak asmamak.

2. “Sanatçı Bağımsız Olmalıdır”. Zira, onun eseri, siyasi sistemlerin de, ekonomik doktrinlerin de propaganda aracı değildir.

¹⁰ Geçgel, (2000:55)

¹¹ Geçgel, (2000:55)

3. “Sanat Milli Olmalıdır”. Çünkü kendi milletinden kopmuş bir sanatın milletlerarası bir değer kazanması beklenemez.

4. “Sanatta Yenilik Asıldır”. Ne var ki, bu yenilik arayışı eskinin ret ve inkârı şeklinde yorumlanmamalıdır. Dünden kuvvet alarak, yarın da kolay kolay eskimeyecek bir yenilik anlayışı ilke edinilmiş, mutlaka serbest şekilli şiir yazmak, şiiri nesre ve hikâyeye yaklaştırmak, heceyi ve aruzu ölü vezinler olarak görmek gibi ısrarcı yaklaşımların doğru olmadığı savunulmuştur.”¹²

Bu grup içindeki şairler, “Her biri kendisine has bir üslup ve tutumla materyalist-Marksist dünya görüşüne karşı, milliyetçi ve memleketçi hayat görüşünü savunurlar.”¹³ Güzide Taranoğlu’nun edebiyat ve şiir hakkındaki görüşlerine, şiirlerinin içeriğine ve biçim özelliklerine bakıldığında, Hisarcıların çizgisinde olduğu görülür. Bu nedenle, 1950 sonrasının edebi hareketleri arasında onu en çok etkileyen Hisarcılar olduğu söylenebilir. Neredeyse aynı eksende hareket ederler. Ancak mekânları farklıdır. Şair, bu grubun görüşlerini savunsa da onlarla birlikte hareket etmez. Çünkü Taranoğlu da, bir dergi sahibidir. Kendi ekolünü oluşturmaya çalışır.

I.Yeniye ilk karşı çıkanlardan biri Attila İlhan ve Maviciler olur. Bu tavırlarıyla, II.Yeni’nin öncüleri olarak değerlendirilseler de, İlhan, II.Yeni’nin yozlaştığını savunarak bunu kabul etmez. Nazım Hikmet’in toplumsal gerçekçi görüşlerinin devamı niteliğinde olan bu hareket, toplumcu şiire yeni boyutlar kazandırma amacını güder.¹⁴ Güzide Taranoğlu’nun bazı açılardan Mavicilerle aynı doğrultuda olduğu görülür. Mavicilere göre sanatçılar, bağlı oldukları toplumun sesini duymalı ve düşüncelerinde o toprağın sesi olmalıdır.¹⁵ Bu nedenle bu hareketin önde gelen isimleri Anadolu’ya yönelir. Hisarcıların Anadolu’yu yazmalarını destekler mahiyette yazılar yazarlar. Taranoğlu’nun temelde Anadolu’ya yaklaşımı, Mavicilerden çok da farklı değildir. O da, yaşadığı toprağın sesi olmayı amaçlar. Ancak Maviciler, kısa süre sonra sosyalist gerçekçi bir çizgiye kayar.

1955’ten sonra bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de anlaşılması güç şiir akımları moda haline gelir. Türk edebiyatında bunların başında “Anlamsızlar” diye de nitelendirilen “II. Yeni” gelir. Garip şiirinin ortaya koyduğu yasaklara bir tepki olarak

¹² Geçgel,(2000:55)

¹³ Mehmet Kaplan, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar, (İstanbul:Dergah Yayınları, 2009), s.311

¹⁴ Atilla Özkırımlı, Türk Edebiyat Tarihi, Cilt no 2,(İstanbul:İnkılap Kitapevi, 2004), s.1132

¹⁵ Emiroğlu, (2003:172)

doğan II. Yeni, kapılarını şiirden kovulan tüm ögelere sonuna kadar açar. Edebi sanatlara ve imgelere özgürlük tanıyarak, basitlik ve aleladeliliği şiirden kovarlar. Halkın hayatından ve kültüründen uzaklaşıp konuşma diline sırt çevirirler. Şiiri, ustan ve anlamdan koparıp duyguya ve çağrışıma yaslanırlar. Böylece çoğunluğa değil, aydın azınlığa seslenirler.¹⁶

II. Yeni de, Garipçiler gibi Türk şiir geleneği ile bağını kopararak yönünü Batı'ya çevirir. Modern şairlere, bilhassa Sürrealistlere ilgi gösterirler. İçerik ve biçim bakımından Türk şiir geleneğini reddeden bu akım, biçime önem vererek içeriği ikinci plana atar. Ortak dile sırt çevirerek soyut bir dil oluşturur.¹⁷ Güzide Taranoğlu, II. Yeni'nin sanat anlayışından tamamen uzaktır. Çünkü, imgelere ve soyut kavramlara çokça başvurmaz, sanat yapma kaygısında değildir. Şairaneliğe ve II. Yeni'nin halk dilinden kopuk, çağrışım gücüne dayalı dil anlayışına karşıdır. Onun dili sade ve anlaşılırdır. Bu nedenle, II. Yeni ile ortak bir noktası pek bulunmaz.

1960-1980 arasında, genel manada üç şiir anlayışı hâkimdir. Bunlardan ilki olan Toplumcu-Marksist anlayışla, yoğun bir propaganda şiiri ortaya çıkar.¹⁸ İdeolojik tabanlı şiir yazan çok sayıda şair, köy insanını ve şehirleşme olgusunu ele alır. Bu kişiler, toplumsal şiiri bir nevi ihtilal sayarlar.¹⁹ Ezilmiş insanların sesi olduklarını savunarak, sanat ve edebiyatı görüşlerini anlatmada bir araç olarak kullanırlar. Böylece geniş kitlelerce tanınıp okunurlar. İdeolojik kaygıyla şiir yazan bu kişiler, bir kavga ortamı oluşturmaktan çekinmezler.

Güzide Taranoğlu, toplumsal gerçekçi yazarların aksine, şiirin ve sanatın ideolojilerin gölgesinde olmasını kabul etmez. İdeolojilerin her türüsüne karşıdır. Kavga ve çatışma ortamından uzak durarak edebi polemiklere girmez. Ancak Taranoğlu da toplumsal gerçekçiler gibi, toplum hayatındaki sorunlara çözüm teklifleri sunar. Toplumun acılarını ve sorunlarını işlemesi yönüyle, toplumsal gerçekçilerden esinlendiği görülür. Bunları Nazım Hikmet gibi, serbest tarzda yazdığı şiirlerde dile getirir. Ancak, çözümü sosyalist gerçekçilerin penceresinden sunmaz. Onun çözümleri bir ana duyarlılığı şeklindedir. Gurbete gitmek isteyen köylüye köyünde kalmasını söylerken, herhangi bir ideolojiye yaslanmaz. Sadece, onların mutluluğunu düşünür.

¹⁶ Emiroğlu, (2003: 173)

¹⁷ Asım Bezirci, İkinci Yeni Olayı, (İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 1996), s.18

¹⁸ İnci Enginün, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2010), s.117

¹⁹ Enginün, (2010:116)

1960-1980 döneminde, Marksist söylemin karşısında, bütün gücünü kendi kaynaklarından alan ülkücü ve ulusal söylemci biri şiir anlayışı da gelişir. Bu, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Yahya Kemal ve Karacaoğlan'dan gelen bir şiir anlayışıdır. Türkçenin olanaklarından yararlanarak, milli bir çizgide sanatlarını icra ederler. Ulusal kültür ve tarih bilinci, onların varmak istedikleri noktadır.²⁰ Güzide Taranoğlu da, bu söylemde olan isimlerdendir. O daima milli bilinci işlemeye çalışır. Bunu yaparken halkın kaynaklarından beslenir.

Cumhuriyet'in ilanıyla sesi kısılan İslamcı söylem, 1960'lardan sonra tekrar yükselişe geçer. Modernleşmeyle ortaya çıkan küreselleşme olgusu, birçok şairi İslami değerlere yöneltir.²¹ Taranoğlu'nun dini nitelikli şiirleri olsa da, şair bu söylemi pek kullanmaz. Özellikle altmış yaşından sonraki şiirlerinde, Allah'a olan aşkını dile getirir. Bunu, şairin yaşlanmasıyla, ölümü yakından hissetmesinde aramak doğru bir tespit olacaktır.

1980'den sonra İhtilalla birlikte, şairler bir iç hesaplaşmaya girer. Böylece ideolojik şiir, yerini sanatın üstünlüğüne bırakır. Yalnızca şiirin önemsendiği, içe dönük, durağan bir edebiyat ortaya çıkar, ideolojik şiir yazarlar meydanı boş bırakır. Güzide Taranoğlu, bu yıllarda şiirlerinde eşine olan aşkını dile getirir. Bunun yanı sıra ölüm ve zaman temalarını sıklıkla kullanır. Anadolu ve köylüye yönelik yazdıkları bu dönemde azalır. O da, diğer şairler gibi, iç dünyasına yönelir.

1980 sonrasında, Türk şiirini yeniden ve bir bütün olarak değerlendirme çabası vardır. Farklı şiir anlayışlarının aynı zaman diliminde temsilcileri bulunur. Şiirde, içerik ikinci plana itilir. Yapıya ve söyleyişe önem verilir. İmgelere şiirin kapısı sonuna kadar açılır. Şiirin düzyazıya yaklaştığı görülür. 1980'li ve 1990'lı yıllar, radyo ve televizyonda özel kanalların varlığı ile birlikte popüler kültür ortamının oluşturduğu ve desteklendiği bir dönemdir. Türk ve dünya edebiyatından önemli ve değer taşıyan şiirler, bir kompozisyon hâline getirildikten sonra, tiyatro sanatçıları tarafından görsel-işitsel kültür ortamına taşınır. 1980 sonrası şiirin en önemli yanlarından birisi de özellikle konu açısından irdelendiğinde şehirli kimliğinin ön planda olmasıdır. Büyük kentlerde yaşayan kişilerin şehre ve insana yabancılaşması, gelenek ve teknoloji arasında sıkışıp kalmaları, geçmişte

²⁰ Ramazan Korkmaz, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2011), s.316

²¹ Korkmaz, (2011:308)

var olan ama kendilerini ifade edemeyen alt kültür gruplarının yeni bir kimlikle ortaya çıkmaları şiirin yeni bir damarını oluşturur.²²

Güzide Taranoğlu, böyle bir ortamda edebi faaliyetlerine devam eder. 1950 sonrası Türk şiirine ideolojik eğilimler damga vursa da, o bunlardan etkilenmez. Sanatçının bağımsız olması ilkesine göre hareket eder. Şiirini, propaganda aracı olarak kullanmaz. Sanatın, milli renkler içermesi gerektiğine inanır. Evrensele ulaşmanın yolunun, ulusal kaynaklardan beslenmekten geçtiğini ifade eder. Bu nedenle, Anadolu'ya ve insanına yönelir. Şairin, eskiye saplanıp kalmadan daima yeniliği araması gerekliliğini de ortaya koyar. Yenilik peşinde koşarken eskiyle bağları koparmaz.

²² <http://www.edebiyol.com/1980-sonrasi-turk-siiri.html>

I. BÖLÜM

Güzide Gülpınar Taranoğlu'nun Hayatı ve Eserleri

A. Güzide Gülpınar Taranoğlu'nun Hayatı

1.Doğumu ve Ailesi:

Güzide Taranoğlu, 28 Ocak 1922'de İstanbul'un Eyüp ilçesinde dünyaya gelir. Ancak ilkokula erken başlaması için yaşı büyütülür. Nüfus kayıtlarında doğum yılı 1 Temmuz 1920 olarak görülür. Asıl adı Fatma Güzide'dir, Soyadı Kanunu ile aile Gülpınar soyadını alır. Daha sonra Bilal Taranoğlu ile evlendiğinde eşinin soyadını kullanan yazar, eserlerinin çoğunda Güzide Taranoğlu ismini kullanır.

Güzide Taranoğlu'nun babası Üsküp Kalkandelen nahiyesi eşrafından Hacı Kamberoğullarından Tahir Efendinin oğlu Rıfat Bey'dir. Rıfat Bey, henüz yedi yaşındayken babası vefat eder, bu nedenle amcası Bekir Sıtkı Efendi'yle İstanbul'a gelir. Burada eczacılık tahsili gördükten sonra Üsküp'e döner. Burada kısa süre içinde bir eczane açar. Eczaneyi açtıktan üç ay sonra Balkan Harbi patlar.²³ Tahir Efendi, bu savaşta esir düşer. Savaşın sonunda esir mübadelesiyle serbest bırakılır ve İstanbul'a nakledilir. Bundan sonra bir daha Üsküp'e dönmez. Bu kez, Unkapanı'nda bir eczane açar. Dört lisan bilen Rıfat Bey, kimyager-eczacıdır.

Güzide Taranoğlu'nun annesi Nevres Hanım, o çağın entelektüel bir ailesinin ferdidir. Darülfünun Farisi hocası ünlü Hattat Abdurrahman Zihni Bey ile Çanakkale eşrafından Türzkadelere mensup Ayşe Hanım'ın kızıdır. Dayısı Mehmet Ziyaeddin Bey, Sultan Abdulhamid'in musahip muavini (danışman miralay)'dir. Ayrıca itfaiye alay komutanı ve hukukçudur. Türk donanmasının güçlendirilmesi için, İstanbul'da yardım toplama faaliyetlerinin önderliğini Rıfat Bey'le birlikte yaparlar.²⁴ Mehmet Ziyaeddin Bey, Rıfat Bey'le iyi arkadaşır, bu nedenle onun yeğeni Nevres Hanım'la evlenmesini arzular.

²³ 14. yüzyılın ortalarından itibaren Rumeli'ye yerleşmeye başlayan Türkler, yaklaşık beş asır süren dönemde, kültürünü ve otoritesini Balkanlar'da kalıcı hale getirir. Asırlar boyunca, Türklerle bu bölgede yaşayan diğer milletler, birlikte sorunsuz hayatlarını devam ettirir. Duraklama dönemiyle başlayan geri çekilme süreci, göç problemlerini de beraberinde getirir. Osmanlı-Rus savaşlarıyla, Balkanlar'dan Anadolu'ya kitleler halinde göçler başlar. İkinci büyük göç dalgası, yirminci yüzyılın başlarındaki Balkan savaşlarından sonra meydana gelir. Rumeli'deki zulümlerden kaçan birçok Türk, Anadolu'ya göç etmek zorunda kalır.

²⁴ Enver Paşa da bu ekip içinde yer alan isimlerdendir.

1918 yılında Rıfat Bey’le Nevres Hanım evlenir. O zamanlar iç güveyisi adet olduğundan, Rıfat Bey, iç güveyisi olarak konağa alınır. Bu evliliğin dördüncü senesinde Güzide (1922) doğar. Güzide’ye ebesi tarafından göbek adı olarak Fatma ismi konur. Fakat o, bu ismi sevmez, kendisine Fatma Güzide denmesinden hoşnut olmaz. Güzide üç yaşındayken erkek kardeşi dünyaya gelir. Ona da dedelerinin ismi Tahir Zihni verilir.

Güzide’nin anne ve baba tarafı, devrin önde gelen ailelerindedir. Nitekim o, “Baba tarafından bilgi, anne tarafından sanatçı ve duygu yönünü miras alır.”²⁵ Köklü ve kültürlü bir aileye mensup olması dolayısıyla, küçüklüğünden itibaren iyi bir eğitim alır.

2. Çocukluğu ve İlk-Orta Öğrenimi:

Kimyager-eczacı Rıfat Bey, yeni ilaçlar bulmak arzusuyla Anadolu’ya yönelir. Sırasıyla Adana Kozan, Konya Ereğli ve son olarak da Ilgın’a gider. Ilgın kasabasının hem eczacısı hem doktorudur. Tüm zamanını, halkın sağlıkla ilgili problemlerini çözmek için harcar. Aynı zamanda, yabancı dil bilmenin verdiği ehliyetle, kasabada fahri başöğretmen olur. Başta ilçenin kaymakamı ve eşrafı olmak üzere, ilçenin ileri gelenlerine ve kızına yeni alfabeyi öğretir.²⁶ İlkokula başlamadan alfabeyi öğrenen Güzide, o günleri şöyle anlatır:

“Yeni Türkçeyi, yeni harfleri -babam dört lisan bildiğinden- öğretiyordu herkese. Akşamları bizim evde kara tahta kurulurdu. Kaymakam başta, eşraf 10–15 kişi misafir odasına doluşuyordu. Ben de beş yaşındayım o zamanlar. Öğrenmeye çok hevesliydim, babamın her sorusuna hemen cevap vermek istiyordum. Ben, herkesten evvel okumayı öğrendim.”²⁷

Güzide daha küçük yaşta olmasına rağmen, Rıfat Bey, kızının ilkokula erken başlamasını ister. O yıllarda, okula başlama yaşı yedidir. Bu nedenle yaşı büyütülür. Böylece beş yaşında okula başlar. Küçük Güzide, zeki olması nedeniyle herkesin dikkatini çeker, öğretmenlerinin gözdesi olur. Okulun başöğretmeni Hayri Bey ve öğretmen eşi Vesile Hanım, Güzide’nin üzerine titrerler. Zekâsının yanı sıra, sosyal biri olmasıyla tüm dikkatleri çeker. O yıllarda okula tayin edilen Mustafa Öğretmen onun yeteneklerini

²⁵ Enver Tuncalp, “Şair-Yazar Güzide Taranoğlu’nun Hayatı, Eserleri, Sanatı”, Gülpınar, Cilt no 3, Sayı no 33, (Ocak 1979), s.3

²⁶ Tuncalp, (1979:3)

²⁷ Sabit Bayram, Güzide Taranoğlu ile Özel Mülakat-1, Ankara, Temmuz 2011

keşfeder. 23 Nisan etkinliklerinde ve müsamerelerde onu görevlendirir. Bu etkinliklerde, şiirler okur. Böylece, Güzide şiirin ne denli coşkulu bir iş olduğunu anlar. Şiire olan ilgisi her geçen gün daha da artar. Güzide, Iğın'daki okul hayatından şu şekilde bahseder:

“Ben mektepte -tek olarak- el bebek gül bebeğim, beni çok zeki bulurlardı. Üçüncü sınıfa geçince İstanbul'dan Mustafa Bey diye genç bir muallim geldi, çok sosyal biriydi. Bize müsamereler, piyesler öğretti. Ben elebaşyım. Bir numaralı artistim. Bende kabiliyet zaten varmış, Mustafa Bey bana yol gösterdi. Cumhuriyet Bayramlarında beni peri kızı yapardı, bana kanat takarlardı, ben peri kızı olurum. Piyesler, monologlar hepsinde ben öndeydim.”²⁸

Iğın'da hem eczacı hem de doktorluk görevini yerine getiren Rıfat Bey, gece gündüz demeden tüm kasabanın yardımına koşar. Bazı geceler hiç uyumadığı olur, bir hastadan başka hastaya gider. Bütün kış bu şekilde geçtiğinden, bu yoğun tempoya ayak uyduramaz. Yorgun ve halsiz düşer, alkolün de etkisiyle zatürreeye yakalanır. Hastalandıktan beş gün sonra, 7 Mart 1932'de vefat eder. Babası öldüğünde Güzide beşinci sınıfın sonundadır. Babasını çok seven, hatta ona hayran olan Güzide'yi babasının ölümü derinden etkiler. Bu ölüm onun ruhunda iflah olmaz yaralar açar. Yine de hayata karşı güleçtir, içindeki mutluluk duygusu sönmez.²⁹

Rıfat Bey'in ölümüyle Nevres Hanım, Güzide'nin ilkokulu bitirmesini bekler. Güzide, okuldan mezun olunca aile, İstanbul'a göç eder.

3. Gençlik Yılları ve Evliliği:

1935 yılında Soyadı Kanunu çıkınca aile Gülpınar soyadını alır.³⁰ Güzide, İstanbul Kız Lisesi'nde eğitimine devam eder. O yıllarda şiir denemelerine başlar. Fakat şiir defterini herkesten saklar. Liseyi bitiren Güzide, mahalleden komşuları Savcı Sabri Bey'in yardımlarıyla, daha sonra adı Emlak Bankası olan Emlak ve Eytam Bankası'nda çalışmaya

²⁸ Sabit Bayram, Güzide Taranoğlu ile Özel Mülakat-2, Ankara, Ağustos 2011

²⁹ Şairle yaptığımız özel mülakatta bu dönemle ilgili sorularımıza yanıt alamadık. Ayrıca hayatıyla ilgili farklı birçok yazıda ve makalede bu döneme ait bilgilere ulaşamadık. Güzide Taranoğlu'nun şiirleri incelendiğinde babasına ait bir izin bulunmadığı dikkat çeker. Şair bu yıllarını karanlık bir dönemi olarak kabul eder.

³⁰ Soyadı Kanunu çıktığında Nevres Hanım, tez canlı biri olduğundan 'Tezcan' soyadını almak ister. Fakat dostları, "Pınar gülü gibi kızın var, 'Gülpınar' adını alsana!" deyince, ailenin bu soyadını almalarında etkili olur.

başlar. İş hayatı, onu eğitiminden uzaklaştırır. Liseden sonra, yüksek okulda eğitime devam etme arzusu olsa da Bilal Taranoğlu ile tanışması hayatında önemli bir dönüm noktası olur.

Bilal Taranoğlu, o yıllarda tıp fakültesi öğrencisidir.³¹ Cağaloğlu'nda bulunan İran Sefaretnamesi'nin köşesindeki kütüphanede ders çalıştığı sırada Güzide'yi sokaktan geçerken görür, bir anda Güzide'ye vurulur. Daha sonraki günlerde, onu görme ümidiyle aynı yerde bekler. Fakat bir daha onu göremez. 30 Kasım 1939 tarihinde Güzide, arkadaşlarından birinin nişanına gider, orada Bilal de vardır. Bilal onu görünce çok şaşırır. Ancak Güzide'nin ondan haberi yoktur. Şair, eşiyle tanışmasını şu şekilde nakleder:

“Taş plaklarda meşhur “*Yıldızların Altında*” çalıyor, o zamanın en meşhur tangosu, herkes birbiriyle dans ediyor. Bilal, benimle tanışmak istiyormuş, ama ben onu bilmiyordum, o an tanımiyordum. Dansa kalkıyoruz, aramızda 25-30 cm var, bir tek teşekkür ederim diyoruz dans bittiğinde, ama dans esnasında kesinlikle birbirimizin gözlerine bakmıyoruz. Kafamı bile kaldırmamışım, sadece dans ettik, aradan biraz sonra tekrar dansa kaldırdı beni, evvela ismimi sordu. Güzide dedim, sizin diye sordum. Bilal demiş, ama ben Halil anladım. Halil mi dedim, hayır Bilal dedi, hiç işitmemiştim, dans ediyoruz o esnada, ak mı kara mı merak ettim. Başımı bir ara kaldırdım, göz göze geldik. Gözlerine âşık oldum. Çok güzel gözleri vardı, yeşil mavi arası bir renkti, kirpikli kirpikli... Elim ayağıma dolaştı, çok hoşlandım ondan. Ben de âşık oldum o an.”³²

30 Kasım, Taranoğlu çifti için büyük önem arz eder. Tanıştıkları bu günü “*Mukaddes Gün*” olarak isimlendirirler.³³ Güzide ve Bilal, tanışmanın peşinden arkadaş olur. O günlerde bir kızın erkekle baş başa dolaşması yadırgandığından, sadece yarım saat korka korka iş çıkışında Babıali'nin yokuşlarında birlikte yürürler. Bu dönem, Güzide için

³¹ Bilal Taranoğlu, 1920 Ordu doğumludur. Köken olarak Giresun Bulancaklıdır. Baba adı Osman, ana adı Dudu'dur. Taranoğlu, önce Haydarpaşa Lisesi sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirir. Sırasıyla Eleşkirt ve Gököy Hükümet Tabipliğinde, Çarşamba Sıtma Savaş Tabipliğinde, Ordu ve Giresun Sağlık Müdürlüğünde, Bakanlık Müfettişliğinde, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığında ve Donatım Genel Müdürlüğünde görevlerde bulunur. 15. ve 16. dönem Ordu Milletvekili olarak seçilir. Taranoğlu, 1960 yılında askeri yönetim tarafından kısa süreliğine Giresun Belediye Başkanlığı'na atanır. Bilal Bey, Güzide Taranoğlu'na sadece eş olmamış, birçok şiirine konu olmuştur. Şairin en önemli ilham kaynağıdır.

³² Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

³³ Taranoğlu çifti için 24 Haziran nikâh günleri olmasına rağmen 30 Kasım daha önemlidir. Güzide Taranoğlu, “*Tanımasaydık, sevmeyecektik; sevmeseydik evlenmeyecektik, evlenmeseydik bu kadar mutlu olamayacaktık.*” diyerek bu günü kutsal bir gün olarak kabul eder. Çift, 2005 yılına kadar her 30 Kasım'da bu günü dostlarıyla kutlar. Eşinin ölümüyle şair bu günü kutlamaktan vazgeçer.

çok önemlidir. Çünkü babasından sonra ilk kez iç dünyasını açar. Bilal, artık, onun için babasından sonra sığınılacak bir limandır.

Bilal ve Güzide kısa sürede evlenmeye karar verir. Güzide, bu kararı annesi Nevres Hanım'a bildirir. Ancak Nevres Hanım, bu evliliğe Bilal'in Karadenizli olması ve tıbbiyenin henüz birinci sınıfında okuması nedeniyle şiddetle karşı çıkar. Bilal'in bu evlilikle, okulu bırakıp kâtip olarak kalmasından çekinir. Kâtip bir damadı, ailesine layık görmez. Araya, Güzide'nin mahalleden büyüğü Avukat Fehmi Bey girerek onların evlenmelerini sağlar. Tüm evrakları Nevres Hanım'dan gizli şekilde hazırlayarak Fatih Evlenme Dairesi'nde 24 Haziran 1940 tarihinde Fehmi Bey ve bir arkadaşının şahitliğinde yıldırım nikâhıyla evlenirler. Annesi bunu duyunca çok üzülür, ancak bunu zamanla kabullenir. Bu evlilikten Osman Şanser (1945), Ayşe Serpil (1946) ve Ender Sevil (1950) dünyaya gelir.

4. Sosyal Yaşamı ve Edebi Faaliyetleri:

Bilal Taranoğlu, okuldan mezun olduktan sonra (1946) memleketi Ordu'nun Vona, bugünkü adıyla Perşembe ilçesine hükümet tabibi olarak tayin edilir. 1948'de vatani görev için subay olarak Van Başkale'ye gider. Ailesini de yanında götürür. Buradaki yıllar, Güzide için Anadolu insanını, özellikle kadını tanıma yıllarıdır. Birçok eserine konu olan Anadolu kadını ve Anadolu temi, bu yıllarda kökleşmeye başlar. Şair buradaki yıllarını şöyle anlatır:

“Van'ın Başkale ilçesine gittik, safi Kürtler yaşıyor. İran hududundayız. Tek doktor, Bilal var. O sebeple el üstündeyiz, alayda da taburda da. Birçok şair Anadolu'yu bilmeden yazdı, ama ben yaşadım Anadolu'yu. Kürtlerle beraber bir sene yaşadım. Kışın onların ördüğü kazakları çorapları giydim, onlardan biri gibi oldum. Onlarla o kadar güzel anlaştım ki çabucak kaynaştım. Kadınların hepsi beni çok sevdi, beni hep el üstünde tuttu. Kürtçe seni seviyoruz, diyorlardı. Akşamları birbirimize oturmaya gidiyorduk, insan boyuna çıkmış karlı yollardan geçiyorduk. Gittiğimiz yerlerde tahtadan karyolalar... Onun üstünde 5-6 kişi oturuyoruz, ne

kadar mutlu günlerdi! Ben sıvı gibiyim, beni nereye koyarsanız oranın şeklini alıyorum.”³⁴

Bilal Taranoğlu, vatani görevini tamamladıktan sonra sırasıyla Eleşkirt (1949), Çarşamba (1950–1952), Ordu Gököy (1952–1955) ve Samsun’da (1956–1958) doktor olarak görev yapar. Bu yerler, o yıllarda birçok kişinin nazarında sürgün yerleri gibidir. Ancak çift, buralarda yaşamaktan keyif alır. Çünkü onlar için mekân önemli değildir, bir arada olmaları kâfidir.

Şairin Samsun’daki yılları, şahsiyetinin oluşmasına büyük katkıda bulunur. Bilal Bey, bu yıllarda müfettiştir. Hafta için görevi nedeniyle Ağrı’da bulunur, her hafta cuma akşamları oradan Samsun’a gelir, pazarları tekrar döner. Şair, bu ayrılıklardan doğan hüznünü şiirselleştirir. Devamlı gözyaşı dökken şair “*Samsun’un denizi kabardıysa benim gözyaşımdandır.*” diyerek ayrılık acısını haykırır. Bu ayrılıklar onun ilk dönem şiirlerinin oluşmasına zemin hazırlar. İlk şiirleri incelendiğinde, eşine olan özlemini dile getirdiklerinin çoğunlukta olduğu görülür.

Çeşitli vesilelerle Anadolu’yu ve Anadolu insanını tanıyan Güzide Taranoğlu, çevresi tarafından daima örnek kişilik ve model olarak görülür. Çocuklarının okula başlamasıyla sosyal işlerde de çalışmaya başlar. Okul-aile birliklerine başkan olur. Buradaki çalışmalarıyla okullara gelir sağlar, bu yönüyle diğer dernekler de onu kendi bünyelerine çekmeye çalışır.

1951’de, Kadınlar Birliği’nin başkanı şair-bestekâr Mualla Anıl, diğer üyelerle yeni şubeler açmak amacıyla Karadeniz gezisi düzenler. Gezinin önemli duraklarından biri de Çarşamba’dır. Anıl, burada ilçenin entelektüel kadınlarından Güzide ile tanışır, onun konuşmalarından etkilenir. Kadınlar Birliği’nin Çarşamba’da kurulmasına önyak olmasını ister:

“O senelerde Muallâ Anıl Abla, Kadınlar Birliğinin genel başkanı... Samsun’a-Çarşamba’ya şube açmak için gelmiş. Kaymakam da Ordulu Nihat Aşar. Hemen benden bahsetmiş, bana telefon edip yanlarına çağırdılar, Mualla Hanımla tanıştım, benim konuşmalarına bayıldı, hemen kalktı bana sarıldı, ‘*Senin gibi birini*

³⁴ Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

arıyordum.’ diyerek. Kadınlar Birliğini bana emanet etti. Çarşamba’da bu derneği kurdum, üyeler buldum.”³⁵

Güzide Taranoğlu, 1954 yılında Medeniyet gazetesinde muhabir olarak gazeteciliğe ilk adımını atar. Daha sonra, Tanin gazetesinde sanat sayfaları düzenler, Tokat gazetesine makaleler yollar. Aslında gazeteci olma gibi bir amaç gütmmez, gazeteciliği eşinden ayrı olduğu zamanlarda sıkıntısını aşmak için bir uğraş olarak görür. Buradaki çalışmalarını, fahri olarak amatörce yapar. Onun ilk gazetecilik deneyimleri, yurt çapında, genç yazar ve şairler tarafından tanınmasını da sağlar. Şair, gazetecilik ve dergicilikle ilgili ilk deneyimlerini şöyle nakleder:

“Gazeteciliğe Medeniyet gazetesinde başladım. Tanin’de üç ya da dört sene devamlı tek sayfa çıkardım, gönüllü yazdım yazdıklarımı. Üç sene gazetede yazmışım, gazeteye toplam üç kez falan gitmişim, para da almıyordum. Onlar bana ne lazımsa söylerler, ben de yapardım. Yazımın müsveddesini yollardım onlara, onlar da çıkmış gazeteyi yollardı bana. Ben gazetenin idarehanesine de gitmiş değilim, hoşlanmam da bunlardan. Ben sadece yazardım, edebi makaleler yazardım o kadar. Yazdıklarına, “*Kadın Kalemiyle*” adını koydular. Tokat’tan başmakale istediler, hep edebiyat yazılarıydı bunlar, şiir değildi. “*Selam*” yazılarıma benzer yazılardı. Sanatkârane yazılar yazdım, siyaset asla yazmadım, onu sevmedim hiç. Ben politik insan değilim, dobra insanım. Ankara’da senelerce Tanin gazetesinde sanat sayfaları düzenledim, salı günleri hazırlıyorduk. Bütün sayfa bana aitti. O gazete vasıtasıyla, Türkiye’nin birçok yerinden birçok şair koştı, geldi. O tarihten itibaren de bana “*ana*” demeye başladılar. Bana yazılanlarda iki şey istemedim: Birincisi kötü kelam kullanılmayacak, ikincisi siyasi olmayacak. Onun haricinde hafifmiş, basitmiş hiç düşünmedim. Mademki bunu yazmış, diyerek kabul ettim, bu sebeple çok sevildim.”³⁶

Şehir şehir dolaşmaktan yorulan çift, dinlenmek için Giresun’a gitmeye karar verir. Bilal Taranoğlu, 1958’de Giresun Sağlık Müdürlüğüne atanır. Üç yıl bu görevde bulunur. Burada, Demokrat Parti taraftarı olarak bilindiğinden, askeri yönetime şikâyet edilir. Fakat iyi karakteri ve başarılı hizmetleri göz önüne alınarak herhangi bir soruşturmaya uğramaz.

³⁵ Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

³⁶ Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

Dahası dönemin askeri yönetimi tarafından, belediye başkanı olarak görevlendirilir. 1961 yılına kadar, il sağlık müdürlüğü ve belediye başkanlığı görevlerini birlikte yürütür.

Güzide Taranoğlu, Giresun'daki yıllarında da sosyal işlere kendini adar. Pek çok çocuğun sünnet edilmesini sağlar, fakir öğrencilere yardım edilmesine ön ayak olur:

“O zamanlarda gittiğimiz yerlerde kültürlü entelektüel kimseler pek olmadığından, ben gittiğim yerlerde hep model kadın oldum, bu sebeple her dernekten çağırdılar, ben de hepsine gittim, hepsi için koşuşturdum. Bilhassa Giresun'da Yardımsevenler'de çok çalıştım, hem de çalıştırdım herkesi. Balolar yaptım, balo yapacağım zaman tüm arkadaşlarıma yemekler yaptırdım, dükkânları dolaşarak züccaciyecilerden düzinelerce emanet tabak alıyordum, ordövrler yapıyordum, tabaklara gelen her şeyden koyuyordum. Akşam oldu mu o tabakları beş liraya satıyordum. Giresun'da bu şekilde yirmi tane çocuk okuttuk.”³⁷

Şair, Giresun'da bulunduğu yıllarda, şiirsel ağırlıklı iki de gazete çıkarır. Bu gazeteler, Yardımsevenler Derneği'nin düzenlediği balolarda, derneğe yardım sağlamak amacıyla çıkarılır. Gazetelerin mizanpajını, şair kendi yapar. Bunlardan ilki Kervan'dır. Gazete iki sayfadan ibarettir, gazetede Güzide Taranoğlu imzalı şiir, küçük haber ve fıkralar vardır. İkinci gazete ise Devran'dır. Devran, 1961'de senelik balo gazetesini başlığı altında çıkarılır. İlk iki sayfasında Güzide Taranoğlu'nun şiirleri ve haberler bulunur. Bu gazeteler, o günün şartlarına göre, bir haberleşme, etkinliklerin kamuoyuna duyurulduğu yayın organları olarak bilinir, kabul edilir. Bu yıllarda şiirlerini ve şairliğini henüz saklayan Taranoğlu, düzenlediği birçok toplantı ve baloda, gerçek şiirleri yerine esprili şiirlerini okuyucuya sunar.

1961 yılının sonunda Bilal Taranoğlu, müfettişlik kadrosu için Ankara'ya çağrılır. Bu sebeple aile Ankara'ya yerleşir. Bilal Taranoğlu, burada bir yıldan fazla Donatım Genel Müdürlüğü yapar. Sonra teftiş heyeti başkanlığına tayin edilir. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde sosyal hizmetlerde daima öncü roller üstlenen Güzide Taranoğlu, Ankara'da da bunu devam ettirir.³⁸ 1961–1970 yılları arasında “Çocuk Esirgeme Kurumu”nda Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi ve Müfettiş Üye seçilir. Çocuk yuvasında kalan çocuklar

³⁷ Sabit Bayram, Güzide Taranoğlu ile Özel Mülakat-2, Ankara, Ağustos 2012

³⁸ Güzide Taranoğlu; Kadınlar Birliği, Yardımsevenler Derneği, Çocuk Esirgeme Kurumu, Müzik Söz Yazarları ve Bestekârları ve Editörleri Derneği, Türkiye Aile Planlaması Derneği gibi teşekküllerde yönetim kurulu üyeliği, başkanlık, kuruculuk ve üyelik görevlerinde bulunur.

için, tanıdığı ses ve saz sanatçılarını yuvaya getirerek moral günleri düzenler. Devlet büyüklerini ziyaret ederek derneğe birçok yardım toplar.

Ankara'daki yıllar onun edebi faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemdir. 1965 yılında eşinin ve çevresindekilerin teşvikiyle şiirlerini yayımlamaya başlar, ilk şiirleri Hayat ve Yeni Dünya mecmualarında, daha sonra Memleket, Bursa Haber, Bizim Anadolu, Hür Anadolu, Başkent, Dünya, Gündem, Rize, Tokat, Kayseri, Hakimiyet, Ordu Güneş, Ordu'nun Sesi, Türkiye Tribün, Mücadele, İki Nisan, Son Havadis, Tasvir, Halkın Sesi, Yoz-Koop, 6 Eylül, Zafer gazeteleriyle Sesimiz, Eflatun, Bahçe, Hisar, Türkiye, Güvercin, Çaba, Çocuk, Yuva, Yeni Adam, Turizm, Günün Kadını, Ajans Türk gibi dergilerde yayımlanır. Bazı mahalli gazetelerde de şiirlerinin tamamı seri halinde yer alır.³⁹

Taranoğlu çifti, Gebze Kaymakamlığı'ndan tanıdıkları şair Nihat Aşar'la Ankara'da tekrar buluşur.⁴⁰ Nihat Aşar, o zamanlar Çaba Dergisi'ni çıkaran Halil Soyuer'in yakın arkadaşıdır.⁴¹ Onun sayesinde Soyuer'le yakın arkadaş olurlar. Halil Soyuer, Nihat Aşar ve Bilal Taranoğlu, Güzide'yi şiirlerini kitaplaştırma hususunda teşvik eder. Böylece, bu üç ismin teşvikleriyle, şairin ilk kitabı Merhaba Dostum, 1967'de Çaba Yayınları tarafından neşredilir. Mustafa Ceylan'a göre şair, bu kitapla Türk şiir dünyasına bir yıldız gibi düşer.⁴²

Edebiyat dünyasına, muhtelif dergi ve gazetelerdeki şiirleri ve Merhaba Dostum'la adım atan Güzide Taranoğlu, aynı zamanda dönemin önemli şairleriyle de tanışma fırsatı

³⁹ Mustafa Ceylan, Sultan Şaire Toprak Ana-Güzide Gülpınar Taranoğlu'nun Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tahlili, (Ankara: Gülpınar Yayınları, 2000), s.30

⁴⁰ Nihat Aşar: Şiir yazmaya lise yıllarında başlayan şair, 1961 yılında Kızılay dergisini çıkarır. Uzun bir süre de derginin yazı işleri müdürlüğünü yürütür. Aşar, ayrıca İdarecinin Sesi, Mülkiyeliler Birliği, Çaba, Sanat ve Sümerbank adlı dergi ve gazetelerin yayımlanması aşamasında çeşitli görevlerde bulunur. Memuriyetinin ardından bir süre Bulvar gazetesi Ankara bürosu'nda, bir süre de Tercüman gazetesi İzmir bürosu'nda çalışır. Yurtiçi ve yurtdışındaki çeşitli gazetelerde edebi ve mesleki konularda makaleleri yayımlanır. Ankara'daki Adam, Bir Dünya İstiyorum, Aydınlık ve Nasıl Geçti Habersiz adlı dört şiir kitabıyla bir inceleme kitabı vardır. Birçok şiiri bestelenir, plak ve kaset yapılır. Özellikle "*Nasıl Geçti Habersiz*" adlı şiirinin, Teoman Alpay tarafından hicaz makamında bestelenmesinin ardından şair, büyük bir üne kavuşur. Bu parça, 1971 yılında Milliyet gazetesince o yılın en sevilen şarkısı seçilir.

⁴¹ Halil Soyuer: Ulus gazetesinde muhabirliğe başlar, daha sonra sırasıyla Zafer, Hakikat, Medeniyet, Halkçı, Ankara, Telgraf, Devrim ve Adalet gazetelerinde polis muhabirliği, istihbarat şefliği, fıkra yazarlığı ve yazı işleri müdürlüğü yapar. İlk şiirleri 1937 yılında Balıkesir Lisesi'nin dergisi Alkım'da yayımlanır. Ankara'da Çaba adlı bir sanat dergisi çıkarır. Şiirleri Yedigün, Çınaraltı, Defne ve Türk Edebiyatı gibi dergilerde yayımlanır. Şiirleri İngilizce, Fransızca ve Farsçaya çevrilen Soyuer'in 218 şiiri Türk sanat müziği formunda bestelenir. İlk şiirlerinde halk şiiri geleneğine bağlı olan şair, daha sonra aruz ölçüsü ve rubaî şeklinden de faydalanır. "Gözler" şairi olarak bilinen şair/söz yazarı *Halil Soyuer*, Gülpınar dergisine önemli sayıda yazısıyla katkıda bulunur. Birçok halk şairini okuyucuya tanıtır. Soyuer, derginin ilk sayısından son sayısına kadar yazı ve şiirleriyle önemli katkılar sağladığından Güzide Taranoğlu için önemli kişiliklerden biridir.

⁴² Ceylan, (2000:26)

bulur. Bu isimlerden en önemlisi kuşkusuz Halide Nusret Zorlutuna'dır. Bir hasta ziyaretinde tanıştıkları Zorlutuna ile kısa süre de ana-kız kadar yakınlaşırlar. Güzide, zamanla Zorlutuna'nın manevi evladı olur. Onun ölümüne kadar yanından ayrılmaz. Hatta ona gerçek çocuklarından daha yakın olur. Zorlutuna, Taranoğlu'nun adeta ablası, kardeşi, anası gibidir. Ona çılgıncasına sevdalı ve tutkundur, sanatına hayrandır. Şair, Zorlutuna ile tanışmasını şöyle naklede:

“Halide Nusret'i giyaben tanıyoruz, kocası hastaymış. Bizim şair arkadaşlardan bir grup, Halide'ye geçmiş olsuna gidelim, dedi. Kalabalık bir grup olarak gittik, hem tanıştık hem geçmiş olsun dedik. Memnuniyetle kabul etti. Paşa da iyiymiş biraz, bu kadar şair bir araya geldi, birer şiir okuyun dediler, herkes okudu, sıra bana geldi, özür diledim hasta ziyaretine geldiğimden tedarikli değilim, hafızam da kuvvetli değildir, dedim. Halide Hanım öyle bir ciddileşti ki, ‘Bakar mısınız bana! Bir şair, şiirini ya kafasında ya da çantasında taşır.’ dedi. Hiç unutmuyorum, teşekkür ederim efendim bundan sonra hep taşırım dedim. Halide Anam dedikten sonra her gittiğim yere şiir götürmeye başladım. Ondan sonra biz ana-kız olduk. Ben ona ana derdim, o bana sultan kızım derdi.”

Güzide Taranoğlu, Halide Nusret Zorlutuna'nın ölümüne kadar yanından ayrılmaz, hatta ona kendi çocuklarından daha yakın olur. Zorlutuna, her zaman, Taranoğlu'na olan sevgisini dile getirir. Ona olan sevgisini bazı zamanlarda şiirler yazarak gösterir:

Sultan Kızım Güzide' me

Yeni yaşı için bir hediyelik
Kıymetlimsin benim öz kızım kadar
Gönül göklerimde gülen yıldızım
Sende dilediğim her meziyet var
Benim şair kızım benim can kızım
Yeni güzelliştir her yeni yaşın
Bol ve tatlı olsun yuvanda aşın
Yolunda hayırlar her an yoldaşın
Ananın duası bu sultan kızım!

Not: çam sakızı çoban armağanı

28.1.1979

1968’de şairin ikinci kitabı “*Mutlu Acı*” yayımlanır. İlk kitabında genellikle bireysel konulara yer veren Taranoğlu, bu eserinde toplumsal konulara da değinir. Özellikle kadının toplumdaki yeri hususunda kaleme aldığı şiirler önemlidir. Anadolu kadınının özverili yaşamını takdir ederek onları yüceltir. Aynı yıl, İstanbul’da bir davette Faruk Nafiz Çamlıbel’le tanışır. Çamlıbel, heceyle yazdığı şiirlerini beğenerek, bu ölçüyle şiir yazmasını tavsiye eder.⁴³

1969 senesinde, Ankara’da yayımlanan günlük Yeni Tanin Gazetesi’nde sanat sayfası hazırlamaya başlayan Güzide Taranoğlu, bu sayfalarda pek çok ünlü ismin şiirlerine, öykülerine ve biyografilerine yer verir. Burada, özellikle isimsiz şair ve yazarların tanıtılmasına yardımcı olur. Genç kalemlere yakın bir arkadaş, hakiki bir abla ve anne olur. Çok sayıda genç şairi, manevi evlat olarak kabul eder.⁴⁴ Böylece, Güzide Taranoğlu ismi memleketin dört bir yanında duyulmaya başlar. Buradaki çalışmaları 1973 yılına kadar devam eder.⁴⁵

1969’da şairin üçüncü kitabı “*Toz pembe*” yayımlanır. Şair buradaki şiirlerinde, özlem ve ayrılık konularının yanı sıra doğaya da yönelir. Şiirlerinin bir bölümünde ölüm temasını işler, bazı şiirlerinde tasavvufun izleri olduğu görülür.

1972 yılından itibaren, Ankara’da çıkan Zafer Gazetesi’nde “*Kadın Kalemiyle*” adlı köşesinde makaleler yazmaya başlar. Yine 70’li yıllarda “*Aile Planlama Derneği*”nin genel yönetim kurulu üyesi seçilir.⁴⁶ Daha sonra Türk Kooperatifçilik ve Folklor Araştırmaları Kurumuna üye olur.⁴⁷ Bu derneklere gelir sağlamak amacıyla balolar, sergiler ve şöenler düzenler.

⁴³ Faruk Nafiz Çamlıbel, Güzide Taranoğlu’nun şiirlerini beğenir. Bu nedenle, onu özellikle Halide Nusret Zorlutuna’ya ve kuzeni şair İffet Halim Oruz’a emanet eder. Oruz, sivil toplum örgütlerinin yaygınlaşmasına öncülük eden ilk kadın gazetecimizdir.

⁴⁴ Mustafa Ceylan’ın yaptığı araştırmaya göre Abdulkadir Güler, Muhsin Durucan, Şaban Korkmaz, Ömer Kalafat, Nazmiye Mirza, Rabia Gölbaşı, Mustafa Ceylan, Nurhan Ustabaş, Suat Yığmatepe, Hüseyin Çiftçi, Semra Polat, Hayati Vasfi Taşyürek, Ali Rıza, Hude Kavasoğlu, Ümit Necati Pancı, Bedia Aybar, Yılmaz Aybar, Ülker Aygün, Yakup Sağlam, Mustafa Eşmekaya, Turgut Güner, Nilgün Acar, Emine Karabekiroğlu, Ertuğrul Akbal, Ruhsar Olgaç, Abidin Küçükavcılar, Şahin Karakaplan, Kazım Gültepe, Bülent Özcan, Turan Gül, Nuran Ustabaş ve Zübeyde Selamet Güzide Taranoğlu’nun manevi evlatlarıdır. Bu isimlerin yazar ve şair olmaları gözlerden kaçmaz. Taranoğlu, bu kişilere destek olarak onların Türk edebiyatında tanınmalarına yardımcı olur.

⁴⁵ Enver Tuncalp, (1979:8)

⁴⁶ Güzide Taranoğlu, Ankara Dışkapı’da “Aile Planlaması Kliniği”ni açar. Haftanın her günü, bir doktor buraya gelerek hanımlara hizmette bulunur. Ayrıca Altındağ Şube Başkanı olarak kadınlara yönelik eğitici çalışmalar içinde de olur. Buradaki ilk amaçlarının ana ve çocuk sağlığı olduğunu söyler. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de nüfus artışının planlı ve programlı olması yönünde faaliyetlerde bulunur.

⁴⁷ Şair, burada şiirler okuyup konuşmalar yaparak bildiriler sunar.

1972 yılında “*İnsanlar Mutlu Yaşasın*” isimli şiir kitabını yayımlar. Kitap, edebiyat dünyasında büyük bir ses getirir. Eserin merkezinde mutluluk şiirleri vardır. Ancak köy, Türk kadını, ana, vatan, Atatürk, gençlik, gurbet, aşk, deniz, Karadeniz ve yaylaları gibi konulara da bu eserde yer verir. Eser, barış şiirleriyle de dikkat çeker. Şiirlerde savaşların anlamsızlığına vurguda bulunur.

1973 yılında Bilal Bey, Adalet Partisi’nden Ordu birinci sıradan milletvekili seçilir, 1980 İhtilalına kadar, iki dönem mecliste görev alır.

1974 yılında Güzide Taranoğlu bir ilke imza atar. Şair, şiirle ilgili bir sergi açmak ister. Bu nedenle farklı dergi ve gazetelerde yayımlanan 68 parça şiirini, etamin bezi üzerine ipliklerle ilmek ilmek elleriyle işler ve bunu sergiler⁴⁸. Güzel, kalıcı şiirler, anlamlı özdeyişler bir tablo haline getirilerek ortaya gerçekten görülmeye değer bir sanat gösterisi çıkar.⁴⁹ Şair, bu sergiden şöyle bahseder:

“Herkes o tarihlerde şiir sergisi açmak istiyordu, bazıları şiirin sergisi olur mu diyordu. Ben arkadaşlara yapacağımı söyledim, ikna oldular. Çağımızda insanlar şiirle o kadar az ilgileniyorlar ki, bu sergilerle herkesi kuşatalım dedim, bana hak verdiler. O aralar, şiir sergileri açanlar oldu, bana tutturdular senin de şiirlerin olsun, ben de başladım kaynamaya, sergi açmayı kafaya koydum. Enteresan olması gerektiğini düşündüm, Güzidece olmalı, yani kadınca olmalı dedim. Sarma düşündüm, imkânı yok... Birden ilham geldi, etaminden yapmayı düşündüm. Kır lent, masa örtüsü, çay takımları yaptım. Hepsi şiirlerden oluşuyordu.”

Kültür, sanat ve edebiyatla ilgili birçok etkinliğin düzenleyicisi ya da katılımcısı olan Güzide Taranoğlu, kendi evinde daha önce eşine pek rastlanmayacak şekilde sanat günleri ve toplantılar tertip eder. Arif Nihat Asya, Ahmet Tufan Şentürk, Halide Nusret Zorlutuna, Coşkun Ertepinar, Fethi Gözler ve İsa Kayacan gibi önemli isimlerin onuruna düzenledikleri önemlidir.⁵⁰ Bu toplantılarda, ilgili şahsa ait şiirler okunur, hayatı hakkında

⁴⁸ Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı yararına düzenlenen serginin açılışını dönemin Hava Kuvvetleri komutanı Etem Ayan Paşa yapar. Sergi Ankara Zafer Çarşısı’nın sergi salonunda yapılır.

⁴⁹ Hakkı Kaytanlı, Başkent Gazetesi,(3 Şubat 1978)

⁵⁰ 2 Kasım 1974 tarihinde, Arif Nihat Asya onuruna, Asya’nın hayatında düzenlenen son gün olması münasebetiyle önemlidir. Asya, hasta olmasına rağmen bu geceye katılır. Nitekim iki ay sonra 5 Ocak 1975’te vefat eder. Halide Nusret Zorlutuna, İlhan Geçer, Mehmet Çınarlı, Enver Tuncalp, Osman Atilla, Ahmet Tufan Şentürk, Emine Işınso da bu geceye katılan önemli isimlerdir. Şair, 5 Ocak 1997 tarihinde, sadece hanımlar için bir gün daha düzenler.

bilgiler verilir. Sanat adına muhtelif konuşmaların yapıldığı bu etkinlikler sebebiyle, dostları onun evine dergâh adını verir:

“Dostlarım için devamlı toplantılar düzenliyordum. Onları bir araya getiriyorum, daha önce hiç kimse yapmamıştı bunları. Birçok dostum için onur günleri düzenledim, toplantılar yaptım, maksat bir arada olmaktı. Kim adına gün yapmışsak orada ona ait şiirler okunuyor, hayatı anlatılıyordu. Hep sanat adına toplanıp konuşuyorduk, bu sebeple “*dergâh*” dediler benim evime. İsa Kayacan da “*kültür evi*” der. Eksik olmasınlar. Sanat sanatçıyı tanımalı, kimse kimseyi tanımadan hoş değil, perakende yaşam derim buna ki olmaz. Aynı meslekten insan birbirini tanımalı derim. Avukatlar, doktorlar bir araya geliyor da neden şairler bir araya gelmesin, dedim. Ben şairleri bir araya getirmeye çalıştım, getirdim de.”

1975’te “*Ve Mutluluk Çiçek Açar*” adlı beşinci kitabı neşredilir. Aşk şiirlerinin çoğunlukta olduğu eserde, kadınlarla ilgili özgün benzetmelerde bulunur. “Bu eserle çığırını yaratmış, amacına ulaşmış bir yazar olarak görülen Taranoğlu, artık Türkiye çapında herkes tarafından bilinen, tanınan, okunan güçlü bir şairdir.”⁵¹ 1976’da güzel sözler ve öğütlerden oluşan “*Diyorum ki*” adlı eseri yayımlanır. Buradaki sözler şairin tabiriyle ana sözü niteliğindedir. Okuyucularına bir ana gibi nasihatlerde bulunur.

1977 yılında, Bilal Taranoğlu, Adalet Partisinden ikinci kez birinci sıra Ordu milletvekili seçilir. Bu, onun son dönemi olur. Zira 1980 İhtilalıyla, birçok milletvekili gibi siyaseti bırakır.

18 Ocak 1978 tarihinde, açılışını dönemin Kültür Bakanı Avni Akyol’un yaptığı ikinci şiir sergisini açar. On beş gün süreyle Güzel Sanatlar Galerisi’nde açık bulunan sergi, Ankaralılar tarafından büyük ilgi görür. Dönemin tek televizyon kanalı TRT, 5 Şubat 1978’de bu sergiyi ekranlarına taşır. Şair, aynı zamanda biri Kemalist Atılım Birliğince düzenlenen iki karma sergiye daha katılır.

27 Ocak 1979’da, Türk Kooperatifçilik Kurumu, “3. *Sanat Söyleşisi*” adlı bir etkinlik düzenler. Bu etkinlikte, Güzide Taranoğlu’nun kişiliği, eserleri, sanatı, anıları, sosyal yaşantısı ve atılımları hakkında bilgiler verilir. Kurum başkanı Fahri Halil Örs’ün açılış konuşmasını yaptığı söyleşide, Halide Nusret Zorlutuna, Abdullah Satoğlu, Enver

⁵¹ Enver Tuncalp, (1979:9)

Tuncalp, Ahmet Tufan Şentürk ve İsa Kayacan gibi şahsiyetler Güzide Taranoğlu hakkında konuşmalar yapar.⁵²

1979 yılında 69 sayfalık “*Gönül Tahtında Güzide*” adlı kitap Enver Tuncalp’in öncülüğünde yayımlanır. Kitabın içeriğini, yurdun muhtelif bölgelerinden birçok şairin, Güzide Taranoğlu hakkında yazdığı şiirler oluşturur.

1981’de “*Huzur Çağı*” adlı şiir kitabı yayımlanır. Kitap, Atatürk’ün ölümünün 100. yılında neşredilir. Bu nedenle eserde, onunla ilgili birçok şiire yer verilir. Kültürel ve düşünsel yönden kemale eren şair, bu kitaptaki şiirleriyle sanatında zirveye çıkar. 1984 ise, “*Umutlar Canda Çiçek*” adlı kitabı yayımlanır. Kitap’ta aşk, sevgi ve mutluluk şiirlerinin yanında, İstanbul, Ankara ve İzmir’in güzelliklerinden bahseden şiirlere de rastlanır.

1985 senesinde Güzide Taranoğlu, Enver Tuncalp’in ısrarlarıyla Kemalist Atılım Birliğine katılır. Burada genel sekreterlik görevini üstlenir. 1986 yılında bu birlik Gülpınar dergisinin 11. yayın yılına girişi dolayısıyla şairin onuruna bir tören düzenler.

1989’da “*Aşk Yıllara Yenilmez*” adlı şiir kitabı neşredilir. Şair, yaşına bağlı olarak bu kitapta genellikle zaman ve ölüm temalarını işler. Yetmiş yaşına yaklaşan şair, şiirlerinde gençlik yıllarına olan özlemini haykırır. Ölüm karşısında çocukluğuna sığınır. Aşkın, zamana dayanabilen yegâne güç olduğuna inanır. Ayrıca bu kitapta, poetikasını açıklayan şiirlere de rastlanır.

1993’te çıkarılan “*Can Parçamız Çocuklar*” adlı şiir kitabını çocuklara ithaf eder. Ona göre çocuklar, toplumun en değerli tohumları, geleceğin sahibi ve umutlarıdır. Sağlam kuşaklar oluşturabilmek için, onların eğitime çaba göstermek, toplumun başta gelen görevidir. Kitaptaki şiirler, anlamsal derinlikten uzaktır. Çünkü amacı sanat yapmaktan çok, çocuklara yol göstermektir. Şiirlerinde, onlara sofrada adabından büyüklere nasıl davranılacağına kadar birçok öğütlerde bulunur.

Uzun yıllar çalıştığı gazetelerde ve Gülpınar’da gençlerle mektuplaşan Taranoğlu, bu gençlerin birçoğunu manevi evladı olarak kabul eder. Gençlere anaca nasihatlerde bulunur, onların her sorusuna cevap vermeye çalışarak onları yönlendirir. Gençler, şairin bu özelliğinden dolayı, ona ana demeye başlar. İlk zamanlar *Sultan Şair*’likle ünlenmişken daha sonra gençlerin ona “*ana*” demeleriyle ününü daha da arttırır. *Nur Ana, Gülpınar*

⁵² Hürriyet, (28 Ocak 1979)

Ana, Derya Ana, Melek Ana, Cici Ana, Bayrak Ana, Güzel Ana gibi farklı sıfatlarla anılır. Yıllar önce Ahmet Tufan Şentürk şaire Toprak Ana unvanını verir.⁵³ Bu unvan Taranoğlu'nun hoşuna gider. Artık, kendisine bu şekilde hitap edilmesini tercih eder:

“Ahmet Tufan Şentürk, Güzide Taranoğlu toprak kadar verimli, ona başka ana demeye ne gerek, o toprak ana demiş. Bu konuda da şu şiiri söylemiş:

Taranoğlu, toprak kadar verimlidir

Gül toprakta yetişir

Pınar topraktan akar

Güzide Taranoğlu, Gülpınar'dır ve Toprak Ana'dır.

Onun toprak anası çok tuttu, bunu makul bulmuş arkadaşlar, meşhur ettiler. Herkes öyle demeye başladı, benim de hoşuma gitti. Şimdi Güzide deseler yadırgıyorum, çok alıştım bu isme. Şimdi Toprak Ana'yı yaşıyorum.”⁵⁴

Şentürk'ün bu yakıştırmasının ardından, Toprak Ana olarak şöhretini artırır. “*Sultan Şairelik'ten Toprak Ana'lığa*” geçiş sürecini yaşayan şair, bu unvanına uygun şiirler yazar. Mustafa Ceylan bu geçişi şöyle açıklar:

“Artık ele avuca sığmayan, yerinde duramayan, cemiyetlerle alakalı sosyal aktivitelerin en önünde olan, bulunduğu kabın dışına çıkan Güzide gitmiş, yerine ağırbaşlı, düşünen, sade, kararlı, daha bir hoşgörülü Toprak Ana gelmiştir. Sultan Şaire'likten Toprak Ana'lığa terfi ettiğinin dönemi işte bu dönemdir.”⁵⁵

28 Ocak 1996 yılında şairin yaş günü münasebetiyle, Bilal Taranoğlu'nun katkılarıyla “*Selamlarım*” adlı kitabı neşredilir. Kitap, Gülpınar dergisinde yer alan “*Selam*” köşesindeki yazılardan oluşur. Bu yazılarda daha çok şiir, müzik, eğitim, sanat ve sağlık konularından bahsedilir.

Ordu ili Taranoğlu ailesi için önemlidir, Bilal Taranoğlu'nun ailesinin kökeni buraya uzanır. Her yıl aile, yaz tatilini Ordu'nun Gülyalı ilçesinde geçirir. 1996 yılında Güzide Taranoğlu onuruna Ordu Sanat Evi Derneği tarafından şiir yarışması düzenlenir. Bu yarışmayı takiben ORSEV salonunda 6 Eylül 1996 tarihinde Vali ve belediye

⁵³ Ahmet Tufan Şentürk, Hisar şairleri arasındadır. Derginin ilk sayılarında sekreterliğini de yapar. Yazılarında Battal Gökcan-Gökçe, Battal Arif, Ahtuşen, Battaloğlu takma isimlerini kullanır.

⁵⁴ Sabit Bayram, Güzide Taranoğlu ile Özel Mülakat-1, Ankara, Ağustos 2012

⁵⁵ Ceylan, (2000:288)

başkanlarının katılımlarıyla bir sanat gecesi tertip edilir. Bu gecede şairin biyografisi ve şiirlerinden örnekler sunulur.

1997'de “*Şiiristanda Hecelerin Dili*” ve eşinin doğum günü hediyesi olarak “*Bir Dalda Bin Çiçek*” yayımlanır. Eser, şairin bu tarihe kadarki çıkardığı on bir şiir kitabının bir araya getirilmiş halidir. Kitaplar, önsözleriyle bir araya getirilir.

13 Eylül 2000 Güzide Taranoğlu için önemli bir tarihtir. Bağışladığı yaklaşık 4000 kitap ve 3000 dergiyle Ordu'nun Gülyalı ilçesinde “*Güzide Gülpınar Taranoğlu Gülyalı İlçe Halk Kütüphanesi*” açılır.⁵⁶ Kütüphanenin kurulmasına katkılarından dolayı Ordu Valisi Kemal Yazıcıoğlu'nun direktifiyle 15 Eylül 2000'de, İl Kültür Müdürlüğü ve Belediye Başkanlığının ortaklaşa hazırladığı “*Taranoğlu Sanat Gecesi*” düzenlenir.⁵⁷ 15 Temmuz 2003'te Gülyalı Belediyesi Meclisinin kararıyla, Gülistan Mahallesi'ndeki Devlet karayolu üzerinde bulunan Havaalanı Bulvarı'nın ismi, “*Şair Güzide Gülpınar Taranoğlu Bulvarı*” olarak değiştirilir. Ayrıca buradaki bir durağa onun adı verilir.

2002'de “*Aşk Şiir=Hayat*” ve 2004'te *Sevgi Yağmur Aşk Güneş* adlı kitaplar neşredilir. Bu kitaplarda, genellikle aşk temalı şiirler bulunur. Şair, bu dönemde, aşkı hem ilahi hem de beşeri unsurlarıyla işler. Ayrıca bu iki eserde, zaman ve ölüm temalı şiirlerin çokluğu da dikkatlerden kaçmaz. Seksen yaşını geçen şair, ölümü yakından hisseder.

22 Kasım 2003, İLESAM tarafından “*Güzide Taranoğlu ve Gülpınar Dergisi*” konulu bir sohbet toplantısı düzenlenir. Lale şairi olarak tanınan Abdullah Satoğlu ve birçok isim, Taranoğlu'nun sanat ve edebiyat dünyamızdaki yerinden, eserlerinden bahseder. Biyografisiyle ilgili bilgiler sunar.⁵⁸

2005 yılı Güzide Taranoğlu için dönüm noktasıdır. Çünkü 19 Nisan'da eşi Bilal Bey, vefat eder. Bu ölüm, Güzide için büyük bir yıkım olur. Eşinin ölümüyle dünya ile tüm bağlarını koparır. “*Büyük ve onulmaz acılarımla çaresizlik içinde ömrümü sürdürmekteyim,*

⁵⁶ Güzide Taranoğlu, bu kütüphaneye belirli zamanlarda kitap bağışlamaya devam etmektedir. Şair, 1 Kasım 2008 tarihinde Burdur'un Tefenni ilçesinin Ece Köyü'nde hizmete açılan “Prof. Dr. İsa Kayacan Kütüphanesi”ne 218 kitapla en çok bağış yapan kişidir. Ayrıca Fethiye Belediyesi Kültür Merkezi Ünal Şöhret Dirlik Kütüphanesi'ne de birçok eser bağışlayarak katkıda bulunur.

⁵⁷ Ordu İl Kültür Müdürü Servet Yerli'nin açılış konuşmasıyla başlayan geceye, ilin ileri gelen yöneticileri katılır. Gecede Taranoğlu'nun biyografisi okunduktan sonra şiirlerinden örnekler sunulur. Eşi Bilal ve oğlu Şanser'in yanı sıra, Abdullah Satoğlu ve Mustafa Ceylan gibi kişiler de onun sanat ve sosyal hizmetlerini dile getiren konuşmalar yapar. Güftesi şaire ait birçok parça, Ordu Belediye Konservatuvarı sanatçıları tarafından icra edilir.

⁵⁸ Belde, (12 Aralık 2003)

kendimi boş kovan gibi hissediyorum.”⁵⁹ sözleriyle büyük acısını dile getirir. Eşinin ölümünden sonra acılar ve çaresizlikler içinde yaşamını sürdürmeye çalışır. Şair, eşine olan sevgisini şöyle dile getirir:

“Son nefeste dahi bizim aşkımız hiç kimseye benzemeyecek kadar yüce, ulu, saygıdeğerdi. Biz, hayatımız boyunca hiç yüksek sesle konuşmadık, çok mutlu, huzurlu, saygı içinde, sevgi dolu bir hayat geçirdik. Şimdi ben boş kovan gibi yaşıyorum; sevgisiz aşksız, hiçbir şeyden zevk almayan ruhsuz bir insan oldum. Beni mazur görün, bu kadar büyük ve yüce bir aşktan sonra. Bizi yakından bilen az çok tahmin edebilir sevgimizi, ama kimse anlayamaz, böyle bir aşk çağımızda bile yok. Leyla ile Mecnun, Romeo Jülyet onlar kitap aşkı, ben şiir de bile demişim “Yaşanmayan aşka ben aşk mı derim?” 65 sene Bilal’imle hiç değişmeyen bir aşk yaşadım.

Otuz yıla yakın eşinin destekleriyle çıkardığı Gülpınar dergisini, eşinin vefat etmesi nedeniyle, özel bir sayıdan sonra kapatır.

Eşinin ölümüyle psikolojisi bozulan şair, doktorlarının ve dostlarının tavsiyeleriyle kendini zorlayarak tekrar yazmaya başlar. Eşi Bilal Bey’e sevgisini ve özlemini dile getirmek için 2006’da “*Bu Kitap Onun İçin*”, 2007’de “*Onu Andıkça Yaşıyorum*”, 2008’de “*Duygular Karmaşası*” ve 2009’da “*Duygu Harmanım*”, 2011’de “*Akşamlar Yaklaştıkça*” adlı eserleri yayımlar. Şair, bu kitaplarda adeta eşinin yasını tutar. Eşine olan aşkını ve özlemini işlediği şiirler, bu kitapların ortak temasını oluşturur. Bu kitapları çıkarma sebebi olarak, eşinin ona vasiyetini gösterir:

“Altı sene oldu onu kaybedeli, Ona dair şiirler yazdım, ona olan düşüncelerimi kâğıda vurdum. Beş kitap çıkardım sırf onun adına, değişsin artık cümleler mısralar ama olmuyor, aklıma hep o geliyor, aşkım hala devam ediyor. Ruhi çöküntüm çok, gezmek istemiyorum artık. Boş kovan gibiyim, yaşayan bir bedenim var, ruhum onunla gitti; isteklerim, arzum kalmadı, ama bunun yanında intiharı aklımdan bile geçirmedim. Allah ne zaman isterse o zaman alır canımı. Bilal’imi aldı, beni onsuz bıraktı, fakat bunun da sebebi varmış. Kanunen beş

⁵⁹ Güzide Taranoğlu, *Bu Kitap Onun İçin*, (Ankara:Gülpınar Yayınları, 2006), s.3

seneyi doldurduktan sonra aynı yere konabiliyormuşuz. Bundan fazla mutluluk olur mu benim için, demek bunun için beni bekletti yaradan.”⁶⁰

Dünya Yaşlılık Derneği ilkinin 2012 senesinde “Yaşlılara Saygı Haftası” ve “8 Mart Kadınlar Günü” münasebetiyle “Genç Büyükler İlk Öncü Kadınlar Ödülü” adlı bir etkinlik düzenler. Her sene, ülkemize ve dünyaya mal olmuş bir kadına, bu ödülü vermeyi hedefler. Dernek, Güzide Taranoğlu’nu gerek yaşam tarzı, gerekse şiirleri ve güfteleriyle bu ödüle layık görür.

Güzide Taranoğlu sürekli basın kartı sahibidir.⁶¹ Ayrıca, İlesam ve Mesam’ın üyesidir.⁶² Halen Ankara’da kızı Ender ile birlikte yaşamaktadır.

5. Basın Hayatı ve Gülpınar

1976 yılı Güzide için önemlidir. Bu yılın Mayıs ayında kendi kızlık soyadını verdiği *Gülpınar Dergisi*’ni eşi Bilal Bey’in maddi yardımlarıyla çıkarmaya başlar.⁶³ Şair, tüm edebi faaliyetlerini artık bu dergiyle devam ettirir. Aylık düzenli biçimde yayımlanan derginin hemen her sayısında, yazıları ve şiirleri bulunur.

Gülpınar’ın çıkış hikâyesi birçok dergininkinden farklıdır. Edebiyatın farklı alanlarında çalışmaları bulunan Güzide Taranoğlu’nun basın hayatına atılması, Fevzi

⁶⁰ Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

⁶¹ Sürekli Basın Kartı, kesintisiz olarak 20 yıl veya kesintili olarak 25 yıl fiilen gazetecilik görevi yapmış olan kişilere verilir.

⁶² İlesam, Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği’dir. Bir dernek ya da vakıf değildir. Bir meslek birliğidir. Merkezi Ankara’dadır. Temel fonksiyonu, bilim ve edebiyat eseri sahiplerinin mali ve manevi haklarını korumaktır. İlesam’ın koruma alanında bulunan "Edebiyat Eser Sahipliği Alanları"; hikaye, şiir, roman, deneme, fikir, araştırma, inceleme, edebi tenkit, hatıra, gezi, tercüme, biyografi, çocuk edebiyatı ve fıkardır. Güzide Taranoğlu, bu birliğin 43. üyesidir. Birliğin ilk üyelerinden olması nedeniyle önemli bir şahsiyettir. İlesam Kadınlar Komitesi, 29 Ocak 2011 Cumartesi günü, Güzide Taranoğlu’nun 89. yaş gününde, Türk Şiirine yıllardır verdiği büyük hizmetlerden dolayı, İlesam Genel Merkez Yönetim Kurulu adına “İlesam Üstün Hizmet Belgesi” takdim eder.

Türkiye Müzik Eseri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM), İstanbul’da yerleşik bir meslek kuruluşudur. 11 Ağustos 1986’da, Türkiye’de var olan ilk dört meslek birliğinden biri ve müzik eserleri alanında ilk meslek birliği olarak kurulmuştur. Müzik konusunda besteci, söz yazarı, aranjör ve editör gibi eser sahiplerinin çıkarlarını korumak amacıyla oluşan birlik, dernek statüsündedir. MESAM, müziğin yanı sıra, sinema, edebiyat, tiyatro ve plastik sanatlar alanında faaliyet gösteren eser sahiplerini temsil eden Uluslararası Telif Birlikleri Konfederasyonu CISAC’ın ve mekanik alanda Uluslararası Mekanik Çoğaltım Bürosu BIEM’in üyesidir.

⁶³ Yayın hayatına başlarken genç şairlerin adını duyurmaya çalışacağını belirten Gülpınar’da, genellikle halk şairleri derginin odak noktasını oluşturur. Şiirlerin yanı sıra tarih, tıp, felsefe, eğitim gibi çeşitli konuları ele alan yazılara da yer verilir. Yine, derginin muhtelif sayılarında okuyucuya öğütlerde bulunulur. Derginin kurucusu Güzide Taranoğlu, herhangi bir akıma bağlı kalınmadığını dile getirmesine rağmen Gülpınar, ilk sayısından son sayısına kadar milli edebiyat anlayışına bağlı kalır. Milli kültür ve şuurun savunucusu olduğunu söyleyebileceğimiz dergide, bu unsurlara uzak olan yazar ve şairlere pek yer verilmez.

Boztepe tarafından, Ankara’da yayımlanan Medeniyet gazetesinin 1954 yılında Samsun muhabirliğini almasıyla başlar. Aynı dönemde Tokat gazetesinde kısa bir süre başmakale yazar Taranoğlu, 1970’ten itibaren Tanin gazetesinde de sanat sayfaları düzenler. “*Kadın Kalemiyle*” adlı bu sayfada, edebi makaleler yazar. Tanin gazetesinde düzenlediği sanat sayfaları vasıtasıyla Türkiye’nin dört bir yanından, birçok isimsiz şairle tanışır. Bu şairlerin şiirlerine ve siyasi olmayan yazılarına, basit ya da hafif demeden köşesinde yer verir.⁶⁴

1950 yılında yayın hayatına başlayan Bahçe dergisi, ancak dokuz sayı çıkar. Aradan 25 yıl geçtikten sonra Abdullah Satoğlu, Hüseyin Yurdabak, Erdoğan Ünver gibi isimler dergiyi yeniden çıkarmaya karar verir. Derginin ikinci dönemi Nisan 1975’te başlar, fakat 29 sayı devam eder. Güzide Taranoğlu, derginin bu ikinci dönemdeki yazar kadrosu içinde yer alır. Çok seslikten hoşlanmayan şair, her kafadan farklı bir ses çıkmasından ve yapıcı olmayan eleştirilerden rahatsız olur. Bu nedenle tek başına bir dergi çıkarmanın ilk düşünceleri, bu ortamda tohumlanır. Buradaki çalışmalar, Taranoğlu için ilk ciddi dergicilik deneyimleri olur.

Güzide Taranoğlu’nun, bir dergi çıkarmaya karar verdiğinde, bir derginin nasıl oluşturulacağına dair herhangi bir tecrübesi yoktur. Buna rağmen, Enver Tuncalp’in rehberliği, teşviki ve teminatıyla, dergi, Mayıs 1976’da yayın hayatına başlar. Fakat planlı, programlı çalışmalar yapılmaz, dergi her sayısıyla kendi yolunu çizmeye başlar.⁶⁵ Hiçbir siyasi ve toplumsal hareketin yayın organı olmayan Gülpınar’ın ilk sayısında, Enver Tuncalp, “*Gülpınar Çıkarken*” başlıklı yazısında derginin amaç ve doğrultusunu “*Türkiye’de belirli, olumlu ve milli bir edebiyat anlayışı ve çığırını etrafında bir kuşak yetiştirmek başta gelen arzumuzdur.*”⁶⁶ şeklinde ortaya koyar. İlk senesinde, Tuncalp’in yazı müdürü olarak önderliğinde dergi yayımlanır, ikinci seneden itibaren Güzide Taranoğlu derginin basımından, gönderilen yazıların seçimine kadar her şeyle tek başına ilgilenir, sadece derginin postalanmasında yardım alır:

Derginin postaya verilmesinde, vergi işlerinde Bilal Bey yardımcı olurdu.

İlk zamanlar postaneye götürüp zarflara koyuyorduk, sonra damgalatmak için zarfları postaneye götürdük, evde başladık zarflara koymaya. Bu işlerde ben de yardım ettim onlara. İsa Kayacan ve Samanpazarı posta müdürü de yardım etmişti

⁶⁴ Salih Okumuş ve Sabit Bayram, *Gülpınar Dergisinde Edebi Portreler*, (Ordu: Serüven Kitap, 2012), s.11

⁶⁵ Salih Okumuş ve Sabit Bayram, “Şekil, Muhteva ve Yazar Kadrosu Açısından Gülpınar Dergisi”, *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt no 5, Sayı no 21, (Bahar 2012), s.210

⁶⁶ Enver Tuncalp, “Gülpınar Çıkarken”, *Gülpınar*, Cilt no 1, Sayı no 1, (Ankara 1976), s.5

birkaç kez. Onun dışında her şeyi kendim yaptım. “*Geleceğe Yürüyenler*” dedim, küçükleri gençleri bir kenara koydum, âşıkları ayrı koydum, yetişmiş şairleri bir yana koydum, hikâyeleri bir yana. Düzyazılar, güncel konular koydum. Herkes bana yazılar yolladı, yetiştiremedim birçoğunu. Dergiyi çıkarmadan önce planlı programlı bir şey yapmadım, çıkarırken kendiliğinden oluştu her şey. Dergiler aktüaliteyi kapsamak mecburiyetinde değildir, ben de bu sebeple yaz aylarına ait sayıları önceden hazırlar, o şekilde tatile çıkardım. Eşim Bilal, hemen her ay önceden hazırladığım sayıları postalamak için bulunduğumuz yerden Ankara’ya giderdi.

Enver Tuncalp, “*Gülpınar Çıkarken*” adlı yazısında, derginin geliri ile vakıf ve bazı hayır işlerine yönelik güzel, yapıcı ve doyurucu ülküleri olduğunu belirtir. Ancak, Güzide Taranoğlu, dergiyi kültür ve sanata hizmet amacıyla çıkardığını ifade ederek parayı değil hizmeti düşünür.⁶⁷ Herhangi bir kar amacı güdülmediğinden, dergi parayla satılmaz.⁶⁸ İlk sayısı, 1000 adet basılarak dostlara ve tanıdıklara gönderilir. Derginin abone sayısı 349 sayı boyunca en fazla 78, en az 42 kişi olur.⁶⁹ Dergi, hiçbir özel ya da tüzel kurumdan yardım almaz. Bazı kurumlardan reklâm alınsa da bunların getirisi çok az olur.⁷⁰

Dergide devrin önemli şahsiyetlerinden Faruk Nafiz Çamlıbel, Halide Nusret Zorlutuna ve Coşkun Ertepinar’ın sadece şiirlerine yer verilir. H.Fethi Gözler ve Halil Soyuer ise yazılarıyla da katkıda bulunur. Derginin çıkış amacına uygun olarak, genellikle isimsiz yazar ve şairlere derginin sayfaları açılır. Kabiliyet sahibi olmalarına rağmen yoksulluk ve kimsesizlik nedeniyle adını duyuramayan, kenarda kalmış gençlerin yazılarına yer verilerek onlara yardım amacı güdüldüğüne vurguda bulunur.⁷¹ Böylece derginin yazar kadrosunun bu gençlerden oluşturulacağı işaret edilir. Derginin tüm sayıları incelendiğinde, bu amacın pratiğe yansıtıldığı görülür.⁷² Dergide, 1848 farklı yazar ve şairin yazıları mevcuttur. Her ne kadar çok sayıda yazar ve şairin eserlerine yer verilse de, çekirdek bir kadronun da bulunduğu dikkatlerden kaçmaz. Herhangi bir idari görevi

⁶⁷ Tuncalp, (1976:4)

⁶⁸ Derginin kapağında “Bu derginin hiçbir yerde satışı yoktur. Sadece abonelere gönderilir.” ibaresi vardır.

⁶⁹ Mehmet Nuri Parmaksız, “Sultan Şaire Toprak Ana Güzide Gülpınar Taranoğlu ile”, Edebiyat Otağı, Cilt no 3, Sayı no 30, (Mart-2008), s.34-41.

⁷⁰ Güzide Taranoğlu, özellikle ilk sayılarda birçok reklâm almasına rağmen, bu reklamlardan cüzi paralar alınması dolayısıyla reklam sayısını azaltır. Bazı kurumların reklamlarına, para alınmadan hatıra için yer verilir.

⁷¹ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 1, Sayı no 1, (Mayıs 1976), s.3

⁷² Salih Okumuş, Cumhuriyet Dönemi Ordulu Şairler Antolojisi, (Ordu: Serüven Kitap, 2010), s.21

bulunmayan pek çok usta kalem, yazıları ve şiirleriyle dergiyi destekleyerek geniş bir edebi muhitin oluşmasına katkıda bulunur. Derginin edebi muhitinde dikkati çeken en önemli isim, kuşkusuz derginin kurucusu Güzide Taranoğlu'dur. Enver Tuncalp, Rüştü Burlu, H. Fethi Gözler, Burhan Sadık Yalçın, Ahmet Ayberkin, Abdulkadir Güler, Abdullah Satoğlu, İbrahim Ağâh Çubukçu, İsa Kayacan, Mualla Anıl, Hüsnü Yurdusev, Yılmaz Aybar ve Muhsin Durucan dergiye en çok yazı kazandıran isimlerdir.

Aylık yayımlanan Gülpınar dergisi, kültür, sanat ve edebiyat dergisidir. Ancak şiir, derginin odak noktasını oluşturur. Bunun yanı sıra, dil ve edebiyata dair birçok makale de yayımlanır. Sağlık, turizm, eğitim, müzik ve felsefe gibi muhtelif alanlarda çok sayıda yazı da bulunur. Güzide Taranoğlu, dergiye kabul ettiği bu yazılarda, belli ölçütler belirler. Özellikle, ideolojilere yaslanan ve kötü söz içerenlere yer vermez. Böylece, dergiyi polemiklerden uzak tutar:

“İçinde müstehcenlik bulunan, ideolojileri işleyen yazı ve şiire yer vermek arzusunda değilim. Genç yazarlar, henüz şiir hevesine adım attıkları ilk dakikalarında, ilk işleri, istemedikleri kimselere taşlama yazmak oluyor, onlara veryansın ediyorlar. Sanıyorlar ki yazdıkları hemen yayımlanacak ve kendileri bir polemiğe girecek.”⁷³

Taranoğlu, iyi ya da kötü diyerek ayırt etmediği yazılarda, sadece bu ölçütlere dikkat eder. Derginin ilk sayılarında, bazı genç şairlerin ürünlerinin basit olmasına rağmen dergide yayımlanmasından ötürü Taranoğlu eleştirilere uğrar. Ancak o, maksadının yeni yetişecekler fırsat vermek, gençleri bu yola teşvik etmek olduğunu belirterek bu eleştirileri dikkate almaz.⁷⁴

Dergi, Bilal Taranoğlu'nun büyük özverileriyle, dönemindeki birçok dergi mali sıkıntılar yaşamamasına rağmen 349 sayı, hiç ara vermeden yayın hayatını sürdürür. 2005'te Bilal Taranoğlu'nun vefatıyla, Güzide Taranoğlu oldukça sarsılır. Bu sebeple dergiyi kapatmaya karar verir. Bilal Bey'in vefatıyla kendini kaybettiğini, isteğinin ve arzusunun kalmadığını söyleyen şair, oğlu Şanser'le bürokratik işlemleri yaparak dergiyi resmi olarak kapatır. Şairin dostları, dergiyi yaşatmak amacıyla yardımcı olmak ister. Ancak, Bilalsiz bu işi götüremeyeceğine inanan şair, tüm ısrarlara rağmen bu kararından vazgeçmez:

⁷³ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 14, Sayı no 161, (Eylül1989), s.3

⁷⁴ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 22, Sayı no 253, (Mayıs 1997), s.4

“Ben dergi ile ilgili hesap işlerini bilmiyordum. O işlerle hep Bilalciğim ilgilenmişti. Bu konuda çocuklarıma ve başkalarına da yük olmamak için dergiyi kapattım. Bilal’i kaybetmenin acısını hala unutamadım. Tabi ki her şeyin bir sonu vardır, evet perdeyi kapattım ve bu kadarmış dedim. Gülpınar’ı yaklaşık 30 yıl hiç aralıksız çıkardıktan sonra hakikaten perde kapandı. Bilal’siz hiçbir şey düşünemiyorum. Bilal’in yokluğu inanın beni perişan etti.”⁷⁵

Gülpınar’ın son baskısı Mayıs 2005 tarihli 349. sayı olur. Gülpınar, dönemindeki birçok dergiye göre uzun soluklu bir dergidir. Dergi, bilhassa genç kabiliyetlerin yetiştirilmesi hususunda sarf ettiği çabayla, adeta bir okul olur. Dönemin dergilerinin birçoğunda görülmeyen bu özellik, şüphesiz onu edebiyat dünyasında ayrı bir yere koyar. Gülpınar, yüzlerce şair ve yazarı bir araya getiren, kabiliyet sahibi oldukları halde kendilerini tanıtamamış birçok genci sayfalarına taşıyarak kutsal bir görev üstlenen, mütevazı bir edebiyat dergisi olarak daima hatırlanacaktır.

⁷⁵ Bayram, (2011: Özel Mülakat-2)

B. Güzide Gülpınar Taranoğlu'nun Eserleri

Güzide Taranoğlu, ilk kitabı “*Merhaba Dostum*”dan bugüne, yirmi kitap çıkarır. Bunların on sekizi şiir kitabıdır, diğerleri düzyazı şeklindedir. Şair, 92 yaşında olmasına rağmen, yazdıkları biriktikçe kitap çıkarma isteğindedir. Çünkü eşi Bilal Bey, bunu eşine vasiyet etmiştir. Taranoğlu'nun şiir kitaplarına almadığı çeşitli dergilerde yayımlanan şiirleri de vardır. Bunun yanı sıra, hiçbir yerde yayımlanmamış, kendi el yazısıyla kaleme almış olduğu çok sayıda şiiri de bulunur. Şair kitaplarına almadığı şiirlerini beğenmediğini söylemez, ona göre ister kötü olsun ister kusurlu, hiçbirinin diğerinden farkı yoktur. Çok fazla şiir yazdığından, bunların hepsini bir kitaba koymanın mümkün olmadığını, bu nedenle bazı şiirlerini kitaplarına alamadığını belirtir.⁷⁶ Şairin, yayımlanmayan şiirlerinin bir bölümü ise ilk şiirleridir. Bu şiirler, herkesten sakladığı şiir defterinde bulunur. Bu defter, 1940–1944 yılları arasında yazdıklarından meydana gelir.

Güzide Taranoğlu'nun, Gülpınar dergisinin hemen her sayısında yazıları ya da şiirleri mevcuttur. Derginin altıncı sayısından son sayısına kadar devam eden “*Selam*” adlı köşeyi çıkarır. Didaktik özellik taşıyan yazıların bulunduğu bu köşeden, zaman zaman okuyucusuna öğütlerde de bulunur. Şair, dilden edebiyata, müzikten turizme, eğitimden sağlığa, dinden felsefeye, Atatürk'ten Türklüğe, Mevlana'dan Yunus Emre'ye kadar çok çeşitli konuları işler. Bu yazılarda, onun kişiliğini ve derginin politikalarını görmek mümkündür. Şair, burada, yapmak istediklerini ve yaptıklarını dile getirir, gençlere bir öğretmen gibi seslenir. Bu köşe için, derginin dışarıya açılan penceresi demek doğru olacaktır.

1. Merhaba Dostum:⁷⁷

Merhaba Dostum, Güzide Taranoğlu'nun ilk şiir kitabıdır. Eserde, toplam 66 şiir olup ferdi konular ağırlıktadır, şair bu eserde sosyal konulara pek eğilmez. Genellikle hayat, sevgi, aşk, özlem ve ayrılık gibi temaları işler. Eşi Bilal Bey'in görevi gereği yurdun çeşitli bölgelerine yaptığı seyahatler, şairde özlem duygusunun yoğun yaşanmasına neden olur. Bunları işlediği çok sayıda şiir bulunur. Kitap, onun hasret çeken iniltileriyle doludur.

⁷⁶ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

⁷⁷ Merhaba Dostum, şairin ilk kitabıdır. 1967 yılında Çaba Yayınları tarafından, Ankara'da basılmıştır. Eser 108 sayfa olup 13x19 ebadındadır. Yeşil karton kapaklı cildin ön yüzünde, elle çizilmiş bir kadın resmi bulunur.

“Yoksun”, “Yine Yolculuğun Bensiz”, “Sen Bende Yaşıyorsun” gibi şiirlerinde eşine özlemini haykırır.

Şairin toplumsal yönünün de olması gerektiğine inanan Güzide Taranoğlu, bu kitapta sadece iki şiirde bu tür konulara değinir. “İçme” adlı şiirinde, insanlara içkiden uzak olmalarını öğütler. “Moda” şiirinde ise, modanın kadınları oyuncak yapmasını, kadınların her türlü saçmalığa alet olmasını eleştirir.

Şiirlerin bir bölümü, şairin ilk dönemine ait olması münasebetiyle derinlik taşımaz. Bunların duyguların kâğıda dökülmesi şeklinde olduğu görülür. Fakat “Kadınlar ve Meyvalar” şiiri diğerleri arasında dikkat çeker. Şiir, belki de ilk döneme ait ürünleri arasında en yetkin olanıdır. Şiirin ünü, kitabın neşredildiği yıllarda, sahibinin önüne geçer. Dönemin önemli isimleri, bu şiiri özel gün ve gecelerde okuyarak tanınmasını sağlar.⁷⁸

Eserdeki son şiir, şairin kendini anlattığı “Ben” şiiridir. Şair, nerede, ne zaman doğduğundan, neleri sevdiğine kadar birçok yönünü dizlere döker. İnce bir duyarlılıkla kaleme alınan bu şiirler, etrafına mutluluk saçan bir şairin ruh halini yansıtır.

Kitaptaki şiirlerin birçoğu serbest ölçüyle yazılır. Fakat dörtlükten oluşanlar da az değildir. Şairin henüz, heceyi tam anlamıyla benimsemediği görülür. Yazar, buradaki şiirlerinde herhangi bir nazım şekline de bağlı değildir. Şiirlerinde şekilsel yönden bazı kusurlar da bulunur. Ancak, farklı biçimler dener. Bu, onun arayış içinde olduğunu işaretidir. Kitap, şairin ileride yazacağı yetkin şiirlerin ipuçlarını vermesi bakımından önemlidir.

⁷⁸ Güzide Taranoğlu ile yaptığımız özel mülakatta bu şiirle ilgili şöyle bir anısı olduğunu dile getirir. “İstanbul’da bir baloya şeref davetlisi olarak eşimle gittik, Hilton salonundaki baloda Halit Kıvanç, Kadınlar Meyvalar şiirimi okudu, bir alkış tufanı koptu. ‘Halit Bey şairini biliyor musun, tanıyor musun?’ dedim, ‘Yok!’ dedi bana. Bir arkadaş vermişti, dedi. Benim o şiirin şairi, deyince çok şaşırıldı. Utandı. Seyircilere dönerek, ‘Bir dakika! Bu şiiri benden her zaman istiyorsunuz, ben de size okuyorum. Şairini hiç söylemiyordum, huzurlarınızda şairinden özür diliyorum, bilmiyordum onu.’ dedi ve beni tanıttı. ‘Bundan sonra şairini devamlı söyleyeceğim inşallah.’ dedi. Herkes başladı, isteriz diye tempo tutmaya, şiiri benden istemeye. O şiirimi az çok ezberlemişim, tuttum söyledim, alkış koptu.” Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

2. Mutlu Acı:⁷⁹

“*Mutlu Acı*”, şairin ikinci kitabıdır. Kitapta 59 şiir vardır. Bu şiirlerde aşk teması ağırlıklıdır. Özellikle *Elimde Olsaydı*, *Ben Bırakıp Gitme*, *Bir O Var* gibi şiirlerinde eşine olan tutkusunu, özlemine yüksek sesle dile getirir. Eser, şairin bu kitabı yazma nedenini açıklayan bir şiirle başlar. Ön söz niteliğindeki bu isimsiz şiirde, herkesin memleket işlerinde çalışması gerekliliği vurgulanır. Şair, bu kitapla toplumsal konulara da ağırlık vermeye başlar. “*İçme Sigara*”, “*Zengin-Fakir Talih*”, ve “*Memet*” şiirlerinde topluma seslenir. “*Yapamaz*” şiirinin mısraları, özlü sözleriyle örülüdür. Atasözü niteliğindeki bu mısralarda, topluma öğütlerde bulunur.

Güzide Taranoğlu, çok sayıda şiirinde Türk kadınına işler. Kadını bir ana, eşine bağlı bir eş ve yuvayı kuran bir dişi kuş olarak şiirselleştirir. Toplumun, beklentilerine duyarsız kalan modern kadını ise eleştirir. Kitaptaki “*Güya Güzellik*” şiiri bu yönüyle dikkate değerdir. Şiirdeki kadın, aşırı makyajla hem Allah’ın verdiği güzelliği bozar, hem de avuç dolusu masrafla emekleri boşa harcar. Eskilerin bu şekilde olmadığını belirterek, kadınların güzel olmak için tabiiyetten şaşmalarını öğütler.

Şairin, bu kitapta Türk köylüsüne de eğildiği görülür. “*Memet*” şiirinde Türk köylüsünün çalışma hayatını gözler önüne serer. Onun çaresizliğine vurguda bulunur. Köylü Memed’i naçar görse de, onun hayat mücadelesini ve emeğini kutsar. Ancak bunu söylerken herhangi bir ideolojiye sapmaz. Anadolu insanının yaşama serüvenini öyküleştiren bu şiir, onların yaşama sevincini ve taşra gerçeğini gerçekçi bir bakış açısıyla dile getirir. Bu tür şiirlerde, duygu yerine fikrin ağırlığı görülür.

Merhaba Dostum’daki şiirlerin çoğu, serbest ölçüyle yazılmasına rağmen bu kitapta serbest ölçü ve heceyle yazılanların sayısı birbirine yakındır. Kitabın ilk bölümündeki şiirlerin heceyle yazıldığı görülür, bunlar dörtlükler şeklindedir. Son bölümdekiler ise, serbest ölçüyle yazılır. Şairin üsluptaki karasızlığı bu kitapta da devam eder.

Taranoğlu’nun bu kitabındaki şiirler, “*Merhaba Dostum*”dakilere göre daha olgun ve derin anlamlıdır. Şairin sanatında belirli bir ilerleme olduğu görülür. Bu şiirlerinde, estetiğe önem vermesinin yanı sıra topluma da seslenir. Toplumsal ve sosyal konulara daha çok eğilmesiyle, edebi şahsiyetinde yeni bir pencere açıldığı görülür.

⁷⁹ Mutlu Acı, Çaba Yayınları tarafından 1968 yılında Ankara’da neşredilir. 69 sayfa olan eser, 13x19 cm ebadındadır. Kitap birinci hamur kâğıda basılmıştır. Kitabın ön kapağında, mavi zemin üzerine serpiştirilmiş, farklı renklerde kalp resimleri bulunur.

3.Toz Pembe:⁸⁰

“*Toz Pembe*”, şairin üçüncü kitabıdır. Eserin önsözünü Halil Soyuer hazırlar. Soyuer, önsözde, Güzide Taranoğlu’yle ilgili düşüncelerini dile getirir. Türk edebiyatının, Halide Nusret Zorlutuna ve Şukufe Nihal’den sonra kadın bölümünde bir kısraklık olduğunu söyleyerek Taranoğlu’nun Türk edebiyatına kitaplarıyla, canlılık ve yenilik kazandırdığını vurgular. Böylece Türk şiirinin yarınlarına güvencinin arttığını belirtir.

Kitapta 58 şiir ve başlıksız beş dörtlük vardır. Şiirlerin büyük bölümünü, özellikle eşine dair yazdıkları teşkil eder. Bunlar, eşinin görev nedeniyle ondan ayrı olmak zorunda kaldığı dönemi kapsar. Eşinden uzak olmanın hüznünü “*Anlamıyorum*” ve “*Sensizliğe Sone*” şiirlerinde işler. Ayrılıklar, onun ilk dönem şiirlerine ilham kaynağı olur.

Taranoğlu, bu kitapta ölümü de sıkça işler. Ölümün kaçınılmazlığını vurgulayan şair, bu nedenle insanların günlerini neşe içinde geçirmelerini ister. Şair, doğaya da yönelerek toprağı ve ağacı işler. Ona göre, ağaç ve toprak, bir süs ögesi değildir. Ağaç faydalı ürünlerin anasıdır. Ağaca seslendiğı şiirinde, onu yararlı tüm yönleriyle tasvir eder. Serbest ölçüyle yazılan, odunun küçük bir fidandan kül olana kadarki serüveni anlattığı “*Odunun Serüveni*” şiiri, manzum hikâye şeklindedir. Bu şiir, diğerlerinden şekil ve içerik bakımından farklılık gösterir.

Şairin bu kitapta ele aldığı temalardan biri de gurbettir. Köylülere, gurbette benliklerini yitireceğı uyarısında bulunarak köyünde kalmalarını öğütler. Yegâne mutlu olunacak yerin, köyleri olduğunu vurgular. Ayrıca “*Hamal Çocuk*” ve “*Çiçekçi Kız*” şiirlerinde, çalışmak zorunda kalan çocukların hüznlerini ana duyarlılığı içinde işler. Ölüm, zaman, vatan, İstanbul, Kıbrıs ve Kore ile ilgili şiirler de kaleme alır.

Kitaptaki şiirlerin bir kısmı heceyle dörtlük şeklinde yazılmasına rağmen, serbest ölçüyle yazılanlar da çoktur. Şairin “*Sensizliğe Sone*” şiirinde, Batı edebiyatı nazım şekillerinden sonneyi de kullandığı görülür.

⁸⁰ Toz Pembe, 1969 yılında, Çaba Yayınları tarafından neşredilir. Ankara’da neşredilen bu eser, toplam 76 sayfa olup 13x19 ebadındadır. Kitabın kapağı, pembe renkli kartondandır. Kaç adet basıldığı belirtilmez, fiyatı 5 liradır.

4. İnsanlar Mutlu Yaşasın:⁸¹

İnsanlar Mutlu Yaşasın, şairin dördüncü kitabıdır. Eserde ikisi isimsiz olmak üzere 77 şiir vardır. Eser, başlıksız iki dörtlülle başlar. Bunları takip eden sayfada “*İnsanlar Mutlu Yaşasın*” şiiri yer alır. Bu şiirde, dünya üzerinde mutluluğu tesis etme isteğini işler. Eserin genelinde mutluluk temi olsa da köy, Türk kadını, ana, vatan, Atatürk, gençlik, gurbet, aşk, deniz, Karadeniz ve yaylaları işlenir. Şair, hemen her şeyi, şiirinin malzemesi haline getirir. Bunlarda hayatın muhtelif renkleri vardır. Eserde aşkın, mutluluğun ve barışın hâkimiyeti bulunur.

Bir sanatkâr olan Güzide Taranoğlu, bazı şiirlerinde, yaşamsal olan her şeyin korunması için savaşa karşı barıştan yana bir tavır takınır. Ona göre barışı savunmak, yarını ve insanın geleceğini savunmaktır. Sanat, daha iyi yaşama tutkusunun da kurgulandığı bir alandır. Bu yüzden “*barış*” onun kafa yorduğu bir temdir. Anlamsız bir savaşa doğru adım adım giden bir dünyaya karşı Taranoğlu, üzerine düşen görevi yerine getirmeye çalışır. Savaşa karşı barış ve sevgi dolu bir hayatı öngörerek, bu ideal için kalemını oynatır. Ona göre, barış tüm insanlığın kardeşliğidir. Tüm insanların birbirini kardeşçe kucaklaması onun en büyük arzusudur.

“*Bir Deniz Düşünüyorum*” şiirinde, şair, mutluluğun doyasıya yaşanabileceği bir mekânı tasvir eder. “*Nurlu Kadını, Köylüm*” şiirinde ise Türk kadınının hayata karşı verdiği mücadeleyi ortaya koyar. Bu mücadelelerinden dolayı kadınların, elleri öpülecek insanlar olduğunu vurgular. Onların tüm olumsuzluklara rağmen dimdik ayakta olmalarını kutsar.

5. Ve Mutluluk Çiçek Açar:⁸²

“*Ve Mutluluk Çiçek Açar*” şairin beşinci kitabıdır. Eser, Halide Nusret Zorlutuna’nın Güzide Taranoğlu için yazdığı bir önsözle başlar. Zorlutuna, Taranoğlu’nun şiirlerinin içten ve samimi olduğunu, “*baharı*” her şairin yazmasına rağmen, baharı onun

⁸¹ İnsanlar Mutlu Yaşasın, şairin dördüncü kitabıdır. Eser 83 sayfa olup 13x18 ebadındadır. Başbakanlık Basımevi tarafından Ankara’da neşredilir. Kitabın kapağı farklı renklerden oluşan karton kapak olup üzerinde elle çizilen yuvarlak bir figür bulunur.

⁸² Ve Mutluluk Çiçek Açar, yayınevi belirtilmeden 1975 yılında Ankara’da neşredilir. Toplam 96 sayfa olan eser, 14x20 ebadında olup eserin kaç adet basıldığına dair bilgi mevcut değildir. Kapak çizimini Doğan Yıldırım’ın yaptığı bu eserde, kapakta mavi zemin üzerinde çiçekleri açmış ağaç bulunur. Ayrıca şiirlerin çoğunun baş kısmında, desenler ve resimler vardır.

gibi tasvir eden birinin olmadığını ifade eder. Bahar, onun kaleminde, sadece güzelliğiyle gözleri, gönülleri değil, bereketiyle de memleketimizin insanlarını doyuran cömert, kutsal bir mevsimdir.⁸³

Kitapta toplam 91 şiir vardır. Ayrıca kitabın sonunda şairin özlü sözlerinden oluşan “*Diyorum ki*” bölümü bulunur. Burada üç sayfa boyunca birçok özlü söze yer verilir.

Kitap, “*Ve Allah Kadını Yarattı*” şiiriyle başlar. Tek dördlükten oluşan bu şiiri, kadın temalı diğer şiirler takip eder. Bunlarda Anadolu kadını işlenir. Türk kadınının savaştaki kahramanlıkları övülür. Şair, kendini Anadolu kadınıyla özdeşleştirir. Erine sadık, atasına saygılı, imanlı, toprakla yoğrulmuş, yeri geldiğinde elinin kazma tutan yeri geldiğinde kanaviçe işleyen biri olarak betimler.

Kitapta aşk üzerine yazılan şiirler çoğunluktadır. Bu şiirlerde, hayatın aşkla güzelleşeceği işlenir. Taranoğlu’na göre, sevmek ve sevilme hayatın tadı, tuzu ve lezzetidir. İki gönül bir olunca mutluluk kendiliğinden ortaya çıkar.

Şairin bu kitabı, çok zengin temalarla doludur. Şair, hemen hemen her şeyi şiirinin malzemesi yapar. Hayatın farklı renklerini bu dizelerde görmek mümkündür.

6. *Diyorum ki*:⁸⁴

“*Diyorum ki*” şairin altıncı kitabıdır. 1977 yılında çıkarılan bu kitap, şairin hayat tecrübesinin, olgunluğunun ve erginliğinin eseridir. Güzel sözler ve öğütlerle dolu olan bu yapıt, edebiyatseverler tarafından ilgiyle karşılanır. Buradaki sözler muasır medeniyet anlayışı içinde söylenen ana sözlerdir.⁸⁵

Eserde, çok sayıda özlü söz bulunur. Eser, şiir kitabı değildir, ancak bu sözler şiirsel şekilde söylenmiştir. Bunlar atasözü niteliğindedir.

⁸³ Güzide Taranoğlu, *Ve Mutluluk Çiçek Açar*, (Ankara: Gülpınar Yayınları, 1975), s.4

⁸⁴ “*Diyorum ki*”, 1977 yılında Gülpınar Yayınları tarafından basılır. Toplam 31 sayfa olup 13x19 ebadındadır. Eserin kıymeti 10 TL’dir. Eserin kapağı turuncu renkli olup üzerinde çiçek desenleri vardır. “*Diyorum ki*” başlığının altında “*Sözde Özler Özde Sözler*” yazısı bulunur

⁸⁵ Enver Tuncalp, (1979:9)

7. Huzur Çağı:⁸⁶

Huzur Çağı, şairin yedinci kitabıdır. Kitapta 77 şiir ve özlü sözlerden oluşan iki sayfalık “*Diyorum ki*” bölümü bulunur. Eser, Güzide Taranoğlu tarafından hazırlanan “*Huzur Çağı*” başlıklı önsözle başlar. Ona göre huzur çağı “Her türlü umutsuzluk, güvensizlik, inançsızlık rüzgârlarının alt üst ettiği hayat düzeninin sevgi, saygı, ilgi üçlüsünün verdiği güç, bilinç-akıl ve iman üçlüsünün verdiği dirençle huzur-güven ve mutluluk ortamına dönüştüğü zamanlardır.”⁸⁷ Fırtınalı bir yaşamdan sonra sakin bir hayata kavuşmadır.

Kitap, “*Huzur Çağımı*” şiiriyle başlar, şair bu çağını eşi Bilal Taranoğlu’na adadığını belirtir. Kadın ve çocuk temalı şiirlere, bu eserinde de yer verir. İnsanlara bir ana hüviyetiyle seslenir. Şiirler onun kültürel, düşünsel ve şiirsel olarak kemale erdiğinin kanıtıdır. Bu dönem, onun ardında bıraktığı dönemlerin hepsinin özeti hüviyetindedir. Yaşlılık dönemine ait bu şiirlerinde, yine de gençlik dönemine has duygu coşkuluğu devam eder. Bazı şiirlerinde, bu duygu sele dönüşür.

Atatürk’ün 100. ölüm yıl dönümünde neşredilen bu kitapta, Taranoğlu, onunla ilgili sekiz şiire yer verir. Atatürk’ün kızı olduğunu, bununla gurur duyduğunu dile getirerek onu destanlaştırır. Ayrıca vatan sevgisini işlediği birkaç şiir de mevcuttur. Vatanı, en kutsal mekan olarak tasvir eder. Vatanın çeşitli bölgelerinden manzaralar sunar. Bilhassa, İzmir’e dair dört şiiri bulunur.

“*Sanat Ruh Yüceliği*” şiirinde, Taranoğlu’nun sanatla ilgili görüşlerini görürüz. Şair ve şiir gibi kavramlara açıklık getirmeye çalışır. “*Şair kimdir?*”, “*Şiir nedir?*” sorularına cevaplar verir. Ona göre sanatın ve sanatçının, güzeli ortaya çıkarmanın yanı sıra topluma yol göstermek gibi kutsal bir görevi de vardır.

Güzide Taranoğlu, kitaptaki şiirlerin birçoğunu hece ölçüsüyle yazar. Genellikle nazım birimi olarak dördlüğü kullanır. Fakat bazı şiirlerinde serbest ölçüden vazgeçmediği görülür. Ancak, bu tarzda yazdıkları, heceyle yazılanlara göre oldukça azdır.

⁸⁶ Huzur Çağı, 1981 yılında Gülpınar Yayınları tarafından basılır. Ankara’da neşredilen eserin ebadı 14x21 olup toplam 95 sayfadır. Kitabın kapağı kırmızı renktedir, tasarımı Güzide Taranoğlu tarafından yapılmıştır. Fiyatı 200 TL’dir.

⁸⁷ Güzide Taranoğlu, Huzur Çağı, (Ankara: Gülpınar Yayınları, 1981), s.7

8. Umutlar Canda Çiçek:⁸⁸

“*Umutlar Canda Çiçek*” şairin sekizinci kitabıdır. Eser, 104 sayfadan oluşur. Eserin ana teması aşktır. Onun, lirik manadaki güçlü şiirlerinin ekseriyeti aşk mevzusundadır. Ancak, mutluluk, gelenek, iman, ahlak, tabiat ve sevgi gibi konuları da işler.

Kitapta serbest ve ölçülü yazılmış, çoğu koşma tarzında 90 şiir bulunur. Bunlarda diğer kitaplarındaki gibi duygusal bir incelik, içtenlik, akıcılık ve ahenk bulunur. Özellikle koşma tarzındaki şiirlerinde duygu, düşünce, işleyiş yönünden bir bütünlük, geleneksel halk şiirimize uygun bir söyleyiş dikkat çeker.⁸⁹ Eserde, “*Sensin Sevgilim*” adını taşıyan bir de beş heceli şiir denemesi mevcuttur. Kitaptaki 90 şiirden 38’inde dörtlüklerin sonuncu mısraları tekrar edilir. Ayrıca bazı şiirlerde, şairin kafiyelerde özensiz olduğu görülür.

Kitabın sonunda şairin “*Diyorum ki*” başlığı altında diğer kitaplarında olduğu gibi veciz sözler ve deyişleri bulunur.

9. Aşk Yıllara Yenilmez⁹⁰

Aşk Yıllara Yenilmez, şairin dokuzuncu kitabıdır. Kitapta 91 şiir ve bir sayfalık özlü sözler bulunur. Şair, önsözde, bu eseri, 30 Kasım Mukaddes günleri hatırasına evlatlarına, torunlarına ve manevi evlatlarına armağan ettiğini belirtir. Kitap “*Son Sözüm Adın Olsun*” adlı şiirle başlar. Kitabın ilk sayfalarında Güzide Taranoğlu’nun, eşine yazdığı duygulu ve coşkulu şiirler yer alır. Şair, bu kitabı çıkardığında 77 yaşındadır. Bu nedenle, şiirlerinin büyük bölümünde zaman ve ölüm temalarını bir arada işler.

Yaşlılığın verdiği hüznle geçmişi özleyen şair, neşeler ve sevinçlerin uzaklarda kaldığını dile getirir. Ona göre, insan her ne kadar on beş yaşında bir gencin yüreğini taşısa da, vücudu yıllara dayanamaz, yaşlılık yaklaşan akşamların gölgesi gibi insanın üzerine

⁸⁸ Umutlar Canda Çiçek, 30 Kasım 1984 tarihinde, Gülpınar Yayınları tarafından basılır. Ankara’da Emel Matbaacık tarafından neşredilen bu eser, toplam 106 sayfa olup 13x19 ebadındadır. Kıymeti 300 TL’dir. Kitabın kapağında desenlerden oluşan dikdörtgen çerçeve bulunur. Kapak tasarımı Güzide Taranoğlu tarafından yapılmıştır. Kitabın sonunda şairin bir de fotoğrafı bulunur.

⁸⁹ Hüsnü Yurdusev, “Umutlar Canda Çiçek”, Gülpınar, Cilt no 11, Sayı no 125, (Eylül 1986), s.20

⁹⁰ “*Aşk Yıllara Yenilmez*”, şairin dokuzuncu kitabıdır. Üçbilek Matbaası tarafından, 1989 yılında Ankara’da basılmıştır. 96 sayfa olan eserin ebadı 13x19’tir. Eser para ile satılmaz. Eserin kapağı yeşil karton olup üzerinde çiçek desenleri bulunur. Tasarımı Güzide Taranoğlu tarafından yapılmıştır. Kitabın son sayfasında Güzide ve Bilal çiftinin birlikte çektiikleri bir de fotoğrafları vardır.

çöker. Lakin aşk maddeden uzaktır, bu nedenle sonsuzdur, yıllara boyun eğmez. O, her yeredir: sazların sesinde, kulun nefesinde, kuşlarda, böceklerde, göklerde, bulutta, yalanda, gerçekte... Aşk yıllara yenilmediği gibi mekânlara da sığmaz. Şair, bazı şiirlerinde, aşkı tasavvufî açıdan yorumlar. Onunla adeta Allah'ı işaret eder. Aşkı, manada erimek, sona mutlu yürümek ve Allah'a kavuşmak olarak algılar.

Güzide Taranoğlu, bahar, iman, ana, bacı, sevgi ve mutluluk kavramlarından bu kitapta da vazgeçemez. Ayrıca Ordu, İzmir ve Gülyalı'nın güzelliklerini dile getirdiği şiirlere de rastlanır. “Kızlara Öğütlerim” ve “Erde Güzellik Aranmaz” şiirlerinde, bir ana hüviyetiyle genç kızlara yol gösterir. Kızların dış görünüşe değil, karaktere ve ruh güzelliğine önem vermelerini ister.

Eserdeki “Şairin Kalemi Bilip Yazmalı” şiiri Güzide Taranoğlu'nun şairliğe bakış açısını göstermesi münasebetiyle önemlidir. O, şairi sıradan bir insan gibi görmez, ona toplumsal görevler yükler. Şair, insanlar acı çekerken kayıtsız kalmayıp Allah'ı tanımalı ve inançlı olmalıdır.

10. Can Parçamız Çocuklar:⁹¹

“Can Parçamız Çocuklar” Taranoğlu'nun onuncu kitabıdır. Şair, bu eseri çocuklara ithaf eder. Eser, “Gülpınar Ana” imzasıyla “Can Parçamız Çocuklara İthaf Ediyorum” adlı önsözle başlar. Eserde toplam 60 şiir bulunur, çocuklara ithaf edildiğinden, onlarla ilgili şiirler ağırlıktadır.

Kitap, “Can Parçamız Çocuklar” adlı şiirle başlar. Şair, çocukları neşe veren, mutluluğu ve huzuru sağlayan yarınlarımız olarak işler. Bazı şiirlerde kendini çocukların yerine koyar, büyüklere seslenir.

Güzide Taranoğlu, üç çocuk anasıdır. Ayrıca çok sayıda manevi evladı da vardır. Bu nedenle bir ana hüviyetiyle çocuklara birçok öğütte bulunur. Onları yarınların sahibi, ülkenin geleceği olarak görür. Türklükleriyle övünmelerini, vatanlarını korumalarını, dünyanın onlara özenmesini ister. Çocukların günlük hayatta da nasıl davranması

⁹¹ “Can Parçamız Çocuklar”, Gülpınar Yayınları tarafından 23 Nisan 1993'te Üçbilek Matbaası'nda Ankara'da basılır. 72 sayfa olan eserin ebadı 14x20'dir. Eserin kaç adet basıldığına dair bilgi yoktur, ayrıca fiyat da belirtilmez. Eserin ön ve arka kapağında, şairin eşi ve çocuklarıyla çekilmiş fotoğraflar vardır. Fotoğraf pembe kapak üzerine basılmıştır. Eserin ilk şiirinin baş kısmında, uyuyan bir çocuk figürü mevcuttur, ayrıca birçok şiirin yanında desenlere de yer verilir.

gerektiğini işleyen birçok şiir de ilginçtir. Bunlarda sofrada adabından, temizliğe, zararlı yiyeceklerden korunulmasından büyüklere nasıl davranılması gerektiğine dair öğütler şiirselleştirilir. Özellikle, sigara ve içki içmemeleri konusunda onları uyarır.

Eserdeki şiirlerin çoğu, hece ölçüsüyle dördük nazım birimiyle yazılmıştır. Serbest ölçüyle yazılanlar ise az sayıdadır. Kitaptaki şiirler, olgunluk dönemine ait olsa da, bu dönemdeki diğer şiirler gibi felsefi bir derinlik taşımaz. Didaktik özellik taşıyan bu şiirlerde, çocuklara sadece yol gösterme amacı güdülür.

11. Selamlarım:⁹²

“*Selamlarım*”, 28 Ocak 1996 tarihinde, şairin yaş günü dolayısıyla eşi Bilal Bey’in teşvik ve katkılarıyla neşredilir. 175 sayfadan ibarettir. Gülpınar’da “*Selam*” başlığı altında yer alan yazılar arasından yapılmış 75 parçalık bir seçmeler şeklindedir.⁹³ Yazıların her biri farklı bir tema içerir. Ancak yazıların başlığı yoktur. Her yazının başında, sıra numarası bulunur. Sevgi, moda, gezi, turizm, çocuk, sağlık, irade, mantık, sosyal hayat, aile terbiyesi, kadın hakları, aşk, kader, yardımlaşma, dostluk ve basın-yayın gibi konular işlenir. Bu yazılar, öğüt ve ders verici niteliktedir.

Kitap, deneyime, gözleme dayanan, insanlığın geleceği için olumlu önerilerde bulunan düşünsel bir kitaptır.⁹⁴ Şairin, bu düzyazılarında şiirsel bir anlatımı vardır. Kitabın sonunda yedi sayfalık özlü sözler de bulunur. Bu sözler onun hayat görüşünün anahtarları, ana hatlarıdır.⁹⁵

12. Şiiristanda Hecelerin Dili:⁹⁶

“*Şiiristanda Hecelerin Dili*”, şairin on ikinci kitabıdır. Eser 61 sayfadan ibarettir, eserde toplam 55 şiir vardır. Ana tema aşk, zaman ve ölümdür. Bunlardan başka insan, Yunus Emre, çocukluk ve bahar temaları da dikkati çeker.

⁹² “*Selamlarım*” 1996 yılında Ankara’da Üçbilek Matbaası tarafından basılır. Kitap, toplam 176 sayfa olup 14x20 ebadındadır. Dış kapağı açık mavi renkte olup sadece eserin ve yazarının adı bulunur.

⁹³ Kitapta, içindkiler bölümü yoktur. Mustafa Ceylan, bu bölümü hazırlayarak “*Güzide Taranoğlu’nun Hayatı, Sanatı ve Eserleri*” adlı kitabının 286-287. sayfalarında okuyucuya sunar.

⁹⁴ Muhsin Durucan, “Gülpınar’ın Selamları”, Gülpınar, Cilt no 21, Sayı no 248, (Aralık 1996), s.14

⁹⁵ Ceylan, (2000:287)

⁹⁶ “*Şiiristanda Hecelerin Dili*”, 1997 yılında, Ankara’da Gülpınar Yayınları tarafından neşredilir.

13. Bir Dalda Bin Çiçek:⁹⁷

“*Bir Dalda Bin Çiçek*”, şairin on üçüncü kitabıdır. Bu kitabı Bilal Taranoğlu, şairin doğum günü olması münasebetiyle yayımlar. Para ile satılmayan eser, sanatçı dostlarına tanıdıklara ve sanata gönül verenlere armağan edilir.

Kitap, şairin bundan önceki on bir şiir kitabının bir araya getirilmiş halidir. Şair, kitabın önsözünde, otuz yıldır kitaplaştırdığı ve hiçbir yerde satmadığı şiir kitaplarına okurların ulaşmasının güç olması nedeniyle bu şiir kitabını yayımlattığını belirtir.⁹⁸ Eserin son sözü diyebileceğimiz yazıda, Bilal Taranoğlu okuyuculara seslenir. Eşiyle ilgili duygularını söyleyip bu eseri bastırma nedenini dile getirir.

Eserde, şairin daha önceki şiir kitapları sırasıyla “*Merhaba Dostum*”, “*Mutlu Acı*”, “*Tozpembe*”, “*İnsanlar Mutlu Yaşasın*”, “*Ve Mutluluk Çiçek Açar*”, “*Huzur Çağı*”, “*Umutlar Canda Çiçek*”, “*Aşk Yıllara Yenilmez*”, “*Can Parçamız Çocuklar*” ve “*Şiiristanda Hecelerin Dili*” aslına uygun olarak yer alır.

14. Aşk Şiir = Hayat:⁹⁹

Eser şairin on dördüncü kitabıdır. 149 şiirden ve iki sayfalık özlü sözler içeren “*Diyorum ki*” bölümünden meydana gelir. Önsöz, Bilal Taranoğlu tarafından kaleme alınmıştır. Bilal Taranoğlu, Güzide Taranoğlu’nun şiirlerinde boş mısralar olmadığını, hangi şiirini okursak okuyalım mutlaka bir şeyler söylediğini belirtir. Daima şiir yazmasına rağmen, hiç kimsenin zamanına tecavüz etmediğini, ayrıca şiire âşık ve şairlere saygılı biri olduğunu söyler.

Kitap “*Güzide Bilal*” şiiriyle başlar. Güzide Taranoğlu, bu şiirde huzurun, mutluluğun ve sevincin kaynağı olarak Bilal’i gösterir. Kitabın geneline aşk şiirleri

⁹⁷ Bir Dalda Bin Çiçek, şairin on üçüncü kitabıdır. Kitap Üçbilek Matbaası’nda 1997 yılında Ankara’da basılır. 768 sayfa olan eserin ebadı 14x20’dir. Eserin kapağında “Bu kitap parayla satılmaz. Dostlara armağandır.” ibaresi bulunur. Kapak, kırmızı kartondan olup baş kısmında *Şiirlerimin Demeti* yazısı bulunur. Kırmızı zemin, beyaz kenarlıkla çevrilir. Son sayfada ise Bilal ve Güzide Taranoğlu’nun birlikte çektiikleri fotoğrafları vardır.

⁹⁸ Güzide Taranoğlu, Bir Dalda Bin Çiçek, (Ankara: Üçbilek Matbaası, 1997), s.4

⁹⁹ “*Aşk Şiir = Hayat*”ın, hangi yayın adı altında neşredildiği belirtilmez. Fakat Gülpınar adı altında Güzide Taranoğlu’nun adresi verildiğinden, kitabın Gülpınar yayınları tarafından çıkarıldığı söylenebilir. Eser 28 Ocak 2002 tarihinde Ankara’da, Üçbilek Matbaası’nda basılır. 14x21 ebadında olup 160 sayfadır. Kitabın iç kapağında “Bu kitap para ile satılmaz. Dostlara armağandır.” ibaresi bulunur. Ön kapak sarı renk üzerinde, siyah desenlerden ve bir kalpten oluşur. Arka kapakta Bilal ve Güzide Taranoğlu’nun birlikte çektiikleri bir fotoğrafa ve hemen altında okuyuculara teşekkürde bulunulan bir şiire yer verilir.

damgasını vurur. Bu şiiirlerin öznesi Bilal'dir. Onsuz hiçbir şeyin tadı olmadığı dile getirir. Aşkla birlikte, zaman ve ölüm temalı şiiirlerin de çokluğu dikkatlerden kaçmaz. İlerleyen yaşıyla ölümü yakından hissetse de, o, yaşama sevinciyle doludur. Bu yüzden zamanın akıp geçmesini istemez.

15. Sevgi Yağmur Aşk Güneş:¹⁰⁰

“*Sevgi Yağmur Aşk Güneş*”, şairin on beşinci kitabıdır. Kitapta, 126 şiir ve iki sayfalık özlü sözlerden oluşan “*Diyorum ki*” bölümü bulunur. Şair, dört sayfalık önsözde, kendini dört yapraklı bir yoncaya benzetir. Birinci yaprakta eşinin, ikincisinde ailesinin, üçüncüsünde manevi evlatlarının, dördüncüsünde ise şiirin bulunduğunu söyler. Şiirin kendisini güzellikler ülkesine götürdüğünü, dinlenmesini ve rahatlamasını sağladığını belirtir. Şiiri, Tanrı ile insan arasında kurulan bir köprü olarak kabul eder.

Bu kitap, diğerlerinden büyük bir farklılık arz etmez. Çünkü bu eserde de, eşine olan sevgisini ve aşkını dile getirdiği şiirler çok sayıdadır. Aşk, sevgi ve mutluluk şiirlerinin yanı sıra zaman ve ölüm temalı olanlar da az değildir.

16. Bu Kitap Onun İçin:¹⁰¹

“*Bu Kitap O'nun İçin*”, şairin on altıncı kitabıdır. Kitapta 81 şiir vardır. Kitap, Bilal Taranoğlu'nun ölümünden sonra yayımlanan ilk kitap olması nedeniyle önemlidir.

Güzide Taranoğlu, eserin birinci sayfasında dostlarına seslenir. Kendini boş kovan gibi hissettiğini belirtir. Fakat dostlarının ve doktorunun tavsiyeleriyle tekrar yazmaya başladığını, şiir yazmanın en büyük ilaç olacağını söyler. Ruhundan boşalan, diline gelen, gönlünden geçen her şeyi bu kitapta şiirselleştirdiğini vurgular.¹⁰²

Eserdeki ilk şiir “*Sevgili Dost Canlarım*” başlığını taşır. Şiir, kitabın özeti şeklindedir. Şair, kitabında yüce bir sevginin sınırsız nefesi olduğunu, ölçülmez aşkının

¹⁰⁰ “*Sevgi Yağmur Aşk Güneş*”, 2003 yılında Gülpınar Yayınları tarafından neşredilir. 128 sayfa olan eser, 14x21 ebadındadır. Kitap para ile basılmaz, dostlara armağandır. Ön kapak yeşil kartondan olup üzerinde farklı desenler bulunur. Arka kapakta ise şairin bir de fotoğrafı mevcuttur.

¹⁰¹ “*Bu Kitap O'nun İçin*”, 2006 yılında Aydın Matbaacılık tarafından neşredilir. Eser, 14x21 ebadında olup 82 sayfadan ibarettir. Kitabın ön kapağında, Bilal Taranoğlu'nun mavi zemin üzerinde bir fotoğrafı bulunur. Arka kapakta ise, Güzide-Bilal çiftinin birlikte çekilmiş fotoğrafı vardır. Ön ve arka kapaktaki fotoğraflar renklidir. Kitapta, bunlar dışında 17 fotoğraf daha mevcuttur. Kitap parayla satılmaz, dostlara armağandır.

¹⁰² Güzide Taranoğlu, *Bu Kitap O'nun İçin*, (Ankara: Aydın Matbaacılık, 2006), s.1

haykıran sesinin varlığını, onulmaz acıların yanardağından kraterler bulunduğunu belirtir. Daha önceki şiirlerinde mutluluk şairi olarak karşımıza çıkan şair, buradaki şiirlerde eşinin ölümü nedeniyle adeta ağıt yakar. Şiirlerinden gözyaşı damlaları akar.

Eserin son sayfasında özlü sözlerinden oluşan tek sayfalık “*Diyorum ki*” köşesi de bulunur. Çiftin gençlik yıllarına ve evlilik yıl dönümlerine ait fotoğraflar da vardır.

17. O’nu Andıkça Yaşıyorum:¹⁰³

“*O’nu Andıkça Yaşıyorum*” şairin on yedinci kitabıdır. Kitapta 92 şiir ve 18 özlü söz bulunur. Şair, eserin önsözünde “aç yeri başka acı yeri başka meselince acılarımı, matemimi içime yerleştirip zahiri hayatımı gereği gibi yerine getirmeye var gücümle gayret etmekteyim.” der.

Eşinin ölümüyle boş kova gibi yaşadığını belirten şair, hayata küsmüştür, fakat Bilal Bey’in şiirlerim biriktikçe mutlaka kitaplaşacak sözlerini anımsatarak “Onun bütün isteklerini yerine getirmek benim için en mücbir görevdir, Tanrı yaşamama müsaade ettiği müddetçe hep beraber olacağız İnşallah.” der.

Eser, bir önceki kitabın devamı niteliğindedir. Şair, eşine duyduğu büyük aşkı dile getirir. Onun ölümüyle, şiirleriyle ağlamaya devam eder.

18. Duyguların Karmaşası:¹⁰⁴

“*Duyguların Karmaşası*”, şairin on dokuzuncu kitabıdır. Kitapta 95 şiir ve özlü sözler bulunur. Şair, eserin önsözünde yasını, acılarını ve yalnızlığını kalemiyle gidermeye çalıştığını, ancak kaleminin eşinden başka hiçbir şeyi işlemek istemediğini belirtir.

Bu kitap, Bilal Bey’in vefatından sonraki üçüncü kitaptır. Şair, birçok şiirinde eşinin yasını tutmaya devam eder. Eşiyle birlikte geçirdikleri güzel günlerin sona ermesinden dolayı hüznüldür.

¹⁰³ O’nu Andıkça Yaşıyorum, şairin on sekizinci kitabıdır. Kitap 28 Ocak 2007’de çıkarılır. Kitabın nerede, kim tarafından basıldığına dair herhangi bir bilgi yoktur. 14x21 ebadında olan eserin ön kapağında Bilal Taranoğlu’nun renkli boy fotoğrafı, arka kapakta ise çiftin renkli boy fotoğrafı bulunur. Ayrıca, bunların dışında 30 fotoğraf daha vardır. Bunların büyük çoğunluğu şiirlerin baş kısmındadır.

¹⁰⁴ Kitap, 2008 yılında Aydın Matbaacılıkta neşredilir. 96 sayfa olup 14x21 ebadındadır. Ön ve arka kapakta Güzide-Bilal çiftinin birlikte çektiikleri bir fotoğraf bulunur. Ayrıca kitabın içinde çok sayıda fotoğraf da mevcuttur.

19. Duygu Harmanım:¹⁰⁵

“*Duygu Harmanım*”, Güzide Taranoğlu’nun yirminci kitabıdır. Kitapta 83 şiir ve 15 dörtlük bulunur. Şair, kitabın önsözünde dostluğun kötü günde ortaya çıktığını söyleyerek tüm dostlarına teşekkür eder. Kitabı, eşinin vasiyeti dolayısıyla neşrettiğini belirtir.

Şair kitabın önsözünde ayrıca şu sözlere de yer verir: “Şairi azamım iddiam yok. Zaten beni bilirsiniz, hayatım boyunca asla ve kat’a hiçbir hususta iddialı olmamışım. İddia kimseye yakışmaz. Çünkü her hususta kişilere notu daima muhataplar verir. İnsanın kendi kendini beğenmesi ne doğrudur, ne caizdir. Yeter ki her yaptığımı kişi iyi ve doğru yapım. Olumlu düşünsün.”¹⁰⁶

Kitap “*Ya Rabbi*” şiiriyle başlar. Şair bu şiirde Allah’a yalvarır. Yaratana şükrettikten sonra, son olarak tüm günahları affetmesini diler. İkinci şiir ise, “*Ramazan*” başlığını taşır. Bu kutsal ayı anlattığı şiirinde, yüreklerin ve nabızların Allah diye attığına vurguda bulunur. Şairin daha önceki kitaplarının hiçbirine dini nitelikli şiirlerle başlamaması, bu kitabı diğerlerinden ayıran noktadır. Bu, tesadüfî olmaktan çok şairin ölümü yakından hissederek Allah’ı anmasından dolayıdır.

Duygu Harmanım, şairin eşinin ölümünden sonra çıkardığı dördüncü kitaptır. İlk üç kitaptaki şiirlerin büyük bir bölümünde eşine olan özlemini ve acılarını şiirselleştirir. Ancak bu kitapta, bu tarz şiirleri az sayıdadır. Belirli bir konuya yoğunlaşmadan aşk, sevgi, insan, zaman, yaşam ve İstanbul gibi temaları da işler.

Faruk Nafiz ve Halide Nusret Zorlutuna’nın teşvikleriyle hecede karar kılan şair, bu kitaptaki şiirlerinde de genel olarak heceyi kullanır. Fakat birçok şiirin, serbest tarzda yazılmış olduğu gözden kaçmaz. Serbest ölçüyle yazdığı şiirlerde, kafiyede titiz olmasa da kafiyeden vazgeçmez.

¹⁰⁵ *Duygu Harmanım*, 2009 yılında Aydın Matbaacılık tarafından neşredilir. 96 sayfa olan eser, 14x21 ebadında olup herhangi bir fiyat belirtilmez. Diğer kitaplarda olduğu gibi kitabın parayla satılmadığı dostlara armağan olduğu belirtilir. Eser turuncu kapağa basılmıştır. Arka kapakta Güzide-Bilal çiftinin fotoğrafı, ön ve arka kapağın arkasında Güzide Taranoğlu’nun renkli fotoğrafları bulunur. Bu fotoğrafların dışında genellikle şiirlerin baş kısmında bulunan siyah-beyaz baskılı 26 fotoğraf daha mevcuttur. Kitabın ilk sayfalarında şairin tüm kitaplarının ismi listelenir, ayrıca bir de fihrist bulunur. Eserin son iki sayfasında, diğer eserlerinde olduğu gibi özlü sözlerinden oluşan “*Diyorum ki*”ye yer verilir.

¹⁰⁶ Güzide Taranoğlu, “*Duygu Harmanım*”, (Ankara:Gülşinar Yayınları, 2009), s. 6

20. Akşamlar Yaklaştıkça:¹⁰⁷

“*Akşamlar Yaklaştıkça*”, şairin yirmi birinci ve son kitabıdır. Eserde 83 şiir ve 17 dördlük bulunur. Şair, birinci sayfasında “İşte sizlere bir kitabımı daha sunmanın huzurunu taşıyorum. Daha evveleri de tekrar tekrar söylediğim gibi, kenarda biriken şiirlerim sevgilimin de vasiyeti gereği daima kitaplaşacak denmişti.” diyerek bir hatırlatmada bulunur.

Eşi için duyduklarını, hissettiklerini ve onunla yaşadıklarını dile getirdiği şiirler, kitabın merkezini oluşturur. Ancak Atatürk, kadın, çevre, mutluluk, sevgi, İzmir, çocuk, hayat ve zaman temalı çok sayıda şiir de bulunur.

Kitaptaki ilk şiirin başlığı yoktur. “*Akşamlar Yaklaştıkça*” kitaptaki ikinci şiirdir. Şaire göre, artık ölüm kapıyı çalmış, bu nedenle hüznler boy atmaktadır. Ölümün yaklaştığını işlediği şiirlerin çokluğu dikkat çeker. Bu şiirlerin hemen hepsinde bir haykırış edası yanında, son yolculuğa uğurlanmanın hüznü vardır.

Kitabın muhtelif sayfalarındaki Güzide-Bilal Taranoğlu çiftinin fotoğrafları mevcuttur. Bunlar, kitabın zenginleşmesini sağlayarak bir çeşit şiirli albüm havası verir.

¹⁰⁷ Akşamlar Yaklaştıkça, şairin yayımlanan son kitabıdır. 2011 yılında Aydın Matbaacılık tarafından Ankara’da basılmıştır. 108 sayfa olan eserin ebadı 14x21’dir, kaç adet basıldığına ve fiyatına dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Şairin diğer eserlerinde olduğu gibi parayla satılmaz. Kitap renkli karton kapaklı olup ön kapakta batmak üzere olan güneşten kızılığa boyanmış kara bulutlu bir gökyüzü, arka kapakta ise Güzide-Bilal çiftinin profilden çekilmiş fotoğrafları ve bir de şiir bulunur. Ön ve arka kapağın iç kısımlarında da çiftin renkli fotoğrafları mevcuttur. Bu dört fotoğraf dışında, eserde siyah-beyaz 47 fotoğraf daha vardır. Bunların büyük bölümü şiirlerin üst kısmında yer alarak sayfalara gelişigüzel serpiştirilir.

II. BÖLÜM

Güzide Gülpınar Taranoğlu'nun Şiir Dünyası

A. Sanat ve Edebiyatla İlgili Görüşleri:

Güzide Taranoğlu, 1950 sonrası Türk edebiyatında şair kimliğinin yanında edebiyat ve şiir alanındaki görüşleriyle de önemli bir isimdir. “*Merhaba Dostum*” adlı eseriyle Türk edebiyatına merhaba diyen *Güzide Taranoğlu*'nun salt “*sanat için sanat*” anlayışını benimsediği söylenemez. Genellikle aşk, özlem, zaman, ölüm gibi temaları işleyen şair, sosyal mevzulara da eğilerek akıl ve duyguyu bir potada eritir. Sanatı ve sanatçıyı önemseyen Taranoğlu, güzel eserler vermek amacını güder. Fakat eserlerinde topluma hizmet etme amacı da görülür. Çalışmaları amatördedir, bu nedenle kendisini tatmin veya kazanç düşüncesi yoktur. Özel ve yüce amaçlar peşindedir.¹⁰⁸ Taranoğlu, sanatta hiçbir ideolojiye yer vermez. Ona göre sanat, ideolojilere teslim edilemeyecek kadar kutsaldır. Buna rağmen Milli Edebiyat görüşünün hâkim olmasını amaçlar. Ancak bunun kavgasını vermez.

1. Sanatla İlgili Görüşleri:

İnsanın var oluşundan kaynaklanan, onun hayatını şekillendiren en önemli olgular güzel ve güzelliştir. İnsan, kendi eliyle ve ruhuyla var edebileceği güzellikler yaratma arzusuyla içinde yaşadığı hayatın, tabiatın ve dünyanın yeni bir şekil, biçim, düzen ve nizam içinde olmasını hayal eder. Böyle bir amaç ve ruhla vuku bulan insan faaliyetlerine sanat denir. “Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık”¹⁰⁹ olarak tanımlanan sanat, insanın kendi eli ve ruhuyla var ettiği her türlü suni ve somut güzellik objeleridir.¹¹⁰ Nihayetinde “Sanat, araca indirgenemeyen, çıkarsız bir özgürlük alanıdır.”¹¹¹

Sanatın ne olduğu konusu çağlara, toplumlara, üzerinde durulan sanat alanına göre bazı değişiklikler gösterir. Sanat, insani bir faaliyettir ve insanı etkileyen her şey, sanatı da

¹⁰⁸ Tuncalp, (1979:33)

¹⁰⁹ http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4fb2787e421848.04432232

¹¹⁰ Çetişli, (2006:13)

¹¹¹ Ali Şimşek, “Sanat mı, Zanaat mı?”, Birgün, (15 Ocak 2010), s.15

etkiler. Sanat, sanatçıya bağlı bir ürün olarak, sanatçının kişiliğinden ve orijinalliğinden de büyük ölçüde etkilenir.¹¹²

Sanatın tüm zenginliklerin kaynağı olan hayata yönelmesi, bu yönüde her sanatçının farklı farklı tavır alması, sanat için tek bir tanımın yapılmasında temel bir güçlüğü ortaya çıkarır. Bu nedenle, sanatın üzerinde tartışılmayacak tek bir tanımı olduğu söylenemez. Sanatın tanımıyla ilgili en önemli tartışmalardan biri işlevi konusundadır. Bu açıdan bakıldığında, “toplum için sanat” ve “sanat için sanat” anlayışı birbiriyle çatışan iki düşüncedir. Sanat için sanat anlayışına göre, sanatın kendisi dışında hiçbir amacı olamaz, güzellik olduktan sonra her şey onun konusu olabilir. Sanat kendi kendisinin amacıdır, onu kendisine yabancı başka amaçlara erişmek için araç yapmak, sanat eserinin değerini düşürür.¹¹³ Toplumcu sanat anlayışına göre ise, bireyin önemi yoktur. Bu görüştekiler, sanatın güzeli ifade etme değil, toplumsal bilinci ortaya çıkarma amacı olduğunu savunurlar. Önemli olan güzeli anlatmak değil, gerçeği ortaya çıkarmaktır.

Sanat, insanın kendini açığa çıkarttığı öznel bir alan olmakla beraber, toplumsal yanı da olan bir olgudur. Sanatın bireysel işlevi, aynı zamanda onun toplumsal yanına da hizmet eder.¹¹⁴ Bu iki görüşten herhangi birini sanattan soyutlamak mümkün değildir. Bir sanat eseri her ne kadar estetik kaygıyla meydana getirilse de toplumdan uzak olması düşünülemez. İnsanın yaratıcı eylemi olan sanat da, diğer bütün insan üretimleri gibi toplumsallık içerir. Çünkü insan, sanat yapıcısı olmadan önce insandır ve bir topluluğun içine doğar ve içine doğduğu, yetiştiği o toplumun ürünü olur. Bilinci, toplum tarafından belirlenir.¹¹⁵

Güzide Taranoğlu sanatı, “İnsanların güzelliklerinden zevk alma, duygulanma ve bunun sonucu da yaratma gücünün işleridir.” diye tanımlar.¹¹⁶ İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliklerin başında sanat gelir. Sanatta ileri olan uluslar, uygarlıkta da ileridedir. Sanat, toplumsal yönünün yanında insanların iç dünyalarını kötülüklerden arındıran, acılarını ve üzüntülerini hafifleten bir varlıktır. Böylece insana yaşama direnci verir.

¹¹² <http://www.egitim.aku.edu.tr/sanاتفelsefesi.pdf>

¹¹³ Georgi V. Plehanov, Sanat ve Toplumsal Hayat, (İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1987), s.14

¹¹⁴ Bilge Bingöl, “Sanat Özgürlüğü”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt no 1, Sayı no 2, (2011), s.95

¹¹⁵ Hakan Soydemir, “Sanat’a Dair”, Tavır, Sayı No:93, (Ocak 2010), s.23.

¹¹⁶ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 3, Sayı no 28, (Ağustos 1978), s.3

Taranoğlu göre sanat ve edebiyat, topluma hizmet için bir araç olmalıdır. Bu bağlamda, sanatçının bir nevi toplumun hizmetçisi olduğunu düşünür.¹¹⁷ Sanatın birincisi toplumsal, ikincisi bireysel olan iki görevi vardır. Ona göre, ne olursa olsun, her Şeyin neticesi topluma varır, bu nedenle sanatı bu iki görüşten birine hapsetmek mümkün değildir. Toplumdan uzak bir sanatçının sanatına biçilen değer eksik kalır, ancak toplumsal olmak da daima düşünce odaklı olmak değildir.

Güzide Taranoğlu, sanatın ideolojilere alet edilmesine de karşıdır. Sanatın, herhangi bir ideolojinin bekçiliğini ya da öncülüğünü yapmaması gerektiğini vurgular. Her ne kadar ideolojilere kapısını kapasa da, Milli Edebiyat görüşünün hâkim olmasını arzular. Sanatı yabancı ideolojilere alet edenlerle, aynı silahlarla mücadele edilmesini, zaruri hallerde onaylar.¹¹⁸ Şair, “*Sanat Ruh Yüceliği*” adlı Şiirinde, sanata dair düşüncelerini açıkça ortaya koyar. Ona göre, sanat, insanları mutluluğa götüren yoldur, bunu icra eden kişiler ise azizdir.

“Sanat insanoğluna Tanrıdan gelen ışık
Sanat ruh yüceliği kalplere dolan ışık
Sanat iyiliklerin güzelliklerin yolu
Kişiyi mutlu eder sanatın her türlü dalı
YceleŐir bir insan gönül verse sanata
EriŐir dünyada manevi saltanata
Yeşerir güzellikler sanatın dallarında
Huzur mutluluk vardır sanatın ellerinde
Sanatta ile de var – en başta Şair eker
Değerlidir kutsaldır alnından damlayan ter
Gerçek sanatçı olmak büyük Őereftir Őandır
Azizdir sanatçılar en duygulu insandır”

[H.., s.20]

Güzide Taranoğlu, sanatın toplumsal olması gerektiğine vurguda bulunarak topluma yabancı bir sanatın yaŐayamayacađına inanır. Ona göre, sanatın en büyük amacı,

¹¹⁷ Bayram, (2012: Özel Mülakat-2)

¹¹⁸ Enver Tuncalp, (1979:11)

insanlara hizmettir. Ancak, sanatın estetik yönünün de olmasını ister. Estetik ve toplumsallık, sanatın ana öğeleridir.

2. Edebiyatla İlgili Görüşleri

Edebiyat sözcüğü “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür”¹¹⁹ gibi manalara gelir. Bu kavram, ayrıca şu anlamlarda da kullanılır: 1- Düşünce, duygu, olay ve imgeleri düzenli bir biçimde anlatan söz sanatı. 2- Bu sanatın ilkelerini, kurallarını ve bu yolda oluşturulmuş ürünleri inceleyen bilim dalı. 3- Bir çağda, bir dilde yaratılmış, sözlü ya da yazılı, sanat değeri taşıyan yapıtların bütünü. 4- Herhangi bir bilim dalıyla ilgili yazı ve yapıtların tümü.¹²⁰ Görülüyor ki, edebiyat çok anlamlı bir sözcüktür. Ancak hangi anlamda kullanılırsa kullanılsın, temelde yazıya dayanan bir anlatım biçimini çağırıştırır.¹²¹ Son yıllarda, edebiyat için yazmak eyleminden türetilen “*yazın*” sözcüğünün kullanılması, bunun kanıtıdır. Edebiyat, güzel sanatların kollarından biridir. Onun yegane ifade vasıtası da dildir.

Arapça *edeb* sözcüğünden türetilen *edebiyat* kavramı, ilk kez Tanzimat edebiyatı şairlerinden Şinasi tarafından, günümüzdeki anlamıyla bir sanat ürünü olarak kullanılır. İnsana iyi huyu öğreteceği için “*edeb*” anlamını almıştır, Namık Kemal için de edebiyatın ahlaki bir vazifesi vardır, her şey topluma faydası ölçüsünde değer kazanır. Bu dönemin diğer aydınları Şemseddin Sami ve Muallim Naci de edebiyatı ahlakla ilgili görürler. Temelde, Tanzimat şiiri, sanatın toplum için olduğu anlayışına dayanır.¹²² Edebiyatın ahlak ve faydacılıkla ilgili olmadığını savunan ise, Edebiyatı Cedideciler olur. Çünkü onların toplumu kurtarmak gibi bir iddiaları yoktur.¹²³ Bu eğilimin öncüsü Recaizade Mahmut Ekrem, güzel olan her şeyin edebiyatın konusu olabileceğini savunarak, edebiyatın faydacılıktan ziyade güzellik anlayışını açığa çıkarır. Fecri Aticiler de, bu sanat anlayışını devam ettirir. Milli edebiyatçılar ise, kendinden öncekileri reddederek edebiyatın ulusal zevki işleme gerekliliğini savunurlar.

¹¹⁹ http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f80a117eecf40.9197099

¹²⁰ Özkırmı (2004:449)

¹²¹ Emin Özdemir, Türk ve Dünya Edebiyatı, (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay. No 457, 1980) s.3-4

¹²² Özkırmı (2004:1207)

¹²³ Özkırmı (2004:1119)

Güzide Taranoğlu'na göre edebiyat, topluma faydalı olmalıdır. Resim, müzik, heykel gibi türler belirli bir çevreye hitap eder, edebiyat ise tüm insanlar tarafından ilgi ile takip edilir. Bu nedenle, edebiyat, insanın iç dünyasını zenginleştirir, dış dünyaya farklı pencerelerden bakmasını sağlar:

“Sanat, insan ruhunun duygu ile yükselişidir, hangi sanat olursa olsun resim, heykel, roman vs... Bunların içinde edebiyatı ayırmalıyız, çünkü daha faydalı bir koldur. Mesela bir ressamın çok güzel bir resmini meraklıları gider seyrederek, biter. Edebiyatta ise yazılmış bir hikaye, roman, şiir birçok kişinin eline geçer, okurlar ve beğenirler. Böylece, herkes birbirine tavsiye eder, herkes okur ve ondan bir şey anlar, fakat klasik bir resmi herkes anlayamaz. Sadece anlayan anlar. Edebiyat, kişiliği de ruhu da mantığı da düşünceyi de geliştirebilir. Topluma faydalıdır, sanatlar içinde edebiyat sanatı, en faydalı olanıdır. Çünkü herkesin eline geçtiği zaman anlayacak durumdadır, okuyucu kendinden bir şeyler bulabilir, buluyorsa zaten çok daha mutlu oluyor. Okur ‘Ben de söylemek isterdim, ama şair ne güzel söylemiş, benim de kabiliyetim olsa böyle söylerdim.’ der”

Kendine has bir üslubu olan şair, bireyselden toplumsala yol alırken her türlü ideolojinin baskın etkisini şiirinden uzak tutar. Toplumla ilişkisini, karakteriyle uyumlu bir doğrultuda yürütür. Kadın duyarlılığı içinde olması, onu kavga ortamından uzak tutar. O kavga insanı değildir, her türlü olumsuz eleştiriden nefret eder. Kavganın ve tartışmanın, ne şiirinde ne de sahibi olduğu dergide hayat bulmasına izin vermez. Çağının değerlerinden uzaklaşmış insanına yaptığı eleştiride sesini yükseltmez, bir ana hüviyetiyle daima yumuşaktır. Onun eleştirisi çatışmadan uzak, insanlara yol göstericidir.

Eleştiri (tenkit), bir sanat ya da düşünce eserini tanıtırken, zayıf ve güçlü yönlerini belirtme, bir yazarın gerçek değerini yansıtmaya amacıyla yazılan yazılardır.¹²⁴ Edebiyat sorunlarını ve yapıtlarını konu alan inceleme, yorum ya da değerlendirme olarak da tanımlanabilecek olan eleştiri, edebiyatın vazgeçilmez unsurlarındandır. Özellikle Cumhuriyet Dönemi'yle önem kazanan bu tür, Türk edebiyatında büyük rağbet göstererek gelişim gösterir. Kavga ve polemik doğuracak herhangi bir tartışmadan kaçan Güzide Taranoğlu kırıcı, yıkıcı ve maneviyatı bozucu eleştirinin karşısında durur. Yapıcı ve yol gösterici eleştirinin yapılması gerektiğini söyler. Yazarın eserini, elinden geldiğinin en

¹²⁴ Enise Kandemir, Yazılı ve Sözlü Anlatım, (Ankara: Engin Yayınevi, 1997), s.237

iyisini yaparak oluşturduğuna inanır, ortada bir kusur varsa, yazar bunu istemeden yapmıştır. Ona göre eleştiri, eser sahibinin iyi tarafları gösterilerek yapılmalıdır. Kusurlarının düzeltilmesi ise yumuşak ikazlarla olmalıdır.

“Eleştiriden faydalanmak bir maharet ve olgunluk işidir. Fakat hiç şüphesiz ki, bir sanatkârı kıracak ve sanattan soğutacak şekilde yermektense olumlu bir eleştiri ile onun kusurlarını göstermek, gidermesine hizmet edecek tatlı bir ifade kullanmak, o kişiyi yeniden kazanmak için yeterlidir. Bu da sanata ve sanatçıya gerçek hizmet olur.”¹²⁵

Şairin karşı çıktığı bir diğer husus da, eserlerde kötü kelimelerin kullanılmasıdır. Bu nedenle olumsuz eleştirilere kapısını tamamen kapatır. Polemik oluşmasına neden olacak hiçbir görüşü savunmadığı gibi, bu tür fikirlere açık kapı da bırakmaz. Siyaset ve kötü kelimelerin dışında, sanatçının özgür olması gerekliliğini savunur:

“Siyaset ve kötü kelimelerin içine girmeyen milli duyguların ön plana çıkması hoşuma gider, onun ötesinde insanlar her türlü duygusunu dile getirmelidir. Kaleme fren bulunmaz benim felsefemde, insan söyleyebileceğini rahat söylemeli, söz sıkıntısı çekerse bir işe yaramaz, bu şekilde enerjisi rahat olmalı, ne düşünür diye kendini sıkmamalı. Kalem fren tanımamalı. Kalem kendi kendine yazmaz, sizin düşüncelerinizi yazar. İfrata kaçmamalı. Kötü, lüzumsuz kelimelerin kullanılması hatadır, edebiyata yakışmaz, siyaseti de şiire sokmamak lazım.”¹²⁶

Güzide Taranoğlu’na göre edebi akımlar muayyen devirlerde yanıp sönen birer ateştir. Bunların çoğu, zamanında çok az taraftar bulur. Zamanla aşınıp yok olur. Bu nedenle bunların edebiyat ve sanat üzerinde geçici etkileri olabilir, kalıcılıklarından bahsedilemez.¹²⁷

Güzide Taranoğlu, edebiyatı topluma hizmette araç olarak gören isimlerdendir. Bu nedenle kalemini, insanların mutluluğu ve huzuru için oynatır. Onlara kılavuz olmaya çalışır, ancak bunarı yaparken herhangi bir ideolojiye yaslanmaz. Edebiyatın herhangi bir siyasi hareketin sözcülüğünü yapmasına karşıdır.

¹²⁵ Enver Tuncalp, (1979:12)

¹²⁶ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

¹²⁷ Enver Tuncalp, (1979:11)

3. Şiir Nedir?:

Şiir, dilimize Arapçadan yerleşip Türkçeleşen kelimelerdendir. İdrak, sezme, anlama, fehm gibi anlamları olan bu sözcüğün tanımı “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk”¹²⁸ tur. Şimdiye kadar şiir üzerine birçok tanım yapılır, edebiyatçıların ortak bir tanım üzerinde anlaşamadıkları şiiri, Ahmet Haşim, nesre çevrilmesi mümkün olmayan nazım, söz ile musiki arasında fakat sözden ziyade musikiye yakın bir lisan olarak tanımlar. Ona göre şiir bir hikâye değil sessiz şarkıdır.¹²⁹ Necip Fazıl Kısakürek ise şiiri "Allah'ı sır ve güzellik yolundan arama işidir.¹³⁰" diye tanımlarken Cahit Sıtkı Tarancı kelimelerle güzel şekiller kurma sanatı¹³¹ olarak belirtir. Yahya Kemal Beyatlı ise, “Bildiğimiz musikiden farklı bir musikidir, kalpten geçen bir hadisenin lisan halinde tecelli edişi, hissin birden bire lisan oluşu ve lisan halinde kalışıdır.” der.¹³²

Şiirin tek bir tarifinin olmaması onun doğasına bağlanabilir. Çünkü o bilim değil, sanattır. Şiiri tanımlamak için binlerce ifade kullanılmışsa da doğru ve değişmeyecek bir tanıma ulaşmak olanaksız gibi görünür. Güzide Taranoğlu da, birçok şair gibi, şiiri kendine göre tanımlar. Ona göre, “Şiir, kelimelerle nakış işlemektir, konusuna göre mana ve ruh alan bir nazım şeklidir.”¹³³ “Kelimelerin musikisinden meydana gelen bir söz sanatı, yahut başka bir deyimle kelimelere güzel şekiller vererek onlarla güzel bir ahenk, musiki kurma sanatıdır.”¹³⁴ “Bütün gerçeklerin melodi haline gelmiş ifadeleridir, güzel olan her şeyin yol göstericisidir.”¹³⁵

Taranoğlu'nun sanat anlayışında, şiirin mühim bir yeri vardır. O, şiiri ciddi bir iş olarak görür. Sadece âşık olduğumuz anlarda, uygulandığımızda veya içimizden geçenleri anlatma ihtiyacı hissettiğimiz zamanlarda kullanılmasına karşıdır. Onu, bütünlük arz eden estetik bir biçim içinde düşünür. Şiir için ilhamın önemli olduğunu söylese de, onun bir emek olduğuna vurguda bulunur.

¹²⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.50122efe0020c9.626783

¹²⁹ Ahmet Haşim, *Bütün Şiirleri*, (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1996), s.70

¹³⁰ Neci Fazıl Kısakürek, *Şiirlerim*, (İstanbul: Fatih Yayınları, 1969), s.240

¹³¹ Cahit Sıtkı Tarancı, *Bütün Şiirleri*, (İstanbul: Cem Yayınevi, 1983), s.100

¹³² Yahya Kemal Beyatlı, *Edebiyata Dair*, (İstanbul: Yahya Kemal Enstitüsü, 1971), s.48

¹³³ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

¹³⁴ Güzide Taranoğlu, “Selamlarım”, *Gülpınar Yayınları*, Cilt no 21, Sayı no 243, (Temmuz 1996), s26

¹³⁵ Güzide Taranoğlu, “Selam”, *Gülpınar*, Cilt no 9, Sayı no 99, (Temmuz 1984), s.3-5

“Herkes şairdir sözü... İşin esprisi o. Belki ağzından manzum bir söz çıkmıştır, belki bir yerden esinlenmiştir. Yediden yetmişe Türkler şairdir ve askerdir derler, ama bu kişilere gerçek şair denemez. Bunlar şiir değil, anlık duygulardır. Şiir, çok emek isteyen bir iştir. Bilgisini, kültürünü çoğaltmak için emek ister. Uyaklar kaç türlü, ölçü nedir bilmeli. Bunları bilmeden gerçek şair olunmaz.”¹³⁶

Taranoğlu'na göre, şiir düzyazıdan farklı olmalıdır. Şiir, duyguları alt alta yazmaktan da ibaret değildir. Şüphesiz o, bilgi, kültür, okuma, araştırma, inceleme, dikkat ve yetenek ister. O, çok ince bir uğraşdır. İlgisizlik, dikkatsizlik ve boş vermişlik şiirle bağdaşmaz.¹³⁷

“Bir tekniği, yolu yordamı var şiir yazmanın. Zaman zaman yenilikçiler, çağdaş ozanlar diye değişiklik yapanlar çıksa bile bunlar, saman alevi gibi parlar, sönerler. Ancak geçmişlerin sağlam temellerinde taht kuran gerçek kurallar, yürür gider uzak geleceklere. Şairlik vasfı, tarifiyle öğrenilegelmiştir günümüze kadar, zamanların değişmesiyle bu vasıfların neyi değişebilir ki şairlik için. Demek oluyor ki, temeli çok çok evvelerden atılan her şeyin devamıdır ilerleyen çağlar boyu. Ve sonsuza kadar...”¹³⁸

Güzide Taranoğlu'na göre şiir, insanların gerçeği aramalarını, Allah'ı, hayatı, aşkı, güzeli hatta ölümü daha doğru, gerçekçi şekilde görmesini de sağlar. Diğer sanatlardan ayrı olarak, şiir sadece kelimelerle yaşar, kelimelerle ölür. Bu nedenle, bilhassa gençlerin kelimelere karşı çok hassas ve dikkatli olmaları gerektiğini işaret eder. Şiir yazmak için şart olan, on kere okuyup bir kez yazmaktır. İlk heyecanla alabildiğince kalem oynatmak, şiire ihanettir. Şiir nazlıdır, kültüre duygunun, duyguya gerçeğin, gerçeğe üslubun eklenmesini bekler.¹³⁹

Duygu sezginliği ve kabiliyet, şiir için tabii ki gereklidir, fakat sadece bunlara güvenmek insanı kısa mesafe koşucusu yapar. Bu tarz kişilerin şiir bahçelerinde gezineceği yollar sınırlıdır.¹⁴⁰ Güzide Taranoğlu'na göre yaşamak sadece karın doyurmak, giyinmek, ısınmak gibi fiziksel ihtiyaçları gidermekten de ibaret değildir. Her insanın hayatını

¹³⁶ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

¹³⁷ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 5, Sayı no 56, (Aralık 1980), s.3

¹³⁸ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 7, Sayı No: 76, (Ağustos 1982), s.4

¹³⁹ Taranoğlu, (1984:3-5)

¹⁴⁰ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 12, Sayı no 135, (Temmuz 1987), s.3

renklendirecek, yumuşatacak, ısındırarak, etkileyecek başka kavramlara da gerek vardır. Bunu en güzel şekilde geliştirip gerçekleştirecek araç ise şiirdir.¹⁴¹

Garipçilerin şiir anlayışında, basitlik ve alelâdelik vardır. Hatta, cansız, renksiz, coşkusuz bir anlayış ön plana yerleşir. Küçük bir espri ve bir fıkra havası, şiir için yeterli görülür. Güzide Taranoğlu tam tersi bir noktadan yola çıkar. Ona göre şiirde basitlik ve sadelik farklıdır. Basitlik şiire yakışmaz. Herkes şiir yazabilir, ama herkes iyi şiir yazamaz, kişinin herkeslikten uzaklaşması gerekmektedir.

Güzide Taranoğlu, şiiri ciddi bir iş olarak görür. Anlık duyguların kaleme alınması şeklinde yazılanları şiir olarak kabul etmez. Bir emek işi olduğunu belirtir. Bu nedenle şiirde basitlikten kaçınılması gerektiğini ortaya koyar. Şiirin, gerçeği arama yolunda önemli bir araç olduğuna inanır.

4. Şair Kimdir?:

Şair, Arapça kökenli bir sözcüktür. Şiir yazan anlamına gelen bu sözcüğe doğüstü güçlere sahip, meczup, kâhin gibi anlamlar da yüklenmiştir. Şair, gerek insana, gerek doğaya, gerek olgu ve olaylara daha farklı ve duyarlı, sezgisel ve derinlikli bir perspektiften bakan; bunu, bu ayrıcalıklı statüsünün bir sonucu olarak, en etkili ve dolaysız ifade biçimi olarak, ahenkli ve yüklü mısralarla dile getiren kişi diye nitelendirilir.¹⁴²

Türk edebiyatında “*Toprak Ana*” olarak tanınan Güzide Taranoğlu, bu ününe uygun olarak tüm insanlara kucak açar. Toplumsallık, onun sanatının önemli bir parçasıdır. Ancak kendini belli bir kalıba sokmaz. Toplumsallığı sanata yeğlemez. Çoğu zaman şahsi duygularını dile getirir. Ona göre şair, sonuç olarak bir insandır, fakat şairlik için doğuştan yeteneğe de sahip olunmalıdır. Bu sebeple, normal insandan farklı bir kişidir. “Her milletin bağrında yeri olan duygu, kültür ve heyecan kişileridir.”¹⁴³ Yaşadığı dünyayı, olayları ve insanları herkesten farklı algılayan kişidir. O, bu algısını normal insanlar gibi düzyazının tekdüzeliği ya da konuşma dilinin sadeliği içinde söyleyemez:

“Şair nihayetinde insan; ama normal insanlar içinde duygusu daha fazla yüklenmiş, görgüsü daha çoğalmış, bilgisi anlayışı fazlaşmış kafaya sahip bir

¹⁴¹ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Cilt No 24, Sayı no 282, (Ekim 1999), s.4

¹⁴² Çetişli, (2006:21)

¹⁴³ Taranoğlu, (1999:4)

insan. Allah'ın yetenek verdiği kişi... Şair, şiiri bu mecralarda götürebilen insandır.”¹⁴⁴

Güzide Taranoğlu, şairin duyguları dile getirmesinin dışında da görevleri olduğuna inanır. Şairin toplumda var olan hiçbir şeye yabancı kalmaması gerektiğine vurguda bulunur. Toplumdan ayrı bir insanı, şair olarak kabul etmez. Şairi, topluma yön veren insan olarak görür. Kendini, yaşadığı toplumdan soyutlayan kişilerin sanatını değersiz bulur:

“Kimse çevresine bigane kalmamalı, sadece şair değil. Herkesin vatani sonuçta... Orada olan hiçbir şeye yabancı kalmamalı insan. Şairi de bundan ayrı tutamayız. Toplumdan kopuk şair, hayattan kopuk şairdir. Onun şairliğine ne kadar değer biçilir, bilemem. Toplumdan ayrı olmamak demek de, devamlı toplumsal yazsın demek değil, ama yazdıklarının toplumda okunmasını sağlasın, okunacak gibi olsun, duyarsız kalmasın. Şairi yol gösteren diye düşünebilirim.”¹⁴⁵

Güzide Taranoğlu, şaire sadece şiir yazma vazifesi yüklemeyiz. Ona göre şair, toplumun sorunlarına eğilmeli, ondan ayrı düşünülmemelidir. Topluma ayna tutmayan, ona yön vermeyen şair, aydın olma yükümlülüğünü yerine getiremez. Şair bir önderdir, şiirinin önündedir. Düşüncesi olan kişidir, toplum içindeki yeri bu bakımdan önemlidir. Onun verdikleri yapıcı ise, bunun memlekete ve milletine yarar sağlayacağına, zehirleyici ise zarar vereceğine inanır. Şu halde Taranoğlu'na göre şair, topluma faydalı da zararlı da olabilecek biridir. Hakiki şair, milletin tercümanıdır, toplum içindeki görevi de budur:

“Dört yanı inceler görür gözlerim
Yazarım- şairim toplumdur yerim
Sevdim mi kalbimle – canla severim
Şiir dünyasında yılmaz neferim

Ben benden çıkmışım, toplum olmuşum
Çevremde oluşan dertle dolmuşum
Gelecek günlere aydın yolmuşum
Toplumla bütündür düşüncelerim

Şairim şiirim kendimden öte

¹⁴⁴ Bayram, (2012: Özel Mülakat-2)

¹⁴⁵ Bayram, (2012: Özel Mülakat-2)

Kalemle katılıp her tür hizmete
Sesimi veririm tüm memlekete
Mantığım çobandır, olay güderim

En güzel duyguda bütünleşirim
Hele AŞK sevgide birleşirim
Gönül, kalp, kafa, göz tam birleşirim
Şiirsiz yaşanmaz doğru söylerim”

[Şairim Toplumdur Yerim, A.Ş.H., s.131]

Duyguların birikip satırlara dökülmesi için gereken ilham, şairlik için önemli olsa da, tek başına yeterli değildir. Şair üretimi öncesinde bir şey yapmadan ilham bekleyen, ilham gelince de yazan kimse değildir. Çünkü şairlikte önemli olan, şairin kültürlü olması ve bunu araştırmacı yönüyle besleyebilmesidir. Öncelikle o, ilhamın gelmesi için gerekli hazırlığı yapmalıdır, çaba göstermelidir. İçinde kültür birikimi olmayan şiirin, önemli bir yanı eksiktir. Şairin kültürsüz olamayacağını savunan Taranoğlu, onun yazdığı konuyu çok iyi bilmesi gerektiğini ifade eder. Şairi, bir araştırmacı olarak kabul eder:¹⁴⁶

“Şairlikte en başta gelen kültürlü olmaktır. Şair bir yerde araştırmacıdır, araştırmacı olmadan gerçek şair olunamaz. Toz Pembe’de taşlı şiirim vardır, ben o şiiri yazabilmek için bütün taşları araştırdım. Mesela kuşlar şiiri var, bütün kuşları yazarken hangi kuşun ne yaptığını, nasıl hayatı olduğunu bilmeden yazabilir misin? Yazamazsın, onun için şairlik kültür ister, araştırmacı olmak ister. Sadece duyguları kaleme dökmek değildir, hangi duygu olursa olsun köke inmeden, manasını bilmeden yazamazsın.”¹⁴⁷

Sonuç olarak Güzide Taranoğlu, eline her kalemi alanı, heveskârca duygularını dizelere dökenleri şair olarak kabul etmez. Şairliğin diğer sanatlarla kıyaslanamayacak kadar büyük bir çile işi olduğunu belirtir. Görgü, bilgi ve düşünce isteyen ince bir sanat olarak ifade eder. Şiirde duygu, duygunun kolunda fikir, fikrin yanında düşünce vardır. Özgün olmak isteyen sanatçı, mantık ötesi bir tablo yaratabilir, fakat mantık ötesi şiir

¹⁴⁶ <http://blog.milliyet.com.tr/guzide-gulpinar-taranoglu/Blog/?BlogNo=229924>

¹⁴⁷ Bayram, (2012: Özel Mülakat-2)

yazamaz. Yazsa da, o, şiir olamaz. Çünkü şiirin sadece göze değil, kafaya ve ruha da hitap ettiğine inanır. Bir şiir, sadece hayale dayalı yazılsa da, kökeni düşüncenin elindedir.¹⁴⁸

Türk edebiyatının “*Toprak Ana*”sı, Gülpınar’da birçok genç şairin tanınmasına yardımcı olur. Genç şairlerin şiirlerinin yetkin olup olmamasına bakmaksızın yayımlar. Gençlerin yaratılarına, olumsuz eleştirilerde bulunmaz, onları daima şairlik serüvenlerinde yüreklendirir. Ancak Taranoğlu, iyi bir edebiyat eğitimi alan Türk ve dünya edebiyatından haberdar genç bir kuşak yaratmayı arzular. Genç şairlerin yazmadan önce -yeni eski demeden- edebiyatın tüm birikimlerinden faydalanması gerektiğini savunur. Zira bu okumaların, gençlere yeni açılımlar getireceğine, onların entelektüel açıdan gelişmelerini sağlayacağına inanır. Ona göre, genç bir şairin kendisini bulması ve özgünlüğü yakalaması, kendinden önceki birikimi özümsemesinden geçer. Bu da kendinden önceki şairleri okumasıyla mümkündür. Genç şairlerin, ısrarla bu okumayı sürdürmeleri gerektiğini ortaya koyar.

Güzide Taranoğlu’na göre, günümüz Türk şiirinin durumu pek iç açıcı değildir. Yeni diye ortaya çıkan akımlardan etkilenen genç şairlerin, anlık duygularını kaleme alıp bunu şiir diye lanse etmelerini eleştirir. Şiirin, büyük ve derin bir çile işi olduğunu kavrayamamalarını, büyük bir eksiklik olarak görür. Ayrıca yeni şairlerin, kendinden başkalarını beğenmemelerini kusur olarak kabul eder.¹⁴⁹ Taranoğlu, son dönem genç şairlerin içeriğe önem vermemesine de eleştiride bulunur. İletisi olmayan şiir, ona göre güdüktür:

“Günümüz genç şairlerini pek takip edemiyorum. Bazen -tek tük- gençler, kitaplaştırdıkları şiirlerini bana gönderiyorlar. Vah yavrum vah diyorum, bana bir nevi komedi oluyor. Ne olduğu, niçin yazdığı, ne demek istediği belirsiz. Ben bir şair olarak, az çok bilgili bir insan olarak, vah yavrum vah diyorum.”¹⁵⁰

Güzide Taranoğlu’nun, “*Umutlar Canda Çiçek*” adlı şiir kitabındaki “*Şiir ve Şair*” adlı şiirinde poetikasını açıkça ortaya koyar. Şairin dünyada olup biten her şeye karşı duyarlı olması gerektiğini belirtir. Yaşanılan acıların ve mutlulukların, onun kaleminde şiirselleşmesi gerektiğini ifade eder:

¹⁴⁸ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Gülpınar, Cilt no 8, Sayı no 83, (Mart 1983), s.4

¹⁴⁹ Ceylan, (2000:68)

¹⁵⁰ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

Çağlayan sevgidir şiire emek
Şiir kâinatta bir dünya demek
Duygular söz olur, açılır renk renk
Şairin kalbinden özümşenerek
Şiirde can bulur türlü heyecan
Mısrada yan yana meltem ve tufan
Dünyası sevgidir, düşüncesi cenk
Şiirde hem yaşar, yaşatır şair
Gönlünde malzeme güzele dair
Ruhunda fırtına durgun zevahir
Duyguya söz eder bine bölerek
Tabii afetler sıralanınca
İnsanlar mekansız yersiz kalınca
Yürekler çaresiz yaralanınca
Şairin kalemi bilip yazmalı
Mutluluk bedbahtlık türlü duyguyu
Topluma ilgiyi sevgiyi saygıyı
Çevreye gereken derin kaygıyı
Şairin kalemi bilip yazmalı
Tabiat denilen yüce kudreti
Duayı, senayı, kula rahmeti
Allah'a inancı ve ibadeti
Şairin kalemi bilip yazmalı

[U.C.Ç., s.13]

Türk Edebiyatı'na kadın yazar / şair kavramı 20 yüzyılla girdiği düşünülse de yüzyıllarca süren Halk ve Divan Edebiyatı geleneğimize bakıldığında bunun doğru olmadığı görülür. Çünkü anonim halk edebiyatı ürünlerinin birçoğunda, kadınların sözlerine rastlanır. Ninni, masal, mani, ağıt gibi türler incelediğinde, bunların çoğunun kadınlar tarafından oluşturulduğu görülür. Ayrıca erkek alanı olarak kabul gören Âşık Edebiyatı'nda da azımsanamayacak sayıda kadın halk ozanı mevcuttur. Divan edebiyatında ise, on iki kadın şair olduğu bilinir, bunlar bağımsız şahsiyetlerden çok erkeklere özenerek şiir yazan kişilerdir. Her ne kadar edebiyatta kadın kavramı çok eskilere dayansa da, Türk

edebiyatında, gerçekçi manada, ilk kadın yazarlar İkinci Meşrutiyet'ten sonra görülür. Tanzimat döneminin ilk kadın yazarı Fatma Aliye Hanım'ı Şukufe Nihal takip eder. Fakat kadın şair denince, bu dönemde ilk akla gelen kuşkusuz Halide Edip Adıvar'dır. Bu isimler, ilk olmaları münasebetiyle önemlidir. Ancak, edebiyat dünyasında, erkeklerin hâkimiyeti bu dönemlerde de açık bir şekilde devam eder. Kadın yazarların söz sahibi olması için uzun bir süre geçmesi gerekir. Kadın yazarlar, özellikle 1950'li yıllardan sonra adlarından söz ettirir, 1970 sonrasında ise, kadın ve erkek yazarlar arasında nicelik ve nitelik yönünden fark azalır.¹⁵¹ Bu, açıkça bir sosyalleşme sürecinin, iyi eğitimin, edebiyatın sosyal hayat içerisindeki fonksiyonlarını iyi kavramanın ve ciddi bir iş olduğunu fark etmenin, hatta edebiyatta kadının yeri ile kadın yazar olgusu hakkında yapılmış tenkitlerden gerekli dersleri çıkarmanın bir sonucudur.¹⁵²

Edebiyatımızda birçok kadın yazar olmasına rağmen, “kadın yazar” kavramı uzun süredir tartışılmaktadır. Kadın yazarlar üzerine araştırmalar yapan Feridun Andaç, kadın şair diye bir ayrımı gereksiz bulur. Fakat kadınların yazar olarak kimliklerini tanımlamasını yadırgamaz.¹⁵³ Edebiyat araştırmacısı İnci Enginün de, kadın yazar kavramının yerinde olmadığına inanır. Ona göre, önemli olan yazan kişinin cinsiyeti değil, yazdıklarının niteliğidir:

“Aslında cinsiyete dayanan bu tür ayrımların yerinde olduğuna pek inanmıyorum. Zira Türk kadın yazarları diye ayrıldığı zaman, bu yazarları değerlendirmemizde onların yazarlık vasıfları ikinci plânda kalmaktadır. II. Meşrutiyet'e gelene kadar, erkek meslektaşlarının arasından sivrilip edebiyat sahasında onların önüne geçmiş bir yazarımız yok. Fakat 1908'den sonra, erkekleri fersah fersah geride bırakmış, birçok kadın ve erkek yazara örnek olmuş Halide Edip'ten sonra, bu ayrımı yerinde görmemek doğrudur. Kadın veya erkek, sadece başarıyı ön plâna almak yerinde olur.”¹⁵⁴

Güzide Taranoğlu da, Enginün ve Andaç gibi böyle bir ayrımı kabul etmez. Ona göre, erkek ya da kadın şair diye bir ayrım gereksizdir. Çünkü şair, nihayetinde bir

¹⁵¹ Evren Karataş, Türkiye'de Kadın Hareketleri ve Edebiyatımızda Kadın Sesleri, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/8 Fall 2009, s.1660

¹⁵² Hülya Argunşah, “Kadın Edebiyatı Üzerine”, Türk Edebiyatı Dergisi, Sayı No:387, (Ocak 2006), s.39

¹⁵³ Karataş, (2009:1665)

¹⁵⁴ Enginün, (2004: 288)

insandır, cinsiyetinin önemi yoktur. Taranoğlu, kadın şairlerin az olmasına neden olarak da erkekleri gösterir. Kadın şair sayısının en az erkekler kadar olduğuna inanır. Ancak, erkeklerin bakış açısı nedeniyle, kadınların şiirden vazgeçtiklerini ileri sürer. Ayrıca kadınların bir kısmının okumaya önem vermemesi, onların kültür düzeyinin düşük olmasına sebep olduğunu savunur. Şiir kültür işidir, bu sebeple, kültürel anlamda kendini geliştiremeyen kadın, şair olamaz:

“Kadın şair belki az değil, şair çok da beyleri kabullenemiyor kolay kolay. Çok kadın tanıdım şairlik kabiliyeti var; fakat kocaları “Ne olacak şiir yazıp da kime yazacaksın, sevgiline mi yazacaksın?” diyerek kötü manalara çekiyorlar. Kadınlar bu sebeple vazgeçmişler şiir yazmaktan belki de. Bilal Bey’in büyüklüğü buradan geliyor. Baştan pazarlık ettim ben onunla, eğer rahatsız olursan ben yazmam deyince, “Ne münasebet, hayır yazacaksın.”diyerek bana isyan etti. O zaman kaleme fren takılmaz, dedim. Karşındaki kısıtlıyorsa, o zaman frenle yaşarsın, işe yaramaz bu da. Bu sebeple kadınlar hep vazgeçmişlerdir. Kadınlarda bir de kültür az oluyor.”

Güzide Taranoğlu, şairlik için doğuştan yeteneğe sahip olunması gerektiğini savunur. Ancak bu, tek başına yeterli değildir. Zira bu yeteneğin ortaya çıkması, şairin büyük bir sabır göstererek çalışmasına bağlıdır. Bu da, edebiyatın kendinden önceki birikimlerinden faydalanmasıyla sağlanır. Taranoğlu’na göre, şair, topluma yön vermeli, onların sesi olmalıdır. Yaşadığı toplumdan bihaber olan şairin kalıcı olması mümkün değildir.

B. Edebi Şahsiyeti

Cumhuriyet döneminin önemli kadın şairlerinden Güzide Taranoğlu, genellikle mutluluk, sevgi, aşk, yaşama sevinci, ölüm, zaman, ayrılık, kadın ve dostluk gibi bireysel konuları işler. Ancak belli konulara saplanıp kalmaz, toplumsal konulara da değinir. Şiirlerinde fikir ve duyguyu bir potada eritir. Yalın bir dille, kolayca ve rahatça söylenmiş ve taklidi mümkün olmayan, derin anlamlı şiirler yazar.¹⁵⁵ Yazmak için kendini zorlamayan şair, daima daktilosunda boş bir kağıt bulundurur. İlham gelince, kafasında tasarlayıp olgunlaştırdığını kâğıda döker. Bunların üzerinde, sonradan herhangi bir değişiklik yapmaz.¹⁵⁶

Güzide Taranoğlu, Milli Edebiyat anlayışını devam ettiren isimlerdendir. Bu anlayışa uzak olan hareket ve akımlara pek itibar etmez. Özellikle, kaynağını Batı edebiyatından alan, eskiye bağlı her şeye karşı olan, şiirde kuralsızlığı ön plana çıkaran Garipçileri benimsemez. İkinci Yeni akımının şiirin erdem, ahlak, toplum ve gerçek gibi konuların dışında aranmalı felsefesine de karşıdır. Açık ve anlaşılır üslubu olmayan, soyut anlaşılmaz şiirleri ön plana çıkaran bu topluluğa kapalıdır. Şair, Hisarcıların birçok görüşünü paylaşır. Fakat bu akımın kurallarına sıkı sıkıya bağlı değildir. Kendi anlayışı ve görüşü doğrultusunda hareket eder. Ancak, hiçbir akıma bağlı olmadığını, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı ve Necip Fazıl Kısakürek gibi önemli şahsiyetlerin şiirlerini okusa da, hiç kimsenin tesiri altında kalmadığını söyler:

“Yeniliklerden hoşlanmıyorum, yenilikçi şiiri benimsemiyorum. Yeni şairlere hep derim ki mademki şiir yazıyorsun şiir gibi şiirsel olmalı, daima imajınız kuvvetli olmalı, güzel imajlar bulmalısınız. Normal konuşmanın ötesinde şiir, kelimelerle nakış işlemektir. Şiirde imajınız olmalı, evet büyük şairleri tetkik etmeli, ama kimseyi taklit etmeyin, daima kendinizi bulmaya çalışın. Kendiniz olun, Faruk Nafiz’i çok okuyordum ama tesiri altında kaldım diyemem, kalsam çok da sevinirdim ama kalmadım. O zamanlar ben tüm şairleri okuyordum, Yahya Kemal’i, Necip Fazıl’ı okuyordum, ama onların da tesiri altında kalmadım. Onlar bana şuuraltında birikim sağlamış olabilir. Ben Taranoğlu’yum, inanın bana hiçbir

¹⁵⁵ Enver Tuncalp, (1979: 23)

¹⁵⁶ Sabit Bayram, Türk Edebiyatının Toprak Anası Güzide Gülpınar Taranoğlu, Uluslar Arası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu. Ordu (28-30 Nisan 2011)

kimseyi örnek almışlığım yok. Hepsini takdir ederim, ama hiçbirinden özentiliğim yok.”¹⁵⁷

Şiirlerinde ölçü, kafiye, redif gibi ahenk unsurlarına önem veren Taranoğlu, birbiriyle uyumlu sözcükleri bir arada kullanır, aliterasyonlara sıkça yer verir. Bu ahenk, şiirlerinin birçoğunun bestelenmesini sağlar. Serbest ölçüyle şiirler yazmasına rağmen, genelde hece ölçüsünü kullanır, aruza ise rağbet etmez. Heceyle yazdığı şiirlerinde, atasözlerinden ve deyimlerinden yararlanarak zengin bir halk kültüründen beslenir. Kafiye seçiminde titiz olmayan şairin dili, düzgün ve akıcıdır. Anlatımında, abartmalara fazlaca yer vermez. Herhangi bir nazım şekline de bağlı kalmaz. Mani, koşma, semai gibi şekilleri dener. İlahi, koçaklama, güzelleme, taşlama gibi nazım türlerini tercih eder. Şiirleri incelendiğinde, nazım tekniğinin güçlü olduğu görülür.

Her şairin şahsiyetini belirleyen çeşitli dönüm noktaları vardır. Bu dönüm noktaları bazen bir şiir, bir kitap, bir kişi ya da herhangi bir olaydır. Bu şartlar Taranoğlu için de geçerlidir. Taranoğlu'nun edebi hayatında yaşadığı önemli dönüm noktaları vardır. Ayrıca Türk şiirindeki gelişmeler de onun edebi şahsiyetine yön verir. Tüm bu dönüm noktaları ve gelişmeler neticesinde Taranoğlu'nun edebi şahsiyetini “*İlk Adımlar ve Arayış Devri*”, daha önceki dönemlerde işlediği konuların detayına indiği “*Çıraklık Devri*” ve en yetkin eserlerini verdiği “*Olgunluk Devri*” olarak üç bölümde inceleyeceğiz.

1. İlk Adımlar ve Arayış Devri (1940-1967):

Güzide Taranoğlu Cumhuriyet Dönemi'nin bağımsız şahsiyetlerindedir. Ancak dönemindeki edebiyat anlayışlarından az çok etkilendiği görülür. Bu yüzden, bilhassa 1940 sonrası Türk şiiri üzerinde durmak faydalı olacaktır.

1940'lı yıllarda Türk şiirinde Garip akımının etkileri görülür. Garipçiler, sanatı geleneksel kalıplardan kurtarma istegindedirler.¹⁵⁸ Bu nedenle geçmişe ait her şeyi eleştirirler. Serbest şiire geçerek, şiiri klasik kalıplardan kurtarırlar.¹⁵⁹ Güzide Taranoğlu, bu hareketin materyalist dünya görüşüne, şiirde basitlik, sadelik ve aleladelik anlayışına

¹⁵⁷ Bayram, (2012: Özel Mülakat-2)

¹⁵⁸ Geçgel, (2000:41)

¹⁵⁹ Korkmaz, (2011:278)

karşı çıkar. Fakat serbest ölçüyü kullanmalarından etkilenir. İlk şiirlerinde, bu ölçüyü sıklıkla tercih eder.

Cumhuriyet’le Türk edebiyatında milli kaynaklara yöneliş ciddi manada artar. Milli romantik duyuş tarzı egemen olur. Anadolu ve insanı, şiirde başat unsur olur. Şiirlerini bu anlayış üzerine kuran şairler, Halk Edebiyatı’nı, Milli Edebiyat’ı ve Beş Hececileri örnek alır. Bu kişiler sade bir dille, halkı ve sorunları dile getirir. Böylece yeni ve milli bir sanat anlayışı ortaya çıkmaya başlar.¹⁶⁰ 1950’lerde, bu anlayışı devam ettirenlerin başında Hisarcılar gelir. Hisarcılar, Garipçilerin anlayışına tepki duyarak, geçmiş ile gelecek arasında köprü kurmaya çalışır. Sanatın dilinin yaşayan dil olması, sanatçının bağımsız ve milli olması görüşlerini savunurlar.¹⁶¹ Güzide Taranoğlu, her ne kadar bir akıma bağlı olmasa da, Hisarcılarla paralel bir sanat anlayışına sahiptir. Onun sanat ve şiire dair düşünceleri, Hisarcılarla örtüşür.

Garipçilerin her türlü estetikten yoksun ve yapıyı reddeden şiir anlayışı, dönemlerindeki birçok kişi tarafından ciddi bir tepkiyle karşılanır. 1950’li yılların ikinci yarısında ortaya çıkan II.Yeni, Garipçilerin şiiri basite indirgemelerine tepki duyar. Ancak onlar da geleneği tümüyle dışlarlar. Bireyci bir şiir anlayışına yönelirler. Bu yöneliş, onların şiirde anlamı dışlamalarına neden olur.¹⁶² Böylece herkes tarafından anlaşılması zor, soyut bir edebiyat meydana getirirler. Milli bir edebiyat anlayışında olan Güzide Taranoğlu, bu hareketten hemen hiç etkilenmez. Çünkü o, şiirde konuşma diline yaslanır, anlam şiirinin vazgeçilmez unsurudur. Soyut şiirden uzak durur.

1960-1980 arasında, genel manada üç şiir anlayışı hâkimdir. Bunlardan ilki olan Toplumcu-Marksist anlayışla, yoğun bir propaganda şiiri ortaya çıkar. İdeolojik tabanlı şiir yazan çok sayıda şair, köy insanını ve şehirleşme olgusunu ele alır. Ezilmiş insanların sesi olduklarını savunarak, şiiri görüşlerini iletmede bir araç olarak kullanırlar. Güzide Taranoğlu, birçok açıdan bu anlayıştan etkilenir. O da, ezilmiş insanların sesi olmaya çalışır. Köyün ve köylünün sorunlarını dile getirir. Onlara gurbete çıkmamaları yönünden öğütlerde bulunur. Fakat bunları yaparken, herhangi bir ideolojiden beslenmez. Amacı bir ana olarak insanlara yol göstermektir. Bu nedenle çatışma ortamına girmez.

¹⁶⁰ Korkmaz, (2011:260)

¹⁶¹ Geçgel, (2000:55)

¹⁶² Korkmaz, (2011:285)

1960-1980 döneminde, Marksist söylemin karşısında, gücünü kendi kaynaklarından alan ulusal söylemci biri şiir anlayışı da gelişir. Bu anlayışa sahip kişiler, Türkçenin olanaklarından yararlanarak, milli bir çizgide sanatlarını icra ederler. Ulusal kültür ve tarih bilinci, onların varmak istedikleri noktadır.¹⁶³ Güzide Taranoğlu da milli bilinci işlemeye çalışır. Bunu yaparken halkın kaynaklarından beslenir.

İslamcı söylem, 1960'lardan sonra tekrar yükselişe geçer. Modernleşmeyle ortaya çıkan küreselleşmenin getirdiği sorunlar, birçok şairi İslami değerlere yöneltir.¹⁶⁴ Taranoğlu, bu anlayışa sahip isimlerden değildir. Ancak son dönem şiirlerinde Allah'a olan aşkını dile getirir.

1980'den sonra İhtilalla birlikte, şairler bir iç hesaplaşmaya girer. Böylece ideolojik şiir, yerini sanatın üstünlüğüne bırakır. Yalnızca şiirin önemsendiği, içe dönük, durağan bir edebiyat ortaya çıkar, ideolojik şiir yazarlar meydanı boş bırakır. Güzide Taranoğlu, bu yıllarda şiirlerinde eşine olan aşkını dile getirir. Bunun yanı sıra ölüm ve zaman temalarını sıklıkla kullanır. Anadolu ve köylüye yönelik yazdıkları bu dönemde azalır. O da, diğer şairler gibi, iç dünyasına yönelir. Güzide Taranoğlu, böyle bir ortamda edebi faaliyetlerini sürdürür.

Güzide Taranoğlu, şiirle çok küçük yaşlarda ilgilenmeye başlar. Bu ilgi, çocuk yaşlarında - henüz okula başlamadan önce - ağızdan kapma şiirler, manzumeler ezberleyerek oluşur. İlk ve ortaokul sıralarında belirli günlerde ve okul müsamerelerinde bu hevesini daha da geliştirir. Şiire karşı olan bu tutkusuyla öğretmenlerinin dikkatini çeker ve onların teşvikiyle ilk şiir yazma denemelerine girişir.¹⁶⁵ Lise yıllarında ise ilk şiirlerini yazmaya başlar. Şair, Bilal Taranoğlu ile tanışmasını, şairlik serüveninin başlangıcı olarak kabul eder. Dahası ilk şiirini eşi için yazdığı "*Bilal*" şiiri olduğunu ifade eder. Ona duyduğu büyük aşkı mısralarına döker. Şair, bu dönemde yazdıklarını kendine saklar. Bunları, sadece ailesi ve yakın çevresi bilir. "*İlk Adımlar ve Arayış Dönemi*"nde genellikle aşk, sevgi ve mutluluk temalarını işleyen Güzide Taranoğlu, toplumsal konulara da değinir. Mustafa Ceylan, Güzide Taranoğlu'nun şiir yazmaya başlamasından yayımlanan ilk kitabı Mutlu Acı'ya kadarki dönemi arayış dönemi olarak kabul eder. Ceylan'a göre bu dönem onun iç çalkantılarının dönemidir. Evliliği ve eşine olan

¹⁶³ Korkmaz, (2011:316)

¹⁶⁴ Korkmaz, (2011:308)

¹⁶⁵ Temel Uzlu, Ordulu Ozanlar, (Ordu: İl Basımevi, 1972), s. 47

hasretlikleriyle, büyük dalgaları aşarak mısralarından taşar. Yaşadığı çileleri, ayrılıkları ve özlemlerini kaleme alır.¹⁶⁶

Kültürlü bir aileye mensup olan Güzide Taranoğlu'nun ailesinde şair olup olmadığına dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Fakat babası, dört dil bilen eczacı-kimyager Tahir Efendi, sanata değer veren önemli bir isimdir. Şiir okumayı sever, edebiyata ilgisi vardır. Bu nedenle, arkadaşları Tahir Efendi'yi ziyaretlerinde ona şiir kitapları getirir. Güzide, daha çocuk yaşlarındayken, bu kitapları elinden düşürmez. Böylece, şiire merakı başlar. Genellikle vatan temalı bu şiirleri ezberleyerek, okulda coşkulu şekilde okur. Müsamereelerde farklı temalara sahip şiirleri okusa da, vatan temalı olanların yeri onun için hep farklıdır.

Güzide Taranoğlu, parlak bir çocukluk devresi geçirip şöhret kazanan nadir şairlerdendir. Savaş sonrası kurulan yeni cumhuriyetin ilk yıllarında, ülke yoksulluk içinde olsa da varlıklı bir ailenin mensubu olan Güzide, bundan pek etkilenmez. Çocukluk yılları sorunsuz, neşe içinde geçer. Bu, onun ileriki yıllarda, daha çok, mutluluk şiirleri yazmasını sağlar. Hayata karşı karamsar bakış açısıyla kaleme aldığı şiiri, hemen hiç yoktur.

Babasına hediye olarak gelen şiir kitaplarını okuyarak şiir ve sanata merak salan Güzide, şiir yazmaya ilk defa lise yıllarında başlar. Ancak kendini bulduğu zamanlarda bunları şiir olarak kabul etmez. Şair, bunları karalamadan ibaret görür. Bu sebeple kayıt altına almaz. Tüm çalışmalarımıza rağmen, şairin bu şiirleri kayıt altına almaması ve ezberinde tutmaması nedeniyle ilk şiirlerine ulaşamadık.

Lise öğrenimini tamamlayan Güzide, Emlak ve Eytam Bankasında çalışma hayatına adım atar. Ciddi manada şiir yazmaya da, bu dönemde başlar. Bunları arkadaşı Saime ve samimi olduğu birkaç kişi dışında kimseye göstermez.

Güzide Taranoğlu, 1939 yılında eşi Bilal ile tanışır. Daha küçük yaşta babasını kaybeden Güzide, eşiyle tanışana kadar, hep babasının hüznünü yaşar. Ancak Bilal'le tanışması, onun hayatında yeni bir sayfa açar.

Güzide Taranoğlu'nun ilk şiirleri, eşine olan büyük aşkının tezahürü olarak ortaya çıkar. Bu aşk o kadar yoğundur ki, eşinin yokluğu onda büyük acıların oluşmasına neden olur. Eşinden ayrı kaldığı zamanlarda çok sayıda şiir yazan şair, ilk şiirlerini kimseye

¹⁶⁶ Ceylan, (2000:187)

göstermediği “*şiiir defterinde*” saklar. Şairin ilk şiiirlerini kaydettiği bu defterde, 35 şiiir bulunur. Bu şiiirlerin birçoğunun başlığı bulunur, ancak başlıksız yazılanlar ve sadece tek dörtlükten oluşınlar da mevcuttur. Şiiirlerin büyük bir bölümü, dörtlük şeklinde olup heceyle yazılmıştır. Hemen hepsi kafiyelidir ve çoğu koşma tarzındadır. Az sayıda beşlik şeklinde yazılanlar da vardır. Serbest ölçüyle yazılan şiiir ise bulunmaz. Defterdeki ilk şiiir, 3 Mart 1942 tarihli akrostiş şeklinde yazılan “*Bilal*”dır. Bu şiiiri “*Kadın*”, “*Hayat*”, “*Veremli*” ve “*Sevgilime*” şiiirleri takip eder. Son şiiir ise, 1943 tarihli ve başlığı yoktur. Şiiirlerin içeriğine bakıldığında, ekseriyetini eşinden ayrı kaldığı zamanlarda, ona olan özlemine dile getirdikleri oluşturur. Bilal Bey, bu şiiirlerin öznesidir.

Şairin kayıtlarda bulunan ilk şiiiri, eşi için yazdığı “*Bilal*”dır. Bu şiiiri yazdığında Bilal’le evlidir. Bilal’le hayata yeniden başladığını söyler. Aşklarını Leyla ile Mecnun’un aşklarına benzetir:

“Bilal

(akrostiş)

Bakışlarından aldım istiklal ümidimi

İçim inandı sana mesut buldum kendimi

Leylin fecrin kıymeti yükseldi gözlerimde

Aşkımın neşesini buldum mert sevgilimde

Leylayım Mecnunumsun Güzideyim Bilalin”¹⁶⁷

22/3/1942

Şairin bu ilk şiiirini, “*Kadın*” ve “*Hayat*” adlı şiiirleri takip eder.

“Kadın

Bir ezeli nur gibi gözlerimde parladın

Aşkın divane etti koptu kolum kanadım

Gece rüyamda gördüm gündüz hep seni andım

Ey busesi kor gibi daima yakan kadın

¹⁶⁷ “Bilal”, Güzide Taranoğlu’nun herkesten sakladığı şiiir defterindeki ilk şiiirinin adıdır. Şair, bu şiiirin baş kısmına “*İlk şiiirim sayılır*” notunu düşer. Daha önceki yazdıklarına tüm çabalarımıza rağmen ulaşamadık. Hafızasında daha öncesine ait, şiiir örneği de yoktur. Bu nedenle “*Bilal*”, kayıtlardaki ilk şiiiri olarak kabul edilebilir.

Sen göklerden kalbime inen bir nur gibisin
Bakan gözler kamaşır sanki billur gibisin
Başım döndü mert oldum bana bakan gülüşün
Ey gül teni her zaman mis gibi kokan kadın”¹⁶⁸

[Şiir Defterinden, 25/3/1942]

“Hayat
Öyle bir an ki hayat
Mecnundur sanki hayat
Gülmek eğlenmek değil
Elem inan ki hayat

Kahpe hayat fanidir
Ezel bir canidir
Tanınmaz genç ihtiyar
Toprağa çekiverir

Kimi çok sever onu
Kimi de lanet eder
Sevsen sevmesen ne olur
Herkes için mukadder”

[Şiir Defterinden, 4/4/1942]

Şairin ilk üç şiiri, onun şairlik serüveninin nasıl devam edeceğini göstermesi bakımından ipuçları verir. Çünkü Taranoğlu, genellikle eşi Bilal Bey, kadın ve hayat üzerine çok sayıda şiir kaleme alır. Şairin daha sonraki dönemlerine ait şiirlerle kıyaslandığında, bunlar basit ve zayıf gözükürler. Ancak, onun şair olacağına dair ilk ciddi işaretleri vermesi açısından kayda değerdir.

Şairler genellikle ihamını âşık oldukları kişiden alırlar. Âşık olunan kişi kavuşulamayıdır. Pek az aşk şiiri, Güzide Taranoğlu’nda olduğu gibi, hayat arkadaşı için

¹⁶⁸ Kadın, şairin ikinci şiiridir. Şair bu şiire “sevgilimin ağzından bana” notunu düşmüştür. Şiirin alt kısmında “Sevgilim, ah ben de söylemesini bilebilsem diyordu. Ben de onun ağzından düşüncesini söylemek istediği gibi yazdım” yazar.

yazılmıştır. Onun şiirlerinin öznesi, genellikle eşi Bilal olur. Aşkına bağlılığı o kadar büyüktür ki, mutlu olduğu her anı onun varlığına bağlar. Bilal, gönlünün sultanıdır. O yoksa, kalbi virane bir saraydır. O sarayda yaşam yoktur:

“Seninle kaimdir neşem, sevincim
Seninle mantığım, aklım bilincim
Sen yoksan tükenir bütün direncim
Erimsin, canımsın, her şeyimsin sen
Sultanım, efendim ve beyimsin sen”

[Erkeğime, M.D., s.84]

Güzide Taranoğlu'nun babasından yoksun geçirdiği lise yılları, mutsuz ve neşesiz geçer. Ancak Bilal'in hayatına girmesiyle içi yaşama sevinciyle dolar. Bilal, artık onun hayatının merkezine oturur. Onunla nefes alır, neşelenir, mutlu olur. Onsuz ise hayat zindan olur, tüm sevinci kaybolur. 1940'ta evlenen çift, Bilal Bey'in okulu bitirip Ordu'nun Perşembe ilçesine hükümet tabibi olarak atanmasıyla, Anadolu serüvenine başlar. Bilal Bey, çeşitli illere iş için kısa süreli gitmek zorunda kalır. Şair, bu ayrılıklardan doğan hüznünü şiirselleştirir. Bu ayrılıklar, ona ilham olur:

“O iş sebebiyle evden uzaklaştığında sevgiyle hasret birbirine çarpıştı bir zamanlar, Bilal'in hasretinden öldüm bittim, Samsun'un denizi yükseldi gözyaşından. İlk hasret zamanlarında, tatil oldu mu bayram olurdu benim için. Benim ilhamımın mayasıdır Bilal'im.”¹⁶⁹

Bilal Bey, bu dönemde, bir buçuk aylığına memleketi Ordu'ya gider. Bu ayrılık onda büyük bir hüznün ve özlemin yaşanmasına neden olur. Eşinin gitmesiyle bir anda umutsuzluğa düşer. Bir aylık ayrılık dahi, ona, bir ömür gibi gelir. Ayrılığın hiç bitmeyeceği duygusuna kapılır. Sevgilisine bir daha kavuşmanın imkânsız olduğunu düşünür:

“Sevgilimin hayali gözlerimde tütüyor
Gönül yuvamda sanki bir baykuş sesi ötüyor
Sanıyorum kavuşmak bende artık çok uzak
Öleceğim görmeden yârimi ağlayarak”

¹⁶⁹ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

[Şiir Defterinden, 13-14/08/1942]

Bu hasret acısı, şairin tüm neşesini alıp götürür. Artık hayatın tadı kalmamıştır. Geceleri uyuyamaz, uykuları kaçar. Bu hasretin bitmesini arzular. Sevgilisine, bu ayrılığı bitirmesi için haykırır:

“(…)
Gözümde yok neşenin ne de hayatın tadı
İçimi baştan başa hasret acısı sardı
Dudağımda sadece sevgilimin hoş adı
Bilalim yeter hasret yeter, gel artık bana
(…)”

[Gel Artık Bana, Şiir Defterinden, 16/8/1942]

Sevgiliden uzak kalınan her gün, şairin gözlerinden yaşlar akar. Mutluluk ve neşe, sevgilisiz geçen günlerinde kapısını çalmaz. Ancak tek tesellisi ona ulaşabilme ümididir. Buna sıkıca sarılır:

“(…)
Akıyor gözlerimden ızdırap keder seli
Esiyor başucumda üzüntülerinin yeli
Fakat insan günlerce haftalarca çırpınsa
“Ümit” denen kelime oluyor bir teselli”

[Teselli, Şiir Defterinden, 8/9/1942]

Sevgilisinin gelme günü yaklaştıkça şair, üzerindeki ölü toprağını atmaya başlar. Sevgiliye kavuşma ümidi ve ondan ayrılığın verdiği hasret duygusu birbirine karışır. Onsuz geçen her gece ayrılık acısıyla ağlarken, artık ona kavuşma ümidiyle sevinç gözyaşları döker. Her anını sevgilisini düşünerek yaşar, ondan ayrı kaldığı her günü şiirlerine mecz eder. Ayrılığın ilk günü ölümken, sevgilisinin gelme zamanı yaklaştığında neşesiz, mutsuz Güzide birden canlanır, hayata tutunur:

“Sevgilimin gelmesi yaklaşıyor
Şu ölen benliğime geliyor sanki hayat
Ey canan bunca zaman hasretinden ağladur

Gel de artık biraz da beni sevincinden ağlat”

[Şiir Defterinden, 9/9/1942]

Güzide Taranoğlu, bu yıllarda devrin büyük şairleriyle de tanışma olanağı bulur. Emlak ve Eytam Bankasında ünlü şair Ziya Osman Saba ile aynı serviste çalışır. Saba, onun şairliğini sezerek, ısrarla şiirlerini görmek ister. Ancak Güzide, bunları, kişisel şiirler olması münasebetiyle birkaç arkadaşı dışında kimseye göstermez. Fakat bir gün Saba'nın ısrarlarına dayanamaz, şiirlerini ona okutur. Saba, bunları çok beğenir. Bunların yayımlanması gerektiğini söyler. Şair, utangaç kişiliği nedeniyle şiirlerinin yayımlanması fikrine sıcak bakmaz. Onun tanınan bir şair olma gibi bir arzusu yoktur. Tek isteği sevgilisine duyduğu aşkı, kalbinden sayfalara dökmektir. Şair, o günlerden şöyle bahseder:

“Bankadayken yazdığım şiirlerimi kimseye göstermiyordum. Sadece Saime gibi bir iki arkadaşım biliyordu. Ziya Osman Saba ile aynı servisteydik. O, efemine biri ama kibarlıktan, erkeğin kibarı, çok kibar biri, o da sezdi şairliğimi. İlla göreyim şiirinizi diye ısrar etti, defterimi elimden alarak okudu, sonra aman Güzide Hanım bu şiirler inhisar altına alınamaz, bunları yayımlayalım, dedi. Ben “Sakın sakın sakın!” dedim; çünkü bunlar sevgilime ait kişisel şiirlerdi, kesinlikle ortaya çıkmasını istemiyordum”¹⁷⁰

Bu yıllarda Melih Cevdet Anday, Yaşar Nabi Nayır gibi isimler arkadaşları Ziya Osman Saba'yı ziyaret etmek için sıklıkla bankaya gelir. Taranoğlu, bu şairlerle tanışma olanağı da bulur. Ancak onlarla, şiirleri üzerine herhangi bir konuşma yapmaz.

Güzide Taranoğlu'nun Yahya Kemal Beyatlı ile tanışması da ilginçtir. Bir gün Yahya Kemal Beyatlı, özel işleri için Güzide'nin çalıştığı bankaya gelir. Banka çalışanları Yahya Kemal'in etrafını sarar. Güzide'nin arkadaşları Beyatlı'ya, aralarında bir şair olduğunu belirtir. Yahya Kemal bu şairin kim olduğunu sorunca, herkes bir kenarda sessizce oturan Güzide'yi gösterir. Güzide Taranoğlu o gün yaşananları şöyle aktarır:

“Bir gün bankaya meşhur şair Yahya Kemal gelir, onu herkes zengin zanneder, emekli maaşını kırdırmaya gelmiş, öğlen tatilinde. Bekletmişler büyük adam diye, etrafını çevirmişler. Müzeyyen dayanamaz, aramızda da bir şair var, der. Bense kenarda oturuyorum, illa beni götürdüler, elini öptüm. Ünlü şair oradakilere şiirlerini sevip sevmediğini sorunca herkes “Sis” şiirinizi seviyoruz der.

¹⁷⁰ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

O şiir zaten meşhur, hâlbuki ben onun tüm şiirlerini okuyordum. Ben gayet sıkıldım. “Hanım kızım sen de şiir severmişsin benim şiirlerimi bilir misin? Peki hangi şiirimi seversin?” dedi. “Vuslat!” dedim. Çok hoşuna gitti, kaykıldı koltukta, çünkü hakikaten şiirini okuduğumu tahlil etti. Beni şiir yazmaya devam konusunda yüreklendirdiler, kendilerinden daima feyz aldım.”¹⁷¹

Devrin önemli şairleri Güzide’deki şairlik yeteneğini görür. Onu şairlik yolunda cesaretlendirir. Ancak, şairlerin teşviklerine rağmen şiirlerini 1965 yılına kadar yayımlamaz.¹⁷²

Faruk Nafiz Çamlıbel de şairin tanıştığı ünlü şahsiyetlerdendir. 1968’de İstanbul’da Divan Oteli’ndeki bir davette, Güzide’nin ünlü şair Faruk Nafiz Çamlıbel’le karşılaşması onu şairlik yolunda daha da teşvik eder. Şair, Çamlıbel’e şiirlerini gösterir. Çamlıbel, bunları çok beğenir. Güzide’ye şu sözleri söyleyerek “*Sultan Şaire*” unvanını verir:

“Şiirlerinizde çok güzel üstün duygu ve imajlar var. Serbest de yazdığınızı gördüm, ama Sultan’ım heceyi bırakmayın; çünkü hem hecede daha başarılısınız hem şiir dili, şiire ahenk veren hecedir.”

Bu sözler Güzide Taranoğlu için bir pusula olur. Çamlıbel’in bu eleştirilerinden yararlanan şair, şiirlerini heceyle yazacağı bir geleceğe yelken açar.

Büyük şairleri büyük aşklar doğurur, Güzide Taranoğlu’nun da şair olmasındaki en büyük etken Bilal Bey’e olan aşkıdır. Çift, 1940 yılında evlendikten sonra büyük bir aşkla birbirlerine bağlanır. Böylece şairin bu dönemdeki şiirlerinin merkezinde eşine olan aşkı vardır. Aşkını, adeta şiirlerinde haykırır. Ayrıca eşinden uzak kaldığı zamanlardaki hasret ve özlem duygusunu da yoğun yaşar. Aşk, ayrılık ve özlem temaları, arayış dönemindeki şiirlerinin ana damarlarını oluşturur. Bilal ile tanışıp kısa sürede evlenmeleri, daha sonra Bilal’in işi gereği uzaklara gitmek zorunda kalması, şairin bu yıllardaki şiirini besleyen ve sanat hayatına yön veren önemli hadiselerdir.

¹⁷¹ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

¹⁷² Okumuş, (2010:19)

2. Çıraklık Devri: (1967-1981)

“ıraklık Devri”, ilk kitabının yayımlandığı 1967’den 1981 yılında neşrettiği “Huzur Çağı”na kadarki dönemi kapsar. Şair, bu dönemde, altı şiir kitabı çıkarır. Bu kitaplarla edebiyat çevreleri tarafında şairlik tahtına oturmaya başlar. Bu yıllardaki temaları, “İlk Adımlar ve Arayış” dönemindekilerden farklılık göstermez, ancak bunların detaylarına inmeye başlar. Ondaki bu gelişme, bu detaylarda gizlidir. Arayışları, bu yıllarda son bulmaya başlar. Aradıklarını bulur, bulduklarını en ince detaylarına kadar işler. Sanatını ve şiirlerini etkileyen unsurların başında kadın ve Anadolu gelir. Özellikle kadın hususunda yazdığı şiirler dikkate değerdir.

Anadolu’daki yıllarında şairin, dönemin şiir akımlarından çok fazla etkilenmediği görülür. Ancak aile 1961 yılında Ankara’ya yerleşir. Ankara, bu yıllarda İstanbul kadar sanat ve edebiyat alanında hareketli bir kent değildir. Yine de birçok önemli şahsiyet, bu kentte geniş bir edebi muhitin oluşmasını sağlar. Şair, Ankara’daki ilk yıllarında bir taraftan sosyal işlerde boy gösterirken bir taraftan da yeni şiirler yazmakla meşgul olur. Bu şiirlerini çeşitli dergi ve gazetelere gönderir. Böylece, ferdi üslubunu oluşturmaya başlar.

İlk şiirleri Hayat ve Yeni Dünya mecmualarında neşredilir. Fakat 1967’de yayımlanan ilk kitabı “Merhaba Dostum” şairin edebiyat dünyasında tanınmasını sağlar. Bu kitabın yayımlanma hikâyesini Halil Soyuer şöyle nakleder:

“Çok uzun zamandan beri şiir yazıyordum ama yayımlamıyordum. Nihat Aşar dostumla bundan söz etmiştik ve yakınmıştık. Şiirlerini okuyordum, bu özlü mısraların sahibi bunları neden yayımlamaz diye de kızılıyordum, hani. Halide Nusret Zorlutuna ve Şukufe Nihal ikilisinden sonra, şiirimizde kadın bölümünde bir kısrılık göze çarpıyordu. Güzide Taranoğlu, ne zaman ki yayılım ateşe geçti, ne zamanki kitapları vitrinlere, ismi hafızalara yerleşmeye başladı, ne zaman ki özlü, güçlü mısraların sahibi çıktı meydana, işte o zaman Türk şiirinin yarımına güvenim daha da arttı.”¹⁷³

Merhaba Dostum’da kadın, sevgi, aşk, ayrılık, özlem temalı şiirler ağırlıktadır. Şiirlerinin çoğunu eşine duyduğu aşkı dile getirdikleri teşkil eder. Kitapta sosyal konulara dair pek şiir bulunmaz. Şair, bu kitabının ıraklık dönemine ait olduğunu belirtir:

¹⁷³ Güzide Taranoğlu, Bir Dalda Bin Çiçek, (Ankara: Gülşınar Yayınları, 1997), s. 137

“Elbette yaşımla, meşguliyetimle beraber geliştirdim, kültürümü artırdım. Herkesin bir çıraklık dönemi varsa elbette ben de herkes gibi çıraklık devresi geçirdim ama bunu kimsenin yanında geçirmediğim, kendi kendime geçirdim. Kendi kendime çırak, kalfa, usta oldum. Kitaplarımın tahlilini ben yapamam, bunu okur yapsın. “*Merhaba Dostum*” ilk şiir kitabım. Bu kitap çıraklık dönemi ürünü olabilir, ama bakarsın o çıraklık dönemi denilecek eserin içinde çok usta şiirler de vardır, bunu okuyan eleştiren tahlil yapabilir.”¹⁷⁴

Kitapta, ondan ayrı kaldığı dönemlerde yazdığı ve özlemini haykırdığı çok sayıda şiir bulunur. Eşi, onun için çok önemlidir. Onsuz yaşamın mümkün olmadığını düşünür. “*Sevgilim*” şiirinde onu hayat unsuru olarak kabul eder:

“Sevgilim, hava gibi, güneş gibi, su gibi
Üç öğün yemek gibi, gece uykusu gibi
Hayatım için elzem bir varlıksın bana sen
Sensiz bir lahza bil yaşayamam bil ki ben”

[M.D., s.70]

Şair, *Merhaba Dostum*'da toplumsal mevzulara pek değinmez. Ancak moda uyma hevesiyle farklı şekillere giren kadınlara eleştiride bulunur. “*Moda*” şiirinde, moda uyuş tüm değerlerini yitiren insan tipini verir. Modern denilen kadın, bir bakıma içinde yaşadığı zamanın koşullarına uygun şekilde kendini ön plana getirmek isteyen kadındır. Bu kadın, benliğini, giyim ve kuşama bulmaya çalışır. Taranoğlu'nun şiirlerinde sık sık karşılaştığımız “moda”, bu düşünce üzerine temellenir. Şiirdeki kahraman, modanın oyuncuğu olan kadındır. Kadınların güzel olmak için her türlü saçmalığa katlanması, şairi rahatsız eder:

“Dünya modacıları hüner yaptık diyerek
Şüphesiz bu işlerde alır en büyük payı
Her türlü saçmalığa katlanırlar bilerek
Alet olur kadınlar, onlar toplar parsayı”

[M.D., s47]

¹⁷⁴ Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

Güzide Taranoğlu bu tarz şiirlerinde milli değerlere sahip çıkar. Ölçsüz ve şekilsiz değişimin karşısında durur. Batı'nın bilim ve teknolojiye gelişmişliğinin yerine, yaşam tarzının taklit edilmesine kayıtsız kalmaz. Kadınların kullanılmasına şiddetle karşı çıkar.

“*Mutlu Acı*” (1968) adlı şiir kitabı, onun edebiyat dünyasında daha çok tanınmasını sağlar. İlk kitabının yayımlanmasının üzerinden sadece bir yıl geçmiştir. Bir yıl arayla iki kitap neşrederek şairlik yolculuğunda, hızla yol almaya başlar. Uzun süren suskunluk dönemiyle, artık kaleminden dizeler dökülür, bunlar kitaplaşır. Bu kitapta da eşine olan aşkını dile getirdiği, sevgi ve dostluğu işlediği şiirleri çok sayıdadır.

Uzun yıllar eşinin görevi gereği Anadolu'da yaşayan Güzide Taranoğlu, Anadolu'yu ve insanını yakından tanıma fırsatı bulur. Bu nedenle, şairin köye ve köylüye bakışı gerçekçidir. Köy, ona göre sadece güzellikleriyle akla gelen bir yer değildir. O, Anadolu'da yaşadığı yıllarda köyü ve köylüleri tüm çıplaklığıyla gören, onların sorunlarını yakından bilen ender şairlerdendir. Köylerin ve köylünün geri kalmışlığı, onu derinden etkiler. Zor şartlar altına hayatını sürdüren köy insanını kutsallaştırır. Şair, “*Memet*” şiirinde köylü problemlerini işler. Anadolu köylüsünün çaresizliğini vurgular. Köylünün, kaderine isyan etmeyip yaratana şükretmesini hayranlıkla izler.

“*Toz Pembe*” (1969) kitabıyla Güzide Taranoğlu'nun toplumsal konulara daha çok eğildiği görülür. Kitaptaki “*Bacım*”, “*Hamal Çocuk*”, “*Çiçekçi Kız*”, “*Bir Yetimin Ağzından*”, “*Ne Aran Mehmedim*”, “*Ne Çıkar*” ve “*Gezdim-Gördüm*” şiirlerinde toplumsal mevzuları işler.

Güzide Taranoğlu, köken olarak kültürlü ve varlıklı bir aileye mensuptur. Eşi Bilal Bey doktor olmasının yanı sıra, iki dönem milletvekilliği yapmış biridir. Taranoğlu çifti, bu nedenle ekonomik açıdan problemler yaşamaz. Ancak şair, kendini toplumdaki soyutlamaz. İnsanlarla iç içe olmaktan mutluluk duyar. Onların sorunlarını, kendi sorunu olarak görür. Bu nedenle, fakir insanların sorunları karşısında kayıtsız kalmaz. Özellikle “*Gezdim-Gördüm*” şiirinde, bu insanların çaresizliğine ve unutulmuşluklarına dikkatleri çeker. Ekonomik eşitsizliğin ve fakirliğin, toplumun huzurunu bozduğunu savunur. Toplumun çok azının zengin olması onu rahatsız eder:

“Çoğunluk aç, çıplak ve sabırlı kul
Ya öksüz ya yetim ya kimsesiz dul
Ağlar yokluğuna ana-kız-oğul

Azınlık refah bulsak ne çıkar”

[T.P., Ne Çıkar, s.186]

Bu kitabıyla, çalışmak zorunda kalan çocukların sorunlarına da parmak basar. Bazı çocukların, zor koşullar altında hayatlarını sürdürmesi karşısında kalemi sessiz kalmaz. “Çiçekçi Kız” şiirinde, geçimini sağlamak için çiçek satmak zorunda kalan çocuklara, toplumun sahip çıkmamasını eleştirir. Toplum, çocukların bu duruma düşmesinde, en büyük suçlu olarak görür:

“Gül, karanfil sanmayın

Keder onun sattığı

Gülerse aldanmayın

Hıçkırıktır attığı”

[T.P., s.172]

Şair, zihinsel ve ruhsal açıdan çocukların kendi yaşlarına uygun olarak gelişmesini ister. Bu nedenle çocuklar için, oyun oynamak çok önemlidir, çocukların bundan geri kalarak büyümesi durumunda, geleceğin mutsuz fertleri olacağına inanır. Onların mutsuzluklarının toplumu da mutsuz kılacağından korkar. Yine, “Hamal Çocuk” şiirinde kötü koşullar altında yaşayan çocukları ele alır. Küçük yaşına rağmen, yaşından büyük bir görev üstlenmesine, hem okuyup hem de çalışmak zorunda kalmasına üzülür:

“Bir kuru ekmek bulur

Ona kul köle olur

Birazcık gül ne olur

Baht; yüzüne kulcuğun”

[T.P., s.173]

“İnsanlar Mutlu Yaşasın”(1972) şairin üçüncü kitabıdır. Bu kitapta, teması mutluluk olan şiirlerin çokluğu dikkatlerden kaçmaz. Onun nazarında mutluluk, para, servet, gençlik ya da yaşlılıkla ölçülemez. Mutluluğa giden yol, elimizdekilerle yetinmektir. Mutluluk, hasret, kin, hayata karamsar bakan kişilerden ürker, daima onlardan uzak durur.¹⁷⁵ Taranoğlu’na göre, günümüz insanının mutluluktan nasibini alamama sebebi, sevmeyi ihmal etmesi ve iyilikleri görememesidir.

¹⁷⁵ Güzide Taranoğlu, “Selam”, Cilt no 5, Sayı no 49, (Temmuz 1979), s.3

Taranoğlu, mutluluk için maddi anlamda zenginliğin önemli olmadığına inanır. Mutlu olanlar, mütevazı bir hayat süren, sevdiğini ihmal etmeyen, saygıda kusur işlemeyen, çevresine faydalı insanlardır. Şair, mutluluğun insanın içinde ve ruhunda olduğuna inanır. Ona göre mutluluk çok açılımlı bir duygudur. Mutluluğun tek bir yönü yoktur, insanlar her şeyde onu bulabilirler. Şair, kendi hayatından bunlara örnek vermeye çalışır. Şiirin insanı mutlu ettiğini, şiir yazarak içeri boşalttığını belirtir. Bu açıdan, onun şiirlerinde karamsarlığa yer yoktur. Daima güzellikleri ve mutlulukları şiirselleştirir. İnsanları kanaatkâr olmaya çağırır:

“Sevgi, aşk, mutluluk... Bütün bildiğim bunlardı. Sevgilime yazdıklarım da dahi mutlulukla kaynayan bir acı, mutlulukla çerçevenmiş acılar vardı. Evet, ben mutluluğun şairiyim. Her zaman mutluluğu yazdım, ama mutluluk tek şekilde değildir, sadece aşkın mutluluğu olmaz. Birçok şeyden mutlu olabilir insan. Aşk mutluluğu başkadır, hayat mutluluğu başkadır. Farklı farklı mutluluk vardır, belki çiçeklerin açmasını görmek bile mutluluktur.”¹⁷⁶

Güzide Taranoğlu, kötü hadiseler karşısında sessiz kalmaz. İnsanların acılarını yüreğinde duyar. Kötü gidişe dur demek için çareler arar. Mutluluğun, barış içinde yaşamakla mümkün olduğunu savunur. Şairin barışa özlemini dile getirdiği şiirlerden en çarpıcı olanı “*Barış Türküsü*”dür. Bu şiirde, savaşların sona ermesini arzular. Böylelikle, mutluluğun kendiliğinden geleceğine inanır. Savaş, ölüm, kin, öfke, kan, barut ve nefret gibi duygular şiirlerinde yer almaz. O, birbirine dost olmuş dünya milletlerini, kin yerine yürekleri sevgi, saygı ve mutluluk dolu insanları, aç ve açıkta kalmayan insanlardan oluşan bir dünyayı hayal eder. Güneşe hükmetmek, yıldızları güneşin tezgâhında dokumak ister, insanoğlunun önündeki engelleri kaldırmak için yuvarlak olan dünyayı dümdüz eder. Sonrasında kin ve nefreti, bir rüzgâr estirerek yok eder:¹⁷⁷

“Bir rüzgar estirsem de silsem kini nefreti
Birbirine dost etsem dünyada her milleti
Karınları tok olup sırtları pek olunca
Önlerine serilse artık dünya cenneti

Mermi yerine sevgi yağsa toptan tüfekten

¹⁷⁶ Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

¹⁷⁷ Ceylan, (2000:195)

Kin yerine kardeşlik aksa gözden yürekten
Mutluluk taşısalar gelen, giden mevsimler
Olsa tüm şarkıların konusu hep sevmekten”

[İ.M.Y., s.43]

1975 yılında “*Ve Mutluluk Çiçek Açar*” adlı eser yayımlanır. Bu eserle, Güzide Taranoğlu’nun şairliği, edebi çevreler tarafından kabul görür. Artık, şairlik tahtına oturan bir isimdir. Şiirlerindeki temalar, önceki yıllarda işlediklerinin tekrarı gibi olsa da, bunların detaylarına indiği görülür. İlk dönemlerindeki arayışları, bu yıllarda son bulur. Bu eserle giderek bir buluşun üzerinde oturur. Şiirlerinde yaşama sevinci, mutluluk ve kadın temalarının ağırlığı dikkat çeker.

Kadın duyarlılığını çok iyi işleyen Taranoğlu, bu yıllarda Türk kadınına da yönelir. Kitapta, kadınların çektiği çileler, kadın gururu ve ana mevzularındaki şiirler yer alır. Şair, Anadolu’nun çeşitli bölgelerindeki yaşamlarında, Anadolu kadınıyla tanışma olanağı bulur. Anadolu’nun geri kalmışlığını, kadının ezilmişliğini yakından görür. Zamanının entelektüel kişiliklerinden biri olduğundan, kadınlar için bir model olur. Kendini onlardan soyutlamaz, aralarına girerek acılarını ve mutluluklarını paylaşır. Kendini köy kadınıyla özdeşleştirir. Kadınların çilelerini işlerken, sadece uzaktan gözlemlemekle yetinmez, bu problemlerin halline de çalışır. Meseleye hem bir şair, hem de bir kadın gözüyle bakar. Model bir Türk kadını ve bir ana olarak, kadınlara yol gösterir. Kadınları, zor şartlar altında, benliklerini ve ailelerini korumaları nedeniyle kutsallaştırır:

“Tanrısına imanlı, inançlı köy kadınıyım ben
Benim ellerim ahır temizler süt sağlar
Tarlada kazma tutar
Kilim dokur saca ekmek atar
Kanaviçe işler hırka örür, sabanla çift sürer
Benim ellerim tanrıya dua için açılır kınalı kınalı”

[M.A., Ben Köy Kadınıyım, s.11]

Taranoğlu, bu yıllarda Mustafa Ceylan’a göre “*Mehmet Emin kadar Anadolucu, Akif kadar İslamcı, Gökalp kadar Türkçü, Yahya Kemal kadar şanlı mazimizden hız ve ilham alır ve Ahmet Haşim kadar duygularını şiirine meczeder.*”¹⁷⁸ Tüm bu şairleri, sanki

¹⁷⁸ Ceylan, (2000:166)

bir potada eritir. Konularıyla yerli ve milli olan şair, hem serbest hem de heceyle yazdığı şiirlerde başarısını sürdürür. Ancak şekil yönünden serbest şiirden vazgeçerek heceye döner. Hece vezniyle yazdığı şiirler, bestekârların vazgeçilmez kaynağı olur. Anadolu yaylalarında, tarlalarında, köy ve kasabalarında geniş halk kitlelerinin yüzyıllardır kullanmakta olduğu kelimeleri, ustaca bulup kullanmayı bilir.¹⁷⁹ O, bir şarkı sözü yazarı değildir, gerçek manada güçlü bir şairdir. Şiirleri, o kadar ritmik ve ahenklidir ki, hemen hepsi bir güfte niteliği taşır. Bu şiirler, bestelenmeye çok uygundur.¹⁸⁰ Taranoğlu'nun iki yüze yakın şiiri Türkiye'nin tanınmış bestekârları tarafından bestelenir.¹⁸¹ İsmet Nedim tarafından bestelenen “*Hani Beraber Gidecektik*” adlı güfte, şairin bestelenen ilk şiiridir:

“*Hani Beraber Gidecektik* diye bir şiirim var, onu İsmet Nedim besteledi, ilk şiir kitabımdan alındı, bestelenen ilk şiirim buydu. Hiçbir şiirimi besteleyin diye vermişliğim yoktur. Şiir kitabımı -*Merhaba Dostum*- doktor arkadaşşıma yolladım. O da, İsmet Nedim'e gösteriyor, onun hoşuna gidiyor. Bunu bestelemek istiyorum deyince Nemika -Vehbi Koç'un dünürü- tamam demiş. Nedim'in bestelediği şiiri Şükran Özel'e okutmuşlar, bana plağını yolladılar. Mesela “*Çiçekçi Kız*” diye bir şarkı var, Eskişehir'de bir avukat, sanırım Şeref Bey diye biri bestelemiş. ‘Gül karanfil sanmayın onun sattığı’ diye başlar, bu kişi benim kitabımı bir dosttan almış, birkaç şiirimi bestelemiş. Şiirlerimin 42 tanesi TRT repertuarından geçmiş, bestelerimi bana yollamayan da var, yani bilmiyorum kaç tane var”¹⁸²

Güzide Taranoğlu'nun bestelenen şiirlerinden 40'ı TRT repertuarına girer. Osman Babuşçu tarafından bestelenen “*Umutlar Canda Çiçek*” adlı şiir kitabındaki, eşine armağan ettiği “*Kanımda Kıvılcım*”, 1990 yılında *TRT Şarkı Yarışması*’nda birincilik ödülü alır. Şairin ülkedeki şöhreti, şiirlerinin bestelenmesiyle daha da artar. Ancak Taranoğlu'nun tanınmak, ünlü bir şair olmak gibi bir beklentisi yoktur. Bu nedenle, şiirlerinin bestelenmesi için herhangi bir çaba göstermez. Sırf bestelensin diye şiir yazmaya karşıdır. Bu çabayla yazmanın, şiiri öldüreceğine inanır. Bestekârların, bunu kendilerinin bulmasını ister:

¹⁷⁹ Hüseyin Çelikcan, Tanin Gazetesi, (7 Eylül 1975)

¹⁸⁰ Ceylan, (2000:55)

¹⁸¹ Arif Sami Toker, Ali Şenozan, Erol Sayan, Alâeddin Yavaşca, Erol Evgin, Muzaffer İlkar, Turgut Aksoy, Hasan Özçivi gibi ünlü bestekârlar Güzide Taranoğlu'nun şiirlerini bestelenir.

¹⁸² Bayram, (2011: Özel Mülakat-1)

“Eleştirilenler der ki, Güzide’nin şiirleri, notaya girmeden bile bestelenmiş gibi, musikiye çok yakın. Bir bestekâra ‘Ben bir şiir yazdım, bunu besteler misin?’ demedim. Çok seneler evvel, değerli bir bestekâr bana sitem etti. ‘Şairler geliyorlar, bir şiir yazdım, tam sizin tarzınıza uyacak, bunu alın besteleyin deyince kafam atıyor. Okumayıp yırtıp atıyorum.’ Bunu nakşettim zihnime, ben artık başka bir bestekâra verir miyim şiirlerimi? O kendisi alacak kitaplarımdan, benim tarzım bu, onlara beste yap diyemem, düşünemem dahi. Onlar kendileri beğensin.”¹⁸³

Şairin bestelenen birçok şiiri, dillerden hala düşmemektedir. “Bestelenen şiirlerinin ortak özelliği Ferhat ile Şirin, Leyla ile Mecnun misali sevdadır. Şair, sevdiğini her yerde arar ve aradığı her yerde onu yaşamak ister.”¹⁸⁴ Taranoğlu, bu yıllarda şiirinin ve sanatının doruklarına doğru tırmanır. Tecrübelerinin ve yüreğindeki aşkın büyüklüğüyle daha da yukarıları, zirveleri zorlamaya başlar.¹⁸⁵

Merhaba Dostum kitabından başlayarak, Güzide Taranoğlu’nun bir şair olarak ustalığını arttırdığını görmek mümkündür. Artık sadece eşine olan duygularını şiirselleştirmez, hayata yönelir. İçten gelen derin ve samimi hislerle, insanlara yön vermeye çalışır. Toplumsal problemleri işlerken, bunların haline de çalışır. Felsefi yönü güçlü şiirler yazar. Anadolu’nun çeşitli kasabalarındaki ve Gülpınar dergisindeki faaliyetleri, onun imaj dünyasını zenginleştirir. Şiirleri, içtimai olduğu kadar, ferdidir de. Onun temiz ve saf dünyası, tüm insanları aydınlatır.

3. Olgunluk Devri: (1981-2005)

Güzide Taranoğlu’nun şahsiyetini tamamladığı 1980’li yıllardan sonraki bu dönemi, “*Olgunluk Devri*” olarak adlandırmak mümkündür. Şair, bu yıllarda, şiirini zirveye taşır. 1960 ve 1970’li yıllarda yazmaya başladığı felsefi derinlikteki şiirleri yaşam, ölüm ve geçmişe özlem kavramları üzerinde olgunlaşmaya başlar. Kültür, düşünsellik ve şiirsellik bakımından kemale erer. Bu dönem, ardında bıraktığı tüm dönemlerin özeti gibidir. Hayattan edindiği tüm kazanımlar bir öze doğru ilerler.

¹⁸³ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

¹⁸⁴ Okumuş, (2010: 20)

¹⁸⁵ Ceylan, (2000:205)

Şairin 2005 yılına kadar çıkardığı kitaplarında asıl tema aşk, mutluluk, zaman ve ölümdür. Çıraklık döneminde Anadolu'yu ve Anadolu kadını tüm çıplaklığıyla işleyen şair, özellikle 90'lardan sonraki kitaplarında bu mevzulara pek değinmez. Artık, Anadolu onun şiirlerinin önemli imajlarından biri değildir. Tamamen, zaman ve insana yönelir. Yaşının ilerlemesiyle ölümü yakından hissederek. Zaman ve ölümü bir arada düşünür. Ölüm karşısında, insanların çaresizliğine vurguda bulunur. Bu nedenle yaşama sınırsız sarılmalarını, hayattan tat almalarını arzular.

Bazı edebiyatçılar şairin bu dönemini huzur çağı olarak adlandırır. Zaten kendi de aynı adlı eserinde bu adı kullanır. Şairin, bu yıllarda en olgun meyvelerini verdiği görülür. Sanatının doruk noktasına ulaşır. Yaşı ilerledikçe, yılların verdiği birikimle olaylara, kişilere ve tabiata farklı bir gözle bakar. Söylemlerinde de olgunlaşan şair, hayata dair sırları çözmeye başlar. Şiir dünyasında, ölüm ve Allah konuları önem kazanır. Tasavvufi felsefenin çeşitli boyutlarında gezinir. Olgun insana ulaşma isteğini, dizelerine yansıtır. Yılların kazandırdığı tecrübesini konuşturur, kendi felsefesini ortaya koyar. “Çağlar” adlı şiirinde, yaş itibarıyla huzur çağına ulaştığını belirtir. Bu şiirde, insanoğlunun yaşa göre değişimini verir:

“Bir on beş yaş hazır çağı
On beş otuz kusur çağı
Otuz elli esir çağı
Elli yetmiş huzur çağı”¹⁸⁶

[H.Ç., s.3]

Ona göre huzur çağı “*Her türlü umutsuzluk, güvensizlik, inançsızlık rüzgârlarının alt üst ettiği hayat düzeninin sevgi, saygı, ilgi üçlüsünün verdiği güç, bilinç-akıl ve iman üçlüsünün verdiği dirençle huzur-güven ve mutluluk ortamına dönüştüğü zamanlardır.*”¹⁸⁷ Yaşlılık dönemiyle şair, yılların verdiği birikimle olaylara, kişilere ve tabiata farklı bir pencereden bakar. Ölüm ve Tanrı konuları ağırlık kazanır. Öğüt veren sözleri, daha derin anlamlıdır. Her oluşun gerekçesini ve sonuçlarını bulmaya çalışır. Merakı üst düzeydedir. Bu durum, onu tasavvufa yöneltir, böylece tasavvufun derin boyutlarında gezinir.¹⁸⁸

¹⁸⁶ Güzide Taranoğlu, Huzur Çağı, (Ankara: Gülpınar Yayınları, 1981), s.5

¹⁸⁷ Taranoğlu, (1981:4)

¹⁸⁸ Ceylan, (2000:211)

1981 yılında neşrettiği “*Huzur Çağı*” kitabıyla şairin, felsefi şiir anlayışında gittikçe ustalaştığı görülür. Artık, gerçekleri tüm çıplaklığıyla gören bir şair olarak karşımıza çıkar. His ve duygunun, aklın gerisinde kaldığı görülür. Hayalin aklı aldatacağına inanır:

“Mehtap aydınlık amma ışığı yok aldanma
Yıldızlar dünya değil, ev kurulmaz uzanma
Ufku yakın görüp de gidiliverir sanma
Hayal akli aldatır akılsa düşünceyi”

[Hayal Akli Aldatır, H.Ç., s.41]

Güzel bir çocukluk devresi geçiren şair, ayrıca bu yıllarda mutlu bir evliliğe ve aile ortamına da sahiptir. Hayatın gerçekleri onun için yıpratıcı olmaz. Bu nedenle o, hayatın gerçekleriyle barışıktır. Başka mekânlara sığınmaya ihtiyacı yoktur. Hayal dünyasında yaşamaz. Önemli olan yaşanan andır. İnsanların elinde olanla yetinmesi gerektiğini savunur:

“Ah şu geceleri doldurtan rüyalar
Sürer akşamdan sabaha kadar
İşte o kadar...
Her gecenin ardından insan yeniden doğar
Bırakmadan zamanları hayatın zarına
Koşmalı günün ışıklarına
Ufaksuz enginlere yelken açıp
Uçsuz bucaksız maviliklerde kanatsız uçup
Gelmeyecek sevinçleri kadehsiz içip
Düşlerde yaşamak güzel değil”

[H.Ç., Gerçeği Yaşamaya Bak, s.617]

Şaire göre, dünyada olup biten her şeyin bir sebebi vardır. Yağmurun yağmasını buluta, kuşların uçmasını kanatlarına, çiçeklerin açmasını bahara bağlar. Ancak, bu nedenlerin ilk kaynağını bulmakta zorlanır. Dünyanın gariplikleri karşısında hayrete düşer. Bazen akılla büyük sırrı çözmeye çalışır. Aklın dünyayı anlamak için yaratıldığına inanır. Ancak sorduğu sorulara cevap bulamaz. O halde, bu meseleyi halletmeye çalışmak nafiledir:

“Neden gündüz güneş gece ay doğar
Neden o kadar çok gökte yıldızlar
Neden baharın ardında kış var
Nedenler zinciri sardı çevremi”

[H.Ç., Nedenler Zinciri, s.568]

Görülüyor ki Taranoğlu, büyük sırrı çözenin mümkün olmadığını bilir. İnsanların ne kadar uğraşsa da bu sırrı çözemeyeceğine inanır. Bu sırrın sahibi ona göre Allah’tır. Şair, birçokları gibi Allah’ın varlığına bir delil aramaz. Ona sorgusuz, sualsiz büyük bir imanla bağlıdır. En büyük aşkın, yaratana duyulan aşk olduğuna inanır:

“Canı veren canı alır
O emreden Onca kalır
Çözülemez bu yüce sır
Gelsiz ölünecek değil”

[A.Y.Y., Sır, s.651]

Güzide Taranoğlu’nun bu dönemdeki ikinci kitabı, “*Umutlar Canda Çiçek(1984)*”tir. Kitap, Atatürk’le ilgili şiirlerle başlar. Bu şiirlerde, ona olan sevgisini dile getirir. Türk milleti için önemini ortaya koyar. Ayrıca, kitapta bazı büyük şehirlerden de bahseder. İzmir ve İstanbul’u çok sayıda şiirinde işler. Ölüm ve zaman temalı şiirler ise, kitabın asıl merkezini oluşturur. Bunlarda hayatın faniliğini ele alır.

Kitabın önsözünde belirttiği gibi şiirlerini dokuz konu üzerine bina eder. Ona göre temelde sevgi-saygı-ilgi üçlüsü vardır. Bilinç-akıl-iman üçlüsü ise binayı meydana getirir. Huzur-güven-mutluluk üçlüsü ise binanın çatısını oluşturur.¹⁸⁹

Şair bu eserinde toplumsal mevzulara da eğilir. Özellikle kadınlara seslenir. Birçok şiirinde zor koşullarda çalışan, ailesinin tüm sorumluluğunu yüklenen Anadolu kadınına yüceltir. Kadının güzelliğinin, fiziğinde olmadığını savunur. Tarlada çalışıp nasırlaşan elleri güzel bulur. Kadınların modaya uymalarına, bu yolda türlü şekillere girmelerine karşıdır. “*Çağımızın Güzeli*” şiirinde güzel diye nitelendirilen kadınların sadece süs ve makyajdan olması üzerinde durur. Giyim tarzlarını tuhaf bulur. Bunun yanlış olduğunu ortaya koyar.

¹⁸⁹ Güzide Taranoğlu, *Umutlar Canda Çiçek*, (Ankara: Gülpınar Yayınları, 1984), s.4

“Moda böyle diyor diye
Ayrı pabuç her giysiye
Kimden geri kalsın, niye
Ya düşerse el diline...
(...)
Moda çok korkunç bir tabu
Tedavisiz hastalık bu
Bitmez tükenmez tek konu
Tanrım düşürme yeline...”

[U.C.Ç., s.54]

“*Aşk Yıllara Yenilmez*” (1989) şairin dokuzuncu kitabıdır. Bir önceki kitap ile bu kitap arasında beş senelik bir ara bulunur. Taranoğlu, bu kitabıyla üslubunda daha da ustalaşmaya başlar. Olaylara daha derin, çok boyutlu şekilde bakar. Kitap, aşk şiirlerinden oluşur. Ancak şair, aşkı bu dönemde felsefi yönden de ele alır. Yaşlılıkla vücudun artık yıllara boyun eğdiğini, maddeden uzak olan aşkın zaman denen zalime dayanabildiğini vurgular. Ona göre, akıp geçen zamanı durduracak yegâne duygu aşktır.

Güzide Taranoğlu, bu dönemde de, toplumsal mevzulardan uzak duramaz. Ona göre şair, bilen, gören, bildiği ve gördüğü karşısında sessiz kalamayan kişidir. Şairin, etrafında olup biten karşısında söyleyecek sözleri olması gerektiğine inanır, çevresine kayıtsız kalmasına razı olmaz. İnsanların acılarına ve sevgilerine tercüman olmasını arzular:

“Uzaktan bir çocuk çılgılığı duysa
Şom diller etrafa yalanlar yaysa
Utangaç bir taze başını eyse
Şairin kalemi bilip yazmalı

Kasırğa yıkarsa çevre setleri
Açların, çıplağın cümle dertleri
Ağlayıp dururken dünya fertleri
Şairin kalemi bilip yazmalı

Mutluluk bedbahtlık türlü duyguyu
Topluma ilgiyi, sevgi ve saygıyı
Çevreye gereken derin kaygıyı
Şairin kalemi bilip yazmalı

Tabiat denince yüce kudreti
Duayı, senayı, kula rahmeti
Allah'a inancı ve ibadeti
Şairin kalemi bilip yazmalı”

[Şairin Kalemi Bilip Yazmalı, A.Y.Y., s.53]

Kitaptaki “*Sakın*” şiirinde, toplumsal içerikli fikirler ağırlıktadır. Bu şiirinde de insanlara bir ana hüviyetiyle seslenir, onlara yol gösterir:

“Çalışıp didinmekten
Helal mal edinmekten
Ben de varım demekten
Korkup da kaçma sakın”

[A.Y.Y., s.54]

Bu tür şiirlerinde, içtimai fikirlerinin yanında, insanların maneviyatındaki eksiklikleri de ele alır. Ahlak ve davranış kurallarına uymamaları karşısında kayıtsız kalmaz. Bunların yanlışlığını irdeler.

Şair, olgunluk döneminde insan ve zaman kavramını sıklıkla kullanır. Bu süreçte, özellikle tema açısından belli bir birliktelik sağlar. Bu dönemdeki ilk üç eserinde de insan ve zaman kavramını işler. Bu kavramları, felsefi bir yaklaşımla ele alır. Bu eserlerinde, aşk şiirleri çok sayıdadır, ancak önceki kitaplarının tekrarı şeklindedir. “*Zaman*” ve “*insan*” temalı şiirlerinin sayısı, aşk şiirleri kadar olmasa da şairin sanatında olgunluğa erişmesini göstermeleri bakımından önemlidir.

Şairin, 1980’li yıllarda çıkardığı üç kitabın da ortak teması zaman ve ölümdür. Hatta zamanı, bu yıllardaki kitaplarında baş aktör olarak kullanır. Zaman kavramıyla ele aldığı ölüm mevzu da yine bu döneminin ana damarlarından.

Şairin “*zaman*” temini işlediği şiirleri, felsefi üsluptaki en parlak ürünleridir. Daha önceki dönemlerinde, zamanı yüzeysel işleyen şair, bu devresinde felsefi boyutuyla ele alır. Filozofça bir tutum sergiler. Ancak, zamanın anlamsal derinliğinin yanında, estetik kaygı da gözetir. Bu temayı işlediği şiirlerinde, fikri manada yeterliliğini ispat etmeye başlar.

Zaman, şaire göre sevinçlere ve kederlere dipsiz kuyudur, zalimdir. Zamanın acımasızlığı karşısında insanın eli kolu bağlıdır, gücüne hiçbir şey dayanamaz. İnsanoğlu, onun her emrine boyun eğer. Bu nedenle zamana direnmek nafilidir. Bütün ömürler zamanın çarkında kaybolup gider. Sadece, “*aşk*” ona yenilmez. Yıllar her şeyi yok etse de *aşk* ölümsüzdür:

“*Aşk* manada erimek
Canı hakka bürümek
Sona mutlu yürümek
Aşk yıllara yenilmez”

[*Aşk*, A.Y.Y., s.89]

Güzide Taranoğlu, bazı şiirlerinde zamanın durmasını ister. Çünkü hep çocuk ve genç kalma arzusundadır. Daha doğrusu yaşlanmayı istemez. Zaman bir makaradır, bu makara sona sardı mı ölüm gelecektir. Şair, zamanın hızla akıp gittiğinin farkındadır. Bu onu ürpertir. O, mutluluklar şairidir. Hayatın her döneminde bunu ilke edinir. Hayata bağlanma ve hayattan tat alma, onda yaşama sevincinin ortaya çıkmasını sağlar. Bu nedenle ölümü kendine yakıştırmaz. Zamanın durmasını böylece mutlulukların sona ermemesini arzular.

“Hayaller gerçeklerle çarpışınca
Parçalanır düşler un ufak
Boyun büker bütün güzellikler
Uzaklar daha bir uzaklaşır
Umutlara el vermeyince zaman
(...)
Savrulur duman duman
Göz pınarlarında tuzlanır duygular
Ey zaman

Ey acımasız yıllar

Dursanız ne var? Dursanız ne var?"...

[A.Y.Y., Ey Zaman, s.102]

Şairin olgunluk döneminde ele aldığı mevzuların başında “ölüm” gelir. İlk dönem şiirlerinde yaşama sevinci, aşk, sevgi ve mutluluktan söz açan şair, olgunluk döneminde dört elle ölüm temine sarılır. Bu tarz şiirlerinde, mistik bir hava sezilir. Altmış yaşını geçen şair, ölüme farklı pencereden bakar. Bu noktadan hareketle, bu düşüncenin metafizik bir endişeye vardığı görülür. Zaman ve ölüm, bu tür şiirlerde birbirine karışır. Zamanın hızla akıp geçmesi ve insanı ölüme yaklaştırması, şairi huzursuz eder.

Şair, tasavvufla özel olarak ilgilenmez, ancak şiirlerindeki ölüm teması incelendiğinde derin bir boyut, metafizik bir ürperti ve İslam tasavvufundan izler görülür. Dünyanın faniliği karşısında, insanlara öğütler verir. Hırslarından uzak durmalarını arzular. “Neden Bu Hırs” başlıklı şiir, şairin ölüm temasını işlediği, bu temayı belirgin şekilde ele aldığı şiirlerinin başında gelir. Bu şiirde, fikirsel manada sanatının doruk noktasına ulaşır.

“Ruh bedenden ayrılacak

Et kemikten sıyrılacak

Senden artan ne kalacak

Neden bu hırs bu ihtiras

Kabir demek azap demek

Verilecek hesap demek

Gövde kurda kuşa yemek

Neden bu hırs bu ihtiras

Her şey son nefeste biter

Ne yaptınsa senle biter

Zamanları etme heder

Neden bu hırs bu ihtiras

Cep yok derler kefenlerde

Tertemiz ol son seferde

Alnın ak olsun mahşerde

Neden bu hırs bu ihtiras”

[U.C.Ç., s.68]

Ölümün kapıyı çalması, ona hayatın kısalığını hatırlatır. Bu nedenle, insanların yaşanan anın tadını çıkarmasını arzular. Hayatın, sevmek ve sevilmele anlam bulduğunu ortaya koyar. Zamanın, sevgisiz ve aşksız boşa gitmesine razı değildir. “*Hayat Kısa*” şiirinde insanların aşka ve sevgiye sarılmalarını öğütler:

“Yağmur yağsın gün açsın

Kuşlar şakrak şen uçsun

Gönül derdi unutsun

Hayat zaten çok kısa

Sevgi her kalpte niyaz

Aşık ol eyleme naz

Zaman yerinde durmaz

Hayat zaten çok kısa”

[U.C.Ç., Hayat Kısa,s.81]

Ölüm, Taranoğlu’nun şiirlerinde, tabii bir son olarak telakki edilir. Ancak ölümün kaçınılmaz oluşu, şiirlerinde yaşama bağlılık noktasında ağırlık kazanır. Ölümün yaklaştığını sezdikçe, hayata daha da sarılır. Ölüm, hayatın tadını kaçırap ondaki yaşama sevincini alıp götürmez.

Taranoğlu’na göre zamanın hızla akışı ömrün sonunun yaklaştığının belirtisidir. Şair, ölümü istemese de her şey değişmiştir. Artık ömrün kışı gelmiştir. Eninde sonunda herkes ölecektir. Ama bu, onda dünyaya boş vermişliği beraberinde getirmez. Ölümden kaçarak geçmişte gezinmeye başlar. Geçmiş, tüm canlılığıyla zihnindedir, ama zaman denen öğütücü onu sonlandırır. Ölüm ve hayat arasında bir ruh halinde olan şair, kader karşısında ise, çaresizlik ve teslimiyet içindedir. Bir teselli arayış içinde, uzaklardan bir sesin kal demesini bekler. Ölümün kaçınılmaz bir son olduğunu bilir, ama bunu kabullenmekte zorlanır:

“Hani gözlerimde, mehtapsız geceleri aydınlatan

Pırıl pırıl yıldızlar?

Hani meltem seslerindeki aşk şarkıları

Gurub kan kırmızıydı böyle esmerleşmeden
Sevinç sevinç bakardım
Gözlerim titreşmeden
Kışın arifesi bu sonsuzluğa giden yol
Bir ses bekler gibiyim sanki
Desin: Biraz daha kal”¹⁹⁰

[A.Ş.H., Gelen Kış Mıdır, s.X]

Şair, her şeye rağmen ölüm karşısında hazırlıklıdır. Ölümün her an kapısını çalacağını bilir. Sevdiklerinin çoğu ebedi âleme göç etmiştir. Sıranın kendisine geldiğinin farkındadır. Bu nedenle, tüm insanların ölüme hazırlık yapmasını ister. Bu, İslami inanışın tezahürü olarak şiirinde yer bulur.

1990’lı yıllarla birlikte, şairde bazı değişiklikler görülür. Sosyal değişimleri devam etse de artık kadınlara ve toplumsal mevzulara sıkça eğilmez. Daha önce kullandığı temaları, bu yıllarda da devam ettirir. Zaman ve ölüm konularında, çok sayıda şiir yazar. Yine bu yıllarda, eşine duyduğu büyük aşkı dile getirdiği sayısız şiir de vardır. Ancak, bunlarda ölüm ve zaman temalı şiirlerinin ne havasını ne de olgunluğunu bulabiliriz. Bu dönemde Taranoğlu’nun sanatı gelgitlerle doludur. Bir tarafta yüzeysel aşk şiirleri, diğer tarafta derinlik içeren ölüm ve zaman temleri bulunur.

Şair, bu döneme ait şiir kitaplarında toplumsal mevzulara pek yer vermez. Ancak, Gülpınar’da farklı bir yol izler. Dergicilik faaliyetleri, bu yıllarda yoğun şekilde devam eder. Artık tüm Türkiye’de bilinen bir isimdir. Toprak Ana unvanına uygun olarak genç yazar ve şairlere yol göstermeye devam eder. Derginin sayfalarını tüm gençlere açar. Mustafa Ceylan şairin bu dönemi hakkında şu sözleri söyler:

“Artık ele avuca sığmayan, yerinde duramayan, cemiyetlerle alakalı sosyal aktivitelerin en önünde olan, bulunduğu kabın dışına çıkan Güzide gitmiş, yerine ağırbaşlı, düşünen, sade, kararlı, daha bir hoşgörülü Toprak Ana gelmiştir. Sultan Şaire’likten Toprak Ana’lığa terfi ettiğinin dönemi işte bu dönemdir.”¹⁹¹

Taranoğlu’nun nazarında çocuğun özel bir yeri vardır. Bu nedenle, “*Can Parçamız Çocuklar*” (1993) adlı kitabı çocuklara ithaf eder. Aşk, zaman ve ölüm temalı şiirlerden ilk

¹⁹⁰ Güzide Taranoğlu, *Aşk Şiir Hayat*, (Ankara: Gülpınar Yayınları, 2002), s.68

¹⁹¹ Ceylan, (2000:288)

kez sıyrılarak çocuğa yönelir. Adeta bu kitabı, parantez gibi diğerlerinin arasına koyar. Ona göre çocuklar, geleceğin ışığı, yarınların sahibidir. Birçok şiirinde çocuklara adeta ders verir, öğütlerde bulunur. Acı çeken, zarar gören çocukların durumuna seyirci kalmaz. Bu konuda ana-babaya da yol gösterir.

Çocuklarla ilgili şiirleri, olgunluk dönemindeki diğer şiirlerinden ayrılır. Bunlarda, felsefi derinlik yoktur. Belki de üslup ve kuruluş itibarıyla, şairin en zayıf ürünleridir. Bu tarz şiirlerinde, çocuklara nasihatler veren ana hüviyetindedir. Söyleyeceğini açıkça ortaya koyar. Onları karşına alıp adeta hayatı öğreterek öğütlerde bulunur. Günlük hayatta nasıl olmaları gerektiğini şiirselleştirir. Bazı şiirlerinde sofranın kuralları, bazılarında ise temizlik üzerinde durur:

“Dostun olsun sabun ve su
Temizlik iman doğrusu
Mutlak her hafta banyo yap
Giyin temiz gömlek-esvap
(...)
Üç öğün yemekten sonra
Dişlerine gelsin sıra
Ayağımı yıka da yat
Uykun gelir rahat rahat”

[C.P.Ç., Temizlik İlkemiz Olsun, s.697]

Taranoğlu, kendi çocukluğundan ziyade yarının sahibi çocukları konu edinir. Kendi çocukluğunu ele aldığı şiirler pek yoktur. Onun derdi, yarının sahibi olan çocukların topluma faydalı birer birey olarak yetiştirilmesidir.

“*Aşk Şiir = Hayat*” (2002) şairin genel manada zaman ve ölüm temini çokça işlediği kitaplardandır. Kitap, aşk şiirleriyle başlar. Aşk şiirlerin öznesi eşi Bilal Bey’dir. Bu şiirlerin içeriğine bakıldığında, bir bölümünün çok önceden yazıldığı görülür. Bunlar, eşinden ayrı kaldığı yıllardaki duyguların şiirselleşmesidir. “*Sevgi Yağmur Aşk Güneş*” (2003), adlı kitabında da genellikle aşk ve sevgi temaları üzerinde durur. Zaman ve ölüm temalarını da birçok şiirinde ele alır.

Seksen yaşında olan şair, son dönem şiirlerinde genel olarak zaman ve ölüm üzerinde durur. Ölüm temalı şiirlerinde, hayata sınıksız bağlıdır. Yaşama sevincini tüm

tazeliğiyle korur. Ancak ölümün kaçınılmaz olduğunun farkındadır. Onun gelmesiyle, tüm güzelliklerin sonlanacağını bilir.

Yaş olarak kemale eren şairler için ölüm, vazgeçilemeyen temalardandır. Taranoğlu, hemen her döneminde, ölüm üzerinde kafa yorar. Doğrudan ya da dolaylı olarak bu konuya değinir. Şairin 2005'ten sonraki şiirlerinde bu temanın ağırlığı gözlerden kaçmaz. Eşinin ölümüyle, ölüm duygusunu yakından hisseder.

“*Bu Kitap O'nun İçin*”(2006), şairin Bilal Bey'in vefatından sonra çıkardığı ilk kitaptır. Kitaptaki tüm şiirler, Bilal Bey üzerine yazılır. Şair, eşine olan özlemini adeta haykırır. Bu ölüm, onun hayatla olan tüm bağlarını koparır. Kendi deyimiyle boş kovan gibi yaşamaya başlar. Bilalsiz, hayatın ne neşesi ne de tadı vardır. Ancak, gerek doktorlarının gerekse dostlarının tavsiyeleri ve tesellileriyle şiir yazmaya devam eder.

Şair, şiirlerinin çoğunda sevgilisinin yasını tutar. Onulmaz acılarını şiirselleştirir. Artık baharın gelmesinin, çiçeklerin açmasının hiçbir anlamı yoktur. Çünkü Bilal'in ölmesiyle kıyamet kopmuştur:

“Tam çiçekler açacakken
Kuşlar özgür uçacakken
Bir kıyamet koptu birden
Nisan bana haram oldu
(...)”

[Kıyamet Koptu, B.K.O.İ., s.44]

Şair, bir sene sonra “*O'nu Andıkça Yaşıyorum*”(2007) adlı kitabı çıkarır. Bu kitapta da şiirleriyle sevgilisine ağıt yakar. Çünkü o, 65 sene birlikte yaşadıkları hayat arkadaşını unutamamıştır. Onun yokluğuna alışamaz. Ne zaman kalemi eline alsın, ne zaman derin bir hülyaya dalsın, karşısında sevgilisinin hayali belirir. Ama artık, sevgilisi yoktur. Gönül bahçesinin çiçekleri kurumuştur. Günler geçip gitmektedir, ama göklerde eski mavilik yoktur. Her yanı kara bulutlar kaplamıştır. Şairin gözünden akan yaşlar, sağanağa dönüşür.

“*Duygular Karmaşası*”(2008), şairin eşinin ölümünden sonra çıkardığı üçüncü kitaptır. Bu kitap, diğerlerinden herhangi bir farklılık arz etmez. Zira, şair, eşinin yasını tutmaya bu kitaptaki şiirlerinde de devam eder. Eşinin yokluğuyla büyük bir yalnızlık içindedir, yalnızlığını eski güzel günlere sığınarak gidermeye çalışır. Ancak, onun yokluğuyla harap olmuştur. Günler birer birer geçip gitse de, o, hep dünüyle yaşar:

“(…)

Ben yuvasız kalmış kuşlar gibiyim

Yokluğun acısını çekiyorum

Her gece yarınlara derdimi ekiyorum

Gün ağarsa ne çıkar, ban eli değmiyor

Zira hiç tükenmiyor geceden biriken kor

Her gecenin sabahı uyansa da günlere

Yarına gönlüm gitmez, hep uzanır dünlere

Birbirinin aynısı sensiz olan tüm günler

Beynim aklımda yalnız, mazide kalan dünler…”

[Mazide Kalan Dünler, D.K., s.13]

Güzide Taranoğlu, çok yazan şairlerdendir. O, her duyduğundan, gördüğünden ilham alabilen isimlerdendir. Eşinin ölümüyle şiir yazmaya kısa bir süre ara verir, ancak o, bir şairdir. Yaşadığı sürece şiir yazmaya mecburdur. Eşinin vefatıyla yaşamdan keyif almaz, bu nedenle, kalem, uzun süre onun yasını tutar. “*Duygu Harmanım*”(2009)da eşine olan özlemini dile getirdiği şiirler olsa da, bu kitap önceki üç kitabından farklıdır. Belli bir konuya yoğunlaşmadan aşk, sevgi, insan, zaman, yaşam ve İstanbul gibi temaları da işler. Şairin, bu eserdeki şiirlerinde, tekrar yaşama sarılmaya başladığı görülür.

“*Akşamlar Yaklaştıkça*”(2011), şairin hayatta iken neşredilen son kitabıdır. Şair bu kitabı eşinin vasiyeti nedeniyle çıkardığını belirtir:

“İşte size bir kitabımı daha sunmanın huzurunu taşıyorum. Daha evvelleri de tekrar tekrar söylediğim gibi, kenarda biriken şiirlerim, sevgilimin de vasiyeti gereği, daima kitaplaşacak. Ben de bu söze riayet ederek gerekeni uygulamaktayım. Zaten ezelden beri duygularımı daima kitaplaştırmış ve takdim etmişimdir size.”¹⁹²

Şair, bu kitapta da eşinin yasını tutar. Ancak acılarının azaldığı görülür, kalemini farklı konularda oynatmaya başlar. Sevgi, aşk, Allah, insan, zaman ve toprak temalı şiirler de yazar. Ancak artık, ömrün akşamı yaklaşmış, ölüm kapıyı çalmıştır. Şair ölümü beklerken, geçen güzel günlerin hüznünü derinden yaşar.

Şiirinin olgunluk dönemi ürünlerini içeren yapıtlarıyla Taranoğlu, şiirdeki sesini daha da yoğunlaştırır, lirizmin ağırlık taşıdığı şiirlere ulaşır. Bu dönemdeki eserlerinin

¹⁹² Güzide Taranoğlu, *Akşamlar Yaklaştıkça*, (Ankara: Aydın Matbaacılık, 2011), s.1

ortak özelliği orijinal bir söyleyiŒe sahip olmasıdır. Œiirinin zirvesine çıkan Œair, lm ve zaman temalarını felsefi boyutta iŒler.

III. BÖLÜM

Güzide Taranoğlu'nun Şiirlerinde Muhteva

Şiirin ana unsurlarından biri de muhtevadır. Muhteva (konu / içerik), “manzumenin ilk kelimesinden son kelimesine kadar hangi düşünce üzerinde durulduğu, hangi mesele, intiba ve olayın ele alındığı ve okuyucuya ne söylendiğidir.”¹⁹³ Kısacası şairin söylemek istedikleridir. Bu nedenle hayattaki her şey, şiirin muhtevası olabilir, çünkü şairler her şeyden ilham alabilir.

Şair de herkes gibi âşık olan, kızan, üzülen, ağlayan, isyan eden ve yaşamın bizzat içinde bir fert olarak yer alan kişidir. Öyleyse şiirini yazarken de yaşadıklarından etkilenir.¹⁹⁴ Güzide Taranoğlu'nun şiirinin oluşum süreci de birçok şairinkiyle aynıdır. Daima daktilosunda bir boş kâğıt bulunduran şair, ilham gelince yazmaya başlar. Daha sonra yazdıkları üzerinde pek oynama yapmaz. Bazen de kendi düş dünyasında yarattığı yaşamları döker yazıya. Eşi Bilal Bey, Güzide Taranoğlu'nun ilhamının kaynağı, kendi deyimiyle mayasıdır. Ancak o, yaşadığı her olaydan, gördüğü her şeyden ilham alır. Bazen etkilendiği olaylarda, kendini o kişilerin yerine koyar:

“Her şeyden, her gördüğümünden ilham alırım. Şiirlerimde, olumlu sözler de olumsuz sözler de var. Ben onları hep görmüştükten, duymuştuktan yazmışımdır. İlk kitabımda “*Senin Yüzünden*” diye bir şiir var, öyle abes bir şiir ki o, senin yüzünden mutsuz oldum vs... Onun hikâyesi şöyle: Lojmandayız, karşı komşumuz koşarak bana geldi, Güzide Hanım gel, sana bir şey göstereceğim. Dikkat et şu genç hanıma, sana hikâyesini anlatacağım, dedi. Bunlar lise hayatından beri büyük aşk yaşadılar, üniversiteyi bitirdiler, aileleri müsaade edince evlendiler. Evlendikten üç ay sonra ayrıldılar. Neden ayrıldılar, erkek iktidarsızmış, aileler bakmışlar olacak gibi değil. Bu hikâyeyi bana acındırarak anlatınca, o an ilham geldi, “*Senin Yüzünden*” adlı şiiri yazdım. Kalem fren istemez, dedim ya ben gördüklerimi, duyduklarımı yazarım diye. Ben o kız oldum, yerine geçtim. O şiir ben değilim,

¹⁹³ İsmail Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş-1 / Şiir*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2006), s.42

¹⁹⁴ <http://www.aymavisi.org/makale/siirle%20bulusmalar.html>

onun yerine geçerek onun duygularını benimseyerek öyle düşündüm. Ağzıma öyle geldi yazdım, kitabımda abes olmaz.”¹⁹⁵

Güzide Taranoğlu, hemen her konuda kalem oynatan bir isimdir. Ancak özellikle aşk, sevgi, mutluluk, zaman ve ölüm konuları üzerinde durur. Şiirleri genellikle his, hayal ve fikir karışımından oluşur.¹⁹⁶ Şiirlerinin bir bölümünde, milliyetçi bir yaklaşımı benimser. Ancak çok bakış açılı bir dünyaya sahiptir. O, sadece milli romantik duyusla yetinmez. Buna pratik çözümler de bulmaya çalışır. Çözümü, çağın kargaşası içinde, şaşkın ve dağınık bir halde bulunan insanımızın milli bilince sahip olmasında görür.

Güzide Taranoğlu'nun şiirleri içerik açısından incelendiğinde “Ben’e Yönelik Temalar”, “Felsefi Ve Metafiziksel Temalar” ve “Sosyal Temalar” olarak üç grupta yoğunlaştığı görülür.

Şairin ben merkezli şiirlerinde genellikle aşk, ayrılık ve özlem teması dikkatleri çeker. Eşine olan büyük aşkı bu şiirleri doğurur. Eşinden ayrı kaldığı günlerde bu aşk, özlem duygusuna dönüşür. Şairin kullandığı metafiziksel ve felsefi temaların başında zaman ve ölüm gelir. Yaşlandıkça ondaki ölüm algısı güçlenir. Zamanın hızla geçmesi karşısında geçmişe sığınır. Buna rağmen, ölüm karşısında umutsuzluğa düşmez. Yaşama dört elle sarılır. Şairin sosyal temalı şiirlerinde, kadın ve çocuk mevzusu dikkat çeker. Kadınlara analık vasfını yükleyerek kutsar. Özellikle Anadolu kadınına hayranlıkla bakar. Türk şiirinin Toprak Ana’sı için çocuk çok önemlidir. Çocuklar için bir şiir kitabı çıkaran şair, onları ülkenin geleceği olarak kabul eder. Bu nedenle, tüm dünyanın gıptaıyla bakacakları çocukları yetiştirmeyi amaçlar. Şair, ideolojilere ve siyasete kapılarını kapasa da ülkedeki şiddet olayları karşısında kalemini oynatmak zorunda hisseder. Bir ana duyarlılığı içinde, gençlere öğütlerde bulunur. Köy ve köylü de şairin vazgeçemediği imajlardandır. O, köylünün gurbete gitmesinden yana değildir. Kendi topraklarında daha mutlu olacağına inanır.

¹⁹⁵ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

¹⁹⁶ Tuncalp, (1979:33)

A. Ben'e Yönelik Temalar:

Güzide Taranoğlu'nun şiirlerinde "Ben"e yönelik temalar olarak, aşk, ayrılık, özlem ve yaşama sevinci ön plana çıkar. Bu temalar içerisinde en çok "aşk"ı işler. Şairin, eşine olan büyük aşkı, birçok şiirinin oluşmasına zemin hazırlar. İlk şiirlerinde, aşkı beşerî açıdan ele alan şair, sonraki dönemlerinde Allah'a yönelir. Gerçek aşkı, yaratana duyulan aşk olarak görür. Şair, özlem temini de çokça kullanır. İlk dönemlerinde eşinden, iş nedeniyle kısa süreli uzak kalışlarını işlerken, 2005'te eşinin vefatıyla özlem duygusu boyut değiştirir. Zira önceleri özlem kısa sürelidir, vuslatla sonlanır. Ancak, bu ölümle ayrılık sonsuz olur. Sevgiliye kavuşma ümidi kalmadığından, özlem duygusunu yoğun yaşar. Taranoğlu, yaşamının her döneminde hayata sınıksız bağlı bir isimdir. Yaşı kemale erdikçe yaşama sevinci daha da artar. Hayatın çok güzel olduğuna inanır. Bu nedenle insanların mutlu bir şekilde yaşamalarını arzular. Ancak eşinin vefat etmesiyle hayata küser. Bu tarihten sonrası şiirlerinde yaşama sevinci kaybolur.

1. Aşk:

Belki de şiirin ortaya çıkmasına sebep olan aşk, şairlerin olmazsa olmaz temalarındandır. Bu, Güzide Taranoğlu için de geçerlidir. İlk şiirlerinden son şiirlerine kadar bundan vazgeçemez. Aşk şiirleri ele alındığında, daha çok beşerî aşka yöneldiği görülür, ancak bu kavram, şairin son dönem şiirlerinde boyut değiştirir. Bilhassa 1980'den sonraki şiirlerinde, Allah'a olan aşkını sıkça dile getirir. Bunu, şairin yaşlanmasıyla, kendini ölüme daha yakın hissetmesine bağlamak doğru bir tespit olacaktır. Ona göre, ölüme yaklaşılan her gün Allah'a bir yakınlaşmadır.

Şair, ilk adımlar ve arayış döneminde eşine olan aşkını sıkça işler. Bu şiirlerinin öznesi, eşi Bilal'dir. Bilal ile tanıştıktan sonra, onun ölümüne kadar altmış beş sene boyunca büyük bir aşk yaşar. Hatta, bu aşk, Bilal Beyin ölümüyle daha da büyüyen ve ölümsüzleşir. Eşine duyduğu sonsuz aşk, şiirlerinin ana damarlarını oluşturur. Şaire göre, hayatta tutunabilmenin, mutlu olmanın yegâne sebebi aşktır. Onun aşkı, çok derin bir tutkudur. Yaşanmayan aşkı kabul etmez. Onun nazarında aşk, divan şairlerinininki gibi ne soyuttur, ne de son dönemlerdeki gibi bedenseldir. Bu bağlamda o, aşkını efsane aşklardan önde görür.

Güzide Taranoğlu'nun ilk dönem şiirlerinde, aşk, beşeri unsurlarıyla karşımıza çıkar. Şair, eşinin yanında olmadığı her ânı ölümlle eş tutar. Onu düşündüğü zamanlarda yüreği aşkla çarpar. Sevgilisine olan aşkını sadece kalbinde değil, damarlarındaki kanda, dahası hücrelerinde hisseder. Yılın on iki ayı, her gün ve her saat onu düşünür:

“(…)

Yirmi dört saat

Yedi gün

Dört hafta

On iki ay

Seni sayıklamadan duramam

Sen hücre hücre tenimde

Sen kan kan damarlarımda

Sen can can yüreğimde

Sen bende yaşıyorsun

Sen hayal hayal etrafımda

Sen rüya rüya gecelerimde

Sen bütününle benliğimde dolaşıyorsun”

[Sen Bende Yaşıyorsun, M.D., s.48]

Şair, eşi Bilal'e o kadar tutkuyla bağlıdır ki, onu yaşam kaynağı olarak görür. Hava, su, güneş gibi kendisine can verdiğini söyler. Bu nedenle onsuz yaşayamayacağını farkındadır:

“Sevgilim hava gibi, güneş gibi, su gibi

Üç öğün yemek gibi, gece uykusu gibi

Hayatım için elzem bir varlıksın bana sen

Sensiz bir lahza bile yaşayamam bil ki ben”

[Sevgilim, M.D., s.70]

Güzide Taranoğlu, eşiyle bir arkadaşının nişan töreninde tanışır. Birlikte dans ederken Bilal'in gözlerine bakınca eşinin yeşil-mavi karışımı gözlerine çarpılır. Kalbi, Bilal için atmaya başlar. Bu gözler, içindeki fırtınalar için bir sığınak, bir liman olur. Artık, ona aşk zinciriyle bağlıdır. Ömrü boyunca bu gözlerin esiri olur:

“Gözlerindir bahtıma sanki bir çift pencere

Bir bakışı kâfidir vurmak için zincire
Esir etti gönlümü, içine gire gire
Gözlerime çarpınca parıldayan gözlerin”

[Gözlerin, M.D., s.73]

Eşinin gözleri, şairin gündüzüne bir güneş gibi can verir, gecesine ışık olur. Yaşama tutunmasını, mutluluklar içinde olmasını, büyük bir sevdıyla yaşamasını sağlar. Bilal Bey’in gözlerini, aşkının nazar boncuğuna benzetir. Bu boncuğun, yaşadıkları büyük aşkı sonsuza kadar koruyacağına inanır. Gönlünü, sevgilisinin gözleriyle bütünleştirerek, ebediyen bitmeyecek bir aşka doğru yol alır. Bu gözlere bakamadığında, koca dünyanın kendisine dar geldiği hissine kapılır. Sevgilisinin gözlerini göremediği her gün, binlerce yılmiş gibi gelir:

“(…)
Gözlerin çılglık atıyor kıyılarıma
Ama ulaşamıyorum, dalgalar derin
Cankurtaran simidi gibi sarılıyorum hayallerine
Yakamozlarda uyanıyor ellerim
Bakışların avuçlarıma gözlerimden düşüyor
Bir günü bin yıl eden özlemle öpüşüyor”

[Gözlerin Çılgılık Atıyor Kıyılarıma, İ.M.Y., s.67]

Şair, eşi Bilal Bey’i ilhamının kaynağı olarak kabul eder. Bu nedenle, eşine olan aşkını dile getiren çok sayıda şiir yazar. Şiirlerinde daima onu düşleyerek bazen bir bakışına, bazen de bir gülümsemesine hayran kalır. Eşinin yokluğu da varlığı da ona ilham olur. Özellikle eşinden uzak kaldığı zamanlardaki hasret ve özlem, eşinin gelmesiyle bayrama dönüşür.

Tasavvuf inancına göre aşk, her şeyin üzerindedir, evrenin varlığının sebebi odur. Her şey onunla başlar, onunla ayakta durur. Taranoğlu, dini-mistik anlayışa bağlı bir şair değildir. Ancak bazı şiirlerinde, şiirin Allah’ı arama işi olduğuna vurguda bulunur. Beşeri aşkın yanında, ilahi aşkın da sularında gezinir. Felsefi derinliğe haiz şiirler yazar. Şiiri, hakikati bulma işi olarak görür.

Aşksız yaşamın tadı olamayacağını belirten şair, aşkla Allah’ı özdeşleştirir. Aşk ona göre, yaratanın bir lütfüdür. Allah’a giden yolda en önemli değerdir. Onsuz yaşam

nafiledir, çekilmez bir serüvendir. Dünyanın varlığı, hayatın düzenli şekilde devam etmesi, insanların mutlu olabilmesi aşkın varlığıyla mümkündür:

“(…)
Onsuz yaşayanlar bomboş
O, adıyla süsler ömrü
O, hayatın gonca gülü
O varsa çekilir hayat
O yoksa zindandır hayat
Ömür onunla süslenir
Aşkın tarifsizdir tadı
Çünkü aşk kelimesi
Tanrının diğer adı”

[Aşk(II), M.D., s.52]

“*Mutlu Acı*” kitabında yer alan “*Yine Aşk*” başlıklı şiir, Taranoğlu’nun aşk temasını işlediği ve bu temanın açık biçimde ortaya konduğu şiirlerin başında gelir. Burada, Divan şiirinden beslendiği görülür:

“Aşk bir ateş yanarsın
Aşk bir elem solarsın
Aşk bir mutlu acı çek anlarsın
Aşk bir mezar taşı sen yazılansın”

[Yine Aşk, M.A., s.27]

Divan edebiyatında aşk, ilacı bulunamayan bir derttir. İstirap ve acılarla doludur. Fuzuli’nin;

“Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabib
Kılma derman kim helakim zehri dermanındadır.”

beyiti bu durum için verilecek güzel bir örnektir. Şair, aşk acısı çekmektedir, ancak bu durumdan şikâyetçi değildir, aksine aşk derdi onu mutlu eder. Güzide Taranoğlu da aşkın acı verdiğini, ancak bu acının mutlulukla yoğrulduğunu dile getirir. Ona göre aşk elemdir, kederdir, mezardır. Aşk Allah’a giden yoldur, bu yol dikenlerle doludur. Âşık, bu yolda

yürümekten zevk alır. Aşk ile yanıp tutuşsa da, bu acı ona mutluluk verir. Çünkü varılan son, Allah'tır.

Her ne kadar aşkın olumsuzlukları da olsa, bunlar insana haz verir. Zira o, Allah'ın kokusunu taşır. Dünya fanidir, ölümsüz olansa aşktır. *“Aşık Olmaktan Korkma”* şiirinde onu tüm insanlara öğütler, hayatın var olma sebebi olarak kabul eder:

“Zehir olsa kadehte her nefeste içilir
Aşık olmaktan korkma sarıl aşka yan tutuş
Aşk bir renktir Tanrının kokusunu taşıyan
Aşk bir nurdur gözlerde dua dua ışıyan”

[H.Ç., s.82]

Şair, dünyanın yaratılma sebebini de aşka bağlar, onsuz hiçbir şeyin manası yoktur. Güneşin doğması, kalbin atması, çiçeklerin açması, mevsimlerin birbirini takip etmesi hep onun yüzü suyu hürmetindedir:

“Aşk olmasa kalp atmazdı
Tanrı kulu yaratmazdı
Güneş doğmaz ve batmazdı
Aşk aşk ile uçulur”

[Aşk, Ş.H.D., s.37]

*“Aşk Davetsiz Misafirdir”*de, aşkın vakti-saati olmadığını söyler. Onu bir ilham olarak kabul eder. Bu nedenle insanoğlu onun gelişine hazır olmalıdır, önemli olan onun ne zaman ve nasıl geldiği değil, kalıcı olması, ölene dek sürmesidir. Aşka karşı koymak imkânsızdır, davetsiz gelir. Kimseye sormaz, o nice yiğitleri yatağa düşürmüştür, onun için Ferhatlar dağları delmiştir. O, yenilmek bilmeyen tüm kalpleri yener. Ona direnmek boşunadır. Aşk bir kez geldi mi yıllar akıp gider. Yılların nasıl geçtiğinin farkına varılmaz:

“Aşk zamansız zeminsiz yıldırım gibi düşer
Yer bilmez yöre bilmez sonsuza kadar yaşar
Aşksız hayat ne mümkün bu bir kanunu beşer
Aşk davetsiz misafir kalbini çalıverir”

[A.Y.Y., s.18]

Aşkla kıskançlık bir arada olan duygulardır. Aşkın saplantıya dönüşmesi kıskançlığı doğurur. Fakat Taranoğlu, kıskançlığın aşkı öldürdüğüne inanır. Bu nedenle, şiirlerinde bu duyguya hemen hiç rastlanmaz:

“Kıskançlık, eşler arasında kıskançlık.... Biz hayatımızda bu kelimeyi aramıza hiç sokmadık. Neden? Birbirimize güvenimiz vardı, kıskançlık güvensizlikten doğar, bazı inanlar kıskançlık ruhuyla doğar ve o ruhu körükleyen olay çıktı mı kıskançlık olur, küçükken bile benim ailemde yoktu kıskançlık. Ben de çocuklarıma öğretmedim, sevgide de aşkta da kıskançlık olmadı. Bilal Bey, Nurhan Damcıoğlu’na bayılırdı. Nerede resmini bulsam getirirdim ona, o bir hayaldi, onu kıskanmazdım. Şevval Sam’ı da beğenirdi, onun filmlerini getirirdim. O bir hayal, sevsin onu önemli değil. Sen onu alıkoyma, daha çok hoşuna gider. O zaman karşındakinin sevgisini, ilgisini kazanırsın. Önemli olan güven. Ben Atatürk hayranıyım, o olmasa bu hale gelemezdik diyenlerdenim, o da bana Atatürk’ün resimlerini, sözlerini getirirdi, biz bir birimizi bu şekilde yaşadık, birbirimizin düşüncesine hürmet ettik.”¹⁹⁷

Güzide Taranoğlu, aşkın hem beşeri hem de ilahi boyutunda gezinen ender şairlerdendir. İlk zamanlarında eşine duyduğu büyük aşkı şiirselleştirirken, olgunluk dönemiyle bunu Allah’a da yöneltir. Hayatta var olan her şeyin oluş sebebini aşka bağlar. İnsanların aşktan korkmamalarını, bu duyguyu doyasıya yaşamalarını tavsiye eder.

2. Ayrılık ve Özlem:

Güzide Taranoğlu, ayrılık ve özlem temalarını, genellikle arayış dönemindeki şiirlerinde işler. Şairin bu yıllarına, yurdun çeşitli yerlerine yapılan geziler damgasını vurur. Genç yaşta evlenen şair, Bilal Bey’in görevi gereği, müfettiş olarak yurdun çeşitli bölgelerine gitmesiyle, birçok kez eşinden uzakta yaşamak zorunda kalır. Bu ayrılıklar, hasret duygusunu yoğun şekilde hissetmesine sebep olur. Onun yokluğuyla, her şeyin anlamını kaybettiğine inanır. Hayatla bağını koparan şair, etrafında kimselerin kalmadığı hissine kapılır. Koca şehir ona bomboş görünür:

“Çevrem bomboş
Şehir bomboş

¹⁹⁷ Bayram, (2012: Özel Mülakat-2)

Gözümde hayat bomboş
Çünkü sen yoksun
Şehir sessiz
Kulaklarım sessiz
Dünya ışksız ve renksiz
Çünkü sen yoksun”

[Yoksun, M.D., s.35]

Eşinin yokluğunda hep gözyaşı döken şair, eşini yaşam kaynağı olarak kabul eder, yanında olmayışını felaket olarak görür. Eşinden uzak kalması, ayrılık ve özlem şiirlerinin ortaya çıkmasını sağlar. Şair, o günlerde yaşadıklarını şöyle nakleder:

“Bizim aşkımız kimselere benzemez, ben çok yer gezdim, o müfettişti, benim hasret özlem şiirlerim o zamanlar içimde birikti, o zamanlar Samsundaydık, çocuklar okula gidiyorlar, ben çocuklardan ayrılamıyorum. Bilal müfettiş, mecburen gidiyor. Cuma akşamı Ağrı’dan geliyor, pazar günü dönüyor, bunu her hafta yapıyor, vazifesini de beni de ihmal etmiyor. Benim bir tabirim vardır: Samsunun denizi kabardıysa benim gözyaşımındandır. Çok gözyaşı dökerdim. Onsuzluk feciydi ama naçarlığı da bilirdim.”¹⁹⁸

Güzide Taranoğlu, kısa süreli bu ayrılıklar nedeniyle bazen sitemkârdır. Bir çocuğun ruh hali içinde, bu seyahatlere kendisinin de götürülmesini ister. Sevgilisinin her gidişi ölüm, dönüşü ise bayram olur:

“Hani beraber gidecektik
Hani baş başa uzak diyarlara
Ölürcesine sevişecektik
Yine yolculuğun bensiz
Yine ben ardında düzensiz
Mutsuz bir kişi
Kaderi hep ayrılık
Izdırap olan dişi”

[Yine Yolculuğun Bensiz, M.D., s.42]

¹⁹⁸ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

Şair için eşinden birkaç saatlik ayrılık bile bir asır gibidir. Özlemle, sevgilisinin gelmesini bekler. Ayrılık sona erdiğinde, uzun süredir sevgilisini görmemiş gibi, hasretle eşine sarılır. Gökhan Akçiçek, Güzide Taranoğlu ile ilgili bir anısında, şairin eşine olan özlemini şu şekilde dile getirir:

“Hanım efendi, elindeki meyve tabağını usulca sehpaye bırakıp, ayağa kalktı. Otobüsten inenin, beklediği insan olduğunu da anlayınca, yüzü, yapraklarını kat kat açan tomurcukların genişleyip durulan gülümsemesi ile ışıdı. Titreyen ellerini ve ruhunu, nereye gizleyeceğinin şaşkınlığı ile boynundaki kolyenin en kalın boncuğunu, sağ elinin başparmağı ve işaret parmağının arasına alıp kapıya yöneldi. Bilal Bey, bahçe kapısının demir tutacağını yukarı kaldırıp içeri girdi. Güzide Hanım ise bahçenin ortasında yetişti sevdiği adama. Elindeki paketleri aldı, yanaklarına küçük bir buse kondurdu. Öğle üzeri, Ordu'ya, alışverişe inmişti Bilal Bey. Hepi topu üç dört saatlik bir ayrılık söz konusu olan. Aradan geçen süre, sanki yıllara bedelmiş gibi hasretle kucaklaşan, orta yaştaki bu iki insanın, birbirlerine gösterdikleri sevgi dolu ifade karşısında, adeta donup kaldım. İtiraf etmeliyim ki, o güne kadar, hiç bir kadının erkeğine ya da sevgilisine bu türlü baktığına şahit olmadım. Kıskandım Bilal Beyi. Güzide Hanım, yapmacıktan uzak, sevgisini ilk günkü gibi hiç azaltmadan sürdürmüş, dillere destan bir aşkla sevmişti eşini. Sevmekle kalmamış, uğruna kitaplar dolusu şiirler yazmıştı, aşkı için”¹⁹⁹

Bilal Bey'in ölümüyle, şairin ayrılık ve özlem şiirleri acıyla yoğrulur. Çünkü bu ölüm, onu derinden etkiler. Her anını birlikte geçirdikleri hayat arkadaşının bu dünyadan göç etmesini kabullenemez. Bu nedenle hayata küser, kendi deyimiyle boş kovan gibi yaşamaya başlar. Uzun bir süre, dış dünyayla olan bağlarını koparsa da çocuklarının ve dostlarının teşvikiyle tekrar şiir dünyasına döner. Ancak Bilal bir daha gelmeyecektir. Ona özlemini dile getirdiği şiirlerinde, şairin yaşama sevinci kaybolur.

“(…)

Dakikalar saatler ömür ömür geçiyor

Lakin sensiz zamanlar asla geçmek bilmiyor

Ne mehtap ne de güneş sensiz bana gülmüyor

Sensiz sevinç olmuyor sensiz neşe olmuyor

¹⁹⁹ <http://www.derkenar.com/yazar/yuzyilin-aski-guzide-ve-bilal/>

Sensiz geçen günlerim hiçbir şeyle dolmuyor”

[Hani Ayrılmak Yoktu, A.Ş.H., s.27]

Güzide Taranoğlu, eşini kaybettikten sonra yasını, acılarını ve yalnızlığını kalemiyle gidermeye çalışır. Fakat kalemi eşinin adından, onun hatıralarından başka bir şey işlemek istemez. Bütün gücüyle, değişik bir konuya besmele çeker. Sanki manevi bir güç, yine onu sevgilisine yöneltir. Onsuz nefes alamadığı gibi, başka bir şey de düşünemez. Bununla beraber, yine de bir şeyler yazmak, aşkıyla, sevgilisiyle baş başa olan ömrüne bir şeyler katmak arzusundan kendini alamaz. İçindeki büyük özlem, sevgilisini kalbinde yaşatır. Aldığı her nefeste Bilal’i hissederek:

“(…)

Sensiz kalan ömrüme sarılamadım asla
Zamanlarım geçiyor sana özlemlerle yasla
Ben de tükenmekteyim eskilere kıyasla
Günün yirmi dört saati çevremde ışıyorsun
Sen ölmedin sevgilim kalbimde yaşıyorsun”

[Sen Ölmedin Sevgilim, B.K.O.İ., s.11]

Şair, son dönem şiirlerinde bu ayrılığı kabullenmeye başlar. Bunu Allah’ın emri olarak telakki eder. Eşinden bir hafta bile uzak kaldığında gözyaşları döken şair, artık bu sonsuz ayrılığa alışır:

“Bir tek gün ayrılığa dayanmazdı yüreğimiz
Her saniye birlikte geçsin derdik ömrümüz
Yan yana ve can cana geçti her bir günümüz
Yapışık ikiz gibi sevgi çemberindeydik
Tanrı ayırdı bizi emrine boyun eğdik”

[Dörtlükler, O.A.Y., s.17]

Güzide Taranoğlu için hayattaki en önemli insan, kuşkusuz eşi Bilal Bey’dir. Onu yaşamının kaynağı olarak görür. Onunla nefes alıp verdiği, onun olmadığı zamanlarda hayatın durduğuna inanır. Eşinin iş nedeniyle evden kısa süreli ayrılışları, şairde büyük bir ayrılık acısına neden olur. Eşinin yolunu her dakika, hatta her saniye gözler. Onun gelmesiyle bir çocuk gibi neşelenir, sevinç gözyaşları döker. Ancak eşinin ölmesiyle, bu

ayrılık kalıcı olur. Eşinin bir daha dönemeyeceğini bildiğinden, içindeki yaşama arzusu azalır. Kendini boş bir kovana benzetir.

3. Yaşama Sevinci:

Güzide Taranoğlu'nun şiirlerinde sıkça işlediği temalardan biri de yaşama sevincidir. O, daima mutluluğun peşinden koşan, onu yaşamayı amaç edinen bir şairdir. Taranoğlu, mutlu bir çocukluk dönemi geçirir. Bu nedenle istediğine kavuşamama ya da büyük engellerle karşılaşma gibi bir durumla karşı karşıya kalmaz. Çocukluğu sorunsuz geçip de, ünlü bir şair olan ender isimlerdendir.

Şairin çocukluğu, tabiat ve eşinin varlığı ondaki yaşama sevincinin ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Şair, varlıklı bir aileye mensuptur. Babası Rıfat Bey, bu yıllarda kızının üzerine titrer. Bu ilgi ve alaka onun hep mutlu olmasını sağlar. Küçük Güzide, ilkokul yıllarında öğretmenleri ve arkadaşları tarafından da çok sevilir. Şair, hem ev hayatı hem de okul hayatında çocukluğunu doyasıya yaşar. Bilinçaltında yaşanmamışlıklar, acı ve keder birikmez. Bu, onun yaşama sevinciyle dolu bir şair olmasını sağlayan etkenlerin başında gelir.

Tabiattaki canlılık, şairi yaşama bağlayan diğer bir unsurdur. Tabiat, ona yaşama sevinci verir, sıkıntılarından kurtulmasını sağlar. “Yaşamak Tutkusu” şiirinde tabiatın tekrar canlanmasını yaşama sevincine bağlar. Sadece kendisinin ya da insanların değil, tüm canlıların bu istekle yaşadığını belirtir. Ağaçların yeşillenmesinin, çiçeklerin açmasının, kuşların uçmasının en büyük nedeni, ona göre bu istektir:

“Yaşamak güzel yaşamak tatlı
Gecelerin karanlığı bile anlamlı
Toprağın hoş görüsüne bakın yaşama sevinciyle
Kışlara inat nasıl yeşilleniyor
Solmaktan korksaydı çiçekler
Böylesine pespembe açar mıydı her bahar
Pervane öleceğini bilse
Çarpar mı sanırsınız ışığa
Leylekler yaşamak için göçmendir
Her dal her yaprak her filiz
Dört mevsim yaşama şarkısı söyler dinleseniz

Bütün canlıların en büyük arzusu”

[V.M.Ç.A., s.21]

Taranoğlu'nun şiirlerinde deniz, yaşanmak istenilen yerin sembolüdür. “*Bir Deniz Düşünüyorum*” şiirinde yaşamak istediği bu dünyayı betimler. Engin deniz, ondaki yaşama arzusunun simgesidir. Şair özlemlerini gerçekleştirebileceği mekân olarak, denizi tasavvur eder. Deniz onda sonsuzluğun sembolüdür:

“Bir deniz düşünüyorum: kıyıları çepçevre kumsal

Bir deniz düşünüyorum: Sirtında ak köpüklerden şal

Bir deniz düşünüyorum: Ayla, gün dudak dudağa

Kollarında

Bir deniz düşünüyorum: Fırtına yelpazedir ellerinde

Bir deniz düşünüyorum: Ruhum gibi engin mi engin

Bir deniz düşünüyorum: Hırçın mı hırçın dişiliğimce

Dengim

Bir deniz düşünüyorum: Efsaneymiş, masalmış

Bir deniz düşünüyorum: Gözlerinde ufalmış”

[İ.M.Y., s.48]

Şair, yaşamın her şeye rağmen güzel olduğuna inanır. Onu yaşama bağlayan unsurların başında ise aşk gelir. O, yüreğinde hiç bitmeyen büyük bir sevdayı taşır. Bu seveda ona güç verir, yaşama bağlanmasını sağlar. Bu sevdanın kahramanı, eşi Bilal'dir. Onsuz bu dünyanın hiçbir değeri olmadığını dile getirir. “*Yaşamak İstiyorsam*” şiirinde, yaşama sevincinin kaynağının Bilal olduğunu işaret eder:

“Yaşamak istiyorsam eğer

Sen olduğun içindir yeryüzünde

Yoksa sensiz bu dünya neye değer

Sen oldukça kederimde sevincimde

Rüyamda gözyaşımda

Yaşamak bu diyorum”

[M.D., s.44]

Eşinin vefatıyla, ölüm gerçeğini yakından hissededen şairin yaşam kaynağı, mutluluğunun var olma sebebi artık yoktur. Şair, zaman zaman karamsarlığa düşer. Ancak hayata karşı bağlılığı her durumda devam eder. Tüm olumsuzluklara rağmen, karamsar ruh halinden sıyrılmayı bilir. Ona göre, yaşanan her gün bir bayramdır:

“Hayatın yolları kısa olsa da
Gonca gül olmadan ömür solsa da
Neşeyi yok edip derde salsa da
Yine de yaşamak ne güzel dedik”

[Yaşamak Ne Güzel, D.H., s.60]

Şiirlerinde yaşamla mevsimleri bir arada kullanan Taranoğlu, kış ile insanın yaşlılık dönemini anlatır. Şair, kış mevsimini yaşamaktadır. Bu nedenle, eski güzel günlerine özlem duyar, ancak her şey bitmek üzeredir. Bir mucize bekler, bir sesin gitme kal demesini arzular. Ancak hayat hayaldir, ölüm ise gerçektir. Bu durum karşısında, yine de karamsar değildir. Geçmiş günlerin izini süren şair, aynı zamanda sonsuzluğa ulaşma arzusundadır:

“Yaşama sevinciyle dolu kalbimi
Nedir böyle görünmez ellerle yakan?
Bakışlar istemesem de guruba iniyor
Hani gözlerimde mehtapsız geceleri aydınlatan
Pırıl pırıl yıldızlar?
Hani meltem seslerindeki aşk şarkıları
Gurup kan kırmızıydı böyle esmerleşmeden
Sevinç sevinç bakardım
Gözlerim titreşmeden
Kışın arifesi bu sonsuzluğa giden yol
Bir ses bekler gibiyim sanki
Desin: Biraz daha kal...”

[Gelen Kış mıdır?, A.Ş.H., s.68]

Sorunsuz bir çocukluk döneminin ardından, gençlik yıllarında Bilal Bey’le büyük bir aşk yaşayarak evlenir. Bu evlilikten üç çocukları olur. Çocuklarını çok sever, mutlu bir aileye sahiptir. Maddi problemleri de olmadığından onda farklı mekânlara kaçma ya da

sığınma isteği yoktur. Yaşamın güzel olduğunu, her şeyin doyasıya yaşanması gerektiğini vurgular.

B. Felsefi ve Metafiziksel Temalar:

Güzide Taranoğlu, 1970 sonrasındaki şiirlerinde genel olarak zaman ve ölüm temalarını işler. Yaşı ilerleyen şair, zamanın acımasız bir şekilde, yaşanılan güzel günleri sonlandırdığını belirtir. Geçip giden zaman, beraberinde ölümü de yaklaştırır. O, kendi ölümünden korkmaz, sevdiklerinin ölümüyle hüzünlenir. Ancak yine de, hayata sımsıkı bağlıdır. Nefes alınan her anın tadının çıkarılmasını ister.

1. Zaman:

Türk şiir geleneğinde zaman kavramı, İslam medeniyetine özgü bir nitelik taşır. Bu nitelik, zamanın mutlak anlamda kutsal kabul edilmesi esasına dayalıdır. Bu kavram, Türk şiirinde daha çok zamanın gelip geçiciliği, dünyanın faniliği ve zamandan şikâyet biçiminde işlenir. Bunlar, Türk şiir geleneğinde, zaman teminin tezahürlerini oluşturur.²⁰⁰

Taranoğlu, zaman ve ölüm arasında sıkı bir bağ kurar. Ona göre akıp geçen zaman, ölüme bir adım daha yaklaşmadır. Zamanın geçiciliği karşısında, insanoğlunun elinden hiçbir şey gelmez. Bu nedenle zamana karşı koymak yerine, yaşanılan anın tadının çıkarılması gerekliliğine inanır. Bu manada şair, hayata sımsıkı bağlıdır.

Şair, “*Öyle Hain ki Yıllar*” şiirinde, zamanı ipi kopmuş bir balona benzetir. Nasıl ki ipi kopmuş balon elimizden kayıp giderse, zaman da öylece geçip gitmektedir. Zaman geçtikçe insanlar yaşlanır ve ölüm kapıyı çalmaya başlar. Zaman, faniliğin bir simgesidir. Hiçbir şeyin kalıcı olmadığını, en iyi o gösterir. Şair, bu yüzden zamana hükmedilmeyeceğini ifade eder. Zaman, durması istenen ama yakalanamayandır:

“Hayal midir rüya mıdır yaşanan
Sonsuzluğa yol alırsın an be an
İpi kopmuş balon gibidir zaman
Yaşlı gözerle seyrederken o kaçar”

[*Öyle Hain ki Yıllar*, A.Y.Y., s.67]

Şairin zamanı durdurmak istemesinde, hep çocuk ve genç kalmak, daha doğrusu yaşlanmamak arzusu yatar. Fakat zaman durmaz, durmadığı gibi mutluluğu ve sevinci

²⁰⁰ Hümeýra Yuva, Türk Şiirinde Zaman Teminin Değişimi, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4 /1-II Winter 2009, s.1714

doyasıya yaşamaya da engeldir. İnsan, zaman karşısında çaresizdir. Ona göre zaman zalimdir, çünkü sonu yaklaştırır. Şairin isyanı ölüme değil, akıp giden zamandır. “*Ey Zaman*” şiirinde zamanın durmasını ister:

“(…)
Umutlara el vermeyince zaman
Mutluluk keser soluğunu
Sevinçler donar olduğu yerde
Koyu bir sessizlik çevrede
Çaresizlik göğe çevirir kendini
Ey zaman
Ey acımasız yıllar
Dursanız ne var? Dursanız ne var?”

[A.Ş.H., s.102]

Zaman, şairi sevdiklerinden ayırmıştır. Zamanın insanı ölüme yaklaştırması bir yana, acı veren bir unsur olması da buradan kaynaklanır. Eşi Bilal Bey gitmiştir, zaman da öyle gidecektir. Tüm hayatlar onun çarkında kaybolur. Bu nedenle zaman ilerler, neşeler kaybolur, ölüm yaklaşır. Şair, zamanla yok oluş arasında sıkı bir ilişki kurar. Bu durum onda huzursuzluk ve acı çekme şeklinde tezahür eder:

“Tatlı nağme tükenmiş şimdi esen rüzgârda
Takvimin yaprakları boşalmakta duvarda
Titreyen ayakların izleri var karlarda
Zaman takmış peşine hayatları gidiyor
(…)”

[Zamanın Peşinde Hayatlar Gidiyor, A.Y.Y., s.75]

Şair, zamana hükmedilemeyeceğini kabullenir. Mevsimler yerinde durmaz, bu nedenle geçen günlerin ardından ağlayıp sızlamak nafi değildir. Zaman, insanları yaşlandırır da, yaşama sevincine engel olamaz. Önemli olan zamanın geçiciliği değil, yaşama sınırsız sarılmaktır. İnsanların, ömürlerinin sonuna kadar, yaşanılan dünyanın nimetlerini kullanmasını ister. Ölümü beklemek yerine, hayatı tüm güzelliğiyle yaşamak arzusundadır. Mademki her şey sona erecektir, öyleyse hayat doyasıya yaşanmalıdır:

“(…)
Sevmesini biliyorsan insanları sıcak sıcak

Düşünme ne kadarı geçti
Ne kadarı kaldı ömrünün
Sen yaşadığın gibi yaşamaya bak”

[Aynalara Kızılmaz, İ.M.Y., s.37]

Güzide Taranoğlu, zamanın ölümle olan ilişkisinden rahatsızlık duymaz. Mutlu bir hayat geçiren yazarın en büyük korkusu, zaman denilen acımasız çarkın bu güzellikleri sonlandırmasıdır. Zamanı bu çerçevede alan şair, ona boyun eğmeyen tek şey olarak aşkı görür. İnsanların aşka sarılarak, hayatı doyasıya yaşamalarını arzu eder.

2. Ölüm Düşüncesi:

Ölüm, kişinin yaşadığı hayata göre çeşitli şekillerde algılanan, varlığı bilinmekle birlikte ne zaman gerçekleşeceği muamma olan bir olgudur. Kişi, doğumuyla yaşam içerisine dâhil olsa da, doğumu ölümüne doğru giden bir süreci başlatmış olur.²⁰¹ Ölüm, kimi kişiler için sonsuz bir âleme doğru yapılan bir yolculuk olarak düşünülürken, kimisi için de bir son olarak algılanır. Ölümü bir son ve bir yok oluş şeklinde tasavvur eden kişiler, böylece bu dünya nimetlerine sınıksız sarılarak, dünyadayken bütün hazları yaşamaya çalışırlar. Ancak bu hazların yaşanılması, zaman zaman kişinin yakınlarının ve sevdiklerinin ölümüyle ertelenir. Ölümü bu kadar trajik yapan da, ölen kişinin ardında bıraktığı hatıralar ve boşluklardır. Bu durumda kişiye acı veren de ne zaman, nerede ve nasıl yaşayacağı kendi ölümü değil, sevdiklerinin ölümü olur.²⁰²

İnsanlık tarihi kadar eski bir konu olan ölüm, tüm şairleri derinden etkiler. Güzide Taranoğlu’nu da bundan ayrı düşünmek imkânsızdır. Şair, ilk şiirlerinden itibaren bu tema yer verir. O, ölümün soğuk yüzüyle, ilk kez, daha çocukken babasını kaybederek karşılaşır. Dolayısıyla çocuk yaşta, ölüm, şairin bilinçaltına yerleşir. Bu şuuraltı, yaşı ilerledikçe ortaya çıkar. Fakat o, ölümden korkmaz. Ölüm kavramıyla bir savaşım içinde de değildir.

Taranoğlu ölümün yeniden başlangıç olduğunu bilmesine rağmen, bunu şiirlerinde pek işlemez. Ona göre, ölümle hayat denen güzellik sona erecek, böylece mutluluklar geride kalacaktır. Bu nedenle, ölümü istenilmeyen bir son olarak telakki eder. Fakat eşinin

²⁰¹ Müslüm Yücel, Edebiyatta Ölüm ve İntihar, (İstanbul:Agora Kitaplığı, 2007), s.21.

²⁰² Nilüfer İlhan, “Cemal Süreyya’nın Şiirlerinde Ölüm Teması” International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/1 Winter 2011, s.474

ölümüyle o da, ölümü ister. Ölüm artık onun nazarında yok olma değil, sevdiğine kavuşmadır. Bu bağlamda, şairin ölümü isteyip istememek arasında kararsız olduğu görülür. Çünkü ölüm, her an hayatın merkezinde durarak sevdiklerini ve yakınlarını alarak bir eksik kalma duygusudur. Hâlbuki o, hayatı sever ve doyasıya yaşamak ister. Şair, son dönem şiirlerinde bu iki duygu arasında bocalar.

Taranoğlu'nda hayatın gerçeklerinden kaçış yoktur. O, mutluluk insanıdır, içi yaşama sevinciyle dopdoludur. Ölümü hayatın ve canlılığın sonu olarak kabul eden şair, ölüm anına kadar yaşadığı dünyaya sınıksız sarılmayı arzular. Ölümü oturup beklemek yerine, neşe içinde yaşayarak bu dünyaya veda etmeyi ister. Yaşanılan dünyaya tekrar dönüş yoktur. Bu nedenle insanlar neşe içinde yaşamalı, hayatın tadını çıkarmalı, onu ihmal etmemelidir. Bu düşünceye takılıp yaşamın güzelliklerinden vazgeçmemelidir:

“(...)

Madem gitmek koşullu bu yalancı dünyadan
Bir katre neş'e kardır evren denen deryadan
Günler zevkle tükensin gecene ışık doldur
Çünkü en son gidilen kapkaranlık bir yoldur”

[Ömür Denen, T.P., s.31]

Güzide Taranoğlu'na göre ölüm, eşitliktir. O, kapımızı çaldığında, dünya hayatında ne olduğumuzun bir önemi yoktur. Zengin-fakir, genç-yaşlı ayrımı yapmaz. Bir tırpan gibi önüne geleni yok eder:

“(...)

Ne genç ne yaşlı bilir, güzel, çirkin tanımaz
Zengin ve fakir için birdir-selam, son namaz
Bazı zaman kitleyle, bazen da tek tek, az az
Ecel denen tırpana herkes takılır gider”

[U.C.Ç., Ecel Denen Tırpan, s.92]

Güzide Taranoğlu, son nefesinde Allah'ın adını zikretmeyi arzular. Doğruluğu kendine ilke edinen şair, yaratanın yolundan şaşmasa da yine de günahlarından ve insanların ahından korkar. Ona göre, önemli olan ölüm değil, Allah'ı anarak ölmek, cennet mekânına erişebilmektir. Güzel bir ölüm için, Allah'a dua eder. Bu bağlamda, ölüm onun şiirlerinde korkulan bir öge olmaktan çok beklenendir:

“(...)

Sorulur mu neden diye
Geline o davetiye
Allah Allah diye diye
Göçebilsem göçebilsem”

[İçebilsem, A.Y.Y., s.83]

Ölüme hazır olan şair, bazen beklenmeyen misafirin erkenden kapısını çaldığını dile getirerek, çocukluk dönemine özlem duyar. Yılların çabuk geçmesinden dert yanar. Bir nevi ölümden kaçıtır onunki. Çünkü yaşam güzeldir, yaşanabildiği ölçüde değer kazanır, öyleyse doyusya yaşanmalıdır. Ölüm, tüm bu güzelliklerin sona ermesi demektir:

“(…)
Çocukluk gençlik derken nasıl yaşlanıverdik
Oysaki çocuklukta yaşlanmayı özlerdik
Çabucak büyümeyi nasıl içten isterdik
Yarabbi neydi bu zamanlardaki telaş
Yaşasaydık o çağı ne olurdu yavaş yavaş”

[Çocukluk Gençlik Derken , Ş.H.D., s.41]

Şair, yaşama sevinciyle dolu olmasına rağmen, eşinin ölümüyle ömrünün sonuna yaklaştığını derinden hisseder. Ona göre, hayatta var olan her şey güzeldir. Ancak ölüm, bir süpürge gibi tüm bu güzellikleri önüne katıp süpürecektir. Hayatın kuralıdır, gelmek gitmek. Şair, yaşlılığın verdiği karamsarlıkla dönüşü olmayan bir yola girdiğini düşünür. Ölümle yüzleşerek, güzelliklerle dolu ömrünün sona yaklaşmasına hüzünlenir, zira o hayata doyamamıştır:

“Türbedar gibiyim bahçemde yazın
Her taraf yemyeşil sonsuzu hazzın
Bu güzelliklere bin ömür lazım
Ne yazık gitmenin zamanı yakın”

[Gitmenin Zamanı Yakın, A.Ş.H., s.67]

Şair, ömrünün sonlarında hayatı makineye, insanı fabrikaya benzetir. Makine eskisi gibi değildir, yavaş çalışmaktadır. Makine artık ömrünü tamamlamak üzeredir. Her yaşlı insan gibi ölümün kendisine çok yakın olduğunu hisseder. Yaşam çizgisinin sonlanacağını ve kaderindeki o gerçeğe yüzleşmesine az kaldığını bilir:

“Ağır çekime geçmiş hayatın makinası

Bizi bizden alıyor, sanki her dakikası
İflas etmek üzere gövdenin fabrikası
Neden sona sarıyor ömrümüzü makara”

[Neden, A.Ş.H., s.84]

Güzide Taranoğlu , “*Hayat Treni*” şiirinde hayatı trene, feneri ise insana benzetir. Tren hızla ilerlemeye devam eder, yolcunun inme zamanı gelmişse hiç beklemez, kapısını açar, yolcusunu indirir. Ölüm duygusunu, hızla geçen zaman içinde bir yumak gibi büyütür. Ölüm duygusunun verdiği ürperti nedeniyle, bazı zamanlar huzursuzdur:

“(…)
Zaman ağacına asılan sarı fener
Rüzgârdan, yağmurdan saklayabildiğince ışıklarını
Yürütür titrek adımlarda bizi geleceklere
Yanan mumda güç kalmaz gün gelir
Açar kapısını hayat treni ineceklere
Ve fener o anda söner...”

[A.Y.Y., s.31]

Hayata sınıksız bağlı olan şair, yine de ölüme kendini hazırlar. Sevdiklerinin kendisini unutmamasını, dualar etmesini ister. Ölümü kabullenmiş görünür, ancak unutulmama arzusunda. “*Dostlara Vasiyetim*” şiirinde, dostlarına vasiyette bulunur. Öldükten sonra da güzel şekilde anılmak en büyük arzusudur. Ayrıca sevdiklerinin onun için gözyaşı dökmesini ve dua etmesini bekler. Bu, yaşama sevincinin bir tezahürü olarak ortaya çıkar:

“Arkamdan ağlayınız gerçek âşıktı diye
Derbeder değil idi, epeyce şıktı diye
Sevgisi gözlerinde pır pır ışığı diye
Biraz da benim için gözyaşı dökün
Bir tutam dua için önümde çöküverin
Gizli davete uydu durdurulmazdı deyin
GEL diyen sese uydu, durmak olmazdı deyin
Yaşamayı sevmesi ALLAHA nazdı deyin
Biraz da benim için gözyaşı dökün
Bir tutam dua için önümde çöküverin”

[H.Ç., s.94]

Güzide Taranoğlu'nun son dönem Őirlerinde, kullandığı ana temaların başında “ölüm” gelir. Yaşı ilerledikçe, bu duyguyu yakından hisseder. Tüm yaşamı boyunca güzellikler yaşayan Şair, ölüm karşısında eski, güzel günlere sığınır. Ölümün kaçınılmaz olduğunu bildiğinden, insanlara yaşadıkları anı değerlendirmelerini öğütler.

C. Sosyal Temalar:

Güzide Taranoğlu, toplum için sanat anlayışına bağlı bir isimdir. Özellikle kadınların sorunlarını dile getirdiği çok sayıda şiir vardır. Ayrıca entelektüel kişiliğiyle, kadınlara bir model olur. Taranoğlu için bir diğer önemli mevzu da çocuktur. Onları geleceğin sahibi, ülkenin ışığı olarak görür. Şairin ele aldığı konulardan biri de köy ve köy insanıdır. Onların hayata bakışı karşısında adeta büyülenir. Ancak yaşadığı olumsuzlukları da dile getirmekten çekinmez.

1. Sosyal Bir Varlık Olarak Kadın:

“Kadın”, Türk Edebiyatı’nda eskiden beri kullanılan, her dönemde farklılıklar arz eden bir imgedir. Divan Edebiyatında kadın, daima soyut bir varlıktır. Kadına gerçek hayatta olmayan özellikler yüklenir. Tanzimat Dönemi’nde ise aşk ve kadın somutlaşmaya başlarken Servet-i Fünun döneminde kadın hasta bir varlığa dönüşür. Milli Mücadele döneminde ise vatani için mücadele eden güçlü bir varlık olarak ortaya çıkar. 1940’lı yıllarda, Garip akımı ile birlikte kadın sıradan biridir. Kusurları da güzelliği de eserlerde işlenir. 1955’ten sonra özellikle İkinci Yeniciler’le kadın erotik bir imge haline gelir. 1970’li yıllara kadar kadın, bir silüettir. Bir birey olmaktan ziyade bir anne, bir eştir. Daha sonraki yıllarda, kadın, dünyada ve Türkiye’deki değişimler sonucu köylü, işçi, aydın, burjuva özellikleri ile karşımıza çıkarak somutlaşır. Kadını tüm yönleriyle ele alan yazarlar, toplumcu yönüyle ön plana çıkanlardır.²⁰³ 1980 sonrasında ise, kadın profili tamamen değişir. Değişen kadında, artık iyi bir anne ya da iyi bir eş olma düşüncesi kaybolur. Bu da, toplum içindeki erkek-kadın ilişkisinin boyutunu değiştirir, toplumdaki aile kavramını etkiler. Eşinin yanında her şeye göğüs geren kadından ziyade, kendisini tanımaya çalışan, kendisini düşünen ve arka planda kalmayı reddeden bir kadın tipi ortaya çıkar.

Yeni Türk edebiyatında kadın anne olması, cinsel bir obje olması, yaşaması, ölmesi, evlenmesi, erkeğinin yanında her türlü davada yer alabilmesi, erkeğin yaşadıklarını

²⁰³ Sibel Bayram, “Tarih Boyunca Kadın ve Türk Edebiyatında Değişen Kadın İmgesi”, Köprü Dergisi, Sayı No:113, (Kış 2011), s.18

yaşayabilmesi, sosyalleşmesi, söz hakkının olması vb yönleriyle şiirde yerini bulur. O, klasik edebiyattaki gibi soyut değildir artık. Yaşayan, somut bir insan örneğidir.²⁰⁴

Güzide Taranoğlu'nun şiirlerinde en çok kullandığı imgelerden biri de “kadın”dır. Kadını farklı yönleriyle ele alan şair, özellikle Anadolu kadını ve modern kadın üzerinde durur. Anadolu kadınından bahsederken, köylü kadını ön plana çıkarır. Onun yaşadığı tüm olumsuzluklara rağmen, ailesi için yaptığı fedakârlıkları över. Erkeğinin yanında, hatta bazı zamanlarda onun önünde, hayat içindeki mücadelesini hayranlıkla izler. Kadın Taranoğlu'na göre, analık vasfı münasebetiyle en soylu canlıdır. Bu nedenle kadını erkekten üstün görür. Ancak bunu söylerken feminist yaklaşımlardan uzak durur. Aksine, kadının erkeğine karşı sorumlulukları olduğuna inanır. Bazı şiirlerinde ise, moda uğruna türlü şekillere giren modern kadını eleştirir. Benliğini kaybedip cinsel bir objeye dönüşmesi karşısında sessiz kalmaz.

Güzide Taranoğlu, 1940'lı yıllarda eşinin görevi gereği Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yaşar. Buradaki yaşamlarında, Anadolu kadınına yakından tanır. O yıllarda, genç yaşta olmasına rağmen, entelektüel bir kişi olarak, onlara model olur. Hatta, analık vasfını ilk kez burada üstlenir. Onların sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşır:

“Anadolu kadınına Kürt kadınıyla tanıdım, her gittiğim yerde gördüm, tanıdım, tanıştım, dost oldum. Bir nevi içlerine girdim, özelliklerine vakıf oldum. Oradan mayalanmışımdır. Sıvı gibiyimdir, gittiğim yerlere uydum. Hemen dost, ahbab oldum onlarla. Kendime çekmedim onları, ben onlara uydum. Ben modernim, asilim demem, fildişi kulede değilimdir. O zaman daha inandırıcı oluyorsun, sevgilerini daha iyi kazanıyorsun. Kendileri gibi görüyorlar seni. Bir doktor hanımı olarak gelmişsin oraya, onlar beni yukarılarda yükseklerde görüyorlar, bana ulaşamayacakmış zannediyorlar. Tanışıyorum, nasılsın diyorum, evime davet ediyorum, çay kahve ikram ederken ‘Ayol, bu doktorun hanımı ne kadar tatlı’ diye mahallede davul çalıyorlar adeta. Ben onlara iade-i ziyaret yapıyorum, kaynaşyoruz. Onlara sevgi veriyorum, onlardan da sevgi alıyorum. Üzüntülerini benle paylaşıyorlar, kocalarından şikâyetlerini anlatıyorlar. O genç

²⁰⁴ Cemal Süreya, Şapkam Dolu Çiçekle//Toplu Yazıları 1, (İstanbul:Yapı Kredi Yayınları, 2000), s.45

halimle bildiğim kadarıyla nasihatler veriyorum, yapıyorlar. Düzeliyor genelde durumları, bana teşekkür ediyorlar, derken ben onlara yol gösteren oluyorum.”²⁰⁵

Şairin bazı şiirlerinin merkezinde ise köylü kadını vardır. Bu kadın, ailenin tüm yükünü sırtlanır. Vücudu hayatın acımasızlığı karşısında bükülür, fakat bu acılar onu ilahi bir yere yükseltir. “*Nurlu Kadınım, Köylüm*” şiirinde kadını bayrağa benzetir, onu en önemli simgelerden biriyle eş tutar. Bir kahraman olarak o, hayatın her noktasında hep ön plandadır:

“Yıllar gözlerine çullanmış olanca gücüyle
Omurgaların eğrilmiş yorgunluğun yüküyle
Dertler teninde çöreklenmiş küçüklü büyüklü
Sen nurlu kadınım köylüm
Övünç abidesi gibi burçlarıma dikilecek varlıksın
Sen yurdumun onurlu geçmişi
Mutlu geleceklerin mayası
Sen canlıların en kutsalı insanların en iyisi
Toprak kokan elleri öpülecek varlıksın”

[İ.M.Y., s.14]

Güzide Taranoğlu, kadını, yaşayan, acı çeken, çeşitli acılara tanık olan ve bunları yaktığı ağıtlarda, söylediği türkülerde dile getiren bir imaj olarak işler. Şair, halk şiirindeki kadın motifinden de yararlanır. Halk şiirinde kadın, yaşayan, acı çeken, çeşitli acılara tanık olan ve bunları yaktığı ağıtlarda, söylediği türkülerde dile getirendir.²⁰⁶ Anadolu kadını, acıyla adeta özdeşleşir. Bu bakımdan kadın, ağıttır. Tüm zorluklara rağmen Allah’ına isyan etmez, imanlı olmasıyla övünür:

“Ben köyde doğdum köyde doydum
Seherin adını erimden duydum
Özüm doğru sözüm doğru
Benim ellerim ahır temizler süt sağar
Tarlada kazma tutar
Kilim dokur saca ekmek atar

²⁰⁵ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

²⁰⁶ Şükrü Günbulut, Halk Şiirinde Kadın, (İstanbul:Berfin Yayınları, 2002), s.391

Kanaviçe işler hırka örür sabanla çift sürer
Yorgan diker yamalı yamalı
Derisinin sertliğince yumuşaktır hareketleri
Nasır bağlamıştır etleri
Amma benim ellerim öpülecek kadar kutsal
Benim ellerim kuşaklar boyu masal
Benim saçlarım ayda bir yıkanır
Haftada bir fırsat olursa taranır, örülür belik belik
Dökülmez bir baştan bir başa omuzlarıma
Yabancı el değmemiştir tek teline
Oyalı yazmalar korur başımı erden yelden
Yatakta bile açmamayı öğrenmişim ezelden
Topukları yarık yarıktır ayaklarımın da
Yalınayak asmaktan toprağa
Yalınayak giderim pınara suya, oduna dağa
Alışmışım toprağa sağlam basmaya
Ayakkabının yüksek topuklusunu da giyemem
Yüksekte yürüyemem
Köylü kadınıym”

[Ben Köylü Kadınıym, V.M.Ç.A., s.5]

Şaire göre, Türk kadını vatana hizmette erkeğinden geri kalmaz, hatta bazı durumlarda ondan öndedir. Evlatlarını, vatan uğrunda şehit vermeyi şereflerin en yücesi kabul edip acılarını içine gömmesini bilir. Kimi zaman, kocasını ve evlatlarını cepheye gönderip evinin nafakasını tek başına çıkarır. Kimi zaman da savaşta cephane taşır, yaralıların yaralarını sarar. Hatta cephede bizzat savaşan bir kahramandır. Kadın, yeri geldiğinde erkeğiyle gülebilen, onu teskin eden, onunla birlikte acılar çekebilen güçlü bir varlıktır:

“Erinin yanında sulhta savaşta
Adı yankı yankı dağda ve taşta
(...)
Kağnyı dağlardan sürüp giden o

Mermiyi sırtına vurup giden o”

[Türk Kadını, V.M.Ç.A., s.2]

Güzide Taranoğlu'nun kadın erkek ilişkisine bakış açısı, modern dünyanınkinden farklıdır. Modern dünyada, kadın ve erkek arasında tam bir eşitlik olduğundan bahsedilir. Kadının analık vasfından çok, fert olmasına vurguda bulunulur. Kadın, artık yuvayı kuran dişi kuş değil, erkek gibi çalışma hayatında önemli bir figürdür. Ancak şair, bu durumu kabul etmez, kadının erkeğine karşı sorumlu olduğunu savunur. Ona göre, kadının birinci görevi, eşini mutlu etmektir. Kadını, fiziksel ve duygusal yönden erkeğe göre zayıf görür, ancak bu onu erkeğinden aşağı bir yere koymaz. Aksine kadında, erkekte olmayan analık vasfı vardır. Bu özellik, onu erkeğin önüne yerleştirir:

“Kadın ve erkek, iki yarımından bütünleşen varlıklardır. Birbirlerine daima muhtaç ve gereklidirler. Kanun nazarında eşitlikten öte bir eşitlik yok. Kadın, himayeye ihtiyaç duymak ve ağır işleri kaldıramamak gibi fiziksel ayrımların mahkûmudur. Kendini bilen her kadın, erkeğinin kendine hâkim olmasını ister. Kadın, daima erkeğinin uydusudur. Erkeğinin rahatı, huzuru, mutluluğu için elinden geleni yapar, ancak kadın anadır. Bu en büyük oluşunun ispatıdır. Yani insan cinsinin hasıdır.”²⁰⁷

Şair, erkeklerin fiziksel olarak güçlü yaratıldığını kabul etse de, onların çocuk ruhuna sahip olduğunu ifade eder. Kadının hünerli olması durumunda, erkeğini istediği şekle sokabileceğine inanır:

“Erkekler her yede çocuk gibidir. İçtenlikle gösterilecek şefkat, ilgi ve sevgi onları istenen şekle sokabilir. Yumuşak bir hamur gibi, kadının sıcak avuçlarında şekil bekleyen malzeme olabilir. Şu halde demek oluyor ki, biz kadınlar ne kadar yumuşak, müşfik, sabırlı, bilgili ve ilgili olursak, çevremize olan etkimiz de o oranda güçlü ve büyük olacaktır.”²⁰⁸

Güzide Taranoğlu, üç çocuklu bir anadır. Ayrıca onun birçok manevi evladı da vardır. Onlara öğütlerde bulunur, elinden geldiğince yardım eder. İsmi az duyulmuş çok sayıda genci de edebiyat dünyasına tanıtır. Bu kişiler, ona “*Gülpınar Ana, Toprak Ana, Cici Ana....*” gibi farklı lakaplar takar. Şairin, anaya bakışı buradan kaynaklanır. Bu

²⁰⁷ Ceylan, (2000:72)

²⁰⁸ Güzide Taranoğlu, “Kadın Kalemikle”, Zafer, (5 Haziran 1972)

yüzden şiirlerinde bir ana gibi, çocuklarına kol kanat gererek onlara iyiyi, doğruyu göstermeye çalışır.

“Ana başta taç imiş
Her derde ilaç imiş
Bir evlat pir olsa da
Anaya muhtaç imiş”²⁰⁹

Güzide Taranoğlu, şehirli kadın ve köylü kadın imgelerini de sıkça işler. Kentli kadının, modanın oyuncacı olduğuna inanır. Güzel görünmek uğruna türlü şekillere girmesini eleştirir. Köylü kadın ise, şehirli kadının zıddıdır. Ondan bahsederken moda vurgusu yapmaz. Köylü kadının modayla uğraşmaya vakti yoktur, çünkü o, önemli bir misyona sahiptir. Gündüzleri tarlada eriyle çalışır, toprağını sürer, ekinlerini diker. Akşamları ise, evinin tüm işleriyle ilgilenir. Çocukların sorumluluğu da ona aittir. Kadın, evin direği ve mutluluğun kaynağıdır. Bu nedenle, bir aile mutsuzsa sorumlu olarak kadını görür.

Modern dünyada, kadının kendi bedenine sahip olma ayrıcalığı dahi elinden alınır. Bedeni ve dolayısıyla benliği nesneleştirilerek (cinsel nesneye dönüştürülerek) özerk kimliği de yok edilir.”²¹⁰ Güzide Taranoğlu, dini ve milli duyguları güçlü bir şairdir. Kadın bedeninin teşhir edilmesini istemez. Onurlu bir isim olarak, kadınların modanın oyuncacı olmasına da karşı çıkar. Ona göre, kadın, zihni ve emeğiyle toplumun baş tacıdır, geleceğin kurucusudur. Fakat moda, kadının bedenini kullanarak onu nesneleştirir. Böylece, içine sindiremediği, modern diye nitelendirilen kadın tipini değersizleştirirken, benliğini koruyan Anadolu kadını yücelterek kutsallaştırır. Modern kadındaki yapaylık onu kaygılandırır. Kadının asli görevinden uzaklaştırılarak, bir obje olarak kullanılması karşısında rahatsız olur:

“Moda oyuncak etti son yıllarda başları
Saçlar maskara gibi kırılıp kesiliyor
Kadının güzelliğini süpürüyor, siliyor
(...)

²⁰⁹ Güzide Taranoğlu, Selam, Cilt No 2, Sayı no 13, (Mayıs 1977), s.3

²¹⁰ Ülku Eliuz, “Orhan Kemal Romanlarında Kadının Nesne Olarak Kullanımı: Cinsel Taciz”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Volume: 3 Issue: 13 Year: 2010, s.97

Dünya modacıları hüner yaptık diyerek
Şüphesiz alır bu işlerde en büyük payı
Her türlü saçmalığa katlanırlar bilerek
Alet olur kadınlar, onlar toplar parsayı”

[M.D., Moda, s47]

Güzide Taranoğlu, şiirlerinde milli değerlere önem veren, ailesi için her türlü fedakârlığı yapan, ana olması münasebetiyle kutsal sayılan bir kadın imajı oluşturur. Kadınların, toplumun değerlerinden koparak modanın esiri olmasını eleştirir. Bir cinsel obje olarak kullanılması karşısında sessiz kalmaz. Zira ona göre, kadın, ana hüviyeti nedeniyle en kutsal canlıdır. Ayrıca, dünyanın yaşanılabilir bir yer olması için kadınlara büyük görev düştüğüne inanır. Mutlulukların ve mutsuzlukların kaynağı olarak onları görür.

2. Geleceğin Sahibi Olarak Çocuk:

Türk şiirinde, “*çocuk*” kavramı için, ortak bazı söyleyişler ve benzetmeler vardır. Çocuk daima bir çiçeğe, meleğe, nur topuna, gözbebeğine, aya, kuzuya, kuşa ve insan hayatının baharına benzetilir. Ayrıca çocuk, sevginin kaynağı, vatanın geleceği, ailenin devamı, anne babanın hayata bağlanma sebebidir.²¹¹ Güzide Taranoğlu da çocuğu aynı bakış açısıyla, ama kendine has bir üslupla ele alır. Şairin nazarında, çocukların özel bir yeri vardır. Çocuk masumiyetin, içtenliğin, sevginin ve geleceğin sembolüdür. Toplumun en değerli tohumları, geleceğin sahibi ve umutlarıdır.²¹² Güçlü bir gelecek için, onların kültürlü yetiştirilmesine çaba göstermek toplumun başta gelen görevidir. Taranoğlu’na göre, çocuklara özellikle saygı, sevgi, ilgi, acıma, hak ve hukuk duygularının aşılması gerekir.²¹³

Güzide Taranoğlu, çocukların öncelikle ana-baba ve vatanlarını sevmelerini ister. Daha sonra Türklükleriyle övünmelerini, eğitime önem vermelerini bekler. Sevgi ve saygı gibi duyguların, bir çocukta mutlaka olması gerektiğini savunur. Buna sahip olmayan çocuğun, mutluluğa erişemeyeceğine inanır:

“Önce kendine saygı duymasını bil yavrum

²¹¹ Dilek Ceran, Hisar Şiirinde Çocuk, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya 2007), s.54

²¹² Güzide Taranoğlu, Selam, Cilt no 2, Sayı No:18, (Ekim 1977), s.3

²¹³ Güzide Taranoğlu, Selam, Cilt No 4, Sayı No:35, (Mart 1979), s.4

Sonra bütün çevrene sen saygılı ol yavrum
Sevgi, saygı bilmezse mutlu olmaz kul yavrum
Yaşamanın anlamı saygıdadır bil yavrum”

[Bil Yavrum, C.P.Ç., s.35]

Şair, bazı şiirlerinde, kendini çocukların yerine koyarak ideal çocuk tipini çizer. Alpaslan’ın, Fatih’in, Mustafa Kemal’in evladıyım diyerek geçmişle bir bağ kurar. Kendini, sonsuza kadar kahramanlık öyküleriyle devam edecek bir zincirin halkası olarak görür:

“Ben yarının büyüğü, yurdumun sahibiyim
Güçlü ve zor işlerin şimdiden talibiyim
Damarımda asil kan, soyluyum, övünürüm
Aldığım bilgilerle geleceğe yürürüm”

[Ben Yarının Büyüğü, C.P.Ç., s.18]

Taranoğlu’na göre, zayıf yapısı, saf duyguları, dünya görüşü ve duygusal zenginliğiyle çocuk, sevgiyi ve şefkati en çok hak eden varlıktır. Aileler, onunla mutlu olur. O, evin neşe kaynağıdır. Çocuklarımızı sevmek ve onların geleceğini düşünmek, dünyadaki vazifelerimizin en kutsalıdır. Onlar büyüklerin yaşama sevincidir, umutlarıdır, gelecekleridir:

“Çocuktur her bir evin sevinci ve neşesi
Çocuktur cıvıl cıvıl hayatın tatlı sesi
Çocuktur içimizde geleceğin sesi”
(...)”

[Çocuktur, M.D., s.66]

Şair, çocukların günlük hayatta nasıl davranması gerektiğini belirten şiirler de kaleme alır. Bunlarda sofrada adabından, temizliğe, zararlı yiyeceklerden kaçınılmasından, büyüklere nasıl davranılması gerektiğine kadar birçok öğütte bulunur:

“Dostun olsun sabun ve su
Temizlik iman doğrusu
Mutlak her hafta banyo yap
Giyin temiz gömlek-esvap
(...)”

[Temizlik Olsun İlkemiz, C.P.Ç., s.56]

Şair, modern çağla birlikte kaybolan değerlere de değinir. Artık, çocuğun dünyası saf ve temiz değil, karanlıktır. Savaşlarla birlikte o da, masumiyetini kaybeder. Bunun sonucu olarak çocuklar, çağa ayak uydurarak sevgi ve saygıyı unuttur. “Çocuklar Nerede” şiirinde onların bu hale düşmesinde, ana-babanın sorumlu olduğunu düşünür. Çocukları yetiştirip iyi insan olmalarını sağlama görevini, başta ana-babaya yükler. Çocuk, onlara verilen bir emanettir. Ancak bu emanetin korunamadığına inanır. Çünkü çocuk, yaşına uygun olarak uçurtma uçuramaz, kaydırakta kayamaz, kısacası çocukluğunu doyasıya yaşayamaz. Bu durum karşısında sessiz kalmayan şair, onların yaşlarına uygun bir şekilde yaşamaları için rahat bırakılmaları gerektiğini işaret eder:

“(...)

Günümüzde çocuklar unuttu çağlarını

Kara duygular sardı körpe dimağlarını

(...)

Nerde saygı bilenler, seven yürekler nerde?

Neden nasıl değişti bu çocuklar acaba

Niçin etkisiz kaldı bu kadar ana baba”

(...)

[H.Ç., s.30]

Şair, çocukların yetişmelerinde önemli paya sahip ikinci unsur olarak öğretmenleri görür. Çocuk saygısızsa bunda suçu öğretmenlerde ve ailede bulur. Eğitim ve kültür alanındaki birçok psikolojik değişimle, çocuklarımızın manevi bağlarının azaldığını iddia eder. Çocukların zamansız büyütülmeye çalışılmasına şiddetle karşı çıkar. Oysaki zamanın akışı içinde çocuk, yaşına uygun olarak çağının gereksinimlerini yapmalı, böylece kendinden öteye aşmamalıdır. Bebeklik çağı, oyun çağı, okul çağı, gençlik çağı gibi devirler kendi özelliklerini yansıtmalıdır. Bütün bunların zamanında yaşanılmaması nedeniyle, çocuklarda sevgi ve saygı yok olur. Özellikle çalışan anne ve babalar, kendi çocuklarına gereken ilgiyi gösteremez. Böylece, çocuk ilgisiz ve sevgisiz büyür.

“Zamanımızın eğitimcileri tam öğretemiyorlar, yetiştiremiyorlar. Ağaç yaşken eğilir, çocukluktan itibaren öğretilmeli. Oğlum 65 yaşında, kızlarım 60’larda, asla saygısızlık yapmazlar. Onlar da çağın insanı, öfkesi olabiliyor, ama

bana yüksek sesle bile konuşmazlar. Neden? Zamanında ‘Beni sevmeyebilirsiniz ama büyüklerinize saygı göstereceksin.’ diyerek yetiştirdim. Çocuklarım, anne demezler bana, anneciğim derler. Öyle öğrendiler, ben onlara yavrucuğum dedikçe, onlar da doğal olarak anneciğim dediler, ben zorlamadım.”²¹⁴

Güzide Taranoğlu, çocuklar için, bir de şiir kitabı da neşreder. “*Can Parçamız Çocuklar*” adlı bu kitabı, çocuk yılı münasebetiyle onlara ithaf eder. Şairin, çocuklar için söylenmiş birçok özdeyişi de vardır. Bu özdeyişlerinde onların aileler için öneminde bahsederek, onlara öğütler vermeye devam eder. Onları, ülkenin geleceği olarak görür. Bu nedenle iyi yetiştirilmeleri için, herkesin üzerine düşen görevi yerine getirmesini ister. Onların gelişiminde, sevginin büyük öneme sahip olduğuna vurguda bulunur. Şairin, çocuklara dair söylediği özdeyişlerden bazıları şu şekildedir:

“Sevmesini, saymasını küçükten öğrenen insanlar büyüdüklerinde sevilmenin sayılmanın zevkime varırlar.

Çocuklar insanın filizleridir. Öyleyse neden onların gelişimleri için çabalarımızı çoğaltmayalım.

Çocuklarımızı iyi yetiştirmek bizim görevimiz, gelecekler de onlar aldıklarını satacaklar, unutmayalım.

Kendi dertlerinizle çocukların kafalarını doldurmayın, daha küçük yaşlarında yaşamaktan yıldırmanın.

Çocuklar geliştirici gıdalarla beslenmeli. Sevgi sunan bağırlara yaslanmalıdır.”²¹⁵

Güzide Taranoğlu, toplumun aksayan yönlerini göstermekle kalmaz, bunlara çareler de bulmaya çalışır. Okuma-yazma bilmenin öneminden bahseder. Çocuklara, bu alışkanlığın kazandırılmasını ister. Ahlaki ve milli değerlerin çocuklara ve gençlere benimsetilmesi için mücadele eder. Tüm dünyanın gıptayla bakacağı fertler olmalarını arzular. Ülkenin kalkınmasında ve toplumun sağlıklı bir şekilde ilerlemesinde, çocuklara yapılan yatırımın önemini ortaya koyar.

²¹⁴ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

²¹⁵ Güzide Taranoğlu, “Çocuklar İçin Özdeyişlerim”, Gülpınar, Cilt no 4, Sayı No:35, (Mart 1979), s.23

3. Sosyal ve Siyasi Şiddet:

Edebiyat ve siyaset, çok eski zamanlardan bu yana ilişki içindedir. Kimi yazarlar, insanlardan uzak yerlerde yaşamayı tercih etse de, kendilerini toplumdan büsbütün soyutlayamazlar. Ya günlük yaşamdaki ilişkileri ya da eserlerinde toplumu ilgilendiren konuları ele almasıyla toplumla bağını sürdürürler. Bu bakımdan yazarlar, içinde yaşadıkları toplumun bir ferdidir. Toplumun yaşam tarzından, kültüründen, tarihinden etkilenirler. Sonuçta, yazarların kendi dönemlerinde yaşanan sosyal ve siyasî olaylardan etkilenmemesi mümkün değildir.

Taranoğlu'nun, yazılarında ve şiirlerinde, güncel siyasi olaylardan etkilenmediği görülür. Hatta, Gülpınar dergisine gönderilen yazı ve şiirlerde siyasi olanları yayımlamaz. O, bir taraf değildir. Fakat bir ana olarak, 1970'li yılların sonlarında, ülkede artan terör olaylarıyla, genç birçok insanın ölümü karşısında bir ana ve sanatkâr olarak kayıtsız kalamaz. Bu yıllarda ülkede çok acılar çekilir, ocaklar söner. Sağ-sol kavgası ülkeyi yangın yerine çevirir. Şair, herhangi bir ideolojiye yaslanmadan tüm insanlara seslenir. Silahların susmasını ister, insanların huzur içinde el ele, omuz omuza, kardeşçe yaşamalarını arzular. Kendisinin de bir ana olduğunu belirterek bu anlamsız savaşın sona ermesi gerektiğini haykırır. Ellere, silah yerine kitap almalarını öğütler:

“Ben de anayım
Söyleyin hangi birine yanayım
Bir değil beş değil on değil
On beş on altı on yedi
Ne arkası kesildi öfkelerin ne sonu geldi
Nerde düşünce nerde mantık
Yeter yavrum yeter artık
Görmüyor musun ki karşı karşıya geldiğin
Kardeşin... Arkadaşın... Dost dediğin
El değil hiçbiri. Hepsi sendendir
İndir artık silahını toy gencim indir
Patlatma boş yere tabancanı
Söndürme boş yere senden olan canı
Öfkeni vicdanında yen

Hakkını tatlılıkla da alabilir isteyen
Bak... Olanlara bütün büyükler üzülüyor
Ananın lokmaları boğazına diziliyor
Gelinlik bacının ihtiyar babanın dinmiyor yaşı
Onlar için de biraz sorumluluk taşı
Sizler ki umutsunuz mutlu yarınlara
Rahat hazırlamalısınız size devrolacak soranlara
Yavrum: Derslerine çalış
Bilgini arttırmaya öncelik tanı
Ancak bilgili kafalar kalkındırır vatani
Ne vurduğun yabancı... Ne bastığın toprak
Her karışında atalarının ruhu tütüyor bak
Dikkat et yavrum
Boş yere büyümesin sonunda acın
Dikkat et dul kalmasın sonunda
Halan teyzen yengen bacın”

[Ben de Anayım, V.M.Ç.A., s.11]

Güzide Taranoğlu, yaklaşık yetmiş yıllık sanat hayatı boyunca, daima siyasetten uzak durur. Siyasi içerikli yazı ya da şiir de yazmaz. Ancak, savaşların durması için, insanlara seslenir. Kalemimi bu yolda oynatmaktan çekinmez.

4. Köylü ve Göç Sorunu:

Türk Edebiyatına köylü kavramı gerçekçi manada Tanzimat’la girer. Nabizade Nazım’ın “*Karabibik*” romanı köyden bahseden ilk eserlerdendir. Bunu, Mizancı Murat’ın “*Turfanda mı Yoksa Turfa mı*” adlı eseri takip eder. Bu eserlerde, köy gerçeği yüzeysel olarak ele alınsa da, ilk olmaları münasebetiyle önemlidir. Ancak asıl gelişme, Milli Edebiyat döneminde başlar. Yeni Lisan hareketi ve Mehmet Emin Yurdakul’un şiirleriyle, Anadolu köylüsü ve onların yaşadığı Anadolu toprakları başat unsur olur.

Cumhuriyet Döneminde ise, köy, edebiyatın merkezlerinden biridir artık. Özellikle, 1950’den sonra köy konusu siyasi bir mahiyet kazanır. Köy, genellikle ekonomik sorunları ve göç unsuru ile bir arada işlenir. Türk köyüne ilişkin kuru, ancak son derece gerçekçi olan betimlemeler, dönemin birçok insanını derinden etkiler. 1950’li yılların ilk

dönemlerinden, 1970’li yıllara kadar geçen süre içerisinde “köycü edebiyat” denilen akım, birçok yazar arasında yaygınlık kazanarak edebiyat çevrelerini etkiler.²¹⁶

Edebiyatımıza köy konusunu yerleştiren yazarların büyük çoğunluğunu, Anadolu kültüründen gelen yazarlar oluşturur. Güzide Taranoğlu, Türk köylüsüyle 1940’lı yıllarda tanışır. Bu yıllarda, Anadolu insanını ve gerçeğini bizzat yakından görür. Gördüklerini ve yaşadıklarını şiirselleştirir. Bunun doğal bir sonucu olarak, anlatımı içtendir ve anlatılanlar gerçeğe yakındır. Adeta, Türk köylüsün dert ortağı olur. Köylüye romantik şekilde yaklaşmaz. Ne söylemişse görerek söyler.

“Memet” şiiri, köylüyü gerçekçi biçimde işlediklerinin başında gelir. Şiirde, köylünün iki yönü üzerinde durur. Birinci bölümde, onun yaşamından kesitler sunar. Onları, mutlu bir tablo halinde işler. Alacağından çok vereceği olan köylü, yine de Allah’a dua eder, beş vakit namazını kılar:

“Orak zamanı geldi miydi

Memet

Arpasını buğdayını

Biçeeer, biçer biçer...

Yoruldu muydu gün ortasında

Memet

Yaslanır harman yığınınına kendinden

Geçeeer, geçer geçer...

Eh bir de para etti miydi ürünü

Memet

Sevincinden

Uçaaar, uçar uçar...

Şükretmesini de bilir Tanrı’sına

Memet

Elleri beş vakitte

Açaaar, açar açar...

(...)”

[M.A., s.50]

²¹⁶ Ahmet Oktay, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı, (Ankara: Kültür Bakanlığı, 1993), s.122-130

Şiirin ikinci bölümünde ise şairin köylüye bakışı değişir. Onların çaresizliklerini gözler önüne serer. Geçim zorluğu içinde olduklarını ortaya koyar. Köylünün eline geçen paranın, borçları yüzünden bir anda uçup gitmesine üzülür:

“(…)

Amma neylesin ki

Memet

Alacağından çok vereceği var

Bir elinden giren paralar

Öbür elinden

Kaçaaaar, kaçır kaçır...

İşte böyle bütün ömrünce

Naçaaaaar, naçar naçar...”

[M.A., s.50]

Türkiye'nin 1960'lı yıllardan bu yana karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan biri de, köyden kente göçtür. Ülke, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecini yaşarken, Anadolu'nun dört bir yanından büyük kentlere göç yaşanır. Büyük kentler, bunun sonucu olarak gecekondularla çepeçevre sarılır. Böylece, sağlıklı altyapısı olmayan yerleşim merkezleri kurulur. Bu da devamında eğitim, sağlık gibi bir yığın sorunu beraberinde getirir.

Türk edebiyatında, köyden kente göç, şehirlerin kenar mahallelerinde yaşayan yoksulların ve orta hâlli insanların çektiği geçim sıkıntıları ve gecekonduların yaşamı gibi temalar, giderek daha yaygın biçimde işlenmeye başlar. Az topraklı, toprağını türlü olanaksızlıklar nedeniyle gereği gibi işleyemeyen, köyde geçimini sağlayamayan köylüler büyük kentlere çalışmaya giderler. Göçün, aile bireyleri arasında meydana getirdiği uzaklaşma ve çözümler, aile yapısında yoksulluk nedeniyle oluşan dağılmalar Güzide Taranoğlu tarafından yakından gözlemlenir. Şair, ayrıca köyden kente göçle oluşan kültür şokuna ve uyum güçlüklerine de bizzat şahit olur.

Güzide Taranoğlu, gurbete giden insanımıza seslenerek onların gurbete gitmemesini ister. Köy insanının gurbette soluk alamayacağına, oraya ayak uyduramayacağına, mutluluğu bulamayacağına inanır. Ona göre, bu insanların mutlu olabileceği tek yer, kendi köyleridir:

“Yorganın omzunda belde tabancan
Köyünden şehre atıyorsun can
Arkanda aaaah eder, babanla anan
Ne aran Mehmedim gurbet elinde

Özlemle kararır sonra günlerin
Dizilir boğazına tüm öğünlerin
Gitme dön geriye, köyündür yerin
Ne aran Mehmedim gurbet elinde

Şehre değışme sen toprağıını
Sonra şaşırırsın sağını solunu
Dikkat et, hesapla at ayağıını
Ne aran Mehmedim gurbet elinde”

[Ne Aran Mehmedim, T.P., s.32]

Güzide Taranoğlu 1970’li yıllarda yazdığı şiirlerinde köyü ve köy insanını konu edinir. Köylünün çaresizliğini ve fakirliğini tüm çıplaklığıyla ortaya koyar. Ancak yine de köyü, onların mutlu olabilecekler tek mekân olarak işaret eder. Köylülerin gurbete giderek benliklerini kaybetmelerinden çekinir. Kendi topraklarında yaşamaları gerektiğini vurgular.

IV. BÖLÜM

Güzide Taranoğlu'nun Şiirlerinde Dil, Üslup Ve Şekil

A. Dil ve Üslup:

Edebi metinler içerisinde şiir, diğer türlere göre farklı bir yapıya sahiptir. Edebiyat bir dil sanatı olduğuna göre, şiir de her şeyden önce bir dil sanatıdır. Şair, sanatının malzemesi olan kelime, deyim, kavram, ibare, cümle gibi dil unsurlarını ait olduğu milletin hazinesinden alır.²¹⁷ Üslup ise muhteva, yapı ve dilin ferdi bir biçimde sentez edilmesidir. O, eserin kalbi, şairin şahsiyetinin damgasıdır. Şairi, diğerlerinden ayıran yegâne değerdir.²¹⁸ Böyle bir ayırım olmasında, şairin eğitim, öğretim, sosyal ve kültürel yapısı olduğu gibi, her şairin psikolojik yapısının farklı oluşunun da etkisi büyüktür. Şair, dil unsurlarını, şiiri içerisinde kullanırken kendi psikolojik yapısını da buna ekler. Temelde, şair/öznenin bilinç ve bilinçaltı unsurları onun eserine önemli ölçüde yansır.²¹⁹

Güzide Taranoğlu'nun Türk modern şiirine, ürünleriyle yeni bir ses getirdiği söylenebilir. Açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanan şair, halk diline yaklaşır. Şiirlerinde, halkın kullanmadığı sözcükleri görmek mümkün değildir. Milli edebiyat döneminde başlayan “*Yeni Lisan*” anlayışının takipçisidir. Taranoğlu, şiirlerinde lüzumsuz kelime kullanmaktan da kaçınır. Süslü ve anlaşılmaz söyleyişten uzak durur. Çağdaşı birçok şair gibi, yenilik uğruna Milli Edebiyat anlayışından kopmaz. Ayrıca klasik gelenekten gelen teşbih, terkip gibi sanatlı sözlerin arkasına saklanmaz. Onun şiir dili, Faruk Nafiz Çamlıbel’le başlayan Halide Nusret Zorlutuna ile devam eden edebi bir dilin devamı niteliğindedir. Bu dil, Türkçenin bütün güzelliklerini gözler önüne serer.

Güzide Taranoğlu'nun şahsi üslubunun oluşmasında, devrin önemi şahsiyetlerinin büyük katkısı vardır. Ziya Osman Saba, Faruk Nafiz Çamlıbel ve Halide Nusret Zorlutuna, onun şiirlerini beğenerek, halk tarzı şiir yazma yolunda yüreklendirir. Bu üç ismin ortak özelliği, şiirlerinde folklor ve folklorik malzemeden istifade etmesidir. Şair de, bu malzemeyi sonuna kadar kullanır. Ancak bunları olduğu gibi kullanmaz, yeni şekiller vererek, çağına uygun şekle sokar.

²¹⁷ Çetişli, (2006:20-21)

²¹⁸ Çetişli, (2006:63)

²¹⁹ Mustafa Karabulut, Şairin Dil ve Üslubunda Psikolojik Temayüller, 2. Uluslar Arası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslup İncelemeleri) 19-21 Ekim 2011 Süleyman Demirel Üniversitesi, s.15

Şairin üslubunun oluşmasında, 1940–67 yılları bir arayış dönemi olarak görülebilir. Şiir kitaplarının yayımlanmasıyla, tüm ülkede tanınır. Böylece, şairin ferdi üslubu oluşmaya başlar. 1980’lerden itibaren, dil ve üslupta zirveye ulaşır.

Güzide Taranoğlu’nun, “*İlk Adımlar ve Arayış*” döneminde, usta şairlerden özellikle Yahya Kemal ve Faruk Nafiz’den etkilendiği görülür. Fakat bu tesir, onları taklit etme şeklinde değildir. Kendi üslubunu bulma yolunda emekler. Şairin ferdi üslubunu oluşturduğu dönem, çıraklık devridir. Bu dönemdeki üslubu, arayış devrinde kullandığı üsluptan keskin hatlarla ayrılır. Arayış döneminde, hislere dayalı romantik söylem ağır basarken, çıraklık devresinde akla dayalı felsefi yaklaşımlar dikkat çeker. Bu nedenle, özellikle 70’li yıllardan itibaren karşımıza farklı bir Taranoğlu çıkar. İlk dönem şiirlerinde, yüreğiyle söyleyen bir şairken, çıraklık ve bunu takip eden olgunluk devrinde beyni ve tecrübesiyle konuşur.

Taranoğlu’nun ana, kadın, ölüm ve zaman temlerinde kendine has söyleyişi vardır. Bu temayı işlediği şiirlerinde, halkın canlı dilini kullanır. Şairin öztürkçeye verdiği önem, tüm şiirlerinde açıkça görülür. Üslubunun önemli özelliklerinden biri de kelime hazinesinin çokluğu ve çeşitliliğidir. Ancak bu çeşitlilikte halkın kullanmadığı, süslü ve abartılı sözcükler yoktur. Kelimeleri günlük hayattan seçer. Eskimiş, geçerliliğini yitirmiş kelimelerden uzak durur. Duru, anlaşılır ve açık bir dil kullanır. Kelime seçiminde müzikaliteye de dikkat eder. Şiir dilinin, musikiye yakın bir dil olduğunu savunur. Bu nedenle, şiirlerinin yaklaşık iki yüzü bestelenir. Diğer şiirleri de bestelenmeye elverişlidir. Ses oyunlarıyla şiirlerine ahenk katar. Ancak bunları isteyerek, zorlayarak yapmaz.

Güzide Taranoğlu’nun halkın edebiyatına yakınlığı onun atasözleri, deyimler ve halk söyleyişlerinden istifade etmesini de sağlar. Şiirlerinin birçoğunda bunları görmek mümkündür. Hatta tüm şiir kitaplarının sonuna özlü sözlerden oluşan “*Diyorum ki*” bölümü bulunur:

Kitaplarımın sonlarında atasözleri olabilecek sözler var, şiirlerimin içlerinde mısraların kendisi de atasözü gibidir. Duygularım geldiği zaman, neyi yazarım diye düşünerek yazmam, onlar atasözü olsun diye yazmadım. O şiirin içinde kendisi bunu gerektirmiştir, atasözü gibi olmuştur, hep kendiliğinden olmuştur. Eleştirmenler benim sözlerime atasözü değil, atasözü dediler, her kitabımın arkasına içimden gelen sözleri yazıyorum. Mademki anayım, gençlere öğütlerimi

vermek zorundayım. Ana mefhumuna girdikten sonra nasihat felsefesini daha çok öne aldım. Analığı taşıyorum üstümde, onlara yol göstermeliyim. Bundan mutlu oluyorum, gururlanıyorum.²²⁰

Sade dille yazmayı kendine ilke edinen Taranoğlu'nun şiirlerinde, yabancı sözcüklere az da olsa rastlanır. Ancak bunlar, bugünkü Türkçede geçerliliği olan kelimelerdir. O, eski sözcüklerin tamamen reddine karşıdır. Eski sözcükleri, Türk dilinin hazinesi olarak kabul eder. Bu sözcüklerin, ait olduğu metne zenginlik kattığına inanır. Bu nedenle, olduğu gibi kalmasından yanadır. Bunların tercüme edilmesi hususunda okuyucuya görev yükler. Okuyucunun tembel olmasını istemez:

“Türkçeye meraklıyım, bu bizim dilimiz, onsuz var olmamız mümkün değil, ama eski kelimeler de kullanılmayacak diye şartım yok. Yerine göre onların da kullanılması taraftarıyım, insanlar lügat diye bir şey icat etmişler. Lütfen onu açsınlar. Gençler, eski kelimeleri tercüme mi edeceğiz diye beğenmiyorlar, tabi ki tercüme edeceksin. Çok güzel kelimelerle yazılmış yazılar varsa, onu anlamadım diye geçmenin bir manası yok. Çünkü onun manası lügatte yazıyor, açar bakarsın. Kolaycılığa kaçmamalı insanlar. Benim bile birçok sözlüğüm var. Türk dili şiir yazmak için yeterli, ama çok ağdalı olmamak şartıyla Arapça ya da yabancı kelimelere karşı değilim aslında. Yabancı kelimelere hiç karşı değilim ama gençler anlamıyor. Ağdalı yazılmış diye eskilerin yazdıklarını atacak mıyız? Hayır! Onları tercüme edeceğiz.”²²¹

Güzide Taranoğlu, orijinal ve özgün bir üsluba sahip kadın şairlerdendir. Şiirleri incelendiğinde bunu görmek hiç de zor değildir. Şiirlerinde onun şiir dili ve poetik mührü vardır:

“Aç kapılarını gün ışıklarına
Selamla zamanları pembe ufuklarda
Her sevinç günden düşer avuçlarına
Uzat ellerini yürekler dolusu
Bekleyiş yorgunluğuyla asılmış yıldızlar
Bulutlarda dinlendiriyor ay, başını zaman zaman

²²⁰ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

²²¹ Bayram, (2011: Özel Mülakat-2)

Dinle rüzgârın getirdiği şarkıları
Kuşların kanatlarında çırpınıyor gurbet solukları
Duygularını bırakma kendi başına sakın
Yağmura döner bakışların düşünceler arasında
Avuçlarını yakarsa bir sıcaklık
Bil ki yüreğin kilitsiz kalmış
Eğer yoksa kafanda dünlere ait izler
Demek ki düşünülmemekten ufalmış
Deymez kol kola vermek dünle yarını
Çünkü yarınlar uzak, dünler uzakta kalmış
Beyhudedir sıralamak gelmiş geçmişleri düşünce şeridine
Göreceksin bu yaşam baştan başa masalmış”

[Yaşam Baştan Başa Masalmış, İ.M.Y., s.32]

Güzide Taranoğlu, yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi kendine has bir söyleyiş ve üslup oluşturur. Halk söyleyişlerine yakın kullanışları, onun anlaşılır olmasını ve halk arasında sevilmesini sağlar. Özellikle bazı şiirleri, bugün halk arasında ağızdan ağıza dolaşır. Birçoğu, bestekârlar tarafından bestelenir. Sade, sağlam ve açık üslubu, onu Türk edebiyatında layık olduğu mertebeye yükseltir.

B. Şekil:

1. Nazım Şekli:

Nazım şekli, şiirde, dış yapının en üst birimidir. Bir başka ifadeyle “nazım şekli; şiirin dış görünümü; bend sistemi; nazım birimi; mısra yapısı; kafiye örgüsü ve veznin belirlediği dış yapı veya kalıptır.”²²² Türk edebiyatı, tarih boyunca zengin bir nazım şekli imkânına sahip olmuştur. Şairler, duygu ve düşüncelerini bu kalıplarla ifade etmişlerdir. İslamiyet öncesinde Türk şiirinde *koşuk, kojan, ır*; halk şiirinde *koşma, mani, varsağı, semai, destan*; divan edebiyatında *gazel, kaside, müstezat, mesnevi, rubai*; Tanzimat sonrası Türk şiirinde ise *sonet, triyole, terza-rima* yaygın olarak kullanılan nazım şekilleridir.²²³

Güzide Taranoğlu, Türk şiirinin bu zenginliğinden sonuna kadar faydalanır. Şiirlerinde değişik nazım şekilleri kullanır. Şiirlerinin çoğu dördlüklerden oluşsa da, bentlerden oluşanlar da az değildir. Bazılarında, bunları bir arada kullanır. Bentlerde mısra sayılarında eşitlik yoktur. Dördlüklerden oluşan şiirlerinin çoğunu, koşma tarzında yazar.

Güzide Taranoğlu'nun Kadın (1967), Öyledir (1967), İstemem (1968), Sevmek (1968), Ban Ekmeğini Ban (1968), Yara Açtın (1968), Yüreğim Vazgeçmiyor (1969), Yerin Öyle Derinde (1969), Siyah (1972), Soruyorum Sana (1972), Kadere Küseceğim (1975), Bir Ayrılık Türküsü (1975) adlı şiirleri *tek dördlükten* ibarettir.

Dördlüklerden kurulu şiirleri arasında ise Feleğe Sitem (1967), Bir Tek Işık (1967), Aşksız (1968), Bitmesin Ömrüm (1968), Sensiz Duyan Kulağım (1969), Kader Diye (1969), Barış türküsü (1972), Perdeler Kapanırken (1972), Türk Kadını (1975), Kalp Kalbe Muhtaç (1975), Kıbrıs'a Şarkı (1975), İnsanım Yaşıyorum (1981), Sanat Ruh Yüceliği (1981), Her Yarın Bir Umut (1981), Güneşin Çekilişi (1984), Kadın Her Yaşta Güzeldir (1984), Kadının Elleri (1984), Son Sözüm Adı Olsun (1989), Seni Bahtına Yazan (1989), Öyle Hain ki Yıllar (1989), Çocukları Canla Başla Sevmeli (1993), Ben Yarının Büyüğü (1993) adlı şiirleri sayabiliriz.

Kader Muamma (1967), Mutlu Erkeğime Acı (1968), Şairin Gözleri (1972), Huzur Çağrımı (1981), Aklım Gönlüm Hep Sende (1981), Biliyorum (1981), Ey Yavru Vatan Kıbrıs (1984), Sevgilim Güzel Ordu (1989), Şiirdir Yayla Elleri (1989), Böyle Candan

²²² Çetişli, (2006:54)

²²³ Çetişli, (2006:56)

Sevgiye (1989), Aşıklarım (1993), Çocukluk Gençlik Derken (1993) şiirleri de *beşliklere* örnek olarak gösterilebilir.

En Güzel Kelam (1967), Bendeki Bahar (1984), Masal Değil Masal Gibi (1984), Bir Ömrün Bedeli (1984), Mecbur Herkes (1984), Daldan Dala (1984), Sevgi Benim Ömrüme Denk (1989), Yalnızca İkimiz (1989), Baharın Buharıdır Şimdi Bu Nem (1989), Bana Hayal Yetmiyor, (1993), Yazık (1993), Bu Mudur Medeniyetin İlerlemesi (1993), Duydun Mu Hiç (1993), Yaşamaya Değer (1993), Yürüyor Zaman (1993) şiirleri *bentlerden* oluşur.

Serbest tarzda yazılanlar ise şunlardır: Yaşamak Sevmekle Güzeldir (1967), Gelmen İçin Bana (1967), Yine Aşk (1968), Yitirdim (1968), Yolun Buraya Kadar (1968), Aya Mesaj (1969), Bir Yetimin Ağzından (1969), İki Şey İçin (1969), Ağaç (1969), Mutlu Yarınlar (1972), Bilir Misin (1972), Her Şey Sensin (1972), Ben Köy Kadınıyım (1975), Yalnız Bir Kadının Öyküsü (1975), Ben de Anayım (1975), Gurbet Yolunda (1981), Şafak (1981), Umular Canda Çiçek (1984), Bahar (1989), Şu Akan Dere (1989), Bir Sessiz Türküdür (1989), Hayat Treni (1989), Sen (1993), Seni Çiçeğe Benzetmek İstedim (1993)

En Güzel Kelam (1967), Öğretmen (1984), Renkler ve Ben (1989), O Kadar Sevmelisin (1993) şiirleri de *beyit* şeklinde kaleme alınmıştır.

Güzide Taranoğlu'nun dördlüklerden kurulu şiirlerinin büyük bir bölümü, on bir heceli koşma tarzında yazılmıştır. 1984 yılında yazdığı “Ömrümüz” şiiri, bu tarzın en güzel örneklerindedir. Şair, bu şiirin son dördlüğünde koşma tarzına uygun olarak “*Gülpınar*” mahlasını kullanır:

“Bir yerde başlayıp bin yerde gezer
Az değil çok olsun denen ömrümüz
Zamanın peşinden takılıp gider
Feryad toprakta dinen ömrümüz

Yıllara yenilir, yenmeyi bilmez
Uzamaz, kısalmaz, inmez, yükselmez
Gitti mi bir daha geriye gelmez
Kaderin çarkında dönen ömrümüz

Huzuru ararız her bir seferde
Bizleri avutur boş senelerde
Binmez ne zaman, nasıl ve nerde
Mum gibi ansızın sönen ömrümüz

Akibet bilinir, fakat istenmez
Gittiği görülür peşi izlenmez
Önüne geçilmez, ona dur denmez
Dertleri günlere bölen ömrümüz

GÜLPINAR çağlasa, aksa ne çıkar
O'na da uzanan gizli bir el var
Elhasıl kimseye olamıyor yar
Sonunda toprağa şölen ömrümüz”

[U.C.Ç., s.64]

Güzide Taranoğlu, Milli Edebiyat anlayışıyla sanatını icra eden isimlerdendir. Bu nedenle, Batı edebiyatının sanat anlayışlarına itibar etmez. Ancak Fransız edebiyatına ait nazım şekillerini de dener. “*Sensizliğe Sone*” şiiri, şairin arayış sahasının yabancı edebiyatları da içine alacak kadar geniş olduğu anlamına gelir.

Güzide Taranoğlu, beyit, üçlük ve altılıktan oluşan nazım biçimlerini kullanır. Ancak, daha çok dörtlük ve bentlerden oluşanları tercih eder. Bunların yanı sıra, serbest tarzda yazdığı çok sayıda şiiri de vardır. Şairin, nazım biçimlerini kullanırken, bir sınırlamaya gitmediği görülür. İşlediği konuya göre nazım şeklini seçer.

2. Vezin:

Şiir sanatının en temel unsurlarından biri de vezindir. Öyle ki, Tanzimat edebiyatına kadarki dönemde, bir sözün şiir olabilmesi için ilk şart vezinli olmasıydı. Tanzimat Dönemi’nde, bu anlayış belli ölçüde zayıflar. Orhan Veli ve arkadaşlarının başlattıkları Garip hareketiyle vezin, şiirden büsbütün atılır. Ancak vezin, günümüzde de varlığını ve önemini devam ettirir.²²⁴

²²⁴ Çetişli, (2006:32)

Türk şirinde, iki temel vezin kullanılır. Bunlardan birincisi, mısraları oluşturan kelimelerin hece sayılarını esas alan hece veznidir. Diğeri ise hecelerın uzunluk-kısalık ve açıklık-kapalılığına dayanan aruz veznidir.²²⁵ Serbest vezin ise, herhangi bir kurala bağılı değildir.

Güzide Taranoğlu, şiirlerinde Milli Edebiyat Akımının etkisiyle, daha çok, Türk edebiyatının geleneksel vezni olan heceyi kullanır. Heceyle yazdıklarında, genellikle duraklara da yer verir. Modern şiirdeki “*serbest şiir anlayışıyla*” yazılmış şiirleri heceyle yazılanlara göre daha azdır. Şair, aruz veznini ise hiç kullanmaz.

Taranoğlu, heceyle yazdığı şiirlerinde bilhassa sekizli, on birli ve on dörtlü kalıpları tercih eder. Özellikle koşma tarzını kullanır. Faruk Nafiz Çamlıbel, Ziya Osman Saba ve Halide Nusret Zorlutuna, onun heceyle yazdıklarını diğelerlerine göre daha başarılı bulur. Bu tarzda yazmaya devam etmesi hususunda şairi yüreklendirir.

“Faruk Nafiz’in o sözleri gayri ihtiyari de olsa şuuraltımda yer etmiştir. *‘Şiirlerinizde çok güzel ve üstün duygu ve imajlar var. Serbest de yazdığınızı gördüm, ama Sultan’ım heceyi bırakmayın, çünkü hem hecede daha başarılısınız hem şiir dili, şiire ahenk veren hecedir.’* demişti. Demek bu bende yer etti ki, ben heceye daha çok yer verdim. En evvelden itibaren heceye yöneldim, ama serbestle de yazdım. Toplumla uymak fikri, beni her türlü yazdırmıştır. Halil Soyuer ve Nihat Aşar’ın tahrikleri altında kaldım. Çağa uygun şiir yazmam konusunda beni etkilediler. Bu sebeple, ilk kitabımda serbest de hece de vardır.”²²⁶

Güzide Taranoğlu, şiirlerinde genellikle dörtlüklerden kurulu nazım şeklini kullanır. Dörtlüklerinde hece sayısı eşittir. Bu şiirler aynı zamanda genellikle duraklıdır. On birli hece ölçüsünü kullandıklarında 6+5 ya da 4+4+3 durak sistem vardır. Şairin, on birli ölçüyle 6+5 duraklı yazdığı “*O Halde*” şiiri buna güzel bir örnektir:

“(…)

Her gülde diken var / hemen uzanma

Sadakat bendedir / diyene kanma

Sevginin yolunu / gülistan sanma

O halde ellerde mendiller ne diye?

²²⁵ Çetişli, (2006:32)

²²⁶ Bayram, (2012: Özel Mülakat-1)

(...)"

[U.C.Ç., s.89]

Şairin 4+4+3 durak sistemini kullandığı en güzel şiirlerinden birine örnek olarak da “Aşklar Ölmez” şiirini gösterebiliriz:

“Gönül bağı / viran olur / hasretten
Kalp yorulur / geçmiş aşka / hizmetten
Fazlasına / kavuşmak yok / kismetten
Susuz kalan / toprak kurur / çöllenir
(...)"

[A.Y.Y., s.20]

“İşte Böyle Dünya Hali” şiirinden aldığımız ilk dördlük, 4+4 durak sistemin güzel bir örneğidir:

“Garip dünya / garip dünya
Yaşamaya / geldik güya
Hayat denen / yoz tarlaya
Ömür ektik / ömür biçtik
(...)"

[H.Ç., s.35]

Şair, bazı şiirlerinde 14’lü hece ölçüsünü kullanır. Bu ölçüyle yazdığı şiirlerinde de duraklara önem verir. “Kırk Yıl” şiirinden aldığımız 7+7 durak sistemiyle yazılmış parça, onun bu ölçüyle ustalaştığını göstermesi bakımında kayda değerdir:

“Ömür geçip gidiyor / gecesi gündüziyle
Yıpratıyor ruhları / kapkaranlık yüzüyle
Yıllara tırmanmaktan / insan yorgun düşüyor
Gün geliyor kişiye / aynalar gülüşüyor
(...)"

[H.Ç., s.48]

Şair, kullandığı duraklarla, hem hece sayılarını sabit tutar, hem de kelimelerdeki ses uyumundan faydalanır. Birkaç dizenin dışında, duraktan vazgeçmez. Şairin, verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere durak sistemine hâkim olduğu görülür.

Şairin, birçok şiiri bentlerden oluşur. Bu alanda da çok başarılıdır. Bentlerden kurulu şiirlerinde, dörtlükler de görülür. Bazen, dörtlülle başlayan bir şiir, bentlerle devam edebilmekte, hatta tekrar dörtlüğe dönebilmektedir:

“Zaman kavramının dört devresidir
İlkbahar, yazlar ve kış
Tebessüm, kahkaha, sonra buz gibi
Daima ileri, ileri akış

Bir elinde gece bir elinde gündüz
Durmadan koşuyor
İniş, yokuş, dümdüz
Masal değil, masal gibi
Bir tatlı avuntudur zamanları yaşamak
Geçip gittiğini görürsünüz
Bize inat zaman ölümsüz”

[Masal değil-Masal Gibi, U.C.Ç., s.42]

Güzide Taranoğlu, şiirlerinde farklı şekiller de dener. Dörtlük kullandığı bazı şiirlerinde, dizelerde hece eşitliğini esas almaz. İlk dörtlünün dizeleri sırasıyla dokuz, sekiz, dokuz, on heceden oluşurken, ikinci dörtlük sırasıyla sekiz, yedi, yedi, yedi heceden oluşabilir. Sonraki dörtlüklerde de durum aynen devam eder:

“Sen ey gündüzlerin ilahı (9)
Gecelerimin günahı (8)
Süründüğüm en tatlı koku (9)
Nefeslediğim en temiz hava (10)

Sen ey gözümün ışığı (8)
Gönlümün yakışığı (7)
Kalbimin tapınağı (7)
Ömrümün barınağı (7)
(...)”

[Tatlı İşkencem, M.D., s.50]

Türk edebiyatında 1940'lara kadar iki veznin hâkimiyeti vardır. İslamiyet Öncesi Türk edebiyatı'yla başlayan hece ölçüsünü kullanma, daha sonra halk edebiyatıyla devam ederek, Milli Edebiyat ve Cumhuriyet dönemlerinde zirveye ulaşır. Türklerin İslamiyet'i kabulüyle Türk şiirine hâkim olmaya başlayan aruz ise bilhassa divan şairleri tarafından tercih edilir, fakat modern Türk edebiyatının ilk yıllarıyla, eski cazibesini yitirir. 1940'larla Garip hareketi, eskiye ait olan her şeyin, her şeyden evvel de şairaneliğin aleyhinde bulunur. Bu harekete bağlı şairler, kendilerinden önceki tüm sanat anlayışlarını reddederek, şiirlerinde serbest ölçüyü kullanır. Garipçilerle başlayan serbest ölçü kullanımı, birçok şair tarafından tercih edilir. Güzide Taranoğlu da bu şairlerden biridir. Şairin ilk şiirlerinde, heceyle yazılanlar çok sayıda olsa da, serbest yazılanlar hiç de az değildir. Serbest tarzda yazılmış şiirleri, şiirlerinin yaklaşık yüzde otuzunu oluşturur. Bu bağlamda şair, Garipçilerin kafiyeyi anlayışından etkilenir. “*Umutlar Canda Çiçek*” adlı şiiri, şairin serbest ölçüyle yazdığı şiirlerinden birine güzel bir örnek olarak verilebilir:

“Umutlar canda çiçek
Bekle ki yeşerecek
Güngelecek
Ellerine düşecek
Bazen çok uzaktan göz süzecek
Kaybolacak görünecek
Umutlar canda çiçek
Uzatsan eller tutacak
Tutarsan dağılacak
Sıkma düşüncelerini fazla
Kayboluverir hızla
Umutlar canda çiçek
Huyudur uzakta gelişecek
İsterse sana gülecek
İsterse avucuna yaprak verecek
Belki de uzağından geçip gidecek
Tutam tutam, renk renk, petek petek
Umutlar canda çiçek”

[U.C.Ç., s.3]

Güzide Taranoğlu, şiirlerinde hece ölçüsünü ve serbest ölçüyü ustaca kullandığı görülür. Heceyi çok iyi kullanan şair, duraklara da önem verir. Bu tür şiirleri oldukça yaygındır. Aruz ölçüsüyle yazılmış şiiri ise yoktur. Şair, vezin seçiminde çoğu kez, şiirin konusuna dikkat eder.

3. Kafiye:

Şiiri, günlük ve bilim dilinden ayıran, onu bir üst dil haline getiren niteliklerin başında ahenk gelir. Ahenk, şiiri musiki sanatına yaklaştırır. Bu ahenk/musikiyi sağlayacak olan uyum, kelimelerin ses değerlerinden elde edilir.²²⁷ Bu uyumu sağlayan unsurların başında ise kafiye gelir. “Kafiye, iki veya daha fazla mısra sonundaki anlam, görev, yapı bakımından farklı kelime ve eklerdeki ortak ses değeridir.”²²⁸

Güzide Taranoğlu, kafiye kullanımına özen gösterir. Şiirleri incelendiğinde yarım, tam ve zengin kafiyeleri sıkça ve ustalıkla kullandığı görülür. Dörtlüklerle yazılan şiirlerinin çoğu, koşma kafiye örgüsündedir. Beyitlerle oluşan bazı şiirleri kendi arasında kafiyeliyken, bazılarında gazel tipi kafiyeyi kullanır. Taranoğlu şiirlerinde genel olarak tam ve zengin kafiyeyi kullanır. Ancak bu uyumu sağlayacağım diye, anlamdan feragat etmez. Şekil, onun nazarında ikinci plandadır.

Halk şiirinde yaygın olarak kullanılan yarım kafiye tek ünlü ya da ünsüz benzerliğine dayanır. Şair bu kafiye türünü sıklıkla kullanır. Ancak yarım kafiye ile yazdıkları, tam ve zengin kafiye ile yazdıklarından azdır. “*Sensin Sevgilim*” şiirindeki;

“Sevinci kederi aşkın yüzünden
Ümidi gizlice süzen gözünden
Neşeyi bin nağme gönül sazından
Veren de alan da sensin sevgilim”

(A.Ş.H., s.11)

Birinci, ikinci ve üçüncü mısralardaki “z” sesleri yarım kafiyeyi oluşturur.

Güzide Taranoğlu, şiirlerinde bir ünlü ve ünsüzün benzerliğine dayanan tam kafiyeyi, yarım kafiyenin aksine çok kullanır. “*Zamanın Peşinde Hayatlar Gidiyor*”

²²⁷ Çetişli, (2006:33)

²²⁸ Çetişli, (2006:34)

şairinin aşağıya aldığımız ikinci kıtasında, ilk üç mısradan rediften önce gelen “ek”ler tam kafiyedir.

“(…)
Sararmış solmuş gibi dalda açan çiçekler
Renklerini kaybetmiş uçuşan kelebekler
Eksilmiş gönüllerde dünkü sıcak dilekler
Zaman takmış hayatları peşine gidiyor
(…)”

[A.Y.Y., s.77]

Yine “*Sevmek Ömre Bereket*” şiirinden aşağıya aldığımız kıtada da tam kafiyeye uygun örnek bulunur.

“(…)
Neşe sevinç aşkta var
Sev ki göresin bahar
Zaten ömür ne kadar
Daha ne kadar varsın
(…)”

[V.M.Ç.A., s.65]

Güzide Taranoğlu’nun şiirlerinde tercih ettiği kafiyelerden biri de zengin kafiyedir. Zengin kafiye, redif haricinde en az üç ses benzerliğinden oluşur. Şair, müzikaliteyi sağlamak için, bu kafiyeyi sıklıkla kullanır. “*Üzerime Aşk Örtülsün Şal Diye*” şiirinden aldığımız üçüncü kıtada, zengin kafiyenin üç sestem oluşan güzel bir örneğine şahit oluruz:

“(…)
Neden böyle kanı kaynar insanın
Aşk elinde çevresi dar lisanın
İçindeyken tam yemyeşil nisanın
Sorma artık sorma bu ne hal diye
(…)”

[A.Ş.H., 105]

“*Son Sözüm Adı Olsun*” şiirinden aldığımız aşağıdaki dörtlükte de zengin kafiyenin üç sestem oluşan bir örneği bulunur:

“Düşünmeden olmuyor günde, *gecede* onu
Çözmek elimde değil tek bilm*ecede* onu
Dinliyorum her sözde, her bir *hec*ede onu
Yüce aşkın gücüyle hep mutlu yaşıyorum
(...)”

[A.Y.Y., s.3]

Şair, şiirlerinde baştan sona aynı kafiyeyi kullanmaz. Aynı şiirde, bazı dörtlüklerinde tam, bazılarında ise zengin kafiyeyi kullandığı da olur. “*Geceler*” şiirinin ikinci dörtlüğünden alınan örnekte zengin, üçüncü dörtlüğünde ise tam kafiye kullanır:

(...)
Günaha örtüdür ondaki **kara**
Düşlerden yol geçer şen sabahlara
Kimine neşedir kimine **yara**
Günlerin ters doğmuş hırçın çocuğu

Zamanın zehirli dudağdır o
Ölümün sınavı tuzağdır o
Bazen da teselli kucağdır o
Günlerin ters doğmuş hırçın çocuğu
(...)”

[H.Ç., s.47]

Tunç kafiye, herhangi bir mısrada geçen bir kelimenin, diğer mısralardaki kelimelerin içinde geçmesi biçiminde oluşur. Şair, bu kafiye türüne pek itibar etmez. Bu kafiyeyi kullandığı şiirlerinden biri “*Ağlarken Bitti Yıllar*”dır. Şiirdeki “*ağlar*” kelimeleri tunç kafiyeyi oluşturur:

“Her yürek yanar düne her göz dün için **ağlar**
Zamanlar ara yerde erişilmez sarp **dağlar**
Dünden yarına bizi tel tel ak saçlar **bağlar**
Zamanlar ara yerde erişilmez sarp **dağlar**”

[A.Ş.H., 94]

Yine, aşağıda “*Ellerinde Elim Olsun*” şirinden aldığımız ikinci dörtlükteki “*erir*” sesleri tunç kafiyeye örnektir:

“(…)

Bir gülücük ümit **verir**

Canım aşkta titrer **erir**

Gönlüm sevinçle yeşerir

Varsın aşkın çölüm olsun

(…)”

[A.Y.Y., s.53]

Güzide Taranoğlu, serbest ölçüyle yazdığı şiirlerinde de kafiyeye önem verir. Bu tarz şiirlerinde, baştan sona aynı kafiyeye yer vermez. Bazen bir şiirde yarım, tam ve zengin kafiyeleri bir arada denediği görülür. “*Hepsi Toprak*” şiiri buna güzel bir örnektir. Şair, şiirin ilk üç dizesinde zengin kafiyeyi, daha sonra dördüncü ve beşinci dizelerde yarım kafiyeyi, ardından sırasıyla zengin, tam ve yarım kafiye kullanır.

“Hangi anıyı çevirsem yaprak yaprak

Kimi düşünsem içim sızlayarak

Hepsi toprak, hepsi toprak

Ana, baba, bacı, kardeş

Sevdiğim bunca arkadaş

Çeşitli akraba, hısımlar

Göç etmişler kısmı kısım

Kiracısı gibiyiz yeryüzü denen yerin

Hesabı yok gelenlerin gidenlerin

Bir geçittir geliş, gidiş

Doğa yasası tükeniş

Var mı bu dünyada sonsuza kalacak

Herkes sonunda bir gün toprak olacak

İster üstünde yaşa ister altında yaşa

Toprak kokuyor evren baştan başa”

[V.M.Ç.A., s.40]

Güzide Taranoğlu, şiirlerinde düz, çapraz, koşma ve mani tipi kafiyeleri kullanır. Ayrıca bunların yanında kendine özgü kafiye düzenleri de oluşturduğu görülür. Ancak, Taranoğlu'nun şiirlerinin çoğu, koşma tarzındadır. Koşma tarzında yazılanlar arasında “*Ne Ummuştuk Ne Bulduk*”, “*Aşkın ile Doluyum Ben*”, “*İçebilsem*”, “*Dertlilere Sığınağım*”, “*Can Tenden Ayrılmadıkça*”, “*Ne Çıkar*”, “*Gelemem Gayri*” şiirlerini sayabiliriz. Bu şiirlerden ikisinin kafiye şemasını örnek olması bakımından aşağıda göstermeye çalışalım:

“Masala döndü giden o güzel günlerimiz	a
Ruhumuzda kanayan sadece onlardan iz	a
Umutların peşinde yürüdük adım adım	a
Ne ummuştuk ne bulduk boş geçti seferimiz	x
Hep gelecek günleri hayal ettik, bekledik	b
Yaşadığımız günden iyi gelecek dedik	b
Hayat kumar oynarken ne verir bilemedik	b
Ne ummuştuk ne bulduk boş geçti seferimiz	a
Şimdi hatıra dünler tadını anıyoruz	c
Öyle zamanlar oluyor ah deyip yanıyoruz	c
Oysa gelen gidene aratır, biliyoruz	c
Ne ummuştuk ne bulduk boş geçti seferimiz”	a

[*Ne Ummuştuk Ne Bulduk*, D.H., 59]

“Nasıl güzel desem bilmem	a
Çağımızın güzeline	b
Dönecekler yüzün silsem	a
Sonbaharın gazeline	b
Bir tuhaftır giysileri	c
Bazen kumaş bazen deri	c
Dikilmişler seri seri	c
Seyret almadan eline	b
Yaz ortası çizme giyer	d

Aman ne de yakıştı der	d
Moda sıkıntıya değer	d
Kapılmış bir kez seline”	b

[Çağımızın Güzeli, U.C.Ç., s.56]

Çapraz kafiye, birinci ve üçüncü dizelerle ikinci ve dördüncü dizelerin birbiriyle kafiyeli olması esasına dayanır. Şair, bu kafiye düzenini çok fazla kullanmaz. Bu tarzda yazılan şiirlerine örnek olarak aşağıdaki şiiri verebiliriz.

“Bırakırım ellerimden kaysın yıldızlar	a
Uçan kuşlar arkasına bakmasın	b
Yol alırken zaten duymazlar	a
Önlerine kimse çıkmasın	b
Koptum mavi boşlukların tutsaklığından	c
Akıp giden nehirlerde değilim	d
Görünüyor aydınlıklar-çıktı kınından	c
Payıma düşmeli birkaç dilim	d
Sahillerime müjde met ve cezir yok	e
Dalgakıranlara yasladım denizimi	f
Duyguları boşalttım –hiçbir esir yok	e
Kumsallardan sildim izimi”	f

[Sildim İzimi, H.Ç., s.50]

Mani tipi kafiye, birinci, ikinci ve dördüncü dizelerin birbiriyle kafiyeli olması esasına dayanır. Şair az da olsa mani tipi kafiye düzenini de kullanır. “Güzide Ol” şiirinden alınan ilk üç kıtayı, buna örnek olarak verebiliriz:

“Geçti deme güzel çağlar	a
Geleceklere ne günler var	a
Gönlün en güzel çiçeği	x
Uzak umutlarda açar	a
Öğrenirsin huzur neymiş	b
Nasıl tatlı güzel şeymiş	b

Bilinmeze ve gizliye	x
Bütün kalpler boyun eğmiş	b
Geçit vardır her yarına	c
Koş umudun kollarına	c
Mutluluğa inanırsın	x
Erişirsin baharına	c
(...)"	

[A.Y.Y., s.48]

Kafiyenin, Güzide Taranoğlu'nun üslubunda mühim bir yeri vardır. Şiirlerinin çoğunda bunu kullanmaya özen gösterir. Özellikle tam ve zengin kafiyeyi tercih eden şair, koşma tarzı kafiye tipini de sıklıkla kullanır. Bu kafiyeler sayesinde, şiirlerinin dili musikiye yaklaşır. Bu nedenle, çok sayıda şiiri bestekârlar tarafından bestelenir.

4. Redif:

Şiirdeki ahenk unsurlarından biri de rediftir. Redif, şiirde kafiyeden sonra gelen, aynı mana ve görevdeki ek veya kelimelerdir. Güzide Taranoğlu'nun şiirlerinde, bu ahenk unsurunun mühim bir yeri vardır. Redifin, genel üslubunun önemli bir parçası olduğu söylenebilir.

Redifler ek halinde ya da sözcük halinde olabilir. Şair, bu iki tip redifi de kullanır. Genellikle ek halinde olanları tercih eder. *Merhaba Dostum*'daki "Çocuktur" şiiri buna güzel bir örnektir. Şiirdeki "-i" sesleri redifi oluşturur.

"Çocuktur, her bir evin sevinci ve neşesi
Çocuktur cıvıl cıvıl hayatın tatlı sesi
Çocuktur içimizde geleceğin sesi
Çocuktur, her bir evin sevinci ve neşesi
(...)"

[M.D., s.66]

"Bir Şarkı Yazdım Sana" şiirinin üçüncü bendinde görülen "-er" ve "-acak" sesleri de ek rediftir.

“(...)
Bir şarkı yazdım sana her nağmesi aşk **tüter**
Gâh sızlanır derinden, gâh inler feryâd **eder**
Göreceksin her dudak onu mırıldan**acak**
Yüreklerde şarkımız ebedi taht kur**acak**
(...)”

[T.P., s.17]

Güzide Taranoğlu, kelime halindeki redifleri de çokça kullanır. Hatta çoğu zaman, ahengi kafiye yerine redifle sağlamaya çalışır. “Sevgi” şiirinden alınan aşağıdaki dördlükte, ilk üç dizedeki “*gibi*” sözcükleriyle redif yapılır:

“Yazılmamış şiir **gibi**
Bozulmamış sihir **gibi**
Gizli yerden emir **gibi**
Kalbimdeki yanan sevgi”
(...)”

[Ş.H.D., 42]

Şair, bazı dizelerinde ise ek halinde redifle sözcük halinde redifi bir arada kullanır. “Gelemem Gayri” şiirinin ikinci dördlüğünden alınan aşağıdaki örnekte, “*arada*” sözcükleri ve “*-ler*” ekleri redif olarak kullanılır.

“(...)
Yolların çok uzak, **iller arada**
Geçitsiz sarp dağlar, **beller arada**
Kudurmuş ırmaklar, **seller arada**
Araçsız yayayım gelemem gayri
(...)”

[İ.M.Y., s.60]

Şair bazen redifi dize başlarında yapar, “*Kadınlar ve Meyvalar*” şiiri buna güzel bir örnek olarak verilebilir:

“Kadın var, ham meyvedir boğazına takılır
Kadın var, nar tanesi avuç avuç yutulur.
Kadın var, ekşi erik, zor yenir buruk buruk

Kadın var, salkım üzüm, yersin olsa da koruk.
Kadın var, kayısının hamı gibi zor yenir
Kadın var, tatlı, olgun şekerpare denir.
Kadın var çilek gibi, şeker ekmeden yenmez
Kadın var, olgun incir, yersin, tadı tükenmez.
Kadın var karpuz gibi, ancak tatlıysa yenir
Kadın var ki muz gibi, yedikçe lezzet verir.
Kadın var çam fıstığı, kırmasından bıcarsın
Kadın var portakaldır, dilim dilim yutarsın.
Kadın var kiraz gibi, tatsız, fazlası zarar
Kadın var vişne gibi, türlü işlere yarar.
(...)"

[M.D., Kadınlar ve Meyvalar, s.36]

Bu incelemelerden de anlaşılacağı gibi Güzide Taranoğlu'nun üslubunda, kafiye kadar redif de önemlidir. Redif, ahengi sağlayan önemli bir unsurdur. Bu unsur, onun şiirlerinin zihinlerde kolay kalmasını sağlar.

Sonuç

Eskiden beri şairler geçmişe değer verirler. Yaşlarının kemale ermesiyle, şairlerin geçmiş günleri özlemi genellikle yaşanan anın hoşnutsuzluğundan ileri gelir. Bu duygu ayrıca çocukluğu ya da gençlik yıllarını tam anlamıyla yaşayamamışlıktan ortaya çıkar. Güzide Taranoğlu'nun çocukluk yılları ise neşe içinde geçer, ancak babasının ölümü ilk gençlik yıllarına denk gelir. Bu yılları hatırlamak istemez. Eşi Bilal ile tanışmasıyla şair yeniden hayata tutunur. Onun için özlem duyulan günler Bilal'le tanışmasıyla başlayan yeni hayatıdır. Çünkü Bilal onun hayatının her şeyidir. Onsuz yaşamın anlamı yoktur.

Büyük şairleri büyük aşklar doğurur, Güzide Taranoğlu'nun da şair olmasındaki en büyük etken eşi Bilal Bey'e olan aşkıdır. 1939 tanışmalarının üzerinden bir yıl geçmeden evlenen çift, Bilal Bey'in ölümüne kadar büyük aşk yaşar. Şaire göre eşiyile yaşadığı aşk ne Leyla ile Mecnun ne de Romeo ve Juliet aşkına benzer. Ona göre bu aşklar, gerçekte yaşanmamıştır, hayalidir. Bu aşkları, kitap aşkları olarak görür. Bu nedenle, eşiyile yaşadığı aşkı mukaddes bir aşk olarak niteler.

Taranoğlu, kültürlü bir aileye mensup bir isimdir. Bu nedenle eşinin işi nedeniyle her gittiği şehir ve kasabada, kadınlara model olur. Onlara genç yaşına rağmen bir ana gibi öğütlerde bulunur. Şair, Anadolu'daki yıllarında buradaki insanları yakından tanıma olanağı da bulur. Bu sayede, Anadolu'yu ve insanını tüm çıplaklığıyla şiirlerinde işler.

Güzide Taranoğlu, 1961'de Ankara'ya yerleşir. Böylece edebiyat çevreleri tarafından tanınmaya başlar. Ayrıca, 1976–2005 yılları arasında Gülpınar dergisini her ay aralıksız çıkararak Türk edebiyatına önemli bir katkıda bulunur. Birçok genç ismin tanınmasına yardımcı olur.

Güzide Taranoğlu, edebiyatımızda birçok değişimin yaşandığı bir döneme şahitlik eder. Herhangi bir oluşuma katılmaz, edebiyat dünyasında polemikler içinde olmaz. Edebiyat eleştirmenleri Güzide Taranoğlu gibi geniş halk kitlelerine hitap eden, sanatsal kaygıyı ön plana koymayan şahsiyetlere olumlu gözle bakmamaktadırlar. Bu da belki onun edebiyat dünyasında popüler bir şair olmasını engeller. Şair, her ne kadar popüler bir şair olmasa da, belli bir çevre tarafından ilgi görür. Bilhassa Gülpınar dergisiyle,

edebiyatın kıyıda köşede kalmış geç şair ve yazarlarına kucak açması, onu bu çevrelerce popüler yapar.

Güzide Taranoğlu'nun şiirlerini kadınca bir duyuş tarzıyla yazar, bu nedenle hissi ve romantiktir. Birçok şiirinde topluma yön vermeye, gençlere yol göstermeye çalışsa da, şiirlerinin büyük bölümü bir iç dökme şeklindedir. Şüphesiz bunun odak noktası da eşi Bilal Bey'dir. Eşine olan aşkı, şiirlerinin merkezini oluşturur.

Güzide Taranoğlu, şiiri, kendi başına değeri olan, amacı kendi içinde bir yapı olarak kabul eder. Bu nedenle onun herhangi bir ideolojinin sözcülüğünü yapmasına, emrine girmesine karşı çıkar. Sanatın gayesinin sanat olduğuna vurguda bulunan şair, şiirin bütünüyle bireysel bir iş olmadığını da savunur. Şiirin konu bakımından toplumsal, tarihsel ve milli değerlere de değinmesi gerektiğine inanır. Ancak onun bu duruşu, şiiri estetik bir bütün olarak görmesini engellemez.

Toplumla iç içe yaşayan şair, memleket sorumluluğu içinde olan isimlerdendir. Vatanın geri kalmışlığı, insanların ezilmişlikleri ve mutsuzlukları karşısında kalemini bunları düzeltme yolunda oynatan bir kişi olarak karşımıza çıkar. O, Anadolu'yu ve Anadolu insanının yoksulluğunu yakından görmüştür, oradaki zor yaşam koşullarını iyi bildiğinden şiirlerinde bunları yansıtır. Anadolu gerçeğini bütün çıplaklığıyla şiirlerinde ortaya koyar. Faruk Nafiz'le başlayan bu çizginin, 1950 sonrasındaki güçlü isimlerindendir. Şiirlerini bu anlayış üzerine kuran Güzide Taranoğlu, kaynak itibariyle kendisinden önceki Halk Edebiyatı'ndan ve Milli Edebiyat'tan yararlanır. Halkın hayatına yönelerek bu büyük kitlenin duyuş ve yaşayış tarzından yola çıkar. Bu bakımdan, sade dili tercih eder. Hatta bir adım daha ileri giderek konuşma diline yaklaşır

KAYNAKÇA

- Argunşah Hülya, “Kadın Edebiyatı Üzerine”, Türk Edebiyatı Dergisi, Sayı 387, s.34-44
- Bayram Sabit, Güzide Taranoğlu ile Özel Mülakat-1, Ankara Temmuz 2011.
- Bayram Sabit, Güzide Taranoğlu ile Özel Mülakat-2, Ankara Temmuz 2011.
- Bayram Sabit, Güzide Taranoğlu ile Özel Mülakat-3, Ankara Temmuz 2012.
- Bayram Sabit, Türk Edebiyatının Toprak Anası Güzide Gülpınar Taranoğlu, Uluslar Arası Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu. Ordu 28-30 Nisan 2011,
- Bayram Sibel, “Tarih Boyunca Kadın ve Türk Edebiyatında Değişen Kadın İmgesi”, Köprü Dergisi, Kış 2011, s.12-21
- Belde, 12 Aralık 2003
- Bezirci Asım, **İkinci Yeni Olayı**, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 1996.
- Bingöl Bilge, “Sanat Özgürlüğü”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt no 1, Sayı no 2, Ankara 2011, s.90-98
- Ceran Dilek, Hisar şiirinde Çocuk, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya 2007
- Ceylan Mustafa, **Sultan Şaire Toprak Ana-Güzide Gülpınar Taranoğlu’nun Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tahlili**, Gülpınar Yayınları, Ankara 2000
- Çalışkan Adem, “Ana Çizgileriyle Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Teorik Bir Yaklaşım (1923-1960) ”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Kış 2010. Çelikköy Hüseyn, Tanin Gazetesi, 7 Eylül 1975, s.170-185
- Çetin Nurullah, **Tanzimat’tan Bugüne Yeni Edebiyatı Şiir Çözümlemeleri**, Akçağ Yayınları, Ankara 2004
- Çetişli İsmail, **Metin Tahlillerine Giriş /1 Şiir**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006
- Durucan Muhsin, “Gülpınar’ın Selamları”, Gülpınar, Aralık 1996, s.14-15
- Eliuz Ülkü, “Orhan Kemal Romanlarında Kadının Nesne Olarak Kullanımı: Cinsel Taciz”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Volume: 3 Issue: 13 Year: 2010, s.89-103

- Emin Özdemir, **Türk ve Dünya Edebiyatı**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1980.
- Emiroğlu Öztürk, **Türkiye’de Edebiyat Toplulukları**, Akçağ Yayınları, Ankara 2003
- Enginün İnci, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2010.
- Geçgel Hulusi, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Anı Yayıncılık, Ankara 2000.
- Günbulut Şükrü, **Halk Şiirinde Kadın**, Berfin Yayınları, 2002
- Haşim Ahmet, **Bütün Şiirleri**, Dergah Yayınları, İstanbul 1996.
- <http://blog.milliyet.com.tr/guzide-gulpinar-taranoglu/Blog/?BlogNo=229924>
- <http://mehmetsolak.blogcu.com/bilen-ozne-bilinen-nesne-iliskisinde-bilgisiir/1895003>
- <http://www.aymavisi.org/makale/siirle%20bulusmalar.html>
- <http://www.derkenar.com/yazar/yzuyilin-aski-guzide-ve-bilal/>
- <http://www.edebiyol.com/1980-sonrasi-turk-siiri.html>
- <http://www.egitim.aku.edu.tr/sanاتفelsefesi.pdf>
- <http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=1096>
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.50122efe0020c9.626783
- http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4fb2787e421848.04432232
- http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f80a117eef40.97197099
- http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f80a117eef40.9197099
- İlhan Nilüfer, “Cemal Süreyya’nın Şiirlerinde Ölüm Teması” International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/1 Winter 2011, s.468-477
- İsmail Çetişli, **Metin Tahlillerine Giriş-1 / Şiir**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.
- Kandemir Enise, **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Engin Yayınevi, Ankara 1997, s.237

- Kaplan Mehmet, **Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar**, Dergah Yayınları, İstanbul 2009.
- Karabulut Mustafa, “Şairin Dil ve Üslubunda Psikolojik Temayüller”, 2. Uluslar Arası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslup İncelemeleri) 19-21 Ekim 2011 Süleyman Demirel Üniversitesi, s.14-27
- Karataş Evren, “Türkiye’de Kadın Hareketleri ve Edebiyatımızda Kadın Sesleri”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/8 Fall 2009 s.1655-1668
- Kaytanlı Hakkı, Başkent Gazetesi, 3 Şubat 1978
- Kemal Yahya, **Edebiyata Dair**, Yahya Kemal Enstitüsü, İstanbul, 1971.
- Kısakürek Necip Fazıl, **Şiirlerim**, Fatih Yayınları, İstanbul 1969.
- Korkmaz Ramazan, **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000**, Grafiker Yayınları, Ankara 2011.
- Oktay Ahmet, **Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1993.
- Okumuş Salih ve Sabit Bayram, “Şekil, Muhteva ve Yazar Kadrosu Açısından Gülpınar Dergisi”, Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Bahar 2012, s.209-223
- Okumuş Salih ve Sabit Bayram, **Gülpınar Dergisinde Edebi Portreler**, Serüven Kitap, Ordu 2012.
- Okumuş Salih, **Cumhuriyet Dönemi Ordulu Şairler Antolojisi**, Serüven Kitap, Ordu 2010.
- Özdemir Emin, **Türk ve Dünya Edebiyatı**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları Ankara 1980.
- Özkırımlı Atilla, **Türk Edebiyat Tarihi**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul 2004.
- Parmaksız Mehmet Nuri, “Sultan Şaire Toprak Ana Güzide Gülpınar Taranoğlu ile”, Edebiyat Otağı, Mart-2008, s.34-41
- Plehanov Georgi V., **Sanat ve Toplumsal Hayat**, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1987.
- Soydemir Hakan, “Sanat’a Dair”, Tavır, 2010 Ocak 2010, s.23-24
- Süreya Cemal, **Şapkam Dolu Çiçekle/Toplu Yazıları 1**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000.
- Şimşek Ali, “Sanat mı, Zanaat mı?”, Birgün, 15 Ocak 2010, s.15-18
- Taranoğlu Güzide, “Çocuklar için Özdeyişlerim”, Gülpınar, S.23, s.23-24

Taranoğlu Güzide, “Kadın Kalemiyle”, Zafer, 5 Haziran 1972.

Taranoğlu Güzide, “Selam/Ben de Anayım”, Gülpınar, S.43, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.282, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.28, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.76, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.56, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.161, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.253, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpına, S.28, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.80, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.61, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.1, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.53, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, S.99, s.3-4

Taranoğlu Güzide, “Selam”, Gülpınar, 135. s.3-4

Taranoğlu Güzide, **Akşamlar Yaklaştıkça**, Gülpınar Yayınları, Ankara 2011.

Taranoğlu Güzide, **Aşk Şiir = Hayat**, Gülpınar Yayınları, Ankara, 2002.

Taranoğlu Güzide, **Bir Dalda Bin Çiçek**, Ankara 1997.

Taranoğlu Güzide, **Bu Kitap Onun İçin**, Gülpınar Yayınları, Ankara 2006.

Taranoğlu Güzide, **Can Parçamız Çocuklar**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1993.

Taranoğlu Güzide, **Diyorum ki**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1977.

Taranoğlu Güzide, **Duygu Harmanım**, Gülpınar Yayınları, Ankara 2009.

Taranoğlu Güzide, **Duyguların Karmaşası**, Gülpınar Yayınları, Ankara 2008.

Taranoğlu Güzide, **Huzur Çağı**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1981.

Taranoğlu Güzide, **İnsanlar Mutlu Yaşasın**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1972.

Taranoğlu Güzide, **Merhaba Dostum**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1967.

Taranoğlu Güzide, **Mutlu Acı**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1968.

Taranoğlu Güzide, **O’nu Andıkça Yaşıyorum**, Gülpınar Yayınları, Ankara 2007.

Taranoğlu Güzide, **Selamlarım**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1996.

Taranoğlu Güzide, **Sevgi, Yağmur Aşk Güneş**, Gülpınar Yayınları, Ankara 2003.

Taranoğlu Güzide, **Şiiristanda Hecelerin Dili**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1997.

Taranoğlu Güzide, **Toz Pembe**, Gülpınar Yayınları, Ankara 1969.

Taranoğlu Güzide, **Umutlar Canda Çiçek**, Ankara 1984.

Taranoğlu Güzide, **Ve Mutluluk Çiçek Açar**, Gölpinar Yayınları, Ankara 1975.

Temel Uzlu, Ordulu Ozanlar, İl Basımevi, Ordu 1972.

Tuncalp Enver, “Gölpinar Çıkarken”, Gölpinar, Mayıs 1976, S.1, s. s.3-4

Tuncalp Enver, “Şair-Yazar Güzide Taranoğlu'nun Hayatı, Sanatı, Eserleri”,
Gölpinar, S.33, 3-48

Tuncor Ferit Ragıp, “Değerli Bir Kadın Şair Güzide Taranoğlu”, Gölpinar, S.131,
s.19-20

Yurdusev Hüsnu, “Umutlar Canda Çiçek”, Gölpinar, Eylül 1986, s.20-22

Yuva Hümevra, “Türk Şiirinde Zaman Teminin Değişimi”, International Periodical
For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4
/1-II Winter 2009, s.1709-1718

Yücel Müslüm, **Edebiyatta Ölüm ve İntihar**, Agora Kitaplığı, İstanbul 2007.